Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1930 kl. 9 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition nr 99, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till

1) lag om kommunalstyrelse på landet;
2) lag om kommunalstyrelse i stad;
3) lag om kommunala och kyrkliga val;
4) lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m.;
5) lag om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm;
6) lag om ändrad lydelse av 5, 7—15, 32 samt 58 §§ i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting;
7) lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning; samt
8) lag om införande av lagen om kommunalstyrelse på landet m. m.

I samband med dessa förslag har utskottet till behandling förehaft följande i ämnet väckta motioner:

inom första kammaren
nr 252 av herr *Norling m. fl.*,
nr 268 av herrar *Frändén* och *Erik Andersson*,
nr 269 av herr *Johan August Larsson m. fl.*,
nr 276 av herr *Westman*,
nr 278 av herr *Stendahl*,
nr 279 av *densamme*, i vad den avser ändringar i förslagen till lag om kommunalstyrelse på landet, lag om kommunalstyrelse i stad och lag om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm,
nr 281 av *densamme*,
nr 287 av herr *Möller m. fl.*,
nr 288 av *desamma*,

nr 292 av herr *Per Andersson m. fl.*,
nr 297 av herr *Fredrik Ström* och
nr 298 av herr *Vennerström*, samt
inom andra kammaren
nr 16 av herr *Pettersson* i Hällbacken,
nr 174 av herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.*, i vad den avser ändringar i förslagen till lag om kommunalstyrelse på landet, lag om kommunalstyrelse i stad och lag om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm,
nr 405 av herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm,
nr 407 av *desamma*,
nr 414 av herr *Hage*,
nr 415 av herrar *Andersson* i Rasjön och *Lundén*,
nr 420 av herr *Källman m. fl.*,
nr 421 av herr *Källman*,
nr 431 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*,
nr 436 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp,
nr 445 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*,
nr 446 av *desamma*,
nr 450 av herr *Selberg*,
nr 451 av *densamme*,
nr 453 av herr *Hage*,
nr 457 av herr *Wallerius*, i vad den avser ändring i förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet,
nr 461 av herr *Pehrsson* i Göteborg,
nr 464 av herr *Svensson* i Grönvik,
nr 466 av herr *Bengtsson* i Norup,
nr 467 av herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.*,
nr 468 av herr *Lindgren* samt
nr 469 av herrar *Karlsson* i Munkedal och *Mårtensson*.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för de av Kungl. Maj:t framlagda lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade utdrag över socialärenden den 31 januari 1930. Vad motionärerna hemställt återgives i det följande antingen i samband med utskottets redogörelse för de föreliggande förslagen eller vid behandlingen av desamma i de delar, som yrkandena i varje särskilt fall avse. I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Historik.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 maj 1921, nr 186, anhöll riksdagen det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt föranstalta om en allmän, i huvudsak formell revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad samt för riksdagen framlägga de lagförslag, vartill revisionsarbetet gåve anledning.

Härvid erinrade riksdagen till en början, att behovet av en formell revision av de nuvarande kommunalförfattningarna under de senaste åren vunnit erkännande från olika håll. Efter att hava omnämnt vissa uttalanden i denna riktning och det då pågående arbetet på en fullständig omarbetning av författningarna om landsting och om den kyrkliga kommunen anförde riksdagen bland annat följande:

Det vore givetvis av största vikt, att författningar, sådana som förordningarna om kommunalstyrelse på landet och i stad, vilka framför allt skulle tillämpas av personer, som ej finge förutsättas äga större vana vid tolkning av lagtext, vore överskådligt uppställda. Det vore en allmän erfarenhet, att berörda förordningar ej tillfredsställde nämnda krav. I vissa hänseenden berodde den bristande överskådligheten därpå, att de utgångspunkter för lagstiftandet, som förelegat vid tiden för förordningarnas tillkomst, sedermera undanryckts eller förskjutits till följd av därefter inträffade genomgripande förändringar inom det kommunala livet. I andra hänseenden hade överskådligheten blivit lidande därigenom, att tid efter annan påkallade nya bestämmelser blivit, särskilt för undvikande av omparagrafering, tillagda här och var utan att äga direkt sammanhang med de äldre lagbud, med vilka de formellt förbundits. Givet vore även, att den omfattning, som vissa på detta sätt till små lagkomplex för sig förvandlade paragrafer erhållit, i betänklig grad minskade möjligheten att lätt överblicka de ifrågavarande förordningarna.

Likformighet mellan förordningarna för stads- och landskommuner, så långt överensstämmelse i sakligt hänseende dem emellan förefunnes, vore enligt riksdagens mening en naturlig norm för dessa förordningars redigering. Vid deras tillkomst hade denna synpunkt i allmänhet vunnit beaktande. Särskilt genom den ökade användningen av det representativa systemet i landskommunerna hade emellertid för dessas vidkommande numera i flera hänseenden större reell överensstämmelse uppnåtts med förhållandena i städerna än som från början varit fallet. Dock hade icke någon formell motsvarighet till denna ökade reella överensstämmelse skapats i de båda kommunalförordningarna. På grund därav lämnade dessa även i berörda avseende åtskilligt övrigt att önska, oavsett de brister av samma slag, vilka kunde hava förefunnits allt sedan deras tillkomst.

Även beträffande detaljerna hade emot de ifrågavarande författningarna riktats den enligt utskottets mening befogade anmärkningen, att en hel del otydligheter och oegentligheter förefunnes. Såsom belysande för förhållandena i nämnda hänseende kunde utskottet hänvisa till vissa erinringar, som de så kallade kommunalförfattningssakkunniga i sitt betänkande II gjort i fråga om tillämpligheten av de i förordningen om kommunalstyrelse på landet givna bestämmelserna angående kungörande och hållande av stämma, stämmans arbetsformer, verkställighet av stämmans beslut och stämmoordförandens befogenhet. Slutligen ville riksdagen påminna därom, att förordningarna i sitt nuvarande skick betungades av en eller annan bestämmelse, som numera blivit överflödig därigenom, att förutsättningarna för dess tillämpning ej längre förelåge, såsom fallet exempelvis vore med § 11 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Med anledning av skrivelsen uppdrog Kungl. Maj:t den 20 juni 1924 åt landshövdingen Hj. L. Hammarskjöld att verkställa det ifrågasatta revisionsarbetet.

Till fullgörande av sitt uppdrag avgav den sakkunnige den 10 februari 1928 yttrande och förslag till:

lag om kommunalstyrelse (kommunallag);

lag innefattande vissa bestämmelser om allmänna val (vallag);

lag om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, å kommunalstämma m. m.;

lag om valsedelsförsändelser;

lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen om kyrkostämma, samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

lag om ändring i förordningen angående kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

lag om ändrad lydelse av 2 kap. i lagen om landsting den 20 juni 1924 och av 58 § i samma lag;

lag om införande av kommunallagen och vallagen m. m.; samt

lag om kommunalfullmäktiges, municipalfullmäktiges och stadsfullmäktiges befogenhet m. m.

Över förslagen avgåvos utlåtanden av ett stort antal statliga och kommunala myndigheter samt vissa enskilda sammanslutningar.

Med anledning av riksdagens vid flera tillfällen uttalade mening rörande behovet av sakliga ändringar i gällande bestämmelser rörande den kyrkliga kommunen verkställdes under våren 1929 inom ecklesiastikdepartementet efter samråd med socialdepartementet en omarbetning av nämnda bestämmelser. Härvid åsyftades *dels* en formell revision av förordningarna den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd och den 20 november 1863 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm, varigenom dessa författningar till uppställning och form bringades i nära överensstämmelse med det av den sakkunnige framlagda förslaget till kommunallag, *dels* införande av bestämmelser om ett representativt system i församlingarna, *dels ock* meddelande av vissa föreskrifter rörande kyrkliga samfälligheter. De stadganden om val av fullmäktige inom församlingarna, som med anledning därav blevo erforderliga, sammanfördes med bestämmelserna om kommunala val i det av den sakkunnige avgivna förslaget till vallag. Ur förslaget uteslötos emellertid föreskrifterna om riksdagsmannaval. Däremot inarbetades däri bestämmelserna om valsedelsförsändelser, såvitt angår kommunala val. Det av den sakkunnige framlagda förslaget till lag om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, å kommunalstämma m. m. utsträcktes att gälla även val inom kyrkofullmäktige. I lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning föreslogos vissa ändringar, betingade av de ifrågasatta ändringarna i kommunalförfattningarna. En omarbetning verkställdes jämväl av lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer, varigenom lagens bestämmelser gjordes tillämpliga även å landskommuner.

Det sålunda verkställda arbetet ledde till uppgörande av utkast till: lag om församlingsstyrelse; lag om församlingsstyrelse i Stockholm; lag om kommunala val; lag om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, å kommunalstämma m. m.; lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och

ecklesiastik indelning; lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m.; samt lag om skolstyrelse i vissa kommuner.

Över utkasten jämte en därvid fogad promemoria avgåvos yttranden av åtskilliga myndigheter och enskilda sammanslutningar.

Sedan de av den sakkunnige avgivna lagförslagen ävensom de inom ecklesiastikdepartementet uppgjorda utkasten till lag om kommunala val, lag om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting, å kommunalstämma m. m. samt lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning inom socialdepartementet undergått ytterligare överarbetning, har resultatet härav genom förevarande proposition framlagts för riksdagen. Genom en annan proposition, nr 100, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag om församlingsstyrelse, lag om församlingsstyrelse i Stockholm, lag om införande av lagen om församlingsstyrelse m. m. samt lag om skolstyrelse i vissa kommuner, vilka förslag i huvudsak ansluta sig till de inom ecklesiastikdepartementet uppgjorda utkasten i dessa ämnen.

Förslagets grundlinjer.

De föreliggande lagförslagen avse huvudsakligen en formell revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad. Härvid har åsyftats i främsta rummet att giva nämnda författningar en förbättrad och mera överskådlig uppställning. Föreskrifterna rörande land och stad hava intagits i två särskilda lagar indelade i kapitel, vart och ett med särskild paragrafföljd. En del stadganden hava erhållit en tydligare formulering, och vissa föråldrade bestämmelser hava uteslutits. Reglerna angående val, vilka nu finnas i såväl nämnda båda förordningar som förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm och lagen om landsting, hava jämte de nya reglerna om val av kyrkofullmäktige sammanförts i den föreslagna lagen om kommunala och kyrkliga val. I denna lag hava även inarbetats föreskrifterna i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän ävensom innehållet i lagen den 30 juni 1920 om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse. En omarbetning har verkställts jämväl av stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. I förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm och i lagen om landsting hava vidtagits vissa ändringar, huvudsakligen betingade av valbestämmelsernas överflyttande till den föreslagna vallagen. Smärre följdändringar hava verkställts även i lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning.

I samband med den formella revisionen av kommunallagarna hava till behandling upptagits även vissa reella frågor. Sålunda hava smärre sakliga ändringar vidtagits för vinnande av överensstämmelse mellan de båda författningarna för land och stad. Därjämte hava en del sakliga frågor behandlats, till vilka

riksdagen tagit ställning eller rörande vilka framställning om utredning och förslag gjorts av riksdagen. De viktigaste av dessa äro spörsmålen om ökad användning av proportionella val, om förbättrad kommunal revision och om snabbare offentliggörande av valresultatet vid kommunala val.

Herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.* har i motionen II: 467 hemställt, att riksdagen måtte avslå föreliggande proposition samt uttala sig för att en genomgripande revision av kommunalförfattningarna skulle företagas och anhålla, att regeringen för nästa års riksdag måtte framlägga förslag till nya kommunalförfattningar i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i motionen angivna riktlinjer.

Beträffande uppställningen av lagarna om kommunalstyrelse har i motionen II: 466 av herr *Bengtsson* i Norup yrkats, att paragrafföljden måtte göras genomgående och icke kapitelvis.

Utskottet.

Såsom ovan berörts har riksdagen i skrivelse den 7 maj 1921 hemställt om vidtagande av en allmän, i huvudsak formell revision av gällande kommunalförfattningar. De skäl, som av riksdagen anförts för en dylik revision, äga fortfarande giltighet. Nämnda författningar sakna numera nödig reda och överskådlighet. Härtill har i hög grad bidragit, att vid de talrika ändringar, som vidtagits i förordningarna, nya bestämmelser särskilt i anledning av det proportionella valsystemets införande infogats i paragrafer, med vilkas innehåll i övrigt de icke äga direkt sammanhang. Vissa bestämmelser hava en mindre tillfredsställande form, under det att andra numera helt sakna betydelse. Ett avlägsnande av dessa brister synes så mycket mera lämpligt, som författningarna i stor utsträckning skola tillämpas av personer, vilka icke äga vana att tolka lagtext. Utskottet anser sig därför böra i princip tillstyrka den föreslagna revisionen av omförmälda författningar, men har vid granskningen av desamma ansett sig böra föreslå åtskilliga av behovet påkallade sakändringar. Beträffande vissa härmed sammanhängande andra principiella frågor vill utskottet anföra följande:

Särskilda lagar för land och stad.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, von Geijer*[1]), *David Bergström, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sandegård, Åkerberg*[1]), greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Fast* och *Holmström*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Vad angår frågan om ämnets uppdelning på olika författningar ansluter sig utskottet till förslaget om särskilda lagar för land och stad. Då enligt utskottets mening bestämmelserna för lands- och stadskommuner böra göras var för sig fullständiga, skulle ett sammanförande av dem i en gemensam lag icke innebära några egentliga fördelar. Däremot skulle en dylik anordning försvåra lagens tillämpning för kommunalmännen, vilka i regel hava intresse endast av endera avdelningen.

Särskild vallag.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Hallén, Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Fast, Alströmer* och *Wallerius.*

Under den tidigare behandlingen av frågan om revision av kommunalförordningarna har från olika håll gjorts gällande, att vid en sådan revision bestämmelserna rörande fullmäktigval borde utbrytas och sammanföras i en särskild för land och stad gemensam vallag. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning.

Naturligen kunna vissa skäl anföras för den meningen, att i den föreslagna vallagen böra intagas jämväl reglerna rörande politiska val. Härigenom skulle alla viktigare valbestämmelser komma att finnas i en författning och parallella eller i vissa fall likalydande stadganden undvikas. Särskilt skulle det vara av värde, att bestämmelserna om val av stadsfullmäktige och av elektorer för utseende av ledamöter av första kammaren gåves i en och samma lag, då dessa val äga rum samtidigt inför samma valförrättare och att bestämmelserna om valnämnd fördes samman även med bestämmelserna om kommunala val, ej blott med dem om andrakammarvalen. Emellertid synes ett dylikt sammanförande för närvarande vara förenat med åtskilliga olägenheter, ej minst därför att vissa frågor om ändringar i föreskrifterna om riksdagsmannaval ännu vänta på sin lösning. Särskilt bör beaktas, att förslag föreligger om ändring i reglerna rörande val till andra kammaren. De i statsrådsprotokollet omnämnda, av chefen för justitiedepartementet tillkallade sakkunniga hava nämligen den 4 februari 1930 avlämnat betänkande med förslag till vissa ändringar i lagen om val till riksdagen för skyddande av partibeteckningar. Enligt förslaget skall i nämnda lag införas ett nytt kapitel om valförberedelser, varjämte ändringar skola vidtagas i åtskilliga paragrafer. Över förslaget hava yttranden inhämtats från myndigheter och sammanslutningar. Det synes knappast lämpligt att innan ställning tagits till detta förslag verkställa en revision av reglerna om de politiska valen. På nu anförda skäl finner utskottet, att bestämmelserna om politiska val icke böra upptagas i det nu föreliggande förslaget till vallag. Utskottet erkänner emellertid, att frågan om sammanförande av samtliga valbestämmelser i en enda lag kan vara förtjänt av ytterligare undersökning, och hemställde därför om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning av detta spörsmål.

Av utskottets utlåtande i anledning av propositionen med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. framgår, att utskottet i princip tillstyrker införande av kyrkofullmäktige i församlingarna. Vad angår sättet för tillsättande av dylika fullmäktige finner utskottet riktigast, att kyrkofullmäktige böra väljas efter huvudsakligen samma regler, som gälla för val av fullmäktige i den borgerliga kommunen. Någon anledning synes ej föreligga att för kyrkofullmäktige såsom kommunal institution införa ett särskilt valsätt. Med hänsyn härtill torde det vara lämpligt, att i den föreslagna vallagen upptaga även regler om kyrkofullmäktigval.

Paragrafföljden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg*[1]), *David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Sandegård, Sundberg,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Pehrsson* i Göteborg[1]), *Andersson* i Igelboda, *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Fast, Petersson* i Broaryd, *Alströmer* och *Källman.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Föredragande departementschefen har framhållit, att den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen med lagarnas uppdelning i särskilda kapitel med självständig paragrafföljd inom ett vart av dem medför betydande fördelar. Vid den nu föreslagna revisionen har ett stort antal materiella frågor på kommunallagstiftningens område lämnats åsido. En del av dessa frågor torde böra i en nära framtid upptagas till slutlig behandling och komma antagligen att föranleda ändringar i de föreliggande lagarna, vilka därför, enligt departementschefens mening, böra bilda en ram, i vilken nya eller ändrade bestämmelser lätt kunna infogas. Därest paragraferingen göres genomgående för varje lag, skulle ändringar i regel icke kunna vidtagas utan att antingen omnumrering verkställes av ett stort antal paragrafer eller ock — såsom skett i de nu gällande kommunalförordningarna — nya bestämmelser infogas i paragrafer, med vilka de icke äga något egentligt sakligt sammanhang. En tillämpning av sistnämnda metod skulle säkerligen medföra, att lagarna snart komma att förlora den systematiska uppställning, man velat vinna, och syftet med den föreslagna revisionen sålunda kunna komma att i viss mån förfelas.

Utskottet kan emellertid icke ansluta sig till denna uppfattning. De ändringar i gällande kommunalstyrelseförordningar, som medfört, att dessa förlorat den systematiska och överskådliga karaktär, de från början hade, hava väsentligen avsett det proportionella valsystemet, men bestämmelserna härom hava ur det framlagda lagförslaget, såsom redan framhållits, utbrutits och införts i en särskild vallag. Någon anledning att befara liknande ändringar inom överskådlig framtid förefinnes icke nu. Det enda område, där mera omfattande ändringar möjligen kunna förväntas, är stadsstyrelsens organisation, men denna fråga torde kunna lösas utan sönderbrytande av en genomgående paragrafföljd eller av överskådligheten i den nya lagstiftning, vartill förslag nu föreligga. Då härtill kommer, att övriga för kommunerna betydelsefulla lagar och författningar såsom fattigvårdslagen, barnavårdslagen, pensionsförsäkringslagen, hälsovårdsstadgan m. fl., ej fördelats i kapitel med fristående paragrafering, och den föreslagna anordningen sålunda skulle bli säregen för de nya lagarna om kommunal- och församlingsstyrelse — men icke för den samtidigt föreslagna kommunala vallagen — måste utskottet avstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del och förorda bibehållandet av genomgående paragrafering.

Utskottet har så mycket hellre stannat vid denna uppfattning, som ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag säkerligen skulle i praktiken under en mycket lång övergångstid medföra oreda och förvirring vid tillämpningen och handhavandet genom kommunalmännen, vilka icke äro vana vid den föreslagna ordningen och icke heller skulle finna denna ordning konsekvent använd inom hela den

kommunala lagstiftningen. Då å andra sidan ingen större fördel vare sig praktisk eller teoretisk vinnes genom den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen, saknas efter utskottets tanke tillräckliga skäl för dess införande.

Utskottet föreslår jämväl, att, såsom i nu gällande kommunallagar, paragraftecknen sättas efter paragrafnumren.

Kommuns uppgifter.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Fredrik Ström*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Hallén*[1]), *Forssell*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer* och *Johansson* i Bro.

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt § 1 av gällande förordning om kommunalstyrelse på landet meddelas angående kommuns uppgifter följande bestämmelser: »Varje socken på landet utgör för sig en särskild kommun, vars medlemmar äga att själva, efter vad denna förordning närmare bestämmer, vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, så vitt icke, enligt gällande författningar, det tillkommer offentlig ämbetsmyndighet att dem handhava.» En motsvarande bestämmelse återfinnes i § 1 av förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att vederbörande bestämmelser i stället skulle införas i kap. 1 § 3 och givas följande ändrade lydelse: »Kommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina medlemmars gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.»

I motionerna I: 287 av herr *Möller m. fl.* och II: 446 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts, att ifrågavarande stadgande skulle erhålla följande lydelse: »Kommunen äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina välfärds-, ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.» Såsom skäl för sin hemställan anföra motionärerna huvudsakligen, att genom den föreslagna bestämmelsen en behövlig utvidgning av kommunernas kompetensområde skulle ernås.

Enligt utskottets mening bör ordet »medlemmars» i Kungl. Maj:ts förslag utgå; det synes lämpligare, att såsom kommuns uppgift angiva för kommunen gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter. I övrigt finner sig utskottet icke kunna biträda motionerna I: 287 och II: 446. Något behov av den väsentliga utvidgning av kommunernas uppgifter, som motionärerna synas eftersträva, torde icke föreligga. Om den i motionerna föreslagna, synnerligen vaga formuleringen beslutades, komme följden sannolikt att bliva, att åtminstone till en början stor osäkerhet rörande omfattningen av kommunernas befogenheter uppstode. Nu gällande bestämmelser, som enligt utskottets förslag bibehållas i huvudsak oförändrade, ha genom den i praxis givna tolkningen fått en jämförelsevis klar och bestämd betydelse.

Kommunala nämnder m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen I: 297 har herr *Ström* hemställt, »att sådana bestämmelser införas i kommunallagarna, att samtliga ledamöter i en kommunal nämnd, styrelse eller delegation skola utses av vederbörande kommunala organ eller valkorporation och att således varje form av självskrivet ledamotskap i en kommunal nämnd eller styrelse upphör, ävensom att varje rätt för annan än kommunal institution att utse ledamot i kommunal nämnd eller styrelse må upphöra».

I motionen II: 468 har herr *Lindgren* hemställt, att riksdagen ville besluta sådan ändring av kap. 1 i lagförslagen angående kommunalstyrelse i stad och å landet, att däri införas stadganden angående i motionen nämnda styrelsers och nämnders organisation (d. v. s. särskilda nämnder och styrelser för kommunens förvaltning) genom andra författningar men i enlighet med vissa i kommunallagen härför angivna grunder i överensstämmelse med nu gällande regler.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag (kap. 1 § 7) liksom enligt nu gällande ordning meddelas i kommunallagarna icke bestämmelser rörande de särskilda kommunala nämnder och styrelser, som i olika speciallagar regleras. Enligt utskottets mening finnes ej heller anledning att i kommunallagarna införa dylika bestämmelser, då dessa i allt fall städse torde komma att utformas i överensstämmelse med de i kommunallagarna givna grunderna och hittills icke något behov förelegat att sammanföra dem inom kommunallagarnas ram. Utskottet avstyrker sålunda motionerna I: 297 och II: 468.

Rösträtts- och valbarhetsvillkor.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg. *Persson* i Trången, *Karlsson* i Vadstena, *Lindmark, Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

Närvarande vid behandlingen av motionen I: 268: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, David Bergström, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén, Valfrid Eriksson*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Hallén*[1]), *Forssell*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Olsson* i Mora, *Fast, Björck* i Kristianstad[1]), *Källman* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Beträffande villkoren för rättighet att utöva rösträtt å kommunalstämma samt valbarhetsvillkor till fullmäktige m. m. har Kungl. Maj:t icke funnit lämpligt föreslå några sakliga ändringar. I anledning av propositionen har i denna fråga väckts ett flertal motioner såväl avseende mottagen fattigvård

som fullgjord betalning av påförda utskylder såsom villkor för rösträtt och valbarhet som ock beträffande rösträttsåldern.

Beträffande åldersgränsen för kommunal rösträtt har i motionerna I: 287 av herr *Möller* m. fl. och II: 445 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. hemställts, att åldersgränsen för sådan rösträtt måtte sänkas till 21 år, samt föreslagits i anledning därav föranledda ändringar i kap. 2 § 1 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet ävensom motsvarande ändringar i övriga kommunallagar.

Beträffande det kommunala utskyldsstrecket har i de likalydande motionerna I: 269 av herr *Johan August Larsson* m. fl. och II: 431 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl. hemställts,

»att riksdagen måtte vid prövningen av Kungl. Maj:ts proposition nr 99 för sin del besluta följande ändringar i nedan nämnda paragrafer av Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet (F. L.) resp. inom klammer [ ] av Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse i stad (F. S.), nämligen

1) *F. L. kap. 2 § 1 andra stycket [F. S. 2: 2 andra stycket]:*

Sådan rättighet tillkommer dock ej den, som: — — — — — — — — —

— —

d) *häftar för honom påförda utskylder till kommunen [staden], vilka förfallit till betalning under de tre sist förflutna kalenderåren utan att i föreskriven ordning hava efterskänkts;* eller — — — — — — — — — — — — — — — —

2) *F. L. kap. 2 § 14 första stycket [F. S. 2: 19 första stycket]:*

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må av kommunalstämma [stadsfullmäktige] beslutas allenast där, efter *ansökan och* prövning av varje särskilt fall, *sjukdom, oförvållad arbetslöshet eller andra* verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

3) *F. L. kap. 6 § 5 och 6 [F. S. 6: 5 och 6]:* sammanslås till en paragraf § 5, [§ 5], varefter införes en *ny § 6 [§ 6]:*

Har skattskyldig i följd av sjukdom, oförvållad arbetslöshet eller annan liknande grund blivit oförmögen att gälda honom påfört utskyldsbelopp, må han, innan uppbörd, på sätt nedan i § 7 stadgas, ägt rum, till kommunalnämnden [drätselkammaren] ingiva ansökan om efterskänkande helt eller delvis av beloppet och därvid foga nödiga bevis om de förhållanden, varpå ansökan grundas.

Det åligger nämnden [drätselkammaren] att, innan den i § 10 omförmälda avkortningslängd upprättas, hos kommunalstämman [stadsfullmäktige] göra framställning om beslut i anledning av sålunda inkomna ansökningar.

4) *Förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalstyrelseförordningen för Stockholm* (prop. sid. 75): åt utskottet torde uppdragas att utforma nödiga texter för införande av ovan angivna stadganden.»

Vidare har i den före propositionens avlämnande väckta, till konstitutionsutskottet hänvisade motionen II: 174 av herr *Magnusson* i Tumhult m. fl., vilken motion utskottet i detta sammanhang förehaft, hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta att giva stadgandet i § 8 d i nu gällande kommunalstyrelseförordning på landet ävensom motsvarande stadgande i

kommunalstyrelseförordningarna i stad och i Stockholm samt kyrkostämmoförordningen sådan lydelse, att rösträtt icke må utövas av den, som i avseende å påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de fyra sist förflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än ett av dessa år.

Beträffande slutligen valbarhetsvillkoren hava herrar *Frändén* och *Erik Andersson* i motionen I: 268 hemställt, »att riksdagen ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet och till lag om kommunalstyrelse i stad, att den som häftar för honom påförda utskylder till kommunen eller staden, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna åren, skall vara utesluten från valbarhet vid val av ordförande och vice ordförande i kommunalstämma, av kommunalfullmäktige, ledamöter och suppleanter i kommunalnämnd samt av stadsfullmäktige i stad».

I motionen anföres:

»Redan det, att en person äger utöva rösträtt i kommunen utan att behöva betala honom påförda utskylder, strider bestämt mot gammal god, nedärvd svensk rättsuppfattning. I ännu mycket högre grad är detta förhållandet, när det gäller det direkta handhavandet av den kommunala hushållningen och förvaltningen av skattebetalarnas medel. Så åligger det exempelvis enligt kap. 4 § 2 av lagen om kommunalstyrelse på landet kommunalnämnden att 'förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel'. Det måste anses som en rimlig fordran på dem, åt vilka dessa uppgifter skola anförtros, att de hava det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både vilja och kunna fullgöra de åligganden till kommunen, som de äro satta att utkräva av andra. Detta gäller i lika hög grad kommunalfullmäktige på landet och stadsfullmäktige i stad, som har att besluta om utgifterna.»

De nuvarande bestämmelserna beträffande kommunal rösträtt och valbarhet genomfördes vid 1918 års urtima riksdag. Därefter hava förslag om förändring i dessa villkor såväl med avseende å rösträttsåldern som utskyldsstrecket vid åtskilliga tillfällen varit föremål för riksdagens prövning.

Beträffande rösträttsåldern föreslog särskilda utskottet 1918 densamma till 23 år och framhöll, att den allmänna och lika kommunala rösträtten borde förbindas med någon höjning av den då gällande rösträttsåldern. Såsom konstitutionsutskottet vid frågans behandling därefter framhållit torde med hänsyn till den mognad och erfarenhet, som tarvas för aktivt deltagande i det offentliga livet, den nuvarande minimiåldern för rösträtt låta sig väl försvaras. Utskottet finner sålunda sig även nu böra i detta avseende avstyrka föreslagna ändringar beträffande rösträttsåldern.

Angående det kommunala utskyldsstrecket har konstitutionsutskottet år 1921 liksom vid de senare tillfällen, då frågan varit föremål för behandling, framhållit, att bestämmelserna härom tillkommit genom en kompromiss mellan de olika partierna vid 1918 års urtima riksdag. Det läge då enligt vad utskottet yttrat i sakens natur, att någon principiellt tillfredsställande

lösning av frågan icke gärna därigenom kunde ha uppnåtts, men ett bifall till de då föreliggande motionerna, vilka i huvudsak synas hava samma syftemål som nu föreliggande motioner, skulle väsentligen innebära en återgång till det förut rådande tillstånd, som genom den överenskomna reformen förändrades, och för en sådan återgång hade enligt utskottets mening inga hållbara skäl anförts. Genom den nya ordningen hade åtminstone en lättnad vunnits i de efterverkningar av tillfälliga ekonomiska svårigheter, som drabbat många oförvitliga medborgare i form av rösträttens förlust, och att då åter borttaga denna lättnad kunde enligt utskottets uppfattning icke anses förenligt med en sund samhällsutveckling.

För det kommunala utskyldsstrecket gäller, såsom även tidigare framhållits, liksom för det politiska, att oförvållad oförmåga att betala utskylder icke bör medföra rösträttens förlust. Under sådana förhållanden är frågans kärnpunkt, om möjlighet finnes att skilja på de fall då bristande vilja och de fall då oförvållad oförmåga varit anledning till försummelse ifråga om skattens betalning. Utskottet har tidigare och senast i sitt till innevarande års riksdag avgivna utlåtande, nr 11, i anledning av väckta motioner om införande i grundlag av bestämmelser, varigenom politisk rösträtt och valbarhet skulle göras beroende av i viss utsträckning fullgjord betalning av påförda utskylder m. m., till vilket utlåtande utskottet hänvisar, framhållit, att i det år 1918 av sakkunniga för revision av de politiska rösträttsstrecken avgivna utlåtandet givits en utförlig framställning av detta spörsmål, som till fullo synes ådagalägga den praktiska ogenomförbarheten av en uppdelning i antydd riktning. De nu föreliggande motionerna i saken kunna icke heller uppvisa någon tillfredsställande lösning av spörsmålet.

Utskottet får härjämte framhålla, att sakkunniga för utredning angående rationell skatteuppbörd numera avgivit betänkande. Även om detta förslag icke skulle leda till positivt resultat, finnes dock allaredan nu möjlighet att tämligen effektivt indriva skatterna, och i själva verket torde genom en mera effektiv skatteindrivning nu ifrågavarande spörsmål angående utskyldsstrecket förlora i betydelse. Utskottet finner därför ej skäl att föreslå någon ändring beträffande utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.

Beträffande åter frågan om utskyldsstrecket såsom valbarhetsvillkor torde, såsom i motionen I: 268 framhållits, det böra anses såsom en rimlig fordran, att de, som erhålla kommunala förtroendeuppdrag, och åt vilka sålunda överlåtes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel ävensom, beträffande kommunalnämndens ledamöter, att förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel, hava det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både vilja och kunna fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålägga och utkräva av andra. Utskottet anser därför, att den, som häftar för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sista åren, bör vara utesluten från valbarhet vid val till fullmäktige eller andra kommunala förtroendeuppdrag. I allmänhet torde måhända denna fordran upp-

rätthållas inom kommunerna, men då motsatsen förekommit, torde lagbestämmelse härom böra införas.

Utskottet har emellertid icke nu velat förelägga riksdagen förslag till införande av sådana lagbestämmelser utan hemställer allenast, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära utredning och framläggande för riksdagen av förslag om införande av bestämmelse i kommunallagarna om fullgjord skattebetalning till kommunen i den utsträckning, som här ovan angivits såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

I motionen I: 453 av herr *Hage* hemställes: »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida de inom kommunallagstiftningen befintliga särbestämmelserna angående rösträtt vid behandling av ärende, som endast berör innehavare av i mantal satt jord, måtte borttagas eller huruvida rösträtten åtminstone borde borttagas för oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet samt omyndig, ävensom i kommunen ej mantalsskriven person m. fl.».

Av ålder hava å sockenstämma behandlats ärenden, som angått allenast ägare och innehavare av i mantal satt jord inom socknen. För sådana ärenden gälla särskilda föreskrifter i avseende å rösträtt och dess utövande. Så gäller exempelvis beträffande sockenallmänningar bestämmelserna i K. F. den 1 augusti 1805 ävensom särskilda föreskrifter om sockenallmänningar i vissa provinser.

Bestämmelsen i nu förevarande paragraf, vilken motsvaras av §§ 10 mom. 2 och 14 mom. 5 i nu gällande förordning om kommunalstyrelse på landet, utgör endast en hänvisning till ovanberörda särskilda bestämmelser och bör sålunda icke ändras med mindre dessa senare bestämmelser ändras eller borttagas. Frågan angående ändring eller borttagande av dessa särskilda bestämmelser utgör emellertid ett ämne, varmed utskottet icke har att taga befattning. I motionen har vidare gjorts gällande, att upprättande av skilda röstlängder skulle nödvändiggöras genom bibehållande av bestämmelsen. Detta torde icke vara fullt riktigt, då, förutom den allmänna röstlängden, allenast en förteckning på de röstberättigade, som icke finnas upptagna i kommunens allmänna röstlängd, behöver vara tillgänglig. Några svårigheter härmed torde icke förefinnas, då sådan förteckning lämpligen torde upprättas och justeras först vid början av varje stämma, där ärende av ifrågavarande slag förekommer.

Kvinnas rätt till avsägelse av kommunala förtroendeuppdrag.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sundberg,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Fast, Wallerius, Weijne* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Kungl. Maj:t har icke föreslagit sakliga ändringar i vad angår rätt att avsäga sig kommunala förtroendeuppdrag. I bestämmelsen stadgas sålunda bland annat, att kvinna skall äga ovillkorlig rätt att avsäga sig dylika upp-

drag. Denna bestämmelse synes emellertid, med hänsyn till kvinnans likställighet med mannen i övrigt i kommunalt hänseende numera icke vara motiverad, och utskottet föreslår därför, att denna punkt i paragrafen utgår.

Tillsättande av tjänstemän.

Närvarande: Herrar *Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Valfrid Eriksson*[1]), *Alexander Nilsson*[1]), *Granström*[1]), *Wagnsson*, greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg. *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Källman* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt förslaget skall vid val sluten omröstning äga rum samt, om rösterna härvid befinnas lika delade, avgörandet ske genom lottning. Föredragande departementschefen gör gällande, att på denna punkt någon skillnad icke bör göras mellan val och tillsättande av tjänstemän, men någon särskild bestämmelse i berörda avseende har icke intagits i Kungl. Maj:ts förslag. Då beslut om tillsättande av tjänstemän enligt utskottets mening icke kan anses såsom val, anser utskottet, som håller före, att dylikt beslut bör ske på samma sätt, som är för val stadgat, att ett tillägg till förslaget härom bör införas.

Frågan om utsträckt användning av den proportionella valmetoden vid val inom kommunens beslutande organ.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Isak Svensson*[1]), *Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Björck* i Kristianstad[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

1928 års riksdag anhöll, i skrivelse nr 73, »att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda i vilken utsträckning den proportionella valmetoden kunde komma till användning, utöver vad som redan vore stadgat, vid på landsting, stads- och kommunalfullmäktige ankommande val, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning». I anledning härav har Kungl. Maj:t företagit en undersökning av berörda fråga, men kommit till resultaten, att någon allmän utvidgning av den proportionella valmetodens användning i hithörande fall icke bör ifrågakomma, dock föreslås, att val av revisorer och revisorssuppleanter inom kommunal- och stadsfullmäktige bör kunna ske proportionellt. I departementschefens yttrande vid propositionens föredragning anföres på denna punkt bl. a. följande.

»Såsom den nu verkställda utredningen visar, äro meningarna synnerligen delade rörande önskvärdheten av en vidgad tillämpning av den proportionella valmetoden på det område, varom här är fråga. Sålunda har å ena sidan framhållits, att en ökad användning av denna valmetod vore påkallad för att bereda de olika meningsriktningar, som finnas inom de väljande församlingarna, skälig representation bland de valda. Härvid har påpekats att fall förekommit, då en majoritet i viss mån missbrukat sin ställning för att från de kommunala verkställighetsorganen utesluta lämpliga personer av annan uppfatt-

ning än majoriteten. Å andra sidan har gjorts gällande, att berörda fall numera hörde till undantagen samt att de olika partierna oftast till följd av frivillig överenskommelse erhölle skälig representation inom de valda organen. Till en dylik proportionell fördelning har ansetts bidraga, att frågor om val i regel förberedas av nämnd eller beredning, som utsetts med tillämpning av proportionell metod. Behovet av utsträckt tillämpning av denna metod skulle för övrigt, vad angår städerna, bliva svagare, därest det nu föreliggande förslaget till lag om kommunalstyrelse i stad upphöjes till lag. Enligt detsamma skall nämligen, när ärende beretts annorledes än genom drätselkammare eller allmänt beredningsutskott, kammaren eller utskottet erhålla tillfälle att yttra sig däröver. Härigenom vinnes bland annat, att ärendena alltid komma att behandlas av ett enligt proportionell metod tillsatt organ. Tydligt är även, att en ökad användning av nämnda metod medför vissa olägenheter. Även om större betydelse icke kan tillmätas den anförda omständigheten, att det proportionella valsystemet leder till att valen i vidgad omfattning ske efter partisynpunkter, får det ej förbises, att berörda system i en del fall kan försvåra en god rekrytering. Däremot kan naturligen systemet i andra fall medföra ökade möjligheter att till kommunala befattningar välja sakkunniga personer. Särskilda svårigheter uppkomma emellertid i fråga om de befattningar, för vilkas innehavare speciella kvalifikationer föreskrivas. Att såsom riksdagen för vissa fall ifrågasatt låta kravet på dylika kvalifikationer bortfalla, synes icke lämpligt, och någon god utväg för övervinnande av svårigheterna lärer ej kunna anvisas. Naturligen är det riktigt, att proportionellt valsystem kan användas även med bibehållande av gällande regler om successiv förnyelse. Emellertid är det tydligt, att för ett fullt utnyttjande av det proportionella valsättets fördelar vid val av nämnder eller styrelser med jämförelsevis ringa antal medlemmar kräves, att alla medlemmarna väljas samtidigt. Märkas bör även, att vid borttagandet år 1922 av den successiva förnyelsen av kommunal- och municipalnämnd såsom skäl härför anfördes, att nämnda anordning stode i mindre god överensstämmelse med regeln, att val av ledamöter och suppleanter i dylik nämnd skall ske proportionellt. Med hänsyn till det anförda finner jag mig icke kunna föreslå någon allmän utvidgning av den proportionella valmetodens tillämpning vid de val, som ankomma på kommunal- och stadsfullmäktige. I likhet med den sakkunnige anser jag emellertid, att val av revisorer och revisorssuppleanter bör kunna ske proportionellt. Såsom den sakkunnige framhållit synes vid dylikt val kravet på minoritetens representerande vara särskilt välgrundat. Utvidgningen synes emellertid böra begränsas till kommunens eller stadens egna revisorer och sålunda ej gälla de andra revisorer, som på grund av särskilda föreskrifter utses av kommunal- eller stadsfullmäktige.»

I fråga om den proportionella valmetodens användning vid val inom landsting hänvisas till det citerade uttalandet.

I motionen I: 281 har herr *Stendahl* hemställt om antagande av sådana bestämmelser, »att, därest fakultativa proportionella val föreskrivas till någon nämnd, styrelse eller dylikt, skall hela antalet ledamöter utses samtidigt, samt

att användning av den proportionella valmetoden vid val inom landsting, stads- och kommunalfullmäktige måtte utsträckas, så att dylikt val förrättas proportionellt, därest sådant äskas av minst så många väljande som motsvara det tal, vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1».

I motionerna I: 287 av herr *Möller* m. fl. och II: 445 av herr *Hansson* i

Stockholm m. fl. har hemställts, att riksdagen skulle »i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning på vad sätt den proportionella valmetoden må komma till användning, utöver vad som redan är stadgat eller nu föreslås av Kungl. Maj:t, vid på landsting eller annan kommunal beslutande församling ankommande val, samt för riksdagen skyndsammast framlägga förslag i ärendet».

De skäl, som av departementschefen anförts mot en utvidgning av den proportionella valmetodens användning utöver den i propositionen föreslagna finner utskottet övertygande. Särskilt vill utskottet betona, att genom en dylik utvidgning partisynpunkterna skulle kunna få en alltför stor betydelse vid val av här ifrågavarande art. Utskottet finner ej heller lämpligt att, såsom i motionen I: 281 föreslås, bestämma, att, där proportionella val förrättas av nämnd eller styrelse, hela antalet ledamöter i nämnder eller styrelse skall utses samtidigt; ur synpunkten av kontinuitetens bevarande synes en dylik anordning icke tillrådlig. I varje fall bör en ändring på denna punkt icke genomföras utan en ingående utredning.

Utskottet avstyrker alltså de i motionerna I: 281, I: 287 och II: 445 framförda förslagen.

Kvalificerad majoritet vid vissa kommunala beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Isak Svensson*[1]), greve *Lagerbjelke, Hansén, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Wallerius*.

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I gällande bestämmelser om kvalificerad majoritet vid vissa kommunala beslut har Kungl. Maj:t icke föreslagit några sakliga ändringar. I motionerna I: 287—288 av herr *Möller* m. fl. och II: 445—446 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. har emellertid föreslagits en sådan ändring i bestämmelserna, att kvalificerad majoritet icke skulle erfordras vid beslut av 1) avhändande eller inköp av fastighet, 2) beviljande av anslag till nya ändamål eller behov, 3) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt, men för vilket under året näst före det som anslaget avser anslag ej utgått, i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger 9 kronor för skattekrona, samt 4) beslut, som avser fullgörande av kommunen jämlikt lag eller författning åliggande förpliktelser, eller om användande av medel för bostadsändamål, även om beslutet avser beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, eller upptagande och förnyande av lån.

Förslag om borttagande av vissa nu gällande bestämmelser om kvalificerad majoritet vid kommunala beslut ha vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling, så vid 1919, 1920 och 1926 års riksdagar. De framförda förslagen ha vid alla dessa tillfällen avstyrkts av konstitutionsutskottet och avslagits av båda kamrarna. I sitt utlåtande rörande vederbörande förslag vid 1926 års riksdag anförde konstitutionsutskottet de skäl,

varpå införandet av gällande bestämmelser på detta område grundats, och yttrade vidare: »De skäl, som sålunda vid olika tillfällen anförts för införande av nu gällande bestämmelser om kvalificerad majoritet vid besluts fattande i vissa fall, äga fortfarande giltighet. Dessa bestämmelser gälla ärenden av djupgående ekonomisk betydelse och utgöra enligt utskottets uppfattning ändamålsenliga garantier mot en äventyrlig kommunal finanspolitik. Särskilt bör betonas, att de villkor, som här uppställas, äro ägnade att motverka missbruk från en majoritets sida av en tillfällig maktställning.»

Enligt utskottets mening ha icke några nya skäl anförts, som kunna rubba grunderna för utskottets tidigare intagna ståndpunkt, och utskottet avstyrker sålunda de i ämnet väckta motionerna i denna del.

I detta sammanhang bör jämväl behandlas motionen I: 278, vari av herr *Stendahl* föreslagits, »att riksdagen i samband med prövningen av ovan nämnda proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en ingående undersökning och bearbetning av den praxis, som avser tillämpningen av kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet för beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill en dylik utredning må föranleda.»

Den i motionen berörda frågan behandlades av konstitutionsutskottet i dess utlåtande nr 10 vid 1927 års riksdag, vari framhölls önskvärdheten av att begreppet »nya ändamål och behov» bleve klarlagt, och den förväntan uttalades, att frågan skulle bliva föremål för uppmärksamhet i samband med den igångsatta revisionen av kommunalförfattningarna. Emellertid har, såsom i propositionen framhålles, det icke ansetts möjligt att finna någon lämplig lösning av förevarande fråga. »En godtagbar precisering av omförmälda uttryck» säger departementschefen, »synes för övrigt knappast möjlig, och några större olägenheter torde ej vara att förvänta, därest det överlämnas åt praxis att fortfarande liksom hittills utforma lämpliga regler i detta hänseende.»

Vad sålunda av föredragande departementschefen anförts finner utskottet övertygande, och anser sig utskottet därför böra avstyrka motionen I: 278.

Ersättning för kommunala förtroendeuppdrag.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]*, Sundberg, Larsén, Isak Svensson*[1]*,* greve *Lagerbjelke, Hansén, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]*, Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]*, Karlsson* i Vadstena, *Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I reglerna om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag har Kungl. Maj:t endast föreslagit några smärre ändringar. I motionerna I: 287 och 288 av herr *Möller* m. fl. och II: 445 och 446 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. har hemställts om sådan ändring, att kommunens beslutande organ beredes möjlighet att lämna ersättning för skrivhjälp till kommunalstämmans, kommunalfullmäktiges och stadsfullmäktiges ordförande; såsom motivering härför anföres, att det måste anses skäligt, att kommunen låter dessa sina för-

troendemän komma i åtnjutande av den lättnad i den på många håll säkert tyngande arbetsbörda, som genom beredande av ersättning för skrivhjälp skulle kunna vinnas.

Den i motionerna påyrkade ändringen finner utskottet välmotiverad, då det här endast är fråga om att bereda vederbörande ersättning för med förtroendeuppdragets bestridande förenade direkta kostnader, och får utskottet alltså tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag med det i motionerna föreslagna tillägget.

Vidare har i motionen II: 453 av herr *Hage* hemställts, att i Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse i stad, kap. 2 § 20 mom. 1, skulle införas en bestämmelse, »vari det utsäges, att där stadens storlek eller andra omständigheter därtill föranleda, kan stadsfullmäktige besluta om ersättnings utgående till stadsfullmäktiges ordförande i denna hans egenskap».

Genom ett bifall till detta förslag skulle de nu tillämpade principerna ifråga om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag rubbas. Vid sådant förhållande och då i varje fall en ändring i angiven riktning icke torde böra företagas utan en ingående utredning, finner sig utskottet böra avstyrka motionen II: 453 i denna del.

Valkretsindelning vid fullmäktigval.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Hansén, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer, Björck* i Kristianstad[1]) och *Källman.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I fråga om valkretsindelning vid kommunala val har Kungl. Maj:t föreslagit i huvudsak samma bestämmelser som de nu gällande. I motionen I: 279 har herr *Stendahl* hemställt, att de bestämmelser i kommunallagarna, som föreskriva valkretsindelning, skulle utgå. I motionen II: 453 har herr *Hage* hemställt, att ifrågavarande stadgande i lagen om kommunalstyrelse på landet skall utformas så, att kommun med mera än 10,000 innevånare icke skall, men väl må, indelas i valkretsar.

Att helt upphäva bestämmelserna om obligatorisk valkretsindelning finner utskottet icke lämpligt. Valkretsindelningen innebär utan tvivel en viss garanti för att olika lokala intressen inom kommunen bliva representerade i de valda församlingarna. Enligt gällande bestämmelser torde valkretsarna vara så stora, att genom kretsindelningen betydelsen av den proportionella metodens tillämpning icke i avsevärd mån försvagas. Utskottet avstyrker alltså de i motionerna I: 279 och II: 453 framställda förslagen.

Böter för utevaro från sammanträden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Wallerius, Weijne*[1]) och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I gällande förordningar om kommunalstyrelse stadgas, att ordförande eller ledamot i kommunal- eller stadsfullmäktige, som utan anmält, av full-

mäktige godkänt förhinder avhåller sig från sammankomst, skall böta 2 kronor till kommunens kassa och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fåtalighet, inställas eller upplösas. Motsvarande bestämmelse gäller i avseende å ledamot och till tjänstgöring inkallad suppleant i kommunalnämnd. Kungl. Maj:t har föreslagit en förhöjning av ifrågavarande bötesbelopp till 5, resp. 10 kronor. Såsom skäl härför anföres endast, att det i gällande förordning stadgade bötesbeloppet med hänsyn till numera rådande förhållanden måste anses orimligt lågt.

I motionen II: 451 av herr *Selberg* har föreslagits, att bötesbeloppen för utevaro från kommunalfullmäktige och kommunalnämndssammanträde måtte fastställas till resp. 2 och 4 kronor. Såsom motivering för detta förslag anföres bl. a. följande:

»Några sakskäl för denna höjning av bötesbeloppen hava icke anförts. Kommunalfullmäktiges eller kommunalnämnds sammanträden torde icke kunna jämställas med landstingens härutinnan.

I vad det gäller landsbygden synas skäl tala för att icke höja bötesbeloppen. För personer, som äro bosatta miltals från sammanträdesstället, kunna då och då inträffa förhållanden av olika slag, vilka försvåra en inställelse till sammanträde vid viss tid. Ett häftigt oväder t. ex. kan ju ibland göra det synnerligen svårt, ibland t. o. m. omöjligt att, per cykel eller häst eller annat tillgängligt fortskaffningsmedel, taga sig fram en eller flera mil till ett sammanträde, men det är icke säkert, att de ledamöter av fullmäktige eller nämnd, som tagit sig fram till sammanträdesstället, äro villiga att godkänna ovädret såsom laga hinder. En eller annan, möjligen med lika lång väg, som den, som stannade hemma, har kanske tagit sig fram till sammanträdesorten, mest kanske av fruktan för de höga böterna, och denne är givetvis icke gärna med om att den ledamot, som stannade hemma, hade laga hinder för utevaro.

Det är också troligt, att därest bötesbeloppen för utevaro höjas komma de ledamöter, som av ena eller andra anledningen utevarit från sammanträde, att vara mer angelägna att komma ifrån böterna, och besluten om huruvida de för utevaron anförda hindren skola anses giltiga eller icke komma säkerligen ofta att föregås av långa och obehagliga diskussioner.

Med orden »utan anmält» torde avses att vederbörande skall före sammänträdets början hava anmält förhinder. Det torde icke vara obekant, att på många orter i landet är postgången ganska otillfredsställande, och telefon finnes ej överallt. Därför kan det ofta vara svårt för sådana, som bo i obygden, att kunna i tid anmäla hinder för inställelse till sammanträde. På grund härav torde det oftast bliva de personer, som hava det besvärligast vid fullgörande av sina medborgerliga skyldigheter, vilka hava de största förutsättningarna att drabbas av de höjda bötesbestämmelserna.

Avlägset boende personer hava givetvis haft liknande svårigheter även tidigare, när böterna varit lägre, men det torde icke kunna anses vara förenligt med billighet och rättvisa att genom höjda bötesbestämmelser göra det än svårare för dem.

Svenska landskommunernas förbund och 16 kommuner hava också motsatt sig höjande av ifrågavarande böter.»

De av motionären anförda skälen för ett bibehållande av nu gällande bestämmelser angående bötesbeloppens storlek finner utskottet övertygande. Utskottet vill därjämte framhålla, att verkan av böterna torde vara huvudsakligen moralisk, icke ekonomisk. Utskottet föreslår därför en sådan änd-

ring i förevarande bestämmelser, att bötesbeloppet bestämmes till 2, resp. 4 kronor. Motionärens yrkande gäller endast lagen om kommunalstyrelse på landet. Utskottet anser emellertid att samma bestämmelser böra gälla även beträffande stadsfullmäktige och har därför vidtagit ändring i motsvarande bestämmelse i lagen om kommunalstyrelse i stad.

Yttranderätt inom kommunal- och stadsfullmäktige för andra än medlemmar.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1], *Wagnsson*[1], greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1], *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Ifråga om rätten för andra än medlemmar av kommunal-, respektive stadsfullmäktige att deltaga i fullmäktiges överläggningar har Kungl. Maj:t föreslagit, att sådan rätt, utöver vad för närvarande är stadgat, skall tillkomma ordförande och vice ordförande i kommunal styrelse, nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, samt revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen. Denna bestämmelse är enligt utskottets mening väl motiverad. Dock torde böra bestämmas, att yttranderätt i visst ärende endast tillkommer antingen ordföranden eller vice ordföranden i vederbörande styrelse, nämnd eller beredning. I motionen II: 453 har herr *Hage* föreslagit en sådan ändring av vederbörande paragraf, att tjänsteman i kommunens tjänst må kunna tillerkännas yttranderätt vid fullmäktiges sammanträden. Då den i motionen berörda frågan om möjlighet för kommunala tjänstemän att yttra sig vid fullmäktiges sammanträden torde kunna och böra lösas genom praxis och någon särskild lagbestämmelse på denna punkt alltså icke synes vara lämplig, avstyrker utskottet motionen II: 453 i denna del.

Suppleanter för kommunal- och stadsfullmäktige.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1], *Sundberg, Larsén, Hansén, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1], *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1], *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer, Björck* i Kristianstad[1]) och *Källman.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen II: 453 har herr *Hage* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära utredning angående införande av sådana bestämmelser, »att vid tillfälligt eller under någon tid räckande förfall för kommunal- eller stadsfullmäktig suppleant må kunna inkallas».

Viktiga invändningar kunna göras mot motionärens förslag att möjliggöra tillfälligt inkallande av suppleanter i kommunal- och stadsfullmäktige. Dessa suppleanter skulle i regel endast under något eller några sammanträden komma att deltaga i fullmäktiges arbete och torde då icke hinna förvärva den erfarenhet och vana vid detta arbete och den insikt i föreliggande frågor, som skulle erfordras för att deras insats skulle bliva av värde. Härtill

kommer, att en anordning av föreslagen art skulle kunna leda till, att de ordinarie fullmäktiges känsla av ansvar förminskades och att följaktligen i vissa fall en fullmäktig skulle utan tvingande skäl låta suppleant tjänstgöra i sitt ställe. Utskottet avstyrker därför motionen II: 453 i denna del.

Inkomst- och utgiftsstat.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sandegård, Thorén, Granström,* greve *Lagerbjelke, Kropp*[1]), *Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Hallén, Forssell*[1]), *Andersson* i Igelboda[1]), *Olsson* i Mora, *Fast, Norling* i Lesjöfors[1]), *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Det torde såväl beträffande upprättande av inkomst- och utgiftsstat för kommun som ock beträffande verkan av den fastställda staten i avseende å anslagens användande inom olika kommuner råda skiftande praxis. Särskilt beträffande dispositionen över anslagen för oförutsedda behov råder åtskillig osäkerhet. Enligt nu gällande stadgande i 62 § kommunalstyrelseförordningen på landet skall detta anslag ställas till kommunalnämndens förfogande för att kunna användas för oförutsedda behov. Härvid bör emellertid väl skiljas mellan detta i nämnda 62 § omförmälda anslag och de anslag för oförutsedda behov vilka i allmänhet pläga upptagas å särskilda nämnders och styrelsers specialstater. Sist sagda anslag vilka icke närmare regleras genom bestämmelser i lagen äga dessa särskilda nämnder och styrelser disponera för dem åliggande uppgifter. Därvid är dock att märka, att det ingalunda torde vara meningen att dessa nämnder och styrelser äga använda anslaget för nya ändamål eller för att täcka något väsentligt överskridande av andra anslag. Erfordras anslag för sådana ändamål eller erfordras förhöjda belopp för ändamål, vartill anslag redan beviljats, är detta en angelägenhet, varöver det tillkommer stämman, respektive fullmäktige att besluta. Emellertid torde i åtskilliga fall överskridande av anslag eller beslut om utgifter för nya ändamål vara nödvändigt för respektive nämnd och styrelser att företaga, exempelvis på grund av uppgifter, som det åligger respektive nämnd och styrelse att enligt lag och förordning ombesörja. De anslag, som å dessa styrelsers och nämnders stat upptagas för oförutsedda behov, måste därför anses avse allenast att utjämna sådana eventuella mindre överskridanden av anslag ävensom täckande av dylika oförutsedda löpande utgifter.

Det vore av värde, om i respektive specialstater kunde angivas vilka anslag, som icke finge såsom bestämda anslag av respektive nämnder och styrelser överskridas utan att fullmäktige respektive stämma därom fattat beslut, och de förslagsanslag, där sådant överskridande må kunna ske. Att i lag reglera detta förhållande har emellertid icke synts utskottet möjligt, utan torde detsamma böra överlämnas åt kommunerna att genom praxis söka närmare utforma på ett för varje kommun lämpligt sätt.

I Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet har dock upptagits den ändringen, att det förslagsbelopp i penningar, som nu skall upptagas i staten för att kunna för oförutseddda behov av kommunalnämnderna användas, i stället skall upptagas utan angivande av vem som skall

disponera detsamma. Detta förslag ansluter sig till det av landshövdingen Hammarskjöld utarbetade förslaget. Landshövding Hammarskjöld har därvid anfört, att det lika litet som i stad bör vara omöjligt att meddela särskilda föreskrifter om disponerande av anslaget eller delar därav. Utskottet kan icke finna annat än att ändringen betyder, att ifrågavarande anslag enligt Kungl. Maj:ts förslag skall disponeras icke av kommunalnämnden utan av stämman respektive fullmäktige. För utskottet förefaller denna anordning vara lämplig, då det ju givetvis bör finnas ett anslag för oförutsedda behov till stämmans eller fullmäktiges förfogande. Detta hindrar emellertid icke, att i den allmänna staten för kommunen upptagas särskilda anslag till kommunalnämndens disposition ej mindre för bestämda ändamål än även för oförutsedda smärre utgifter, vilkas beslutande må kunna åt nämnden överlåtas på sätt stämma eller fullmäktige föreskrivit.

Kommunala medels insättande i bank m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Thorén, Stenberg, Wagnsson*[1]), greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman*[1]) och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Såsom departementschefen i sitt yttrande vid propositionens föredragning anfört, är det synnerligen önskvärt, att en effektivare kontroll av kommunernas räkenskaper och förvaltning bleve genomförd och att, för möjliggörande härav, vissa principer för förandet av kommunernas räkenskaper infördes. Departementschefen har ock betonat, att dylika principer vore möjliga att uppställa, men har, under hänvisning till att frågan är föremål för uppmärksamhet inom svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund, icke velat föreslå bestämmelser i ämnet.

Emellertid anser utskottet, särskilt med tanke på de oegentligheter inom den kommunala förvaltningen, som efter vad erfarenheten ådagalagt på många håll förekommit, det vara högst angeläget att redan nu vissa normer i förevarande avseende meddelas. Obestridligt torde vara, att penningmedel och värdehandlingar, som innehavas för kommunens räkning, icke böra sammanblandas med andra penningmedel eller värdehandlingar. Likaså synes det klart, att penningmedel, som icke erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, böra för kommunens räkning insättas i bank eller å postgirokonto. Ifrågavarande grundregler har utskottet föreslagit skola införas såväl i lagen om kommunalstyrelse på landet som i lagen om kommunalstyrelse i stad. I de kommuner, där särskilt reglemente för kommunalnämnd eller drätselkammare finnes, torde dessa grundregler närmare kunna utföras i reglementet, varvid enligt utskottets mening normerna böra göras gällande jämväl i fråga om kommuns särskilda förvaltningsorgan. De sålunda föreslagna bestämmelserna hindra naturligen icke, att medel, som ej direkt erfordras i kommuns rörelse, på annat sätt placeras mot fullt betryggande säkerhet.

Revision.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Thorén, Stenberg*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Ifråga om bestämmelserna om kommunal revision hava i propositionen föreslagits vissa ändringar, vilka synas vara ändamålsenliga. Föredragande departementschefen har jämväl i sitt anförande till statsrådsprotokollet diskuterat lämpligheten av att i lagen intaga en föreskrift om rätt för revisorerna att när som helst under året inventera kommunens kassor och taga del av dess räkenskaper. Departementschefen har emellertid avvisat tanken på införande av en dylik bestämmelse och härvid i huvudsak anfört följande: »Tydligt är emellertid, att valet av revisorer i förväg icke får leda till att revisorerna taga del av förvaltningen. En dylik utveckling skulle kunna medföra ett minskande av ansvarskänslan hos de förvaltande organen och en begränsning av revisorernas möjlighet att sedermera fritt bedöma vidtagna åtgärder. Med hänsyn härtill måste möjligheten att under revisionsåret rådföra sig med revisorerna begagnas med största försiktighet. Den bör utnyttjas endast i undantagsfall och får icke föranleda, att revisorernas mening inhämtas rörande åtgärder liggande inom ramen för den sedvanliga förvaltningen. Märkas bör även, att revisionen — även om revisorernas utses i förväg — icke kan ersätta en fortlöpande kassakontroll. Anordnandet av sådan kontroll bör ankomma på dem, som närmast hava ansvaret för den kommunala förvaltningen. — — — Med hänsyn till den ståndpunkt jag sålunda intager, är det tydligt, att jag icke kan biträda förslaget om intagande i lagen av föreskrift om rätt för revisorerna att när som helst under året inventera kassor, taga del av räkenskaper, infordra bankbesked med mera. Revision bör alltjämt huvudsakligen vara en efterhandsgranskning.»

Förevarande spörsmål har upptagits dels i de likalydande motionerna I: 276 av herr *Westman* och II: 436 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, dels ock i de likalydande motionerna I: 287 av herr *Möller* m. fl. och II: 445 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl., resp. I: 288 och II: 446 av samma motionärer. I motionerna I: 276 och II: 436 har hemställts, att riksdagen måtte för sin del vidtaga den ändring av lagtexten i propositionens förslag till lag om kommunalstyrelse på landet, kap. 5, och lag om kommunalstyrelse i stad, kap. 5, att revisorerna erhålla befogenhet, i tillämpliga delar motsvarande dem som enligt lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag § 74 med flera lagrum tillkomma där omförmälda revisorer, samt att utskottet behagade formulera erforderlig lagtext. I motionerna I: 287 och II: 445 resp. I: 288 och II: 446 har hemställts om införande av ett tillägg till hithörande paragrafer av följande innehåll: »Revisorerna äga att när som helst under året inventera kommunens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.»

Motiveringen till motionerna I: 276 och II: 436 är i huvudsak följande:

»De farhågor, som föranlett departementschefens ståndpunktstagande, synas ej vara tillräckligt grundade. När departementschefen uttalar den grundsatsen, att revisorerna ej böra taga del i förvaltningen, torde riktigheten härav ej kunna bestridas. Härav följer emellertid ej, att revisorernas befogenhet bör så skarpt kringskäras som sker i propositionen. Utan att därav föranletts konsekvenser av den art, departementschefen befarat, äga revisorerna enligt lag den 12 augusti 1910 om aktiebolag § 74, lag om ekonomiska föreningar den 22 juni 1911 § 32, lag om bankrörelse den 22 juni 1911 § 185 och lag om sparbanker den 29 juni 1923 § 39 vidsträcktare befogenheter än de skulle erhålla enligt den nya kommunallagstiftningen. I § 74 förstnämnda lag, varmed övriga lagrum överensstämma, föreskrives nämligen:

'Styrelsen skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera bolagets kassa och övriga tillgångar samt granska bolagets alla böcker, räkenskaper och andra handlingar, och må av revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej av styrelsen förvägras.'

Då starka skäl tala för att revisorer av den kommunala förvaltningen erhålla de möjligheter att verkställa en effektiv revision, vilka utan olägenheter kunna tillerkännas dem, synas bestämmelser motsvarande de i aktiebolagslagen § 74 med flera ovan angivna lagrum böra meddelas i de nya kommunallagarna.»

I motionerna I: 287 och II: 445 resp. I: 288 och II: 446 lämnas i huvudsak följande motivering:

»Departementschefens ståndpunkt i denna fråga kunna vi icke dela. När det gäller vissa företag inom det enskilda näringslivet, hava statsmakterna låtit sig angeläget vara att i lag stadga möjlighet för revisorerna att öva en fortlöpande kontroll över förvaltningen. Det må erinras om föreskrifterna i 74 § aktiebolagslagen, att styrelsen för aktiebolag skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera bolagets kassa och övriga tillgångar samt granska bolagets alla böcker, räkenskaper och handlingar. Av revisor begärd upplysning angående förvaltningen får ej av styrelsen förvägras. Liknande föreskrifter återfinnas även i bank- och föreningslagstiftningen. Senast har Kungl. Maj:t i reglemente för svenska bostadskreditkassan den 18 oktober 1929 (§ 6) meddelat föreskrifter om revision i nära anslutning till aktiebolagslagens bestämmelser.

Knappast någon torde anse en fortlöpande revision av förvaltningen t. ex. i ett aktiebolag vara av ondo av den anledningen, att ansvarskänslan hos de förvaltande organen kunde minskas eller revisorerna betagas friheten att i efterhand kritisera styrelsens åtgöranden. F. ö. skulle ju den även av departementschefen förordade anordningen med revisorernas utseende i förväg så gott som helt förlora sin betydelse, om revisorerna vore avskurna från möjligheten att under det löpande året öva kontroll över förvaltningen. Och dock är det — såsom också i landshövding Hammarskjölds utredning påpekats — just önskemålet, att revisorerna skola »med uppmärksamhet följa förvaltningen under revisionsåret», som givit upphov till kravet, att revisorerna måtte utses före räkenskapsårets början.»

De i motionerna förebragta skälen för en bestämmelse om rätt för de kommunala revisorerna att när som helst inventera kommunens kassor, taga del av dess räkenskaper m. m. finner utskottet övertygande. På andra områden, såsom ifråga om aktiebolag, ekonomiska föreningar och banker, har, såsom

motionärerna erinra, sådan rätt tillerkänts vederbörande revisorer utan att några olägenheter härav uppstått; de av departementschefen uttalade farhågorna för att den föreslagna anordningen skulle minska ansvarskänslan hos de förvaltande organen och begränsa revisorernas möjlighet att sedermera fritt bedöma vidtagna åtgärder synas med hänsyn härtill icke grundade. Erfarenheten har visat, att förhållandena ifråga om kommunal revision för närvarande icke äro tillfredsställande, och det synes då angeläget att genomföra mera genomgripande förändringar än de i propositionen föreslagna. Utskottet tillstyrker därför införande av ett tillägg till förevarande paragrafer av i motionerna angivet innehåll, men vill samtidigt betona, att, med den avfattning av bestämmelsen som utskottet föreslår, det också är klart, att revisorerna icke få inblandas i förvaltningen eller beträffande densamma avgiva råd eller yttranden.

Uppbördsprovision.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Thorén, Stenberg*[1]), *Fredrik Ström*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I gällande kommunalförordningar stadgas, att utmätningsman vid indrivandet av resterande utskylder äger att såsom uppbördsprovision jämväl uttaga hos den restskyldige tre procent av det resterande beloppet. I Kungl. Maj:ts förslag påyrkas en höjning av uppbördsprovisionen; såsom skäl härför anföres, att den nuvarande provisionen vore för låg samt att uppbördsprovisionen för indrivning av kronoutskylder höjts, och det vore lämpligt, att samma regler i detta avseende gällde beträffande kommunal- och kronoutskylder. Enligt förslaget skulle vid indrivandet av resterande utskylder därutöver uttagas en avgift, beräknad efter tre öre å varje full krona av slutsumman å de utskylder, som skolat erläggas vid uppbördsstämman, då nämnda slutsumma ej överstiger tjugufem kronor, dock ej mindre än tjugufem öre, och efter sex öre å berörda slutsumma, när denna överstiger tjugufem kronor. Stadgandet har alltså givits en sådan avfattning, att uppbördsprovision allenast får uttagas å de belopp, som skolat erläggas vid stämman, men ej å sådana belopp, som skolat gäldas vid senare stämmor men enligt kommuns beslut på grund av underlåtenheten att betala första delbeloppet jämväl anses hava förfallit till betalning.

I motionerna I: 287 och 288 av herr *Möller m. fl.* och II: 445 och 446 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts, att stadgandet skulle få följande lydelse: »Vid indrivandet av resterande utskylder uttages därutöver en avgift, beräknad efter tre öre å varje full krona av slutsumman å de utskylder, som skola erläggas vid uppbördsstämman, dock ej mindre än tjugufem öre.»

Enligt utskottets mening föreligga icke tillräckliga skäl för den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av uppbördsprovisionen. Särskilt vill utskottet framhålla, att en dylik höjning huvudsakligen skulle drabba de mindre be-

medlade samt att, med hänsyn bl. a. till att kommunalutskylderna i regel uppgå till högre belopp än kronoutskylderna, det icke synes behövligt att höja den kommunala uppbördsprovisionen till samma belopp som den statliga. Härtill kommer, att frågan om en lämpligare ordning överhuvud för uppbörd och indrivning av utskylder är föremål för utredning; resultatet av denna utredning bör i varje fall avvaktas, innan en ändring i föreslagen riktning vidtages. Utskottet föreslår därför, att den nu stadgade uppbördsprovisionen av tre procent bibehålles och att i anslutning härtill den berörda bestämmelsen ändras till överensstämmelse med den nu gällande, dock att ett minimibelopp av 25 öre stadgas.

Utskottet hemställer därför om ändrad lydelse av 76 § i lagen om kommunalstyrelse på landet respektive 71 § i lagen om kommunalstyrelse i stad samt i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm 45 §.

Avkortning m. m.

Närvarande: Herrar *Sävström, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Larsén, Isak Svensson*[1]), *Alexander Nilsson*[1]), greve *Lagerbjelke, Hansén, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Wallerius*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I gällande bestämmelser i kommunalförordningarna skiljes ej mellan *avkortning* och *avskrivning* av förfallna kommunalutskylder. Kungl. Maj:t har på denna punkt föreslagit ett förtydligande så till vida som den längd, som enligt lagen skall upprättas i samband med restlängden efter uppbördsstämma, kallas avkortnings- och avskrivningslängd; denna längd skulle upptaga dels dem, för vilka kommunen eller församlingen beslutat efterskänka påförda utskylder eller för vilka eljest avkortning ägt rum, samt dem, för vilka kommunalnämnden verkställt avskrivning, med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken, dels ock restlängd å övriga skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman behörigen guldit sin skatt. Några närmare bestämmelser om innebörden av avkortning och avskrivning och om förutsättningarna för beslut härom ha däremot icke föreslagits.

I motionen II: 466 har herr *Bengtsson* i Norup hemställt, att bestämmelserna om avkortning, avskrivning och efterskänkande av kommunalutskylder givas sådan formulering, att varje oklarhet om deras innebörd avlägsnas.

Enligt utskottets mening böra här ifrågavarande bestämmelser erhålla en mera klar och fyllig utformning än den av Kungl. Maj:t föreslagna. Utskottet föreslår därför antagande av en bestämmelse, vari innebörden av begreppen avkortning och avskrivning, beslutanderätten i dessa frågor och förutsättningarna för avkortnings- och avskrivningsbeslut klarläggas. Utskottet har härvid i väsentliga delar upptagit bestämmelserna i gällande uppbördsreglemente. Dock håller utskottet före, att förhållandet, att den skattskyldige saknar utmätningsbara tillgångar och införsel i honom tillkommande avlöning m. m. icke kan äga rum, i detta fall bör vara avskrivnings-, icke, såsom enligt uppbördsreglementet, avkortningsgrund; avkortning

bör nämligen vid angivet förhållande endast ske om i stadgad ordning beslutats om utskyldernas efterskänkande men ett efterskänkande torde i nämnda fall icke böra enbart på denna grund ifrågakomma. Likaledes har utskottet föreslagit, att de i uppbördsreglementet givna bestämmelserna om utrikes vistelse såsom avskrivningsgrund i vissa fall sammanfattas i ett stadgande, att avskrivning inträder, då den skattskyldige vistas å utrikes ort och utsikt att utfå utskylderna på denna grund ej förefinnes.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, David Bergström, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Sundberg, Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Hallén*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Lundén*[1]), *Wallerius*[1]) och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Till bestämmelsen, att restlängd skall insändas till Konungens befallningshavande, har i Kungl. Maj:ts förslag fogats det tillägget, att jämte restlängden redogörelse skall avgivas rörande uppbördsresultatet, innefattande dels uppgift å influtna belopp, dels uppgift å avskrivna och avkortade belopp. Detta tillägg motiveras därmed, att genom en dylik åtgärd möjligheterna till kontroll över restlängdens riktighet skulle ökas.

I motionen II: 466 har herr *Bengtsson* i Norup hemställt om sådan ändring, att detta tillägg skall utgå.

Då det av Kungl. Maj:t föreslagna tillägget på denna punkt icke torde vara av större betydelse för vinnande av kontroll över restlängdens riktighet men däremot skulle medföra ökat arbete för de kommunala organen, finner sig utskottet böra på denna punkt tillstyrka motionen II: 466.

Kommunal fondbildning.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Vennerström*[1]), *Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1]), *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I Kungl. Maj:ts förslag äro icke bestämmelser om kommunal fondbildning upptagna. I motionen I: 287 av herr *Möller m. fl.* och II: 445 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning av frågan om kommunal fondbildning samt framläggande för riksdagen av förslag till lagstiftning i ämnet».

I departementschefens yttrande vid propositionens föredragning anföres beträffande förevarande spörsmål i huvudsak följande:

»Vad angår frågan om lagstiftning rörande kommunal fondbildning vill jag erinra, att riksdagen i skrivelse den 28 april 1911, nr 74, anhållit om utredning angående lämpligheten av att, utöver vad nu kunde anses medgivet, stadga rätt för kommun att för vissa ändamål upplägga fonder samt, därest utredningen därtill gåve anledning, om framläggande av de förslag

till ändring av bestämmelserna i gällande kommunalförordningar, som kunde påkallas. Med anledning av skrivelsen tillkallade chefen för finansdepartementet efter därtill erhållet bemyndigande den 9 december 1917 borgmästaren Gunnar Fant att verkställa den begärda utredningen. Till fullgörande av sitt uppdrag avlämnade denne med skrivelse den 29 september 1919 förslag till lag om kommunal fondbildning och vissa i samband därmed stående författningar. Över förslagen inhämtades yttranden från ett stort antal statliga och kommunala myndigheter samt enskilda sammanslutningar.

Naturligen vore det ur flera synpunkter önskvärt, att frågan om lagstiftning rörande kommunal fondbildning nu kunde upptagas till lösning. Emellertid torde detta icke vara möjligt. Mot det föreliggande förslaget hava framställts betydelsefulla anmärkningar, och ett avgörande synes icke kunna träffas utan en förnyad grundlig utredning. Härtill kommer, att frågan om fondbildning nära sammanhänger med spörsmålen rörande omläggning av det kommunala budgetväsendet och angående skatteutjämning mellan olika kommuner. För utredning rörande sistnämnda viktiga spörsmål hava som bekant tillkallats särskilda sakkunniga.»

Under hänvisning till de i propositionen anförda skälen finner sig utskottet, som förväntar, att den förnyade utredning, som ställts i utsikt, så snart ske kan, verkställes, böra avstyrka motionerna I: 287 och II: 445 i denna del.

Underställning av kommunala beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1]), *Wagnsson, Hansén, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Brännberg*[1]), *Källman, Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Kungl. Maj:t har icke föreslagit några sakliga ändringar i bestämmelserna om underställning. I motionen II: 466 har herr *Bengtsson* i Norup hemställt, att bestämmelserna på denna punkt skola ändras därhän, att beslut om arvode till kommunala förtroendemän icke skall underställas Konungens befallningshavande varje år, utan endast första gången det beviljas samt sedermera vid eventuell förhöjning av detsamma.

Då det icke torde finnas anledning att fordra underställning av ett sådant beslut om arvode till kommunala förtroendemän, som är av samma innehåll som ett förut fattat, av länsstyrelsen fastställt beslut, föreslår utskottet en ändring i förevarande paragrafer i den av motionen II: 466 angivna riktningen, men finner ej anledning att skilja mellan det fall, att beloppet höjes och att det sänkes.

Besvär över kommunala beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Stendahl, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1]), *Wagnsson, Hansén, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Brännberg*[1]), *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Kungl. Maj:t har icke förordat sakliga ändringar i avseende å besvär över kommunala beslut. I motionen II: 453 av herr *Hage* har beträffande vederbörande paragraf i lagen om kommunalstyrelse på landet anförts:

»Innebörden av bestämmelserna i andra stycket i denna paragraf är den, att ingivna besvär kunna godkännas på det sättet, att rättelse vidtages till förmån för den, som klagat, under det att det överklagade beslutet i övrigt står fast. Då en bestämmelse av denna art måste anses orimlig och principiellt oriktig, och då upphävandet av ett beslut bör gälla för hela kommunen eller ock inget upphävande ske för någon av kommunens medlemmar, föreslås att bestämmelsen utformas i överensstämmelse med sistnämnda uppfattning.»

I motionärens framställning har innehållet i kap. 7 § 4, andra stycket, i förslaget till lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad icke riktigt återgivits. I ifrågavarande bestämmelse stadgas, att, om besvären grundas därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och besvären bliva godkända, rättelsen gäller till förmån för den, som klagar, under det att i övrigt beslutet står fast; därjämte stadgas emellertid, att, om beslutet finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vilar på orättvis grund, länsstyrelsen må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet. Då motionärens kritik av denna bestämmelse synes utgå från oriktiga förutsättningar och i varje fall icke är sakligt grundad, avstyrker utskottet motionen II: 453 i denna del.

Kommuns skyldighet att införa fullmäktige.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld*, *David Bergström*, *Thulin*, *G. W. Hansson*, *Hellberg*[1], *K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sundberg*, *Larsén*, *K. A. S. Nylander*, *Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1], *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1], *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Skoglund*.

[1] Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag, liksom enligt nu gällande bestämmelser skall kommunalfullmäktigeinstitutionen vara obligatorisk för kommuner med över 1,500 innevånare. I motionen II: 407 ha herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm hemställt, att skyldighet att införa kommunalfullmäktige skulle stadgas för kommuner med mera än 1,000 innevånare, och i motionen II: 469 ha herrar *Karlsson* i Munkedal och *Mårtensson* hemställt, att dylik skyldighet skulle stadgas för kommuner med mera än 500 innevånare.

Enligt före år 1918 gällande bestämmelser var kommunalfullmäktigeinstitutionen genomgående av fakultativ karaktär. Vid urtima riksdagen år 1918 föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 34, att fullmäktigeinstitutionen skulle göras obligatorisk för kommuner med över 3,000 innevånare; denna siffra sänktes genom riksdagens beslut till 1,500. Att nu genomföra en vidsträcktare obligatorisk tillämpning av kommunalfullmäktigeinstitutionen finner utskottet icke påkallat; kommuner med mindre än 1,500 innevånare torde lämpligen själva böra avgöra, om representativt system är behövligt eller icke. Utskottet avstyrker alltså motionerna II: 407 och II: 469.

Tiden för kommunalstämmosammanträden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg*[1]), *K. J. Ekman*[1]), *Thorén, Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Hallén*[1]), *Forssell*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Lundén*[1]), *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att nu stadgad tidpunkt för hållande av sammanträde, då beslut skall fattas i anledning av revisionsberättelsen, skulle ändras och bestämmas till senare hälften av mars eller under april månad. Denna ändring, varigenom tiden för verkställande av revision och infordrande av förklaringar över revisionsberättelsen förlänges med en månad, är enligt utskottets mening lämplig.

I denna punkt hava i tre motioner skilda ändringsförslag framställts. I motionen II: 405 av herrar *Ericson* i Boxholm och *Andersson* i Katrineholm har hemställts, att riksdagen skulle antaga följande förslag till ändrad lydelse av kap. 2 § 7 mom. 1 stycket 6 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet: »Ordinarie kommunalstämma i december, vilken, intill dess stämman annorlunda beslutar, hålles å sön- eller helgdag, må beträffande ordinarie kommunalstämma eller kommunalstämmor under nästföljande år besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller huruvida stämma skall hållas å sön- eller helgdag.» I motionen I: 453 av herr *Hage* hemställes, att till sista stycket i kap. 2 § 7 mom. 1 i sagda förslag lägges följande tillägg: »Där inget beslut i denna fråga fattats, skall kommunalstämma hållas å sön- eller helgdag, som kommunalstämmans ordförande bestämmer.»

Vidare hemställes i motionen II: 457 av herr *Wallerius* om sådan ändring, att tiden för den andra ordinarie stämmans hållande framflyttas med 15 dagar och denna stämma sålunda hållas före den 15 november. Till stöd för sin hemställan anför motionären följande:

»Vid fastställandet av utgifts- och inkomstförslaget för den borgerliga och kyrkliga kommunen behöves så noggrann kännedom som möjligt om skatteunderlaget för inkomstberäkningen. Detta fastställande har ju på landet hittills skett och avses jämväl i Kungl. Maj:ts proposition nr 99, lag om kommunalstyrelse på landet kap. 2 § 7 mom. 1, och nr 100, lag om församlingsstyrelse kap. 2 § 6 mom. 1, att ske under oktober månad. Men enligt kungl. kungörelsen av den 28 september 1928 angående förfarandet vid taxering äro uppgifter till kommunal befattningshavare angående nämnda beskattningsunderlag inklusive skogsaccis icke att påräkna före den 20 oktober. Då det icke synes lämpligt att sammanträngа ifrågavarande stämmor och sammanträden mellan denna dag och månadens slut, torde en utsträckning av tiden för den andra ordinarie stämmans hållande till den 15 november vara att anbefalla.»

De i de båda förstnämnda motionerna framställda förslagen har utskottet icke kunnat biträda. Enligt nu gällande av Kungl. Maj:t upptagna bestämmelser kan ordinarie kommunalstämma i december besluta, å vilken dag stämmorna under nästföljande år skola hållas eller huruvida stämma skall

utsättas till sön- eller helgdag. Denna kommunalstämmans beslutanderätt torde medföra att, då viss dag, respektive sön- eller helgdag, för stämmans medlemmar framstår som lämpligast för stämmans hållande, särskilt beslut i frågan fattas. Utskottet avstyrker alltså motionerna II: 405 och II: 453.

På de i motionen II: 457 anförda skälen anser sig utskottet däremot böra föreslå en sådan ändring av kap. 2 § 7 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet, att tiden för den andra ordinarie stämmans hållande utsträckes till den 15 november.

Kungörelse om kommunalstämma.

Närvarande: Herrar *Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg*[1]), *Sandegård, Valfrid Eriksson*[1]), *Alexander Nilsson*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Hansén, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Källman* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I fråga om tiden för uppläsande i kyrkan av kungörelse om kommunalstämma föreslås i Kungl. Maj:ts förslag bibehållande av nu gällande bestämmelse, enligt vilken uppläsandet skall ske minst fjorton dagar före stämman. I motionen II: 415 hava herrar *Andersson* i Rasjön och *Lundén* hemställt, att riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring i 2 kap. § 9 i det i Kungl. Maj:ts proposition nr 99 framlagda förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet, att kungörelsetiden för kommunalstämma bestämmes till fjorton dagar eller minst en vecka före stämman.

Såsom i motiveringen till motionen framhålles, torde, på grund av kommunikationsväsendets förbättring och andra sedan tillkomsten av gällande bestämmelser inträffade förändringar, den nu stadgade kungörelsetiden utan olägenhet kunna förkortas. Härtill kommer, att tiden för kungörelse av kyrkostämma enligt propositionen nr 100 föreslås till fjorton dagar eller minst en vecka och att det synes önskvärt, att på denna punkt likformighet i vederbörande lagar åvägabringas. Utskottet tillstyrker därför en ändring av paragrafen i enlighet med motionen II: 415.

Omröstning å kommunalstämma.

Närvarande: Herrar *Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg*[1]), *Sandegård, Valfrid Eriksson*[1]), *Alexander Nilsson*[1]), *Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Hansén, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Källman* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt gällande förordning om kommunalstyrelse på landet skall omröstning verkställas efter upprop. Denna ordning har, såsom i propositionen framhålles, icke kunnat tillämpas i större kommuner, då det icke låter sig göra att uppropa samtliga röstberättigade. Kungl. Maj:t har därför föreslagit en bestämmelse, enligt vilken de röstande skola avgiva sina röster antingen efter upprop eller, där ordföranden så bestämmer, i den tur de anmäla sig hos honom.

I motionen II: 453 av herr *Hage* har hemställts, att ifrågavarande bestämmelser skulle erhålla följande lydelse: »Vid omröstning skola de röstande avgiva sina röster i den tur, de anmäla sig hos ordföranden, såvida icke denne bestämmer, att de röstande skola avgiva sina röster efter upprop.»

Då den av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen gör det möjligt för ordföranden att bestämma, huruvida omröstningen skall ske efter upprop eller i den tur de röstande anmäla sig, torde man kunna förvänta, att den ordning, som i varje särskilt fall framstår som den lämpligaste, kommer att användas. Vid sådant förhållande finner utskottet icke anledning vara för handen att biträda det i motionen II: 453 framförda förslaget och avstyrker alltså motionen i denna del.

Offentlighet vid kommunalstämma.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Stendahl, G. W. Hansson, K. J. Ekman, Vennerström*[1]), *Sundberg, Thorén, Hansén, Engberg*[1]), *Persson* i Trången, *Pehrsson* i Göteborg[1]), *Hallén*[1]), *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att den redan förut tillämpade principen om offentlighet vid kommunalstämmas förhandlingar skall lagfästas. I motionen II: 453 av herr *Hage* föreslås ett tillägg till paragrafen av följande lydelse: »Dock må kommunalstämma kunna besluta, att vid behandling av viss fråga medlem av annan kommun icke äger närvara».

I departementschefens yttrande vid propositionens föredragning anföres på denna punkt följande: »I nu gällande förordning gives icke någon föreskrift, att kommunalstämma skall vara offentlig. Det har emellertid av ålder ansetts självklart, att så skall vara förhållandet. Värdet av offentlighet i det kommunala livet synes mig vara så stort, att denna gamla princip icke utan starka skäl bör övergivas. Någon olägenhet av att stämmorna hållas offentligt lärer ytterst sällan kunna påvisas. Däremot kan det befaras, att möjligheten till sekretess skulle komma att missbrukas.»

Den i propositionen lämnade motiveringen för en oinskränkt tillämpning av offentlighetsprincipen vid kommunalstämmas förhandlingar finner utskottet övertygande, vadan utskottet avstyrker motionen II: 453 i denna del.

Kungörelse av kommunalfullmäktigesammanträde.

Närvarande: Herrar *Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Valfrid Eriksson*[1]), *Alexander Nilsson*[1]), *Wagnsson*, greve *Lagerbjelke, Hansén, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trängen, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Olsson* i Mora, *Fast, Alströmer, Källman* och *Wallerius.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I fråga om kungörelse om kommunalfullmäktigesammanträde har Kungl. Maj:t icke föreslagit några sakliga ändringar, vadan bestämmelserna om dylik kungörelse i vissa avseenden skilja sig från de stadganden, som i kap. 2 givas för kungörelse om kommunalstämma.

I motionerna I: 287 av herr *Möller* m. fl. och II: 445 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. har hemställts, att samma bestämmelser, som gälla i avseende å kungörelse om kommunalstämma, skola införas beträffande kungörelse om kommunalfullmäktigesammanträde. Detta yrkande har jämväl gjorts i motionen II: 16 av herr *Pettersson* i Hällbacken.

Enligt utskottets mening föreligga inga vägande skäl för att i de båda nämnda fallen bibehålla skiljaktiga bestämmelser. Särskilt synes det stadgande beträffande kungörelse om kommunalstämma, enligt vilket dylik kungörelse, såvida ej stämman med kvalificerad majoritet annorlunda beslutat, skall införas i en eller flera ortstidningar, samt de härtill knutna bestämmelserna angående de tidningar, i vilka kungörelse skall införas, lämpligen böra tillämpas även i avseende å kungörelse om kommunalfullmäktigsammanträde. På grund av dessa skäl tillstyrker utskottet en sådan ändring av berörda paragraf, varigenom i fråga om sättet för kungörelse endast en hänvisning lämnas till bestämmelsen om kungörelse om kommunalstämma.

Kommunernas förvaltning.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Lindmark, Fast, Alströmer, Källman*[1]) och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen II: 420 av herr *Källman m. fl.* har hemställts, att i köping, som utgör egen kommun, för kommunalnämnd må föreskrivas ungefärligen enahanda bestämmelser, som finnas upptagna i förslag till lag om kommunalstyrelse i stad kap. 4 §§ 8—11.

I motionen framhålles, att köpings kommunala verksamhet reglerades genom bestämmelserna i kommunalstyrelseförordningen för landet. Då emellertid köpingarnas kommunala verksamhet vore mera jämförlig med städernas än med landskommunernas, uppstode ofta svårigheter vid tillämpningen av dessa bestämmelser. Motionärerna framhålla vidare:

»Vad som isynnerhet nu erfordras är rätten för köpingar att centralisera sin kassaförvaltning. Det är till fördel för invånarna att på ett ställe få fullgöra inbetalningar. Att gå omkring till olika nämnders eller styrelsers kassaförvaltare och avleverera skatter eller avgifter — de senare äro ofta av flera olika slag — är till stort besvär för allmänheten. Detsamma gäller om firmor eller personer, som ha fordringar på vederbörande köping.

Det nu omskrivna behovet av ändrade bestämmelser torde kunna fyllas därigenom, att köping för sin kommunalnämnd ägde rätt att få ett reglemente antaget i likhet med vad som gäller för drätselkammare i stad enligt F. K. S. § 55 och som jämväl upptages i förevarande proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse i stad kap. 4 § 9 andra stycket.

Någon risk för att en dylik bestämmelse skulle missbrukas, föreligger lika litet för köpingar som för städer, ty vederbörande länsstyrelse lärer icke komma att godkänna andra förslag till reglemente för kommunalnämnder än sådana, vilka stå i överensstämmelse med gällande lagar och författningar.»

Allaredan nu äga köpingarna möjlighet att bestämma reglemente för kommunalnämnden och få detsamma fastställt av länsstyrelsen. Sådant reglemente får dock icke innehålla några bestämmelser, som strida mot stadganden i kommunalstyrelseförordningen för landet eller fråntaga kommunalnämnden eller övriga kommunala nämnder och styrelser de befogenheter och det ansvar, som enligt lag tilldelats dem. Utskottet har, då det måste anses önskvärt, att, åtminstone beträffande åtskilliga kommuner, kommunalnämndens verksamhet regleras genom fastställande av reglemente för densamma, velat fästa kommunernas uppmärksamhet på möjligheten härutinnan genom att i 44 § i förslag till lag om kommunalstyrelse på landet införa bestämmelser om fastställande av reglemente för kommunalnämnden. Utskottet har därvid dock ansett, att allenast kommuner, där fullmäktige finnas, böra kunna få dylikt reglemente fastställt. Endast i sådana kommuner lärer kommunens förvaltning fått den fasthet, att ett reglemente kan vara lämpligt fastställa för nämndens verksamhet. Initiativ till sådant reglemente kan tagas såväl inom nämnden som inom fullmäktige och förslaget upprättas antingen exempelvis av nämnden själv eller genom en särskild kommunal beredning.

Emellertid torde icke allenast genom denna bestämmelse uppnås det resultat, som åsyftas i ovannämnda motionen II: 420.

I köpingar och vissa landskommuner har nämligen den kommunala förvaltningen nått en sådan omfattning, att behov föreligger att ordna den på annat sätt än som för landskommuner i allmänhet är föreskrivet. Det är framför allt på orter, där bebyggelsen antagit stadsliknande karaktär, som nödvändigheten härav tydligt framträder.

I landskommuner i allmänhet synes den ordning, som hittills gällt, vara den lämpligaste. Kommunalnämnden ävensom övriga nämnder och styrelser torde icke i vanliga landskommuner hava mera omfattande verksamhet än att vederbörande nämndledamöter själva kunna handhava medelsförvaltningen, varje nämnd för sig. För dessa kommuners del finnes icke anledning att skapa möjligheter för åstadkommande av andra organisationsformer för den kommunala förvaltningen.

Emellertid lära redan nu åtskilliga större kommuner sökt en utväg att centralisera framförallt sin kassaförvaltning, och det torde kunna ifrågasättas, om icke i åtskilliga fall därvid förfarits så, att lagens bestämmelser, om de icke formellt överskridits, i varje fall i realiteten kringgåtts. Det synes sålunda föreligga behov av lagbestämmelser, avseende att reglera dessa förhållanden. Genom sådana bestämmelser vinnes också större trygghet och säkerhet för här ifrågavarande kommuner. Utskottet har därför ansett sig böra föreslå införandet av en bestämmelse i förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet, avseende att bereda vissa kommuner möjlighet att ordna förvaltningen och kommunalnämndens ställning på ett för dem mera lämpligt och ändamålsenligt sätt. Såsom villkor härför har utskottet ansett, att beslutet om införande av annan ordning för en kommuns medelsförvaltning än lagen föreskriver bör dels

fattas med kvalificerad majoritet, dels underställas Konungens prövning, och däri torde ligga tillräcklig garanti mot missbruk av bestämmelsen. Genom att Konungen därjämte fastställer det särskilda reglemente för förvaltningen, som i sådan fall erfordras, är ock möjlighet beredd, att ifrågavarande reglementen i huvudsak bli likartade för de olika kommunerna i den mån så låter sig göra med hänsyn till olika betingelser inom olika kommuner.

Med den avfattning bestämmelsen erhållit i lagen blir det, under förutsättning att verkligt behov härav föreligger och så av kommunens medlemmar mera allmänt anses lämpligt samt Kungl. Maj:t samtycker, för landskommunen, i likhet med vad som gäller för stad, möjligt att centralisera medelsförvaltningen med anlitande av anställda tjänstemän. En sådan centralisering kan göras lika fullständig som i stad, vare sig fråga är om utbetalning av anslag, vilka stämman eller fullmäktige beviljat, oavsett om förvaltningen handhaves av kommunalnämnden själv eller av annan kommunal styrelse eller nämnd, eller om inbetalning och förvaltning av medel, naturligtvis med undantag av sådana som enligt lag eller författning direkt äro ställda till sådan styrelses eller nämnds förfogande. Kommunalnämnden skall i varje fall bibehålla överinseendet över hela denna medelsförvaltning och ansvaret för den beslutade ordningens behöriga iakttagande. Genom reglementet bör emellertid kunna föreskrivas, att de tjänstemän, som tillsättas, skola på eget ansvar handhava förvaltningen av de medel, som anförtros åt dem.

Rätt för suppleanter i kommunalnämnd att närvara vid nämndens sammanträden.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Sundberg, Thorén, Stenberg*[1]), *Wagnsson, K. A. S. Nylander, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Brännberg*[1]), *Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen II: 453 av herr *Hage* har hemställts om en sådan ändring av denna paragraf, »att det utsäges, att suppleant har rätt närvara vid nämndens sammanträden, dock utan yttrande- och rösträtt». I motionen II: 466 av herr *Bengtsson* i Norup har hemställts om uttryckligt stadgande, »att suppleanter i nämnder få vara närvarande vid sammanträdena».

Då i de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna, liksom enligt de nu gällande, intet stadgas om rätt för suppleant att närvara vid kommunalnämndens sammanträden, kan osäkerhet i detta hänseende uppstå. Utskottet, som anser det önskvärt, att möjlighet beredes för suppleanter att förvärva erfarenhet rörande nämndens arbete, föreslår därför en ändring av paragrafen i av motionen II: 453 angiven riktning. Särskild kallelse till suppleanterna behöver ej enligt utskottets mening utfärdas. Någon ersättning för resekostnad får ej i förevarande fall lämnas. Däremot anser utskottet icke lämpligt att, såsom i motionen II: 466 påyrkas, i paragrafen införa en motsvarande bestämmelse i avseende å suppleanter i nämnder, beträffande vilka stadganden icke meddelas i förevarande lag.

Tillkännagivande av justering av kommunalnämnds beslut.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Thorén, Wagnsson,* greve *Lagerbjelke, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Persson* i Trången, *Hallén*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1]), *Karlsson* i Vadstena, *Fast, Lundén, Wallerius* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall tillkännagivande om verkställd justering av kommunalnämnds protokoll ske på samma sätt som motsvarande tillkännagivande i fråga om kommunalstämmas protokoll, alltså genom meddelande från predikstolen i församlingens kyrka. Bestämmelsen motiveras därmed, att i förslaget införts rätt till klagan över kommunalnämnds beslut och att därför en lämplig tidpunkt måste bestämmas, från vilken besvärstiden skall räknas; föreskrives härvid kungörelse i kyrkan, kan dagen för kungörelsen fastställas såsom dylik tidpunkt.

I motionen II: 450 har herr *Selberg* hemställt, att »riksdagen måtte besluta, att tredje stycket av F. L. 4: 13, vilket börjar med 'Tillkännagivande' . . . . och slutar med . . . . 'ordningen', skall utgå, samt, därest detta bifalles, besluta sådant tillägg till andra stycket i samma §, att slutet av detta stycke kommer att lyda . . . . 'vid nästa sammanträde, dock senast inom 30 dagar efter sammanträdet' och att tillägg till F. L. 7: 3 femte stycket göres så att stycket får följande lydelse: 'Besvären skola . . . . enligt kap. 2 § 16 ägde rum eller efter den dag då justering enligt F. L. 4: 13 senast skulle vara verkställd, dagen då detta skedde likväl oräknad. Det åligger' . . . .». Enligt motionärens förslag skulle sålunda tillkännagivande i kyrkan i berörda fall icke äga rum.

Då ifrågavarande stadgande tillkommit för att en lämplig utgångspunkt för beräkning av besvärstiden vid klagan över kommunalnämnds beslut skall erhållas, och då ur denna synpunkt stadgandet synes behövligt, finner sig utskottet böra avstyrka motionen II: 450.

Antagande av biträden hos kommunalnämnd m. m.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström*[1]), greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Andersson* i Igelboda, *Lindmark*[1]), *Fast, Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I förslaget till lag om kommunalstyrelse på landet bibehålles den nu gällande bestämmelsen, att de biträden, som jämte av kommunen anställda tjänstemän befinnas nödiga vid utförande av vissa göromål, såsom ombesörjande av kommunalnämndens skriftväxling m. m. skola antagas och entledigas av nämndens ordförande.

I motionen II: 421 har herr *Källman* hemställt om sådan ändring i nämnda bestämmelse, att rätten att antaga och entlediga ifrågavarande biträden skall tillkomma kommunalnämnden.

Den i motionen II: 421 föreslagna ändringen anser utskottet i princip lämplig. I de bestämmelser, som i andra lagar givas angående biträden hos nämnder eller styrelser, för vilkas anställande medel anvisats, stadgas i regel, att biträdena skola antagas och entledigas av vederbörande nämnd eller styrelse, icke av ordföranden. Någon anledning att i detta fall giva ordföranden ensam befogenhet att träffa beslut om biträdenas antagande och entledigande torde icke föreligga; i departementschefens yttrande vid propositionens föredragning är ej heller något skäl för den nuvarande legala ordningens bibehållande anfört. De biträden, som avlönas av ordföranden, böra däremot givetvis antagas och entledigas av honom.

Utskottet föreslår sålunda ändrad lydelse av § X i lagen om kommunalstyrelse på landet i angiven riktning. En motsvarande bestämmelse införes i 30 § i lagen om kommunalstyrelse i stad.

Ansvar för ledamöter i kommunalnämnd.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1], *Vennerström*[1], *Sundberg, Larsén, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1], *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1], *Karlsson* i Vadstena, *Alströmer* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I gällande förordning om kommunalstyrelse på landet stadgas, att varje ledamot av kommunalnämnden ansvarar gemensamt med de övriga för de medel, nämnden haft under sin förvaltning, ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke till protokollet gjort anmärkning. Enligt denna bestämmelse skulle alltså vederbörande hava del i ansvaret efter huvudtalet, d. v. s. icke ansvara en för alla och alla för en.

I Kungl. Maj:ts proposition har någon motsvarande bestämmelse icke upptagits. Såsom skäl härför har föredragande departementschefen anfört, att ledamöter i kommunalnämnd enligt 25 kap. 22 § strafflagen äro jämställda med statens ämbetsmän, varför de, därest de genom överträdelse av lag eller särskilt givna föreskrifter eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda kommunen skada, vore förfallna till ämbetsbrott, samt att de härvid vore solidariskt ansvariga för uppkommen skada; det har därför, anför departementschefen, icke ansetts påkallat att i förevarande lag upptaga särskilda föreskrifter i angivna avseende. Departementschefen har tydligen utgått från att det refererade stadgandet i förordningen om kommunalstyrelse på landet icke längre vore tillämpligt.

I motionerna I: 292 av herr *Andersson, Per*, m. fl. och II: 466 av herr *Bengtsson* i Norup har hemställts, att nu gällande bestämmelser i denna punkt skulle bibehållas.

Förevarande spörsmål har varit föremål för prövning av en inom utskottet tillsatt delegation, som avgivit följande yttrande:

»Av 6 kap. 1 § strafflagen följer, att, där två eller flera personer såsom gärningsmän gemensamt förövat brott, de äro skyldiga att solidariskt ersätta den genom brottet uppkomna skadan. Detta gäller vare sig brottet

förövats uppsåtligen eller av oaktsamhet. Enligt 5 § i samma kapitel äro även vissa delaktiga i brott solidariskt ansvarige för uppkommen skada. Regressrätt mellan flera medskyldiga äger icke rum.

Jämlikt stadgande i 25 kap. 22 § strafflagen äro ledamöter av kommunal nämnd eller styrelse i straffrättsligt hänseende jämställda med statens ämbetsmän. Därest sådana ledamöter göra sig skyldiga till vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sin befattning, äro de således förfallna till ansvar enligt 25 kap. 17 § samma lag. Enligt förut nämnda regler äro de även skyldiga att solidariskt gälda uppkommen skada. Föreskriften i § 56 F. K. L., vilken utfärdats i administrativ ordning, synes icke kunna medföra någon ändring i dessa regler.

Hava ledamöterna icke gjort sig skyldiga till förfarande, som kan medföra ansvar ens efter 25 kap. 17 § strafflagen, eller föreligger ej orsakssammanhang mellan deras gärning och den uppkomna skadan, torde skadeståndsskyldighet ej kunna åläggas dom. En skadeståndsskyldighet i dylikt fall kan emellertid tänkas, därest man i § 56 F. K. L. inlägger en förpliktelse för nämndledamöter att under alla förhållanden ansvara för medlen som nämnden omhänderhar. Uppfattningen, att stadgandet i nämnda paragraf ursprungligen haft en dylik vidsträckt innebörd, vinner stöd i en utredning rörande stadgandets tillkomst.

Exempel.

1) Två ledamöter av en kommunalnämnd förskingra gemensamt under nämndens förvaltning stående medel. Båda dömas jämlikt 25 kap. 11 § strafflagen för ämbetsförskingring och förpliktas — med stöd av 6 kap. 1 § strafflagen — att solidariskt ersätta skadan.

2) En ledamot förskingrar. En annan ledamot har anstiftat brottet. Gärningsmannen dömes enligt 25 kap. 11 § strafflagen och anstiftaren jämlikt samma lagrum jämfört med 3 kap. 1 § strafflagen. Tillika förpliktas båda — anstiftaren med stöd av 6 kap. 5 § strafflagen — att solidariskt ersätta skadan.

3) En ledamot förskingrar. Brottet har möjliggjorts genom att övriga ledamöter försummat dem åliggande kontrollåtgärder. Förskingraren dömes jämlikt 25 kap. 11 § strafflagen och de övriga jämlikt 25 kap. 17 § samma lag. Tillika förpliktas samtliga att solidariskt ersätta skadan.

4) En ledamot förskingrar. Övriga ledamöter hava visserligen försummat dem åliggande kontrollåtgärder, men denna försummelse har icke möjliggjort brottet. Förskingraren dömes jämlikt 25 kap. 11 § strafflagen och de övriga jämlikt 25 kap. 17 § samma lag. Skadeståndsskyldighet uppstår endast för förskingraren.

5) En ledamot förskingrar. Övriga ledamöter hava icke i något avseende eftersatt dem åliggande förpliktelser. Förskingraren dömes jämlikt 25 kap. 11 § strafflagen och förpliktas ersätta skadan. För övriga ledamöter inträder varken ansvars- eller skadeståndspåföljd.

Anm. Anser man, att F. K. L. § 56 grundlägger ett generellt ansvar, skulle i fallen 4) och 5) övriga ledamöter vara skyldiga att efter huvudtalet ersätta skadan.

Tillkomsten av stadgandet i F. K. L. § 56.

I förordningen den 26 februari 1817 angående socknestämmor och kyrkoråd gåvos icke några regler om skadeståndsansvar för rådets ledamöter.

Den kommitté, som den 8 juni 1839 avlämnade betänkande angående fattigvården i riket jämte därmed sammanhang ägande ämnen, upptog i sitt förslag till stadga om fattigvården i riket utom Stockholm stad, under § 27 följande stadgande rörande fattigvårdsstyrelse:

'För om händer havande medel äro styrelsens ledemöter gemensamt ansvarige, sålunda, att vad hos den ena brister, ersättes av de övriga efter huvudtalet.'

Tillika framlade kommittén ett förslag till kommunallag. Enligt detta förslag, vilket bland annat avsåg införande av sockennämnder, skulle enligt § 32 för dylik nämnd gälla följande:

'Varje medlem av sockennämnden ansvarar, gemensamt med de övriga, för säkerheten av de hypotek och tillgångar, som nämndens befattning tillhöra, och emot antagligheten varav han ingen anmärkning till protokollet gjort. Denna ansvarighet, varmed förstås, att, vad hos den ena brister ersättes av de övriga efter huvudtalet, fortfar intill dess sockennämnden för sin förvaltning undfått decharge eller tiden till talan därå försuttits.'

Motiveringen innehöll intet på denna punkt.

Förslagen framlades för 1840—41 års riksdag (prop. nr 8 och 9). Med anledning av sistnämnda proposition samt vissa förslag utarbetade lag- samt allm. besvärs- och ekonomiutskotten (betänkande nr 4) ett förslag till lag om sockenstämmor i riket, utom Stockholms stad, samt sockennämnder för landet. Beträffande ledamot i nämnden innehöll § 21 följande:

'Varje medlem av sockennämnden ansvare gemensamt med de övrige för de av nämnden om händer havde medel och för sådana säkerhetshandlingar emot vilkas antaglighet han ingen anmärkning till protokollet gjort. Denna ansvarighet fortfar tills förvaltningen blivit godkänd av socknestämman eller av vederbörlig domstol, om klander anställes, eller ock tiden för sådant klander försuttits.'

Någon motivering för stadgandet lämnades icke.

Denna bestämmelse upptogs i det närmaste oförändrad i § 7 i förordningen den 29 augusti 1843 (nr 27 s. 15) om socknenämnder å landet.

Samma bestämmelse upptogs beträffande fattigvårdsstyrelse i § 12 i förordningen den 25 maj 1847 (nr 23 s. 1) angående fattigvården i riket.

Den kommitté, som den 31 oktober 1859 avgav betänkande med förslag till bland annat förordning om kommunalstyrelse på landet, upptog i § 56 nu gällande bestämmelse. I motiveringen uttalades endast, att stadgandet hade sin motsvarighet i 7 § av 1843 års förordning.

Detta betänkande ligger till grund för nu gällande förordning.»

Herr *Ekman* har avgivit följande särskilda yttrande:

»I 1862 års förordning om kommunalstyrelse på landet § 56 och i samma års kyrkostämmoförordning § 33 stadgas beträffande kommunala förtroendemäns ansvarighet för omhänderhavda medel, bland annat, att en var ledamot av kommunalnämnden (resp. kyrkorådet) 'ansvara gemensamt med de övriga för de medel, nämnden (resp. kyrkorådet) haft under sin förvaltning, ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet'. I sin kommentar till kommunallagarna anmärker *Hammarskjöld* härtill, att 'gemensamt betyder, att alla hava lika del i ansvaret, icke att de ansvara en för alla och alla för en'.

Kungl. Maj:t har emellertid ansett, att i de nya kommunallagarna några särskilda föreskrifter i detta ämne icke borde upptagas. Såsom skäl härför har föredragande departementschefen anfört, att de personer, som här avsåges, vore enligt 25 kap. 22 § strafflagen i straffrättsligt hänseende jämställda med statens ämbetsmän, varav följde, att de, därest de genom överträdelse av lag eller särskilt givna föreskrifter eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndade kommunen skada, vore förfallna till ämbetsbrott; med tillämpning av allmänna rättsregler följde vidare, att de vore solidariskt (en för alla och alla för en) ansvariga för uppkommen skada. Stadgandet i 1862 års kommunallagar om 'gemensamt' ansvar, vilket dit överförts från

1843 års förordning om sockennämnder å landet, har uppenbarligen av departementschefen ansetts ej längre tillämpligt.

Ett uteslutande ur kommunallagarna av varje bestämmelse om innebörden av det ansvar för omhänderhavda medel, som påvilar kommunernas förtroendemän, torde emellertid icke vara tillrådligt. De personer, vilka detta ansvar påvilar, äro i regeln icke juridiskt bildade och torde hava mycket svårt att med ledning allenast av de 'allmänna rättsregler', som kunna anses förefinnas, bilda sig en tillförlitlig uppfattning om det med deras uppdrag förenade ansvaret och den därav följande risken, helst som dessa allmänna rättsregler ingalunda äro en gång för alla orubbligt givna utan till sitt innehåll växla med skilda tiders rättsuppfattning.

De kommunala förtroendemännen hava visserligen, genom det av departementschefen åberopade stadgandet i 25 kap. 22 § strafflagen, i straffrättsligt hänseende *formellt* likställts med statens tjänstemän. Men de äro i själva verket icke tjänstemän, de äro *förtroendemän*, valda mera med hänsyn till deras personer än till särskilt förvärvade och ådagalagda kvalifikationer för uppdraget, och man kan därför icke på dem ställa samma fordringar i avseende å noggrannhet och skicklighet vid uppdragets fullgörande som på statens för dess olika uppgifter särskilt utbildade och tränade tjänstemän. Därtill kommer, att dessa förtroendemän för en avsevärd tid framåt äro förhindrade att avsäga sig det uppdrag, till vilket de blivit valda, även om de själva finna sig icke kunna nöjaktigt fullgöra detsamma. I stor utsträckning äro de också oavlönade.

Till dessa omständigheter kan man, då försummelse i uppdragets fullgörande föreligger, i någon mån taga hänsyn vid straffets utmätande inom den fastställda strafflatituden; men icke så i fråga om skadeståndets utkrävande, ifall nämligen den formella likställigheten med statens tjänstemän även i detta hänseende skall i full utsträckning upprätthållas, såsom i Kungl. Maj:ts proposition förutsättes.

Vill man icke i kommunallagarna (eller i 6 kap. strafflagen, som handlar om skadestånd) stadga en *begränsning* av skadeståndsplikten uti ifrågavarande hänseende, blir följden, att de kommunala förtroendemännen, liksom statens tjänstemän, bliva vid gemensamt begången försummelse en för alla och alla för en ansvariga för den uppkomna skadan, även om denna närmast förorsakats av tredje mans, t. ex. en särskilt anställd kassörs brottsliga handling.

Följande exempel är upplysande: En ledamot (tillika kassör) förskingrar. Brottet har möjliggjorts genom att övriga ledamöter försummat dem åliggande kontrollåtgärder. Förskingraren dömes jämlikt 25 kap. 11 § strafflagen och de övriga jämlikt 25 kap. 17 § samma lag. Tillika förpliktas samtliga att solidariskt (en för alla och alla för en) ersätta skadan.

Straffen bliva i detta fall väsentligen olika. Förskingraren kan enligt 25: 11 strafflagen ådömas ända upp till fyra års straffarbete, under det att de övriga för sin försummelse jämlikt 25: 17 strafflagen dömas allenast till böter, högst 500 kronor. Men skadan bliva förskingraren och de försumliga utan åtskillnad, en för alla och alla för en, dömda att ersätta.

Låt vara, att förtroendemännen genom sin bristande tillsyn möjliggjort förskingringsbrottets fullbordande, så är det dock för rättskänslan stötande, att dessa förtroendemän — vilkas hela fel kanske bestått däri, att de till följd av oerfarenhet och ovana vid mera omfattande räkenskaper icke förmått till fullo inse och bedöma sammanhanget i en med avsikt invecklad bokföring — skola i skadeståndshänseende anses lika med förskingraren och göras med honom solidariska.

Den ställning de kommunala förtroendemännen intaga i kommunalnämnd och kyrkoråd och därmed likställda styrelser och beredningar, utgör, såsom

redan påpekats, icke tjänstemannens och är icke heller frivilligt vald. Det är därför billigt, att ansvarigheten för *gemensamt* omhänderhavda medel begränsas till det *gemensamma* (delade) ansvar, som 1862 års kommunallagar föreskriva och som även upptagits i så sent tillkomna lagar som 1918 års lag om fattigvården, § 21, och 1924 års lag om samhällets barnavård, § 13.

Fattigvårdslagstiftningskommittén yttrade härom i sitt betänkande II: 1 den 19 februari 1915, sid. 100, bland annat följande:

'Innebörden av denna ansvarighet anses vara, att alla ledamöterna hava lika del i ansvaret och att de icke ansvara en för alla och alla för en. Det skulle alltså här gälla detsamma, som anses gälla i fråga om sysslomän, som omförmälas i 18 kap. handelsbalken. På det att tvekan i detta hänseende ej må råda, har förslaget fortfarande bibehållit stadgande härom i fattigvårdslagen. Sådant torde vara så mycket lämpligare, som det finnes beträffande kommunalnämnd.'

För kommunerna innebär den begränsade ansvarigheten att, om brist uppstår, vilken icke kan av en eller annan ledamot för hans del täckas, förlusten för vad sålunda brister stannar å kommunen. Men det lärer icke kunna anses obilligt, att kommunerna stå denna risk, då de äro härför mer än väl gottgjorda genom det nitiska, oegennyttiga och uppoffrande arbete, som de kommunala förtroendemännen allmänt ägna åt de kommuner, där de äro verksamma.

Slutligen torde med några ord böra beröras frågan om verkan av ett sådant undantagsstadgande, som här ifrågasättes, gent emot de allmänna skadeståndsreglerna i 6 kap. strafflagen. Att stadgandet blir giltigt, om det av Konung och riksdag beslutes, kan icke vara minsta tvivel underkastat. Frågan inskränker sig sålunda allenast till, huruvida över denna detalj lagrådet, jämlikt § 87 mom. 1 regeringsformen, bör höras, innan de nya kommunala lagarna publiceras, samt huruvida, för formens skull, en hänvisning i 6 kap. 1 § strafflagen bör göras till det särskilda stadgandet i kommunallagarna. Men dessa frågor torde det närmast tillkomma Kungl. Maj:t att besvara, sedan riksdagen fattat sitt beslut. Något hinder för riksdagen att omedelbart för sin del besluta ett stadgande av den innebörd, som ovan nämnts, föreligger icke.

Stadgandet torde, vad kommunalnämnden beträffar, kunna givas följande lydelse (jfr Hj. L. Hammarskjölds förslag sid. 68, § 3):

> Ledamöter av kommunalnämnden, vilka, genom att överträda denna lag eller särskilt givna föreskrifter eller eljest uppsåtligen tillskynda kommunen skada, äro, jämte det ansvar enligt allmän lag, som må ifrågakomma, underkastade skyldighet, en för alla och alla för en, att ersätta skadan. Sker det av vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet, varom i 25 kap. 17 § strafflagen förmäles, vare pliktiga ersätta skadan, en var till den del, som på honom belöper efter huvudtalet.
>
> Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning ifråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.»

Utskottet anser, att berörda fråga bör göras till föremål för utredning i huvudsaklig anknytning till de i herr Ekmans yttrande angivna synpunkterna. Särskilt bör beaktas huruvida icke vid oaktsamhetsbrott bör stadgas delat ansvar. Utskottet föreslår därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning i angiven riktning.

I avvaktan på resultatet av denna utredning bör, anser utskottet, en be-

stämmelse av samma innehåll som den i nu gällande förordning om kommunalstyrelse på landet meddelade införas i den nya lagen.

Ändrad beteckning å köpings kommunala organ.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström*[1]), *Thulin, Stendahl, G. W. Hansson*[1]), *Hellberg, Sandegård*[1]), *Sundberg*[1]), *Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken[1]), *Andersson* i Igelboda[1]), *Lindmark*[1]), *Fast, Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Skoglund*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen I: 252 av herr *Norling m. fl.* hemställes, »att riksdagen måtte besluta, att i lag om kommunalstyrelse på landet skola intagas bestämmelser, enligt vilka de olika kommunalinstitutionerna i samtliga köpingar — vare sig dessa utgöra egna kommuner eller tillhöra den kategori, som i lagförslaget likställes med municipalsamhällen — må benämnas köpingsstämma, köpingsfullmäktige och köpingsnämnd».

Då med vissa undantag, som i detta sammanhang icke äro av betydelse, köping antingen utgör egen kommun eller ock municipalsamhälle, synas särskilda beteckningar för köpingens beslutande och verkställande organ icke vara erforderliga. Sådana beteckningar krävas däremot i avseende å municipalsamhälle, då ett sådant samhälle utgör del av kommun, och det alltså är nödvändigt att särhålla municipalsamhällets organ från vederbörande kommuns organ genom beteckningarna ifråga. Utskottet avstyrker alltså motionen I: 253.

Magistratens befattning med stadskommunens förvaltning.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman*[1]), *Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström*[1]), *K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Forssell*[1]), *Andersson* i Igelboda, *Olsson* i Mora, *Fast, Källman, Wallerius, Skoglund* och *Johansson* i Bro.

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I motionen I: 288 av herr *Möller* m. fl. och II: 446 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. har hemställts, att riksdagen skulle »i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt framläggande av förslag till sådan revision av lagen om kommunalstyrelse i stad, att magistratens befattning med kommunens förvaltning upphör». I motionerna erinras om att de sakkunniga, som behandlat frågan om processreformens ekonomiska verkningar, ifrågasatt en förstärkning av den kommunala självstyrelsen i stadsförvaltningen genom magistratens ersättande — vad de kommunaladministrativa uppgifterna angår — med en central förvaltningsmyndighet, av rent kommunal karaktär. Sedermera hava 1928 års kommunalförvaltningssakkunniga utarbetat ett förslag i ämnet. Enligt detta förslag skulle inrättas ett nytt centralt förvaltningsorgan, kallat stadsstyrelse, som skulle fullgöra drätselkammarens och magistratens kommunala funktioner. Utan att uttala någon mening om de utarbetade förslagens lämplighet vilja motionärerna framhålla, att frågan om ett upphävande av magistratens befattning med de kommunala funktionerna bör bringas till genomförande snarast möjligt, och hemställa därför om utredning av angiven art.

Vid flera tillfällen ha krav på en omorganisation av städernas förvaltning framställts; särskilt på grund av processkommissionens förslag om ändringar i städernas domstolsväsen har denna fråga fått aktualitet. I 1928 års kommunalförvaltningssakkunnigas betänkande föreligger ett förslag till frågans lösning. I det läge, vari denna fråga befinner sig, finner utskottet det icke lämpligt att föreslå begäran om förslag angående borttagande av magistratens befogenheter i avseende å kommunens förvaltning. Även om dessa befogenheter numera äro av väsentligt mindre betydelse än tidigare, torde de likväl böra bibehållas, till dess en omorganisation av stadsförvaltningen kommer till stånd. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 288 och II: 446 i denna del.

Uteslutande av vissa personer från behörighet att vara stadsfullmäktige.

Närvarande: Herrar *Sävström, David Bergström, Thulin, G. W. Hansson, K. J. Ekman, Sundberg, Larsén, Isak Svensson*[1], *Alexander Nilsson*[1], greve *Lagerbjelke, Kropp, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Borg*[1], *Andersson* i Igelboda, *Laurén*[1], *Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Bestämmelserna om uteslutande av vissa personer från behörighet att vara ledamot av stadsfullmäktige äro i huvudsak av samma innehåll som nu gällande stadganden.

I motionen I: 288 av herr *Möller* m. fl. och II: 445 av herr *Hansson* i Stockholm m. fl. har hemställts om sådan ändring i lagen om kommunalstyrelse i stad, att förbudet för tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningsskyldig, att vara ledamot av stadsfullmäktige, skulle borttagas. Såsom motiv för detta förslag anföres, att motsvarande förbud icke föreligger i avseende å ledamotskap i kommunalfullmäktige och att intet skäl förelåge att i förevarande punkt giva skilda stadganden i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad.

Enligt utskottets mening äro skilda bestämmelser i fråga om behörighet att vara kommunal- respektive stadsfullmäktige motiverade av vissa skäl. Det antal personer i landskommunerna, som skulle beröras av ett förbud av angiven art, är mycket ringa; å andra sidan torde det ha visat sig, att ifrågavarande befattningshavare varit en värdefull tillgång vid besättande av kommunala förtroendeposter och att de ofta tillfört den beslutande församlingen kunskaper och praktisk erfarenhet. De skäl, som sålunda tala mot förevarande behörighetsbestämmelsers införande för landskommunernas vidkommande, föreligga emellertid ej, i varje fall icke i samma mån, i fråga om städerna. Särskilt är antalet redovisningsskyldiga tjänstemän och betjänte i städerna så stort, att en möjlighet att i fullmäktige invälja dylika befattningshavare skulle kunna leda till att dessas speciella intressen i alltför hög grad bleve tillgodosedda. Härtill kommer, att i städerna det icke torde möta samma svårigheter som på landsbygden att finna personer, som äga för ledamotskap i fullmäktige erforderlig erfarenhet. De principiella skäl,

som tala för förbudet i fråga, torde därför böra fälla utslaget för städernas vidkommande. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 288 och II: 446 i denna del.

Skattedifferentiering.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Fredrik Ström*[1], *Granström, K. A. S. Nylander, Engberg*[1], *Gustafson* i Kasenberg[1], *Persson* i Trången, *Lindmark, Fast, Alströmer, Källman, Wallerius*[1], *Weijne* och *Mosesson*[1].

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse i stad finnes icke någon motsvarighet till § 59 i nuvarande kommunalstyrelseförordning för stad. Stadgandet i denna paragraf tillägger städerna en allmän befogenhet att differentiera den kommunala uttaxeringen utöver den skattedifferentiering, som enligt § 58 i sagda förordning kan äga rum i fråga om personliga tjänstbarheter, vilka utgjorts efter förut antagna grunder och i fråga om utskylder enligt särskild lag eller författning. Detta sistnämnda stadgande skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag fortfarande kvarstå och således endast städernas allmänna befogenhet till skattedifferentiering borttagas. Kommunalstyrelseförordningen § 59 reglerar emellertid allenast förfarandet vid beslut om skattedifferentiering, men angiver icke de fall där skattedifferentiering må äga rum. Departementschefen framhåller i propositionen, att enligt en av kommittén för kommunala nybildningar, som 1917 framlagt betänkande, företagen och i betänkandet intagen undersökning, sistnämnda lagrum allenast skulle hava tillämpats i tre fall, av vilka i ett fall skattedifferentieringen sedan flera år upphört.

Departementschefen anför vidare:

»Däremot har det stundom inträffat, att stadgandet i fråga missuppfattats och att försök till felaktig tillämpning därav förekommit. Detta är naturligen ett skäl att, om stadgandets bibehållande ej påkallas av sakliga skäl, låta detsamma utgå. Härtill kommer, att lagrummet enligt sin bokstav torde tillåta en ganska vittgående rätt att frångå kommunalskattelagens beskattningsgrunder. Om det också ej behövde riskeras, att detta stadgande i en gammal lag skulle i praktiken återupplivas och tillämpas i nya fall, är naturligtvis risken härför större, om stadgandets tillämplighet så att säga legaliserades i den nya lagen. Att ett dylikt återupplivande skulle strida mot grundsatserna för gällande kommunala beskattningsprinciper, torde vara otvivelaktigt. Starka skäl torde fördenskull tala för stadgandets borttagande.»

I en inom första kammaren väckt motion nr 298 har herr *Vennerström* hemställt:

»att riksdagen måtte för sin del besluta, att i stället för andra stycket av kap. 6 § 2 mom. 2 i det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 99 fogade förslag till lag om kommunalstyrelse i stad måtte införas ett tredje moment, upptagande nuvarande stadgandet i § 59 av kungl. förordningen om kommunalstyrelse i stad.»

Motionären har anfört bland annat:

»Stadgandet stod redan vid dess tillkomst enligt motiven fullt medvetet i strid mot likställighetsprincipen och var avsett att, där skäl därtill föreligga, möjliggöra undantag från denna princip. De försök till oriktig tillämpning,

som förekommit, synas icke utgöra något skäl för paragrafens slopande, enär alla missbruk genom det kommunala besvärsinstitutet avvärjts och kunna avvärjas.»

Här ifrågavarande bestämmelser ha endast i få fall kommit i tillämpning, och om deras innebörd hava delade meningar gjorts gällande. Emellertid finner utskottet lämpligt, att i lagen gives uttryck för den princip, som ligger till grund för nämnda stadgande, nämligen att i vissa fall en differentiering av skattskyldigheten kan vara önskvärd. Härtill kommer, att möjlighet till missbruk av stadgandet, med hänsyn till besvärsrätten, icke lärer föreligga.

På grund av vad sålunda anförts och då anledning synes saknas att utesluta stadgandet och därigenom vidtaga såväl en faktisk lagändring som en ändring av det nuvarande rättsläget inom städerna, har utskottet funnit sig böra förordna att detsamma bibehålles. Utskottet har förty med anledning av motionen I: 298 av herr *Vennerström* insatt detsamma med vissa formella ändringar i § 63 i förslaget till lag om kommunalstyrelse i stad.

Lagen om proportionellt valsätt.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, K. J. Ekman*[1]), *Thorén, Wagnsson*[1]), greve *Lagerbjelke, Kropp*[1]), *Gustafson* i Kasenberg[1]), *Persson* i Trången, *Hallén*[1]), *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Lundén, Björck* i Kristianstad[1]) och *Skoglund*[1]).

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Det i Kungl. Maj:ts prop. nr 99 intagna förslaget till lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. avser att ersätta stadgan om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. av den 13 juni 1913 och innebär beträffande själva valsättet ingen förändring i förhållande till nämnda stadga.

Tredje stycket av § 3 i Kungl. Maj:ts förslag lyder: »Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna *och fria från överstrykningar.* Sedeln må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gäller den dock för övriga namn.»

I en motion II: 414 har herr *Hage* yrkat, att riksdagen för sin del ville besluta, att nämnda tredje stycke i § 3 av förslaget skall erhålla följande lydelse:

»Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla och slutna. Sedel må ej upptaga flere men väl färre namn än det antal personer valet avser.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn å någon som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flere namn än vad ovan är medgivet, anses det eller de sista övertaliga namnen som obefintliga.» Bestämmelsen är i tillämpliga delar lika med *§ 23* tredje stycket i det föreliggande förslaget till kommunal vallag och med lagen om val till riksdagen *§ 18.*

Den bestämmelse, som beröres av motionärens yrkande, återgår på 1909 års stadga om val till riksdagens utskott och tillkom genom en ändring i Kungl. Maj:ts förslag till sådan stadga vid 1908 års riksdag. Ovannämnda bestämmelse i detta förslag innehöll endast: »Namnen skola å valsedeln uppföras i en

följd, det ena under det andra.» Konstitutionsutskottet gjorde emellertid följande tillägg: »Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hopprullade och *fria från överstrykningar*. Sedel må ej upptaga flere, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där — — — namn.» (= förslaget) och motiverade detta med att utskottet avsett att förhindra sådana avvikelser från ett partis vallista, som endast skulle vålla onödigt besvär vid valförrättningen eller möjligen mer eller mindre godtyckliga förskjutningar; skulle det inträffa att en grupp inom ett parti ville rösta på annat sätt än partiets valsedel angåve, förefunnes intet hinder för att denna grupp ginge till val med egen lista.

1913 års stadga upptog bestämmelserna i 1909 års stadga oförändrade. Vid 1927 års riksdag väckte herr Hage en motion, II: 202, vari han påvisade, att tillvaron av tvenne olika bestämmelser beträffande valsedels giltighet vid skilda val, varvid i det ena fallet strykningar medgåves, i det andra däremot icke, enligt motionärens mening lett till att vid åtskilliga tillfällen, då den senare bestämmelsen gäller, valsedlar kasserats på den grund, att de personer, som avgivit dessa sedlar och som vid andra val måhända strukit namn å valsedel, icke vetat om eller kommit att tänka på att ett dylikt strykande i ifrågavarande fall måste leda till valsedelns kasserande. Konstitutionsutskottet avstyrkte och riksdagen avslog motionen. Utskottet anförde i sitt utlåtande:

»I sina bestämmelser om röstsammanräkning m. m. är stadgan (av 1913) på grund av sitt speciella tillämpningsområde uppbyggd på andra principer än de, som numera, enligt 1921 och 1922 genomförda lagändringar, gälla vid val till riksdagens andra kammare och val av förstakammarelektorer, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige och landstingsmän. I fråga om de val, för vilka 1913 års stadga gäller, har det icke ansetts lämpligt att föreskriva den mer invecklade sammanräkningsmetod, som genomförts beträffande de politiska och kommunala valen i allmänhet och som är byggd på en mera genomförd rangordningsregel.

Denna principiella olikhet mellan de vid politiska och kommunala val i allmänhet å ena och val enligt 1913 års stadga å andra sidan gällande reglerna har i viss mån betingat de skiljaktigheter i vissa detaljer, som motionären påpekar. Enligt den i 1913 års stadga bestämda valmetoden kunna överstrykningar av namn sålunda vida lättare leda till hävande av rangordningsregeln än enligt den metod, som införts i fråga om politiska och kommunala val i allmänhet. Att i omförmälda stadga göra de ändringar, som motionären föreslår, synes redan av detta skäl olämpligt, och att för här berörda vals vidkommande införa den nya valmetoden, torde icke vara tillrådligt; den nu använda, enklare valmetoden synes väl lämpad för val i sådana slutna, organiserade och jämförelsevis fåtaliga församlingar, varom här huvudsakligen är fråga.»

Mot konstitutionsutskottets beslut reserverade sig fyra ledamöter. Reservanterna ansågo ostridigt, att den förefintliga olikheten i bestämmelserna beträffande valsedels beskaffenhet vid ifrågavarande val å den ena sidan och allmänna valen till kommunalfullmäktige m. m. å den andra vållat viss förvirring och lätt kunnat leda till masskassering av valsedlar, och hemställde därför att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av stadgan om proportionellt valsätt av den 13 juni 1913, att bestämmelserna däri om valsedels beskaffenhet samt om grunderna för valsedels kasserande komme i överensstämmelse med vad som gällde i förordningen om kommunalstyrelse på landet beträffande val av kommunalfullmäktige.

Enligt utskottets mening är den förefintliga olikheten i bestämmelserna beträffande valsedels beskaffenhet vid skilda val ägnad att vålla en viss osäkerhet och förvirring och verka förryckande på valens utgång. Utskottet finner det lika med motionären önskvärt, att bestämmelserna i berörda avseende bringas i överensstämmelse med varandra, och får därför tillstyrka att tredje stycket av § 3 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting och kommunalstämma m. m. erhåller den av motionären föreslagna lydelsen.

Revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Särström, Strömberg*[1], *Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén, Fredrik Ström*[1], *Granström*, greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1], *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Forssell*[1], *Andersson* i Igelboda[1], *Laurén, Lindmark*[1] *Fast* och *Källman.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

I den riksdagens skrivelse av år 1921, som utgör utgångspunkten för nu företagna revisionsarbete, hemställdes om revision endast av gällande förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad. Sålunda berördes icke frågan om revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Den sakkunnige, landshövding Hammarskjöld, upptog ej heller i sitt förslag någon framställning på denna punkt. I sitt yttrande över den sakkunniges förslag hemställde emellertid Stockholms stadsfullmäktige, att revisionen av kommunallagstiftningen skulle utsträckas jämväl till kommunalförordningen för Stockholm, och detta yttrande biträddes av överståthållarämbetet. I propositionen har något förslag om revision av nämnda förordning icke framlagts; departementschefen har i sitt yttrande vid propositionens föredragning anfört, att han icke vore beredd att vid detta tillfälle upptaga frågan om revision av kommunalförordningen för Stockholm och att en dylik revision icke torde kunna ske utan en mera omfattande utredning än den föreliggande. Ett uppskov med lösningen av denna fråga vore även enligt departementschefens mening påkallat med hänsyn därtill, att stadskollegiet den 22 november 1928 tillkallat särskilda kommitterade för att verkställa utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållande.

Emellertid anser utskottet, att samma skäl, som i 1921 års riksdagsskrivelse anfördes för upptagande av det nu fullbordade revisionsarbetet, även äga tillämpning på frågan om revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Utskottet föreslår därför, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsam utredning rörande denna fråga, i anslutning till de riktlinjer, som i meromnämnda riksdagsskrivelse uppdragits. Vid utredningsarbetet bör givetvis även beaktas, att sådana sakliga ändringar i kommunalförfattningarna, som genomföras vid nu föreliggande revision, även införas i Stockholmsförfattningen. Utskottet utgår jämväl från, att vid utredningen tages hänsyn till de förslag, som de av departementschefen nämnda, av Stockholms stadsfullmäktige den 22 november 1928 tillkallade kommitterade kunna komma att avgiva rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållande.

Valdag vid val av landstingsman.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg*[1]), *Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård*[1]), *Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg[1]), *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda[1]), *Laurén, Lindmark*[1]), *Fast, Alströmer* och *Källman.*

[1]) Ej närvarande vid justeringen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet i denna punkt tillstyrker, skall beträffande tid för val av landstingsmän (kommunala vallagen 11 §) gälla, att i princip valet skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så beslutar, närmast därförut infallande lördag; dock skall möjlighet finnas att utsätta valet till annan dag under tiden från och med den 13 till och med den 30 september, därest av vederbörande kommunala organ med kvalificerad majoritet så beslutes.

Den sålunda medgivna möjligheten till undantag från den i lagen stadgade allmänna regeln rörande tiden för berörda val kan i vissa fall medföra olägenheter. Enligt den föreslagna nya lagstiftningen skall preliminär röstsammanräkning införas vid här ifrågavarande val, liksom tidigare skett i fråga om andra kammarvalen, för att tillgodose behovet av ett snabbt bekantgörande av valutgången, i den mån en dylik rösträkning härom kan lämna upplysning. Tydligt är emellertid, att värdet av ett preliminärt sammanräkningsförfarande väsentligen minskas, därest val av viss karaktär icke samtidigt äga rum. Det vore därför önskvärt, att bestämmelserna om valdag vid landstingsmannaval ändrades i sådan riktning, att garantier vunnes för att omförmälda val komme att, utom möjligen i vissa av särskilda skäl betingade fall, hållas å samma dag inom hela riket. Då denna fråga emellertid torde böra bliva föremål för en undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg, föreslår utskottet en skrivelse med begäran om skyndsam utredning i angiven riktning.

Lagtexten.

I det följande lämnar utskottet en redogörelse för de viktigare ändringar i lagtexterna, som utskottet företagit, dels i anslutning till den i det föregående lämnade motiveringen, dels i vissa andra fall. Vissa mindre viktiga ändringar av huvudsakligen formell natur ha icke ansetts erfordra särskilt omnämnande.

Lagen om kommunalstyrelse på landet.

I *3 §* har utskottet företagit en ändring i anslutning till vad ovan anförts angående *kommuns uppgifter* (sid. 9).

I *5 §* tredje stycket under d) har utskottet företagit en ändring av uteslutande formell karaktär avsedd att förtydliga lagtexten.

I *17 §* föreslår utskottet insättande av en bestämmelse, vari utsäges, att vid den första kommunalstämman under året val av ledamöter och suppleanter i valnämnd skall förrättas. I samma paragraf har utskottet vidtagit de ändringar, som betingas av vad utskottet ovan anfört angående *tiden för kommunalstämmosammanträden* (sid. 31).

I *19 §* har utskottet i anslutning till vad ovan anförts angående *kungörelse om kommunalstämma* (sid. 32) vidtagit viss ändring.

I *23 § 1 mom.* har utskottet vidtagit ändringar bland annat på grund av vad ovan anförts angående *tillsättande av tjänstemän* (sid. 15).

I *23 § 2 mom.* stadgas om kvalificerad majoritet såsom villkor för beslut om efterskänkande av oguldna kommunala utskylder. Tydligt är att dylik majoritet icke bör stadgas i de fall då fråga är om antagande av ackord och utskottet har därför föreslagit ett tillägg till den i Kungl. Maj:ts förslag upptagna bestämmelsen på denna punkt. Den särskilda bestämmelsen i 24 § om villkoren för efterskänkande av utskylder torde icke heller böra tillämpas i angivna fall, varför utskottet föreslagit en ändring även i denna paragraf.

I *24 §* har utskottet icke upptagit det i Kungl. Maj:ts förslag kap. 2 § 14 införda andra stycket angående arvode eller ersättning för kommunalt uppdrag. Såsom i motionerna I: 287 och II: 445 anföres torde nämligen tvekan kunna råda angående innebörden av begreppet »kommunalt uppdrag».

I *25 § 1 mom.* har utskottet vidtagit ändring i anslutning till vad som anförts angående *ersättning för kommunala förtroendeuppdrag* (sid. 18). I *2 mom.* av samma paragraf har utskottet vidtagit den ändring, att orden »eller omnibus» insättes efter ordet »järnväg»; på grund härav erfordras en jämkning även i den följande delen av momentet.

I *27 §* föreslår utskottet en formell ändring för förtydligande av bestämmelsen.

I *38 §* föreslås en ändring i anslutning till vad ovan anförts angående *kungörelse av kommunalfullmäktigsammanträde* (sid. 33).

I *41 §* föreslår utskottet en ändring, betingad av vad som anförts om *tillsättande av tjänstemän* (sid. 15).

I *44 § 1* och *3 mom.* införes ett tillägg i anslutning till vad ovan anförts om *kommunernas förvaltning* (sid. 34).

I *49 §* föreslår utskottet den ändringen, att kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar, även om han icke är ledamot av kommunalnämnden, väl äger att yttra sig och framställa förslag i nämnden men icke att deltaga i besluten. Ändringsförslaget utgår från den uppfattning om kyrkoherdens ställning, som utskottet i sitt utlåtande rörande Kungl. Maj:ts förslag till lag om församlingsstyrelse närmare motiverar.

I *52 §* föreslås ett tillägg i anledning av vad som anförts angående *rätt för suppleanter i kommunalnämnd att närvara vid nämndens förhandlingar* (sid. 36).

I *53 §* föreslås en ändring, betingad av vad som anförts rörande *uppbördsprovision* (sid. 26).

I *56 §* föreslås en ändring, betingad av vad som anförts angående *antagande av biträden hos kommunalnämnd* (sid. 37).

58 § innefattar de bestämmelser, som ovan motiverats i punkten om *kommunala medels insättande i bank* (sid. 23).

59 § innefattar de bestämmelser, som motiverats under punkten *ansvar för ledamöter i kommunalnämnd* (sid. 38).

60 § 2 mom. anknyter till ändringen i 44 §.

Ett tillägg till *63 §* innefattar de ändringar, som motiverats under punkten *revision* (sid. 24).

Bestämmelserna i 76—78 §§ anknyta till vad som anförts angående *avkortning m. m.* (sid. 27).

I *79 §* har under c) en ändring vidtagits, varigenom stadgandet förtydligats och fullständigats. Ändringen anknyter till vad i motsvarande bestämmelse om kommunalstyrelse i Stockholm är stadgat.

I *80 §* har under b) vidtagits den ändring, som ovan motiverats under punkten *underställning av kommunala beslut* (sid. 29).

Lagen om kommunalstyrelse i stad.

De ändringar, som motsvara i det föregående nämnda ändringar i lagen om kommunalstyrelse på landet, beröras icke i det följande.

Utskottet har företagit den ändringen, att i en särskild bestämmelse (*51 §*) ges den allmänna föreskrift att vad i lagen stadgas i avseende å magistrat, skall i stad, där magistrat ej finnes, gälla om stadsstyrelsen. I överensstämmelse härmed ha ändringar i ett antal paragrafer, där stadsstyrelsens ställning i skilda hänseenden likställes med magistratens, vidtagits.

I *19 §* har utskottet vidtagit vissa formella ändringar i förtydligande syfte.

I *20 §* har utskottet företagit ändringar, betingade av den av riksdagen antagna lagen om beräkning av lagstadgad tid.

I *26 §* har utskottet föreslagit en ändring, varigenom klargöres, att vid stadsfullmäktigesammanträden fråga får företagas till avgörande, ehuru den ej angives i kallelsen, endast om frågan varit föremål för sådan beredning, som bestämmes i 24 §, eller enligt samma paragraf icke behöver särskilt beredas.

I *52 §* ha sammanförts bestämmelserna i kap. 4 §§ 8 och 10 i Kungl. Maj:ts förslag med uteslutande av andra stycket i sistnämnda paragraf, då de däri givna bestämmelserna torde sakna praktisk betydelse.

I *53 §* har vidtagits en ändring, varigenom klargöres, att förslag till reglemente för drätselkammaren icke behöver upprättas av magistraten, varemot dylikt förslag, sedan det granskats och godkänts av stadens beslutande organ, av magistraten med eget yttrande skall insändas till länsstyrelsen.

I *63 § 3 mom.* införes den ovan motiverade bestämmelsen angående *skattedifferentiering* (sid. 45).

Kommunala vallagen.

I Kungl. Maj:ts förslag till *lag om kommunala och kyrkliga val* föreslår utskottet den ändringen, att rubriken ändras till *kommunal vallag* och att i överensstämmelse härmed erforderliga jämkningar vidtagas i lagtexten. Alla de val, som i lagen regleras, äro nämligen uppenbarligen av kommunal natur, vadan den i Kungl. Maj:ts förslag gjorda åtskillnaden mellan kommunala och kyrkliga val icke synes lämplig.

I *5 § 2 mom.* har Kungl. Maj:t föreslagit en bestämmelse enligt vilken församling skulle kunna vid val av kyrkofullmäktige för varje valdistrikt utse en inom församlingen röstberättigad person att såsom ledamot i val-

nämnden eller i magistraten eller såsom särskild deputerad jämte magistratens deputerade tjänstgöra vid kyrkliga val. Denna bestämmelse finner utskottet icke behövlig. Någon anledning att vid val av denna art giva valnämnden en annan sammansättning än eljest eller att utse en person att tjänstgöra jämte magistraten eller magistratens deputerade synes icke vara för handen. Utskottet föreslår därför, att berörda bestämmelse utgår.

I *13 §*, motsvarande i Kungl. Maj:ts förslag § 11, mom. 3, har borttagits den bestämmelsen att, där stad är delad i särskilda valkretsar för stadsfullmäktigeval, särskild valdag må utsättas för varje krets.

I *15* och *16 §§*, som motsvara kap. 4 12 § i Kungl. Maj:ts förslag, föreslår utskottet sådana bestämmelser, att förfarandet med uppdelning av valet på skilda dagar göres fakultativt för alla kommuner, församlingar och valdistrikt, icke, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, obligatoriskt för kommuner, församlingar och valdistrikt med mera än 3,000 invånare. I sammanhang härmed föreslår utskottet, att beslut om dylik uppdelning skall fattas av vederbörande kommuns eller församlings beslutande organ, icke av valnämnden. Den i Kungl. Maj:ts förslag medgivna möjligheten till uppdelning av valet på tre skilda dagar bör enligt utskottets mening borttagas, då något behov av densamma icke torde föreligga.

I *25 §* föreslår utskottet en sådan ändring, att valsedel, å vilken finnes något kännetecken, skall förklaras ogiltig, endast om kännetecknet *uppenbarligen* blivit med avsikt anbragt. Den föreslagna bestämmelsen, enligt vilken ogiltighet skulle inträda så snart kännetecknet kunde antagas vara anbragt med avsikt, synes nämligen vara för sträng, allra helst som i många fall osäkerhet på denna punkt kan föreligga.

Lagen om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m.

I *3 §* av lagen har utskottet vidtagit de ändringar, som betingas av vad ovan anförts rörande ifrågavarande lag.

Lag om införande av lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad m. m.

I *3 §* har utskottet föreslagit den ändringen, att vid de val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige och stadsfullmäktige, som skola förrättas under år 1930 i huvudsak skola förrättas efter de i den kommunala vallagen givna bestämmelserna, dock att i avseende å dessa val i stället för föreskrifterna i 15—17 §§ i kommunala vallagen skall gälla vad i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän stadgas om vals utsättande till olika dagar och om vals förrättande å olika lokaler.

Utskottet hemställer sålunda,

a) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag samt motionerna I: 268, 276, 287, 292 och II: 16, 415, 420, 421, 436, 445, 451, 453, 457, 464, 466 för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Förslag
till
Lag
om
kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas som följer:

Kap. 1. **Allmänna bestämmelser.** ***1 kap.*** **Allmänna bestämmelser.**

§ 1. *1 §.*

Varje socken utgör en kommun. Äro två eller flera socknar redan förenade till en kommun, skall därvid förbliva, till dess Konungen efter gjord framställning annorlunda förordnar. Om kommunalförbund och om kommuners förening till fattigvårdssamhälle är särskilt stadgat.

Råder osäkerhet beträffande gränsen för kommuns område, förordnar Konungen angående gränsens rätta sträckning. Om ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

§ 2. *2 §.*

Medlem av kommun är envar, som är där mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara mantalsskriven i kommunen, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är taxerad till allmän kommunalskatt.

§ 3.

Kommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina *medlemmars* gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

3 §.

Kommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Angående vården om kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättningsskoleväsendet är särskilt stadgat.

§ 4. *4 §.*

Vad kommun samfällt tillhör i fastighet, rörligt kapital eller inkomstgivande rättighet skall, där ej annorlunda är stadgat, användas för kommunens

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

gemensamma behov och förvaltas på sätt i denna lag sägs. Det som härflyter av sådan egendom ävensom medel, vilka tillkomma kommunen från staten eller landsting eller eljest, skall anses såsom inkomst till täckande av kommunens gemensamma utgifter.

§ 5.

För anskaffande av medel, som utöver de i *§ 4* omförmälda inkomsterna erfordras för bestridande av kommunens utgifter, äger kommunen beskattningsrätt enligt vad i denna lag stadgas.

5 §.

För anskaffande av medel, som utöver de i *4 §* omförmälda inkomsterna erfordras för bestridande av kommunens utgifter, äger kommunen beskattningsrätt enligt vad i denna lag stadgas.

§ 6.

Kommun äger att för överträdelse av de kommunalstadgar, som kommunen kan finna skäl att uppgöra till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen, i samma stadgar bestämma böter från och med fem till och med etthundra kronor.

Om utfärdande för område på landet i vissa fall av ordningsstadganden, byggnadsordning, hälsovårdsstadganden och brandordning samt om deras upprätthållande är särskilt stadgat.

6 §.

§ 7.

Kommuns beslutanderätt utövas å kommunalstämma eller av kommunalfullmäktige.

Förvaltning och verkställighet tillkomma kommunalnämnd eller de styrelser, nämnder eller personer, som äro utsedda för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr.

7 §.

§ 8.

I kommun med mera än 1,500 invånare skall den kommunen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i *§ 9*, uppdragas åt kommunalfullmäktige.

8 §.

I kommun med mera än 1,500 invånare skall den kommunen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i *9 §*, uppdragas åt kommunalfullmäktige.

Har kommunens invånarantal nedgått till 1,500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kommunalfullmäktige, därest icke kommunalstämman annorlunda besluter.

Kommun med 1,500 invånare eller därunder äger åt kommunalfullmäktige uppdraga beslutanderätt, som avses i första stycket. Förslag om upphävande av sådant beslut må icke väckas förrän fyra kalenderår förflutit sedan kommunalfullmäktige trädde i verksamhet och skall, om det godkännes,

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

tillämpas från utgången av det kalenderår, varunder godkännandet vunnit laga kraft.

Beslut om införande eller avskaffande av kommunalfullmäktige skall ofördröjligen anmälas hos länsstyrelsen.

§ 9. *9 §.*

Finnas kommunalfullmäktige, inskränkes kommunalstämmans befattning till följande ärenden, nämligen:

a) ärenden, för vilkas avgörande gälla särskilda bestämmelser om rösträtt;

b) val av ordförande och vice ordförande i kommunalstämman;

c) frågor om införande och avskaffande av kommunalfullmäktige samt om kommunalfullmäktiges antal;

d) frågor om ställe för kommunalstämma, om sättet för stämmas kungörande samt om sätt och ställe för förvaring av stämmans protokoll; ävensom

e) val av nämndemän; av valmän för utseende av vattenrättsnämndemän; av skiftesgodemän; samt av valmän för utseende av ägodelningsnämndemän.

I kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas, äger kommunalstämman utöva kommunens beslutanderätt i alla dess angelägenheter.

§ 10. *10 §.*

Vad i lag eller författning är stadgat om befogenhet eller skyldighet för kommunalstämmas ordförande att taga befattning med ärende skall i kommun, där kommunalfullmäktige finnas, i stället gälla fullmäktiges ordförande, där ej beslutanderätten i sådant ärende tillkommer kommunalstämman.

***Kap. 2.* Om kommunalstämma.** ***2 kap.* Om kommunalstämma.**

§ 1.

Rättighet att deltaga i kommunalstämmas överläggningar och beslut tillkommer, utom i fall, varom sägs i *§ 3*, envar inom kommunen mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

11 §.

Rättighet att deltaga i kommunalstämmas överläggningar och beslut tillkommer, utom i fall, varom sägs i *13 §*, envar inom kommunen mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rättighet tillkommer dock ej den, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

d) i avseende å honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än två av dessa år; eller

e) är på grund av ådömd straffpåföljd utesluten från ovannämnda rättighet.

Den omständigheten, att endera av äkta makar saknar rösträtt, inverkar ej på den rösträtt, som tillkommer den andra maken.

Att den som är redovisningsskyldig till kommunen ej må deltaga i vissa ärenden, stadgas i *kap. 5 § 3* andra stycket.

Att den som är redovisningsskyldig till kommunen ej må deltaga i vissa ärenden, stadgas i *63 §* andra stycket.

§ 2.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

12 §.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *kommunala vallagen.*

§ 3.

Angår ärende endast i mantal satt jord, må ej andra deltaga däri än de som innehava sådan jord.

I ärende, varom nu är sagt, tillkommer rösträtt jordinnehavaren, ändå att han ej är mantalsskriven i kommunen eller är omyndig eller i konkurstillstånd eller ej uppnått sådan ålder, som sägs i *§ 1*; och må sådan rätt utövas jämväl för oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet. För omyndig röstar förmyndare, som har jorden under sin förvaltning, eller, där dessa äro flera, den, som de bland sig utse; för oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet må ej mera än en person föra talan.

13 §.

I ärende, varom nu är sagt, tillkommer rösträtt jordinnehavaren, ändå att han ej är mantalsskriven i kommunen eller är omyndig eller i konkurstillstånd eller ej uppnått sådan ålder, som sägs i *11 §*; och må sådan rätt utövas jämväl för oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet. För omyndig röstar förmyndare, som har jorden under sin förvaltning, eller, där dessa äro flera, den, som de bland sig utse; för oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet må ej mera än en person föra talan.

Vid behandling av ärende, som sägs i första stycket, skall genom kommunalnämndens föranstaltande finnas tillgänglig längd över de i sådant ärende röstberättigade, vilka icke finnas upptagna såsom röstberättigade i den allmänna röstlängden.

§ 4.

14 §.

Röstberättigad må genom fullmakt till annan röstberättigad överlåta sin talan och rösträtt å kommunalstämma.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Fullmakt skall vara ställd till viss person samt av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att densamma egenhändigt underskrivits av utställaren å den dag fullmakten utvisar samt att namnet på den person, till vilken fullmakten är ställd, då fanns utsatt å fullmakten. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill. Fullmakt äger icke giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.

Ej må någon på grund av fullmakt föra talan eller utöva rösträtt för mera än en röstberättigad.

§ 5. *15 §.*

Kommunalstämma utser bland de röstberättigade, som äro boende inom kommunen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

a) kvinna;

b) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

c) den som uppnått sextio års ålder;

d) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kommunalstämman; eller

e) vid valet den som efter de fyra senaste årens tjänstgöring såsom ordförande eller vice ordförande är i ordning att avgå därifrån.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kommunalstämman; eller

d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 6.

Kommunalstämma skall hållas i sockenstuga eller å annat ställe, som för sådant ändamål blivit av stämman särskilt bestämt.

§ 7.

Mom. 1. I kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kommunalstämmor hållas:

en under senare hälften av mars månad eller under april månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning;

en i oktober månad för fastställande av kommunens utgifts- och inkomststat; samt

(Utskottets förslag.)

16 §.

17 §.

1 mom. I kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas, skola årligen tre ordinarie kommunalstämmor hållas:

en under tiden från och med den 16 mars till och med den 30 april för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning *samt för val av ledamöter och suppleanter i valnämnd;*

en under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november för fastställande av kommunens utgifts- och inkomststat; samt

en i december månad för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

I kommun inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må de två först nämnda stämmorna, därest skäl därtill föreligger, hållas högst fjorton dagar före eller högst fjorton dagar efter den ovan stadgade tiden.

Ordinarie kommunalstämma i december må beträffande ordinarie kommunalstämma eller kommunalstämmor under nästföljande år besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller huruvida stämma skall hållas å sön- eller helgdag.

Mom. 2. Extra kommunalstämma hålles, när länsstyrelsen därom förordnar eller kommunalnämnden sådant äskar eller ordföranden finner det nödigt.

2 mom. Extra kommunalstämma hålles, när länsstyrelsen därom förordnar eller kommunalnämnden sådant äskar eller ordföranden finner det nödigt.

Envar, som är röstberättigad å kommunalstämma, äger för uppgivet ärende begära sådan stämmas hållande. Lämnas dylik framställning av ordföranden utan avseende, skall han, om det begäres, meddela sitt beslut skriftligen med skälen därtill; och äger sökanden att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen. Mot länsstyrelsens beslut må talan ej föras.

§ 8.

I kommun, där kommunalfullmäktige finnas, skall kommunalstämma

18 §.

I kommun, där kommunalfullmäktige finnas, skall kommunalstämma

(Kungl. Maj:ts förslag.)

hållas, när det finnes erforderligt för behandling av ärende, i vilket beslutanderätten är förbehållen stämman. Beträffande sådan stämma skola föreskrifterna i *§ 7 mom. 2* äga motsvarande tillämpning.

(Utskottets förslag.)

hållas, när det finnes erforderligt för behandling av ärende, i vilket beslutanderätten är förbehållen stämman. Beträffande sådan stämma skola föreskrifterna i *17 § 2 mom.* äga motsvarande tillämpning.

§ 9.

Kungörelse om kommunalstämma utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman.

Kungörelsen uppläses från predikstolen i församlingens kyrka *minst* fjorton dagar före stämman. Innefattar kommun jämte moderförsamling även annex- eller kapellförsamling, och hålles i dennas kyrka gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl därstädes. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörande i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må kommunalstämma hållas efter kortare kungörelsetid och även samma dag den blivit pålyst; dock må ej å sådan stämma beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av kommunen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon kommunens rättighet.

19 §.

Kungörelsen uppläses från predikstolen i församlingens kyrka fjorton dagar *eller minst en vecka* före stämman. Innefattar kommun jämte moderförsamling även annex- eller kapellförsamling, och hålles i dennas kyrka gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl därstädes. Är kommunalstämma utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörande i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må kommunalstämma hållas efter kortare kungörelsetid och även samma dag den blivit pålyst; dock må ej å sådan stämma beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av kommunen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon kommunens rättighet.

Kungörelsen skall på ordförandens föranstaltande jämväl anslås å plats eller platser inom kommunen, som kommunalstämman för ändamålet bestämt.

Tillkännagivande om tid och ställe för kommunalstämma bör ock, där kommunalstämman icke med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster annorlunda beslutit, införas i en eller flera ortstidningar, såvida ej beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsam handläggning, hinder däremot möter. Kommunalstämman besluter, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av kommunens med-

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

lemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av sistnämnda beslut förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda beslutade varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning. Tillkännagivandet skall, såvida ej kommunalstämman annorledes beslutit, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola förekomma å kommunalstämman. Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivandet för intagande i tidning, om möjligt minst en vecka före stämman.

På kommunalstämma ankommande beslut, som här omförmälas, skola fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår.

Den omständigheten, att kungörelse om stämma ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit infört i tidning eller att kungörelse om stämma, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles i annex- eller kapellförsamlings kyrka, icke blivit berörda dag därstädes uppläst, utgör ej hinder för stämmans hållande.

§ 10. *20 §.*

De ärenden, som företagas till avgörande å kommunalstämma, skola förut vara vederbörligen beredda av kommunalnämnden eller annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning, dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, eller av en eller flera särskilt för sådan beredning utsedda personer. Innan ärende, som beretts annorledes än av kommunalnämnden, företages till avgörande å kommunalstämma, skall tillfälle lämnas nämnden att avgiva yttrande däröver.

Val må dock av kommunalstämma förrättas utan föregående beredning. Detsamma gäller om avgörande av ärende, som fordrar skyndsam handläggning och icke avser utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av kommunen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon kommunens rättighet.

§ 11.

Kan ärende, som handlägges å kommunalstämma, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall stämman fortsättas å annan dag, *varom*, därest stämman så besluter, kungörelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kungörelse, har ordföranden att, innan stämman upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för den fortsatta stämman.

21 §.

Kan ärende, som handlägges å kommunalstämma, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall stämman fortsättas å annan dag. *Om stämmans fortsättande skall,* därest stämman så besluter, kungörelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kungörelse, har ordföranden att, innan stämman upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för den fortsatta stämman.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Begäres vid ärendes behandling å kommunalstämma bordläggning av ärendet och förenar sig minst en tredjedel av de närvarande därom, skall ärendet uppskjutas till annan dag, som ordföranden har att bestämma och i vanlig ordning kungöra.

Bordläggning må ej, såvida icke beslut därom fattas med vanlig röstövervikt, ske i fråga om val eller mera än en gång i samma ärende.

§ 12. *22 §.*

Ordföranden åligger att å kommunalstämma framställa ärendena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kungörelsen om stämman.

Ny fråga kan vid kommunalstämma väckas av envar röstberättigad men må icke avgöras förrän vid annan stämma samt efter vederbörlig beredning och kungörelse.

§ 13.

Mom. 1. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

23 §.

1 mom. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller ej.

Ordföranden tillkännagiver därefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, där ej omröstning begäres, med klubbslag.

Begäres omröstning, skall den vid val, *så ock i annat ärende, där sådant begäres, ske med slutna sedlar. Annan omröstning sker öppet.* Vid omröstning skola de röstande avgiva sina röster efter upprop eller, där ordföranden så bestämmer, i den tur de anmäla sig hos honom. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder.

Begäres omröstning, skall den vid val *ske med slutna sedlar. Annan omröstning sker öppet, där ej sluten omröstning begäres.* Vid omröstning skola de röstande avgiva sina röster efter upprop eller, där ordföranden så bestämmer, i den tur de anmäla sig hos honom. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder. *Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.*

Val av kommunalnämnd samt av

Val av kommunalnämnd samt av

(Kungl. Maj:ts förslag.)

revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *kap. 5 § 3*, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kommunalstämma, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Mom. 2. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

(Utskottets förslag.)

revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *63 §*, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å kommunalstämma, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan eller tomtindelning;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tolv kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger femton kronor för skattekrona;

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; *eller*

g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder.

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande;

g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, *där fråga ej är om antagande av ackord; eller*

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
	h) införande av sådan ordning för medelsförvaltningen, som avses i 44 § 3 mom.

Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige.

Mom. 3. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.	*3 mom.* Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.
§ 14.	*24 §.*
Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må av kommunalstämma beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.	Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må, *där fråga ej är om antagande av ackord*, av kommunalstämma beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.
Arvode eller ersättning för kommunalt uppdrag må ej av kommunalstämma beslutas i andra fall än i § 15 och kap. 3 § 13 sägs.	
§ 15.	*25 §.*
Mom. 1. Kommunalstämmas ordförande är icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Kommunalstämman må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.	*1 mom.* Kommunalstämmas ordförande är icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för *skrivhjälp*, skrivmaterialer, postporton och dylika utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Kommunalstämman må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.
Mom. 2. Där det finnes av behovet påkallat, äger kommunalstämman besluta, att ledamot av kommunalnämnden och vald ledamot av annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning ävensom revisor skola för deltagande	*2 mom.* Där det finnes av behovet påkallat, äger kommunalstämman besluta, att ledamot av kommunalnämnden och vald ledamot av annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning

(Kungl. Maj:ts förslag.)

i sammanträde eller förrättning inom kommunen i kommunens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av kommunens medel i form av dagtraktamente med högst fem kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Kommunalstämman må ock besluta, där kommunikationsförhållandena anses sådant kräva och väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än fem kilometer, att reseersättning skall utgå till ledamoten eller revisorn. Denna ersättning må icke överstiga hälften av belopp, beräknat efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas, ej heller överstiga avgiften för tredje klass plats på järnväg, *där sådan finnes, och* för salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

(Utskottets förslag.)

ävensom revisor skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom kommunen i kommunens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av kommunens medel i form av dagtraktamente med högst fem kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Kommunalstämman må ock besluta, där kommunikationsförhållandena anses sådant kräva och väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än fem kilometer, att reseersättning skall utgå till ledamoten eller revisorn. Denna ersättning må icke överstiga hälften av belopp, beräknat efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg *eller omnibus* är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas, ej heller överstiga avgiften för tredje klass plats på järnväg *eller plats i omnibus, där något av dessa fortskaffningsmedel finnes, eller* för salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i kommunens angelägenhet företages utom kommunen av person, som sägs i första stycket, må, om kommunalstämman så besluter, utgå efter annan grund än nu är sagt.

Mom. 3. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt *mom. 2*, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter kommunalstämmans bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till sådan ledamot av kommunal styrelse, nämnd eller beredning, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet

3 mom. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt *2 mom.*, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter kommunalstämmans bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till sådan ledamot av kommunal styrelse, nämnd eller beredning, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet

(Kungl. Maj:ts förslag.)

bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättningen för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må, med iakttagande av vad i *mom. 1* är stadgat för där avsett fall, bestämmas att utgå med visst belopp.

Mom. 4. Sammanlagda beloppet av beslutade ersättningar, som omförmälas i denna paragraf och som ej avse kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, må icke överstiga vad kommunens ekonomiska bärkraft utan större olägenhet medgiver.

Mom. 5. Där eljest i lag eller författning föreskrift meddelas om arvode eller annan ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag, skall vad sålunda finnes särskilt stadgat lända till efterrättelse.

(Utskottets förslag.)

bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättningen för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må, med iakttagande av vad i *1 mom.* är stadgat för där avsett fall, bestämmas att utgå med visst belopp.

4 mom. Sammanlagda beloppet av beslutade ersättningar, som omförmälas i denna paragraf och som ej avse kostnader för *skrivhjälp*, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, må icke överstiga vad kommunens ekonomiska bärkraft utan större olägenhet medgiver.

5 mom. Där eljest i lag eller för fattning föreskrift meddelas om arvode eller annan ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag, skall vad sålunda finnes särskilt stadgat lända till efterrättelse.

§ 16.

26 §.

Ordföranden skall vid kommunalstämma föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

Protokollet skall för varje ärende upptaga överläggningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Justering av protokollet verkställes senast fjorton dagar efter stämman å tid, som ordföranden bestämmer och vid stämman tillkännagiver, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av stämman utsedda närvarande röstberättigade. Justering må ock verkställas av stämman antingen genast eller vid stämma senast fjorton dagar därefter, varom vid tillfället underrättelse meddelas. Protokollet underskrives, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av stämman, minst två vid stämman närvarande röstberättigade.

Sedan protokollet justerats, skall tillkännagivande därom ske från predikstolen i församlingens kyrka nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

där hålles, och bevis därom åtecknas protokollet eller särskilt utfärdas. Innefattar kommun jämte moderförsamling även annex- eller kapellförsamling, erfordras sådant tillkännagivande allenast i moderförsamlingens kyrka.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola förvaras av ordföranden på sätt och å ställe, som kommunalstämman bestämt.

§ 17.

Den som å kommunalstämma deltagit i avgörandet av ärende *kan genast eller sist vid justeringen av protokollet avgiva reservation mot det fattade beslutet.*

27 §.

Den som å kommunalstämma deltagit i avgörandet av ärende *äger anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan stämman avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.*

§ 18. *28 §.*

Ordföranden skall tillse, att utdrag av kommunalstämmans justerade protokoll tillställes kommunalnämnden eller de andra styrelser, nämnder eller personer, åt vilka verkställighet av stämmans beslut uppdragits. För övrigt äger envar att taga avskrift av protokollet och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 19. *29 §.*

Kommunalstämmas förhandlingar skola vara offentliga.

Ordföranden vakar över ordningen å kommunalstämman samt kan varna och, efter förutgången varning, låta utvisa envar, som förhåller sig oskickligt. Uppstår oordning, som ordföranden icke kan avstyra, äger han upplösa stämman.

***Kap. 3.* Om kommunalfullmäktige.** ***3 kap.* Om kommunalfullmäktige.**

§ 1. *30 §.*

Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser 15—20,
kommun med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser 15—25,
kommun med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser 20—30, samt
kommun med över 10,000 invånare utser 25—40.

Kommunalstämman besluter, med iakttagande av vad nu är sagt, huru många kommunalfullmäktige skola utses för kommunen. Om beslutet skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas.

§ 2. *31 §.*

Rösträtt vid val av kommunalfullmäktige tillkommer envar, som äger rösträtt å kommunalstämma. Varje röstberättigad äger en röst.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 3.

I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig, obehörighet och rätt till avsägelse skall vad i *kap. 2 § 5* är stadgat om ordförande i kommunalstämma äga motsvarande tillämpning.

(Utskottets förslag.)

32 §.

I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig, obehörighet och rätt till avsägelse skall vad i *15 §* är stadgat om ordförande i kommunalstämma äga motsvarande tillämpning.

§ 4.

33 §.

Kommunalfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. I kommun, där val sker första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av kommunalfullmäktige förrättas, skall valet dock ej avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, skall kommunen ändock intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt, och må förty icke i anledning av ändringen särskilt fullmäktigval företagas. Vad nu är sagt gäller, ändå att ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av kommunalfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

§ 5.

34 §.

För val av kommunalfullmäktige skall kommun med mera än 10,000 invånare indelas i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst tjugu kommunalfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en kommunalfullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande det som erhålles, då kommunens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela kommunen; att delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valkretsar; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela kommunen, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av kommunalnämnden uppgjort förslag, kommunalfullmäktige göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts kommunalfullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket beslutet skall träda i tillämpning.

§ 6.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslu-

35 §.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslu-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

tande, så ock om förfarandet, när kommunalfullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

(Utskottets förslag.)

tande, så ock om förfarandet, när kommunalfullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *kommunala vallagen.*

§ 7.

36 §.

Kommunalfullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

För året näst efter det, då val av kommunalfullmäktige ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

§ 8.

Angående ordinarie sammanträden av kommunalfullmäktige gäller vad i *kap. 2 § 7 mom. 1* är stadgat om kommunalstämmor i kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas.

37 §.

Angående ordinarie sammanträden av kommunalfullmäktige gäller vad i *17 § 1 mom.* är stadgat om kommunalstämmor i kommun, där kommunalfullmäktige icke finnas.

I övrigt sammanträda kommunalfullmäktige, när länsstyrelsen därom förordnar eller kommunalnämnden eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

§ 9.

38 §.

Kungörelse om kommunalfullmäktigsammanträde utfärdas första gången, sedan beslutanderätten uppdragits åt fullmäktige, av kommunalstämmans ordförande och därefter av fullmäktiges ordförande eller, vid hinder för endera av dem, av vice ordföranden och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

Kungörelsen uppläses från predikstolen i församlingens kyrka minst en vecka före sammanträdet. Innefattar kommun jämte moderförsamling även annex- eller kapellförsamling och hålles i dess kyrka gudstjänst inom nämnda tid, skall kungörelsen uppläsas jämväl därstädes. Är sammanträde utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörande i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må sammanträde hållas efter kortare kungörelsetid och även samma dag det blivit pålyst; dock må ej å sådant sammanträde beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av kommunen tillhörig egendom eller efterskänkande av någon kommunens rättighet.

Besluta fullmäktige, att kungörelsen jämväl skall anslås å plats eller platser

Beträffande kungörelses anslående och tillkännagivandes införande i tidning

(Kungl. Maj:ts förslag.)

inom kommunen eller att tillkännagivande om tid och ställe för sammanträde skall införas i en eller flera ortstidningar, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

(Utskottets förslag.)

skall vad i 19 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Den omständigheten, att kungörelse om sammanträde ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit infört i tidning eller att kungörelse om sammanträde, som blivit utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles i kapell- eller annexförsamlings kyrka, icke blivit berörda dag därstädes uppläst, utgör ej hinder för sammanträdets hållande.

Skriftlig kallelse till sammanträdet, innehållande sådan uppgift, som ovan sägs, bör, såvitt möjligt är, genom ordförandens försorg senast fyra dagar förut delgivas envar fullmäktig eller med posten översändas till honom.

§ 10.

Kommunalfullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *kap. 5 § 3* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av kommunalfullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till kommunens kassa *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

39 §.

Kommunalfullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *63 §* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av kommunalfullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till kommunens kassa *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

§ 11.

Varje kommunalfullmäktig äger en röst.

Vid kommunalfullmäktiges sammanträden äga ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalnämnden, ändå att de icke äro kommunalfullmäktige, att vara tillstädes och deltaga i överläggningarna,

40 §.

Vid kommunalfullmäktiges sammanträden äga ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalnämnden, ändå att de icke äro kommunalfullmäktige, att vara tillstädes och deltaga i överlägg-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl ordförande *och* vice ordförande i annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

§ 12.

Med avseende å kommunalfullmäktige och deras ordförande skall vad i *kap. 2 §§ 6 och 10—19* är stadgat för kommunalstämma och dess ordförande äga motsvarande tillämpning; dock skall, *där omröstning begäres, den* utom vid val alltid ske öppet. Kommunalfullmäktige må för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Av protokollet vid kommunalfullmäktiges sammanträde skall framgå, vilka fullmäktige varit närvarande.

§ 13.

Kommunen må besluta, att, där väglängden mellan kommunalfullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal överstiger tio kilometer, reseersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde skall utgå till honom, dock allenast enligt de grunder, som i *kap. 2 § 15 mom. 2* första stycket äro stadgade för där avsedda fall, och med motsvarande tillämpning av föreskriften i samma paragraf *mom. 4.*

***Kap. 4.* Om kommunalnämnd.**

§ 1.

I varje kommun skall finnas en kommunalnämnd.

(Utskottets förslag.)

ningarna men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl ordförande *eller* vice ordförande i annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

41 §.

Med avseende å kommunalfullmäktige och deras ordförande skall vad i *16 och 20—29 §§* är stadgat för kommunalstämma och dess ordförande äga motsvarande tillämpning; dock skall *omröstning, där sådan begäres,* utom vid val *och tillsättande av tjänstebefattning* alltid ske öppet. Kommunalfullmäktige må för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Av protokollet vid kommunalfullmäktiges sammanträde skall framgå, vilka fullmäktige varit närvarande.

42 §.

Kommunalfullmäktige må besluta, att, där väglängden mellan kommunalfullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal överstiger tio kilometer, reseersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde skall utgå till honom, dock allenast enligt de grunder, som i *25 § 2 mom.* första stycket äro stadgade för där avsedda fall, och med motsvarande tillämpning av föreskriften i samma paragraf *4 mom.*

***4 kap.* Om kommunalnämnd.**

43 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 2.

Kommunalnämnden tillhör att:

(Utskottets förslag.)

44 §.

1 mom. Kommunalnämnden tillhör att;

a) förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel;

b) ombesörja verkställigheten av kommunalstämmans eller kommunalfullmäktiges beslut, i den mån ej sådan verkställighet uppdragits åt särskilt därtill utsedda styrelser, nämnder eller personer;

c) hava överinseende över för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda styrelsers, nämnders eller personers förvaltning;

d) verkställa beredning av ärenden, som skola förekomma till behandling å kommunalstämma eller hos kommunalfullmäktige;

e) avgiva infordrade betänkanden i kommunens angelägenheter; samt

f) handhava och tillämpa av kommunen beslutade, vederbörligen fastställda kommunala stadgar rörande sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen.

I kommun, där kommunalfullmäktige finnas, må reglemente utfärdas för kommunalnämnden. Sådant reglemente skall efter förslag av kommunalfullmäktige fastställas av länsstyrelsen.

Kommunalnämnden har ock att, i enlighet med vad särskilda författningar föreskriva, taga befattning med andra ärenden, såsom beträffande hälsovård, brandväsende, försäljning av rusdrycker och arbetarskydd.

2 mom.. Kommunalnämnden har ock att, i enlighet med vad särskilda författningar föreskriva, taga befattning med andra ärenden, såsom beträffande hälsovård, brandväsende, försäljning av rusdrycker och arbetarskydd.

3 mom. Kommun, där kommunalfullmäktige finnas, må, därest det med hänsyn till särskilda omständigheter prövas lämpligt, besluta, att den medelsförvaltning, som åligger kommunalnämnden, skall under nämndens inseende handhavas i annan ordning. Sådant beslut skall underställas prövning av Konungen, som äger fastställa reglemente för förvaltningen.

§ 3.

45 §.

Kommunalnämnden äger att för erkända överträdelser av de kommunalstadgar, vilka det tillkommer nämnden att handhava, ålägga i samma stadgar utsatta böter. Om den tilltalade nekar till gärningen, må förhållandet anmälas hos vederbörande åklagare till beivran inför domstol.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Kallas någon, som är boende eller uppehåller sig inom kommunen, till inställelse inför kommunalnämnden för att höras i ordningsmål eller i ärende, för vilket han inför nämnden är redovisningsskyldig, är han pliktig att hörsamma kallelsen, såvida han minst fyra dagar förut erhållit del därav. Utebliver han utan laga förfall, äger nämnden fälla honom att böta fem kronor till kommunens kassa och genom vite tillhålla honom att inställa sig. I fall av tredska äger nämnden att fälla honom till vitet samt förelägga högre vite. Vitena må dock tillsammans ej överstiga trettio kronor. Kan den tredskande ändå ej förmås till inställelse, äger nämnden erhålla handräckning hos polismyndigheten.

§ 4. *46 §.*

Ledamöter av kommunalnämnden väljas av kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dem till det antal, som stämman eller fullmäktige finna lämpligt med hänsyn till kommunens vidd och folkmängd. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem eller över elva. Jämte ledamöterna skola utses lika många suppleanter. Sker ej valet proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

§ 5.

I avseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i kommunalnämnden, obehörighet och rätt till avsägelse skall vad i *kap. 2 § 5* är stadgat om ordförande i kommunalstämma äga motsvarande tillämpning.

47 §.

I avseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i kommunalnämnden, obehörighet och rätt till avsägelse skall vad i *15 §* är stadgat om ordförande i kommunalstämma äga motsvarande tillämpning.

Följande personer må icke vara ledamöter eller suppleanter i kommunalnämnden: landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor, domhavande eller allmän åklagare i orten, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid kommunens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningsskyldig inför nämnden.

§ 6. *48 §.*

Ledamöter och suppleanter i kommunalnämnden väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förrättas i december månad året näst efter det, då allmänna val av kommunalfullmäktige ägde rum.

Avgår ledamot, som utsetts vid proportionellt val, under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör inträda; den sålunda inkallade tjänstgör under den tid, som återstått för den avgångne. Avgår annan ledamot, anställes fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden. Sådant val bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, äga rum å ordinarie kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde i december månad.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 7.

Kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar *är berättigad* att i ärenden, som angå åtgärder till främjande av sedlighet, *deltaga i kommunalnämndens överläggningar och beslut.*

(Utskottets förslag.)

49 §.

Vid kommunalnämndens sammanträden äger kyrkoherden eller den hans ämbete förvaltar, *ändå att han icke är ledamot av nämnden*, att i ärenden, som angå åtgärder till främjande av sedlighet, *yttra sig och framställa förslag men ej deltaga i besluten.*

§ 8. / *50 §.*

Av kommunalstämman eller kommunalfullmäktige utses bland nämndens ledamöter en ordförande och en vice ordförande att tjänstgöra den tid, för vilken de blivit invalda såsom ledamöter. Till dessa befattningar kunna ordförande och vice ordförande i kommunalstämman eller kommunalfullmäktige väljas, såvida de äro ledamöter i nämnden.

Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att inställa sig vid nämndens sammanträde, äger nämnden utse annan ledamot att för tillfället föra ordet.

§ 9.

Kommunalnämnden sammanträder å det ställe och å de tider nämnden bestämmer och däremellan så ofta ordföranden finner det nödigt, ävensom då länsstyrelsen därom förordnar eller minst halva antalet av nämndens ledamöter gör framställning därom.

51 §.

Kommunalnämnden sammanträder å det ställe och å de tider nämnden bestämmer och däremellan så ofta ordföranden finner det nödigt, ävensom då länsstyrelsen därom förordnar eller minst halva antalet av nämndens ledamöter *för uppgivet ändamål* gör framställning därom.

§ 10.

Suppleanterna böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

52 §.

Suppleanterna *i kommunalnämnden* böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring, i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ej ännu kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

Suppleant vare obetaget att även eljest närvara vid nämndens sammanträden.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
§ 11.	*53 §.*

Kommunalnämnden må ej handlägga ärende, såvida icke flera än hälften av ledamöterna äro tillstädes.

Ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av nämnden godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till kommunens kassa *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.	Ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av nämnden godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till kommunens kassa *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.
§ 12.	*54 §.*
Med avseende å kommunalnämnden skall vad i *kap. 2 § 13 mom. 1* är stadgat för kommunalstämma äga motsvarande tillämpning; dock skall, *där omröstning begäres*, den utom vid val alltid ske öppet.	Med avseende å kommunalnämnden skall vad i *23 § 1 mom.* är stadgat för kommunalstämma äga motsvarande tillämpning; dock skall *omröstning, där sådan begäres*, utom vid val *och tillsättande av tjänstebefattning* alltid ske öppet.
§ 13.	*55 §.*

Vid kommunalnämndens sammanträde skall ordföranden föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

Justering av protokollet verkställes av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av nämnden utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av nämnden antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Tillkännagivande om verkställd justering skall ske i den i *kap. 2 § 16* föreskrivna ordningen.	Tillkännagivande om verkställd justering skall ske i den i *26 §* föreskrivna ordningen.

Envar äger att taga avskrift av kommunalnämndens protokoll och att utan avgift få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 14.	*56 §.*

Ordföranden åligger att ombesörja kommunalnämndens skriftväxling, mottaga alla till nämnden ställda framställningar, ansvara för att räkenskaper föras i enlighet med givna föreskrifter, vårda nämndens handlingar och hålla register över dem.

De biträden, som *jämte av kommunen anställda tjänstemän*, befinnas nödiga vid utförande av dessa göromål samt i § 13 avsedd protokollföring, *må ordföranden antaga och entlediga.*	De biträden, som befinnas nödiga vid utförande av dessa göromål samt i *55 §* avsedd protokollföring, *antagas och entledigas av kommunalnämnden, där de ej avlönas av ordföranden mot ersättning, varom stadgas i 25 § 3 mom.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 15.

Kommunalnämnden utser för varje kalenderår inom eller utom sig en kassaförvaltare.

Nämnden äger att, där den finner nödigt, för olika delar av kommunens område sig till biträde antaga särskilda personer, vilka handla på nämndens ansvar och efter de föreskrifter nämnden meddelar.

(Utskottets förslag.)

57 §.

58 §.

Penningar eller värdehandlingar, som för kommunens räkning innehavas av kommunalnämnden, skola så förvaras, att de icke sammanblandas med andra penningar eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för kommunens räkning insättas hos bank eller å postgirokonto.

59 §.

Envar ledamot av kommunalnämnden ansvarar gemensamt med de övriga för de medel nämnden har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet.

§ 16.

Om kommunalnämndens befattning med kommunens drätsel samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *kap. 5*; om debitering och uppbörd av kommunalskatt stadgas i *kap. 6*.

60 §.

Om kommunalnämndens befattning med kommunens drätsel samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *5 kap.*; om debitering och uppbörd av kommunalskatt stadgas i *6 kap.*

***Kap. 5.* Om kommunens drätsel.**

§ 1.

Kommun skall årligen upprätta en utgifts- och inkomststat för det nästföljande kalenderåret.

Å statens utgiftssida skola upptagas:

a) det löpande årets beräknade brist;

b) de belopp i kapital eller ränta, varmed kommunens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;

***5 kap.* Om kommunens drätsel.**

61 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

c) de anslag, som tidigare beslutats för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutas i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

a) det löpande årets beräknade behållning;

b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Kommun må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

§ 2. *62 §.*

Förslag till utgifts- och inkomststat skall före september månads utgång uppgöras av kommunalnämnden. För detta ändamål skola de styrelser, nämnder eller personer, vilka kommunen för särskilda förvaltningsbestyr tillsatt, före den 1 september till kommunalnämnden ingiva sina specialförslag över utgifter och inkomster för det nästföljande året.

Kommunalnämndens statförslag skall från och med dagen för kungörandet av den ordinarie kommunalstämma eller av det kommunalfullmäktigsammanträde, som skall hållas *i oktober månad*, vara offentligen tillgängligt på lämpligt ställe, som tillkännagives i kungörelsen.

Kommunalnämndens statförslag skall från och med dagen för kungörandet av den ordinarie kommunalstämma eller av det *ordinare* kommunalfullmäktigsammanträde, som skall hållas *under tiden från och med den 1 oktober till och med den 15 november*, vara offentligen tillgängligt på lämpligt ställe, som tillkännagives i kungörelsen.

På nämnda stämma eller sammanträde upptages statförslaget till granskning och fastställelse. Därvid skola de anslag, som först då föreslås till beviljande, samt därmed sammanhängande frågor särskilt bliva föremål för överläggning och avgörande.

Den fastställda utgifts- och inkomststaten återställes därefter till kommunalnämnden.

§ 3. *63 §.*

Av kommunalstämman eller kommunalfullmäktige skola årligen utses två eller flera revisorer samt lika många suppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

Den, vilken såsom ledamot av kommunalnämnden eller eljest är redovisningsskyldig till kommunen, må icke väljas till revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Revisorerna äga att när som helst inventera kommunens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.

§ 4.

64 §.

Det åligger kommunalnämnden att i enlighet med givna föreskrifter föra kommunens räkenskaper och avsluta dem för kalenderår. Räkenskaperna skola årligen före den 1 februari tillhandahållas kommunalstämmans eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessas ordförande, vilken oförtövat, med föreläggande av viss tid för revisionsberättelsens avgivande, tillhandahåller dem åt revisorerna.

Av kommunen för särskilda förvaltningsbestyr tillsatta styrelser, nämnder eller personer skola före den 15 januari varje år till kommunalnämnden avlämna redovisning för de medel de under nästföregående kalenderår omhänderhaft för att upptagas i kommunens allmänna räkenskaper och granskas tillika med dem.

§ 5.

Revisionsberättelsen avlämnas till kommunalstämmans eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessas ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning å ordinarie kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde, som hålles i mars eller april månad.

65 §.

Revisionsberättelsen avlämnas till kommunalstämmans eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessas ordförande, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning *och avgörande* å ordinarie kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde, som hålles i mars eller april månad.

§ 6.

66 §.

På beslut av kommunalstämman eller kommunalfullmäktige ankommer, huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller laga åtgärd för bevarande av kommunens rätt skall vidtagas. Anställes ej talan å den förvaltning revisionsberättelsen avser inom ett år från det berättelsen framlades å kommunalstämma eller kommunalfullmäktigsammanträde, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats må talan föras på grund av brottslig handling, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

***Kap. 6.* Om uttaxering och uppbörd.** ***6 kap.* Om uttaxering och uppbörd.**

§ 1. *67 §.*

För täckande av kommuns medelsbehov, i den mån det ej fylles genom andra inkomster, skola i första hand anlitas progressivskattemedel och skogsaccismedel enligt bestämmelserna i förordningen om kommunal progressivskatt och lagen om skogsaccis. Vad därutöver erfordras skall fyllas genom uttaxering av allmän kommunalskatt i förhållande till de skattekronor och skatteören, som enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen i senast fastställda taxeringslängd påförts de till kommunen skattskyldiga.

§ 2.

Är i lag eller författning stadgat, att skatt till kommun skall utgå efter andra grunder än i *§ 1* angivas eller att vissa från skattskyldighet till kommunen eljest befriade medlemmar skola bidraga till fyllande av särskilda behov, gäller till efterrättelse vad sålunda är förordnat.

68 §.

Är i lag eller författning stadgat, att skatt till kommun skall utgå efter andra grunder än i *67 §* angivas eller att vissa från skattskyldighet till kommunen eljest befriade medlemmar skola bidraga till fyllande av särskilda behov, gäller till efterrättelse vad sålunda är förordnat.

Kommun äger ej besluta avvikelse från de i lag eller författning föreskrivna grunderna för kommunalskatts utgörande.

§ 3. *69 §.*

De utskylder, som enligt kommunens beslut i anledning av förslaget till utgifts- och inkomststat skola under det nästföljande kalenderåret utgöras av dem, vilka under det löpande året äro skattskyldiga till kommunen, anses för det löpande årets utskylder.

§ 4. *70 §.*

Kommunalnämnden åligger att på grund av den fastställda utgifts- och inkomststaten ävensom de beslut om uttaxering till församling eller skoldistrikt, som genom kyrkorådet, skolrådet eller särskild styrelse delgivas nämnden, oförtövat upprätta debiterings- och uppbördslängd.

Debiterings- och uppbördslängden upprättas enligt formulär, som fastställes av Konungen. Upplägges längden i särskilda delar, skall sammandrag upprättas över de särskilda delarnas slutsummor.

§ 5. *71 §.*

Sedan debiterings- och uppbördslängden upprättats, skall kommunalnämnden under fjorton dagar i december månad på lämpligt ställe hava längden offentligen utlagd för granskning. Kungörelse om den tid, då längden kommer att sålunda vara utlagd, samt om plats för utläggandet skall uppläsas från predikstolen i församlingens kyrka och införas i den eller de tidningar, där tillkännagivande om kommunalstämma skall ske.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Vill någon göra anmärkning mot debiterings- och uppbördslängden, äger han, därest han är medlem av kommunen eller hans rätt eljest är beroende av debiteringen, att före årets utgång ingiva skriftlig anmälan därom till kommunalnämnden.

Kommunalnämnden skall skyndsamt meddela beslut över de framställda anmärkningarna och i längden införa de ändringar, som härav föranledas. Längden anses härefter fastställd.

§ 6. *72 §.*

Det åligger nämnden att härefter utfärda debetsedlar och inom utgången av januari månad låta tillställa de skattskyldiga desamma.

§ 7. *73 §.*

Uppbördsstämma för erläggande av sålunda debiterade kommunalutskylder skall före februari månads utgång på lämpligt ställe inom kommunen förrättas av kommunalnämnden eller, på dess ansvar, av vissa dess medlemmar eller kommunens tjänstemän, såvida icke kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, dessa annorledes bestämt om tiden eller sättet för uppbörden.

Kungörelse om uppbördsstämma uppläses minst fjorton dagar före stämman från predikstolen i församlingens kyrka, varjämte, där det lämpligen kan ske, tid och ställe för stämman skola angivas å debetsedlarna. Tillkännagivande om stämman må ock, när skäl därtill äro, införas i den eller de tidningar, där tillkännagivande om kommunalstämma skall ske.

§ 8.

Har någon inom den i *§ 5* andra stycket bestämda tiden framställt anmärkning mot debiterings- och uppbördslängden men anmärkningen ej godkänts, må besvär däröver anföras i den ordning, som stadgas i *kap. 7.* Ej må utom i nedan angivna fall klagan över debiteringen föras annorledes än nu sagts.

74 §.

Har någon inom den i *71 §* andra stycket bestämda tiden framställt anmärkning mot debiterings- och uppbördslängden men anmärkningen ej godkänts, må besvär däröver anföras i den ordning, som stadgas i *7 kap.* Ej må utom i nedan angivna fall klagan över debiteringen föras annorledes än nu sagts.

Förmenar någon, att utskyld, som i debiterings- och uppbördslängden finnes upptagen, blivit genom fel vid debiteringen obehörigen eller med oriktigt belopp honom påförd, äger han att däri söka rättelse genom besvär hos länsstyrelsen i det län, inom vilket debiteringen skett. Besvären skola ingivas till nämnda myndighet inom natt och år efter det utskylden blivit klaganden avfordrad; dock må klaganden på eget äventyr med posten till länsstyrelsen insända besvären så tidigt, att de inom sagda tid dit inkomma.

Kommunalnämnden äger att hos länsstyrelsen göra framställning om rättelse av *debiterings- och uppbörds-*

Kommunalnämnden äger att hos länsstyrelsen göra framställning om rättelse av *debiteringen* på den grund,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

längden på den grund, att *debitering* underlåtits eller skett till för lågt belopp. Dylik framställning skall ingivas till länsstyrelsen under kalenderåret näst efter det, då debiteringen ägt rum.

(Utskottets förslag.)

att *sådan* underlåtits eller skett till för lågt belopp. Dylik framställning skall ingivas till länsstyrelsen under kalenderåret näst efter det, då debiteringen ägt rum.

Den som hos länsstyrelsen klagat över sin debitering är icke dess mindre pliktig att vid uppbördsstämman gälda det honom påförda utskyldsbeloppet, med honom förbehållen rätt att, därest hans besvär godkännas, få det för mycket erlagda åter med ränta enligt vad särskilt är stadgat.

§ 9.

Har efter debiterings- och uppbördslängdens slutliga granskning sådan taxering, som enligt lag bör ligga till grund för skattskyldighet till kommunen, blivit verkställd, ändrad eller undanröjd, skall kommunalnämnden göra därav föranledd ändring i debiteringen, utan hinder av att denna enligt vad ovan sägs vunnit laga kraft, och njuter skattskyldig ränta, enligt vad särskilt är stadgat, å vad han äger återbekomma såsom för mycket erlagt.

Förmenar någon, *att vid åtgärd av kommunalnämnd, som nu sagts, felaktighet förelupit, och varder ej rättelse efter anmälan därom vidtagen av nämnden,* äger han att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen i den ordning, som sägs i *§ 8* andra stycket, skolande tiden för besvärs anförande räknas från det han erhållit vetskap om kommunalnämndens beslut i anledning av anmälan.

75 §.

Förmenar någon, *att felaktighet förekommit vid åtgärd av kommunalnämnd, som nu sagts, och vidtages ej efter anmälan rättelse av nämnden,* äger han att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen i den ordning, som sägs i *74 §* andra stycket, skolande tiden för besvärs anförande räknas från det han erhållit vetskap om kommunalnämndens beslut i anledning av anmälan.

§ 10.

Efter uppbördsstämman upprättar kommunalnämnden dels avkortnings- och avskrivningslängd, upptagande ej mindre dem, för vilka kommunen eller församlingen beslutat efterskänka påförda utskylder eller för vilka eljest avkortning ägt rum, än även dem, för vilka kommunalnämnden verkställt avskrivning, med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken, dels ock restlängd å övriga skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman behörigen guldit sin skatt. Restlängden skall, åtföljd av en uppgift rörande det belopp, som influtit vid stämman, samt om verkställd avkortning och avskrivning, inom två må-

76 §.

Efter uppbördsstämman upprättar kommunalnämnden restlängd å de skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman behörigen guldit sin skatt och för vilka ej avkortning eller avskrivning i laga ordning ägt rum. Restlängden skall inom två månader efter uppbördsstämmans slut i två summerade exemplar insändas till länsstyrelsen, som om mottagandet utan avgift meddelar kommunalnämnden bevis och efter verkställande av erforderliga anteckningar översänder båda exemplaren till utmätningsmannen i orten; och åligger det denne att i vederbörlig ordning indriva och till nämnden redovisa de resterande utskylderna.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

nader efter uppbördsstämmans slut i två summerade exemplar insändas till länsstyrelsen, som om mottagandet utan avgift meddelar kommunalnämnden bevis och efter verkställande av vederbörliga anteckningar översänder båda exemplaren till utmätningsmannen i orten; och åligger det denne att i vederbörlig ordning indriva och till nämnden redovisa de resterande utskylderna.

(Utskottets förslag.)

Restlängd upprättas enligt formulär, som fastställes av Konungen, i kommun där två eller flera exekutionsbiträden med skilda tjänstgöringsområden finnas anställda särskilt för varje dylikt område.

Vid indrivandet av resterande utskylder uttages därutöver en avgift, *beräknad efter tre öre å varje full krona av slutsumman å de utskylder, som skolat erläggas vid uppbördsstämman, då nämnda slutsumma ej överstiger tjugufem kronor, dock ej mindre än tjugufem öre, och efter sex öre å berörda slutsumma, när denna överstiger tjugufem kronor.* Om användningen av dessa medel stadgas särskilt.

Vid indrivandet av resterande utskylder uttages därutöver en avgift *av tre öre å varje full krona av det oguldna utskyldsbeloppet, dock ej mindre än tjugufem öre.* Om användningen av dessa medel stadgas särskilt.

77 §.

Skola efter det debiterings- och uppbördslängden blivit fastställd utskylder påföras skattskyldig, åligger det kommunalnämnden att uppföra dessa utskylder i ett tillägg till debiterings- och uppbördslängden samt att upprätta debetsedlar och låta tillställa de skattskyldiga desamma. Uppbörd av utskylderna förrättas å tid, som bestämmes av kommunalnämnden, ej tidigare än trettio dagar efter det debetsedel kommit den skattskyldige till handa. Beträffande utskylder, som nu sagts, skall 76 § äga motsvarande tillämpning.

78 §.

1 mom. Avkortning av kommunalutskylder skall verkställas av kommunalnämnden:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

a) då kommunalstämman, kommunalfullmäktige, kyrkostämman eller kyrkofullmäktige i laga ordning beslutat efterskänka påförda utskylder eller då, utan att sådant beslut fattats, rätt att utfå utskylder i följd av ackord i konkurs eller i ackordsförhandling utan konkurs icke längre föreligger, eller

b) då någon efter besvär över taxering eller debitering vunnit nedsättning i eller befrielse från honom påförda utskylder.

Sedan avkortning av kommunalutskylder ägt rum, skola åtgärder för utskyldernas indrivande icke vidare företagas.

2 mom. Avskrivning av kommunalutskylder må beslutas av kommunalnämnden:

a) då den skattskyldige saknar utmätningsbara tillgångar till utskyldernas gäldande och införsel i honom tillkommande avlöning, pension eller livränta icke kan äga rum,

b) då upplysning om den skattskyldiges vistelseort icke kunnat vinnas eller den skattskyldige icke kunnat anträffas å ort, där han enligt inhämtade upplysningar antagits uppehålla sig, eller

c) då den skattskyldige vistas å utrikes ort och utsikt att utfå utskylderna på den grund ej förefinnes.

Utan hinder av att avskrivning av kommunalutskylder ägt rum kvarstår den skattskyldiges betalningsskyldighet. I händelse framdeles anledning föreligger till antagande, att de obetalade utskylderna kunna uttagas, skola åtgärder ånyo vidtagas för utskyldernas indrivande och redovisning.

3 mom. Över utskylder, som avkortats eller avskrivits före upprättande av restlängd, skall kommunalnämnden upprätta särskild avkortnings- och av-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Kap. 7. **Om underställning och besvär.**

§ 1.

För att vinna bindande kraft skola kommunalstämmas och kommunalfullmäktiges beslut underställas Konungens prövning och fastställelse, då de angå:

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit kommunen genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon kommunens rättighet till sådan fastighet; *eller*

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen; dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av kommunens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter kommunalutskylder skolat utgöras för sistförflutna året, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i kommunen anskaffas genom uttaxering.

Konungens prövning och fastställelse skola ock underställas av kommunalstämman eller kommunalfullmäktige antagna förslag till nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen.

Beslut *eller förslag*, som skall underställas Konungens prövning, skall insändas till länsstyrelsen, vilken det åligger att överlämna handlingarna, jämte eget yttrande, till Konungen.

(Utskottets förslag.)

skrivningslängd med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken.

7 kap. **Om underställning och besvär.**

79 §.

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit kommunen genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon kommunens rättighet till sådan fastighet;

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen; dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av kommunens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter kommunalutskylder skolat utgöras för sistförflutna året, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i kommunen anskaffas genom uttaxering; *eller*

c) nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen *för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande.*

Beslut, som skall underställas Konungens prövning, skall insändas till länsstyrelsen, vilken det åligger att överlämna handlingarna, jämte eget yttrande, till Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 2.

Länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut, vilka:

a) äro ämnade att tillämpas såsom kommunalstadgar till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen;

b) avse arvode enligt *kap. 2 § 15 mom. 3*; *eller*

c) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år.

Samtliga av kommunen för ett och samma kalenderår fattade, under b) omförmälda beslut skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över kommunens ekonomiska ställning det år besluten avse.

(Utskottets förslag.)

80 §.

Länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut, vilka:

a) äro ämnade att tillämpas såsom kommunalstadgar till främjande av sedlighet samt ordning och säkerhet inom kommunen;

b) avse arvode enligt *25 § 3 mom., där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat lagligen gällande beslut*; *eller*

c) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år.

Samtliga av kommunen för ett och samma kalenderår fattade under b) omförmälda beslut, *därå fastställelse erfordras*, skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över kommunens ekonomiska ställning det år besluten avse.

Underställt beslut skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse må kommunen föra klagan hos Konungen.

§ 3.

Medlem av kommun, som ej nöjes åt kommunalstämmans eller kommunalfullmäktiges beslut, äger, där ej annat är särskilt föreskrivet, att söka rättelse däri genom besvär, om beslutet

icke tillkommit i laga ordning,

står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller

kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, ingivas till länsstyrelsen inom trettio dagar efter den dag, då tillkännagivande om verkställd justering av det över beslutet förda protokollet enligt *kap. 2 § 16* ägde rum, dagen då det skedde likväl oräknad. Det åligger klaganden därjämte så-

81 §.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, ingivas till länsstyrelsen inom trettio dagar efter den dag, då tillkännagivande om verkställd justering av det över beslutet förda protokollet enligt *26 §* ägde rum, dagen då det skedde likväl oräknad. Det åligger klaganden därjämte såväl att

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
väl att vid besvären foga bevis om dagen, då sådant tillkännagivande ägde rum, som ock att inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till kommunalstämmans eller, där beslutet fattats av kommunalfullmäktige, till dessas ordförande ingiva diariibevis över att han besvärat sig.	vid besvären foga bevis om dagen, då sådant tillkännagivande ägde rum, som ock att inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till kommunalstämmans eller, där beslutet fattats av kommunalfullmäktige, till dessas ordförande ingiva diariibevis över att han besvärat sig.

Försummar klaganden något av vad sålunda föreskrivits, må beslutet gå i verkställighet.

§ 4.	*82 §.*
Gå besvären ut därpå, att beslutet icke tillkommit i laga ordning, eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, äger länsstyrelsen, där besvären finnas böra godkännas, att förbjuda beslutets verkställighet.	
Grundas besvären därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och bliva besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den som klagat, men står beslutet i övrigt fast, utan så är, att det finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vila på orättvis grund, då länsstyrelsen må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet.	

§ 5.	*83 §.*
I länsstyrelsens utslag må, där icke för vissa frågor annorlunda är särskilt stadgat, ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolv å trettionde dagen efter det klaganden erhöll del av beslutet, dagen då det skedde likväl oräknad; dock äger menighet, som klagar, tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än nu sagts.	

§ 6.	*84 §.*
För besvärs anförande mot kommunalnämnds beslut i sådana mål och ärenden, vilka nämnden på grund av föreskrifter i särskilda författningar har att handlägga, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.	
I övrigt skall, där medlem av kommun ej nöjes åt kommunalnämndens beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, vad i §§ 3—5 är stadgat äga motsvarande tillämpning. Där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, skall dock tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden.	I övrigt skall, där medlem av kommun ej nöjes åt kommunalnämndens beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, vad i *81—83 §§* är stadgat äga motsvarande tillämpning. Där beslutet rör uteslutande enskild persons förhållande, skall dock tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då beslutet genom utdrag av protokollet delgavs klaganden.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Utan hinder av förd klagan må beslutet gå i verkställighet, där icke den prövande myndigheten annorledes förordnar.

§ 7. *85 §.*

Finner länsstyrelsen vid prövning av besvär eller framställning av kommunalnämnd rörande debitering av kommunalskatt, att debitering obehörigen verkställts eller underlåtits eller ej skett till riktigt belopp, äger länsstyrelsen, efter vederbörandes hörande, föreskriva erforderlig rättelse i debiteringen. Jämväl må, om någon av länsstyrelsen befrias från honom i debiterings- och uppbördslängden påförd kommunalskatt på den grund, att annan person bort uppföras till utgörande av densamma, länsstyrelsen, efter vederbörandes hörande, överflytta debiteringen på denne.

***Kap. 8.* Om köpingar och municipalsamhällen.** ***8 kap.* Om köpingar och municipalsamhällen.**

§ 1. *86 §.*

Köping skall utgöra särskild kommun; dock att, där köping, då denna lag träder i kraft, utgör kommun gemensamt med den socken, inom vars område köpingen är belägen, därvid skall förbliva, intill dess annorlunda förordnas i enlighet med vad om ändring i kommunal indelning är särskilt föreskrivet.

I fråga om köping, som utgör särskild kommun, gäller, med iakttagande av för köpingen meddelade föreskrifter, vad i denna lag är stadgat. Annan köping utgör municipalsamhälle, efter ty i *§ 2* sägs.

I fråga om köping, som utgör särskild kommun, gäller, med iakttagande av för köpingen meddelade föreskrifter, vad i denna lag är stadgat. Annan köping utgör municipalsamhälle, efter ty i *87 §* sägs.

§ 2. *87 §.*

Har Konungen förordnat, att för område på landet, som ej utgör egen kommun, skall lända till efterrättelse:

a) ordningsstadgan för rikets städer,

b) byggnadsstadgan för rikets städer eller de i lag meddelade föreskrifterna om stadsplan och tomtindelning i stad,

c) vad i brandstadgan är föreskrivet om stad eller

d) vad i hälsovårdsstadgan är föreskrivet om stad,

skall området utgöra ett municipalsamhälle, som äger att oberoende av kommunen i övrigt själv vårda alla gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som föranledas av de i sådant förordnande avsedda föreskrifternas tillämpning inom samhället. Vad nu är sagt skall, oberoende av sådant förordnande, gälla om köping, som ej utgör egen kommun, i avseende å tillämpningen av därstädes gällande särskilda föreskrifter.

Ej må den omständigheten, att del av municipalsamhälle är undantagen från tillämpningen av vissa bland de föreskrifter, som gälla den övriga delen, föranleda därtill, att sistnämnda del anses såsom särskilt municipalsamhälle.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 3.

För municipalsamhälle skall i avseende å dess särskilda ordnings- och hushållningsangelägenheter vad i denna lag är stadgat äga motsvarande tillämpning, med iakttagande därav att i stället för kommunalstämma, kommunalfullmäktige och kommunalnämnd träda inom municipalsamhälle municipalstämma, municipalfullmäktige och municipalnämnd. Indelning i valkretsar för val av municipalfullmäktige skall dock icke i något fall företagas.

§ 4.

Genom stadgandena i *§§ 2 och 3* sker ej inskränkning vare sig i den medlem av municipalsamhälle tillkommande rätt att såsom medlem av kommun, vilken samhället tillhör, deltaga i överläggningar och beslut rörande angelägenheter av enahanda art som dem, vilka avses i sagda paragrafer, eller i hans skyldighet att lämna bidrag till utgifter, som föranledas av sådana beslut.

§ 5.

Finnas i visst fall särskilda omständigheter påkalla undantag från de i *§§ 2—4* givna stadgandena eller nödvändiggöra annan ordning för municipalsamhälles beslutande- och beskattningsrätt, äger Konungen, efter framställning av länsstyrelsen eller kommunen eller av samhället eller medlem därav, att i ärendet förordna efter ty skäligt prövas.

(Utskottets förslag.)

88 §.

89 §.

Genom stadgandena i *87 och 88 §§* sker ej inskränkning vare sig i den medlem av municipalsamhälle tillkommande rätt att såsom medlem av kommun, vilken samhället tillhör, deltaga i överläggningar och beslut rörande angelägenheter av enahanda art som dem, vilka avses i sagda paragrafer, eller i hans skyldighet att lämna bidrag till utgifter, som föranledas av sådana beslut.

90 §.

Finnas i visst fall särskilda omständigheter påkalla undantag från de i *87—89 §§* givna stadgandena eller nödvändiggöra annan ordning för municipalsamhälles beslutande- och beskattningsrätt, äger Konungen, efter framställning av länsstyrelsen eller kommunen eller av samhället eller medlem därav, att i ärendet förordna efter ty skäligt prövas.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Andersson* i Igelboda, *Lindmark, Fast, Petersson* i Broaryd, *Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

b) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse i stad icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag samt motionerna I: 268, 276, 288, 298 och II: 436, 446, 453, 466 för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Förslag
till
Lag
om
kommunalstyrelse i stad.

Härigenom förordnas som följer:

Kap. 1. **Allmänna bestämmelser.** ***1 kap.*** **Allmänna bestämmelser.**

§ 1. *1 §.*

Varje stad utgör en kommun. Om kommunalförbund är särskilt stadgat.

Råder osäkerhet beträffande gränsen för stadskommuns område, förordnar Konungen angående gränsens rätta sträckning. Om ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

Om Stockholms stad stadgas särskilt.

§ 2. *2 §.*

Medlem av stadskommun är envar, som är där mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara mantalsskriven i kommunen, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är taxerad till allmän kommunalskatt.

§ 3.

Stadskommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina *medlemmars* gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

3 §.

Stadskommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Angående vården om kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättningsskoleväsendet är särskilt stadgat.

§ 4. *4 §.*

Vad stad samfällt tillhör i fastighet, rörligt kapital eller inkomstgivande rättighet skall, där ej annorlunda är stadgat, användas för stadens gemensamma behov och förvaltas på sätt i denna lag sägs. Det som härflyter av

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

sådan egendom ävensom medel, vilka tillkomma staden från staten eller landsting eller eljest, skall anses såsom inkomst till täckande av stadens gemensamma utgifter.

§ 5.

För anskaffande av medel, som utöver de i *§ 4* omförmälda inkomsterna erfordras för bestridande av stadens utgifter, äger stadskommunen beskattningsrätt enligt vad i denna lag stadgas.

5 §.

För anskaffande av medel, som utöver de i *4 §* omförmälda inkomsterna erfordras för bestridande av stadens utgifter, äger stadskommunen beskattningsrätt enligt vad i denna lag stadgas.

§ 6.

6 §.

Om utfärdande för stad av ordningsstadganden, byggnadsordning, hälsovårdsstadganden och brandordning samt om deras upprätthållande är särskilt stadgat.

§ 7.

7 §.

Stadskommuns beslutanderätt utövas av stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga.

Förvaltning och verkställighet tillkomma, under inseende av magistrat *eller stadsstyrelse*, drätselkammare eller de styrelser, nämnder eller personer, som äro utsedda för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr.

Förvaltning och verkställighet tillkomma, under inseende av magistrat, drätselkammare eller de styrelser, nämnder eller personer, som äro utsedda för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr.

§ 8.

I stad med mera än 1,500 invånare skall den stadskommunen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i *§ 9*, uppdragas åt stadsfullmäktige.

8 §.

I stad med mera än 1,500 invånare skall den stadskommunen tillkommande beslutanderätten, med de undantag varom förmäles i *9 §*, uppdragas åt stadsfullmäktige.

Har stadens invånarantal nedgått till 1,500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av stadsfullmäktige, därest icke allmänna rådstugan annorlunda besluter.

Stad med 1,500 invånare eller därunder äger åt stadsfullmäktige uppdraga beslutanderätt, som avses i första stycket. Förslag om upphävande av sådant beslut må icke väckas förrän fyra kalenderår förflutit sedan stadsfullmäktige trädde i verksamhet och skall, om det godkännes, tillämpas från utgången av det kalenderår, varunder godkännandet vunnit laga kraft.

Beslut om införande eller avskaffande av stadsfullmäktige skall ofördröjligen anmälas hos länsstyrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

§ 9. *9 §.*

Finnas stadsfullmäktige, inskränkes allmänna rådstugans befattning till följande ärenden, nämligen:

a) överläggningar och beslut i sådana angelägenheter, som enligt särskilda författningar äro förbehållna vissa klasser av stadens medlemmar;

b) frågor om införande och avskaffande av stadsfullmäktige samt om stadsfullmäktiges antal; samt

c) val av nämndemän.

I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, äger allmänna rådstugan utöva stadskommunens beslutanderätt i alla dess angelägenheter.

***Kap. 2.* Om stadsfullmäktige.** ***2 kap.* Om stadsfullmäktige.**

§ 1. *10 §.*

Stadsfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att

stad med 2,000 invånare eller därunder utser 15—20,
stad med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser 15—25,
stad med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser 20—30,
stad med över 10,000 till och med 20,000 invånare utser 25—40,
stad med över 20,000 till och med 40,000 invånare utser 35—50, samt
stad med över 40,000 invånare utser 45—60.

Allmänna rådstugan besluter, med iakttagande av vad nu är sagt, huru många stadsfullmäktige skola utses för staden. Om beslutet skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas.

§ 2. *11 §.*

Rösträtt vid val av stadsfullmäktige tillkommer envar inom staden mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rösträtt tillkommer dock ej den, som:

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) i avseende å honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än två av dessa år; eller

e) är på grund av ådömd straffpåföljd utesluten från ovannämnda rättighet.

Den omständigheten, att endera av äkta makar saknar rösträtt, inverkar ej på den rösträtt, som tillkommer den andra maken.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
§ 3.	*12 §.*
Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*	Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *kommunala vallagen.*
§ 4.	*13 §.*
Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.	
Stadsfullmäktig kan ej den vara, som:	
a) är omyndig;	
b) är i konkurstillstånd;	
c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;	
d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller	
e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.	
Följande personer må icke vara stadsfullmäktige: landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor, ledamot av magistraten *eller stadsstyrelsen,* tjänsteman eller betjänt vid magistraten *eller stadsstyrelsen* eller allmän åklagare i orten, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningsskyldig.	Följande personer må icke vara stadsfullmäktige: landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor, ledamot av magistraten, tjänsteman eller betjänt vid magistraten eller allmän åklagare i orten, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningsskyldig.
Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara stadsfullmäktig än:	Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara stadsfullmäktig än:
a) *kvinna;*	
b) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;	a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
c) den som uppnått sextio års ålder;	b) den som uppnått sextio års ålder;
d) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller	c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller
e) vid valet den som *efter de fyra sistförflutna årens tjänstgöring* såsom stadsfullmäktig *är i ordning att avgå därifrån.*	d) vid valet den som *de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom stadsfullmäktig.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 5.

Stadsfullmäktige väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. I stad, där val sker första gången och icke äger rum under år, då allmänna val av stadsfullmäktige förrättas, skall valet dock ej avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val nästa gång skola äga rum.

Har beslut fattats om ändring av fullmäktiges antal, skall staden ändock intill utgången av det år, då allmänna fullmäktigval nästa gång skola förrättas, företrädas av fullmäktige till det antal, som tidigare blivit bestämt, och må förty icke i anledning av ändringen särskilt fullmäktigval företagas. Vad nu är sagt gäller, ändå att ändring av fullmäktiges antal påkallas av folkmängdens ökning eller minskning.

Om val av stadsfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

§ 6.

För val av stadsfullmäktige skall stad med mera än 10,000 invånare indelas i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst trettio stadsfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en stadsfullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande det som erhålles, då stadens folkmängd delas med antalet fullmäktige för hela staden; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; samt att antalet fullmäktige för hela staden, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av magistraten *eller stadsstyrelsen* uppgjort förslag, stadsfullmäktige göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts stadsfullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket beslutet skall träda i tillämpning.

§ 7.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslutande, så ock om förfarandet, när stads-

(Utskottets förslag.)

14 §.

15 §.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av magistraten uppgjort förslag, stadsfullmäktige göra framställning hos länsstyrelsen. Utan föregående framställning må länsstyrelsen förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts stadsfullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av det kalenderår, under vilket beslutet skall träda i tillämpning.

16 §.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslutande, så ock om förfarandet, när stads-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

fullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

§ 8.

Stadsfullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande samt, då stadsfullmäktige så besluta, jämväl en andre vice ordförande. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall genom magistraten *eller stadsstyrelsen* ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

(Utskottets förslag.)

fullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *kommunala vallagen.*

17 §.

Stadsfullmäktige välja varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande samt, då stadsfullmäktige så besluta, jämväl en andre vice ordförande. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall genom magistraten ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

För året näst efter det, då val av stadsfullmäktige ägt rum, skall ordförandevalet hållas i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av den som fullmäktige därtill särskilt utsett.

§ 9.

18 §.

Stadsfullmäktigsammanträde skall hållas å ställe, som för sådant ändamål blivit av stadsfullmäktige bestämt.

§ 10.

19 §.

Ordinarie sammanträden skola av stadsfullmäktige hållas enligt ordning, som bestämmes av fullmäktige.

Varje år skola minst två sådana sammanträden hållas, ett före utgången av juni månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt ett före utgången av december månad för fastställande av stadens utgifts- och inkomststat och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

I övrigt sammanträda stadsfullmäktige, när länsstyrelsen därom förordnar eller magistraten *eller stadsstyrelsen* eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

Vid ordinarie sammanträde före utgången av juni månad fattas beslut i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning.

Vid ordinarie sammanträde före utgången av december månad fastställes stadens utgifts- och inkomststat och anställas val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

Extra sammanträde hålles, när länsstyrelsen därom förordnar eller magistraten eller de flesta av fullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 11.

Kallelse till stadsfullmäktigsammanträde utfärdas första gången, sedan beslutanderätten uppdragits åt fullmäktige, av magistraten *eller stadsstyrelsen* och därefter av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden. Kallelsen, vilken skall utfärdas skriftligen och innehålla bestämd uppgift om tid och ställe samt, såvitt möjligt är, även om överläggningsämne för sammanträdet, skall senast *dagen* före sammanträdet delgivas envar stadsfullmäktig.

En vecka före sammanträdet eller, om saken ej tål sådant uppskov, senast *dagen* förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i en eller flera ortstidningar, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom.

I december månad avgöres för nästföljande kalenderår av stadsfullmäktige eller, där fullmäktige ej finnas, av allmänna rådstugan, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas. Har vid fattandet av beslutet förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda beslutade varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning.

(Utskottets förslag.)

20 §.

Kallelse till stadsfullmäktigsammanträde utfärdas första gången, sedan beslutanderätten uppdragits åt fullmäktige, av magistraten och därefter av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden. Kallelsen, vilken skall utfärdas skriftligen och innehålla bestämd uppgift om tid och ställe samt, såvitt möjligt är, även om överläggningsämne för sammanträdet, skall senast *söckendagen* före sammanträdet delgivas envar stadsfullmäktig.

En vecka före sammanträdet eller, om saken ej tål sådant uppskov, senast *söckendagen* förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i en eller flera ortstidningar, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av stadens invånare bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom.

Vid ordinarie sammanträde före utgången av december månad avgöres för nästföljande kalenderår av stadsfullmäktige eller, där fullmäktige ej finnas, av allmänna rådstugan, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas. Har vid fattandet av beslutet förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda beslutade varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning.

Den omständigheten, att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för sammanträdets hållande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Magistraten *eller stadsstyrelsen* skall särskilt skriftligen underrättas om sammanträde.

§ 12.

Stadsfullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i kap. *5 § 3* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av stadsfullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till stadens kassa *fem* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

§ 13.

Varje stadsfullmäktig äger en röst.

Vid stadsfullmäktigsammanträde äger borgmästaren eller stadsstyrelsens ordförande eller, vid hinder för honom, den, vilken magistraten eller stadsstyrelsen bland sina ledamöter utser, att vara tillstädes och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl ordförande *och* vice ordförande i kommunal styrelse, nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

§ 14.

Stadsfullmäktige äro skyldiga att, efter sakens beskaffenhet, antingen

(Utskottets förslag.)

Magistraten skall särskilt skriftligen underrättas om sammanträde.

21 §.

Stadsfullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i *58 §* andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av stadsfullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till stadens kassa *två* kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

22 §.

Vid stadsfullmäktigsammanträde äger borgmästaren eller stadsstyrelsens ordförande eller, vid hinder för honom, den, vilken magistraten eller stadsstyrelsen bland sina ledamöter utser, att vara tillstädes och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl ordförande *eller* vice ordförande i kommunal styrelse, nämnd eller beredning vid behandling av ärende, som beretts av styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

23 §.

Stadsfullmäktige äro skyldiga att, efter sakens beskaffenhet, antingen

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
meddela yttrande eller fatta beslut över alla de frågor, vilka blivit av högre myndighet eller av magistraten *eller stadsstyrelsen* hänskjutna till dem.	meddela yttrande eller fatta beslut över alla de frågor, vilka blivit av högre myndighet eller av magistraten hänskjutna till dem.

§ 15. *24 §.*

De ärenden, som företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skola förut vara vederbörligen beredda av drätselkammaren eller annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning, dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, eller av en eller flera särskilt för sådan beredning utsedda personer. Innan ärende, som beretts annorledes än av drätselkammaren eller allmänt beredningsutskott, företages till avgörande av stadsfullmäktige, skall tillfälle lämnas kammaren eller utskottet att avgiva yttrande däröver.

Val må dock av stadsfullmäktige förrättas utan föregående beredning. Detsamma gäller om avgörande av ärende, som fordrar skyndsam handläggning och icke avser utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av staden tillhörig egendom eller efterskänkande av någon stadens rättighet.

§ 16.	*25 §.*
Kan ärende, som handlägges å stadsfullmäktigsammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag, *varom*, därest fullmäktige så besluta, kallelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kallelse, har ordföranden att, innan sammanträdet upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för det fortsatta sammanträdet.	Kan ärende, som handlägges å stadsfullmäktigsammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag. *Om sammanträdets fortsättande skall*, därest fullmäktige så besluta, kallelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kallelse, har ordföranden att, innan sammanträdet upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Begäres vid ärendes behandling å stadsfullmäktigsammanträde bordläggning av ärendet och förenar sig minst en tredjedel av de närvarande därom, skall ärendet uppskjutas till annan dag, som ordföranden har att bestämma och i vanlig ordning kungöra.

Bordläggning må ej, såvida icke beslut därom fattas med vanlig röstövervikt, ske i fråga om val eller mera än en gång i samma ärende.

§ 17.	*26 §.*
Ordföranden åligger att å stadsfullmäktigsammanträde framställa ären-	Ordföranden åligger att å stadsfullmäktigsammanträde framställa ären-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

dena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kallelsen till sammanträdet. Fråga, som fordrar skyndsam handläggning, må *dock*, ändå att den ej angivits i kallelsen, företagas till avgörande å sammanträdet, där samtliga närvarande fullmäktige besluta, att den skall upptagas.

(Utskottets förslag.)

dena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kallelsen till sammanträdet.

Fråga, som fordrar skyndsam handläggning, må, *med iakttagande av vad i 24 § är stadgat*, ändå att den ej angivits i kallelsen, företagas till avgörande å sammanträdet, där samtliga närvarande fullmäktige besluta, att den skall upptagas.

Ny fråga kan vid stadsfullmäktiges sammanträde väckas av envar bland dem men må icke avgöras förrän vid annat sammanträde samt efter vederbörlig beredning och kallelse.

§ 18.

Mom. 1. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

27 §.

1 mom. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

Ordföranden tillkännagiver därefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, där ej omröstning begäres, med klubbslag.

Begäres omröstning, skall den verkställas efter upprop och utom vid val ske öppet. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder.

Begäres omröstning, skall den verkställas efter upprop och utom vid val ske öppet. Där ej för särskilda fall annorlunda stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men blir i övriga fall den mening beslut, som ordföranden biträder. *Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.*

Val av drätselkammare samt av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i kap. *5 § 3*, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skall vara proportionellt, därest det begäres

Val av drätselkammare samt av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i *58 §*, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skall vara proportionellt, därest det begäres av

(Kungl. Maj:ts förslag.)

av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

Mom. 2. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan eller tomtindelning;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder.

(Utskottets förslag.)

minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

g) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, *där fråga ej är om antagande av ackord.*

Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av stadsfullmäktige, allmän rådstuga, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige.

Mom. 3. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

3 mom. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 19.

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må av stadsfullmäktige beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

Arvode eller ersättning för kommunalt uppdrag må ej av stadsfullmäktige beslutas i andra fall än i § 20 sägs.

§ 20.

Mom. 1. Stadsfullmäktiges ordförande är icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Stadsfullmäktige må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.

Mom 2. Där det finnes av behovet påkallat, äga stadsfullmäktige besluta, att vald ledamot av drätselkammaren och av annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning ävensom revisor skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom staden i stadens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av stadens medel i form av dagtraktamente med högst fem kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Stadsfullmäktige må ock besluta, där kommunikationsförhållandena anses sådant kräva och väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än fem kilometer, att rese-

(Utskottets förslag.)

28 §.

Efterskänkande av oguldna kommunalutskylder må, *där fråga ej är om antagande av ackord*, av stadsfullmäktige beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

29 §.

1 mom. Stadsfullmäktiges ordförande är icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för *skrivhjälp*, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Stadsfullmäktige må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga utgifter av nämnda art.

2 mom. Där det finnes av behovet påkallat, äga stadsfullmäktige besluta, att vald ledamot av drätselkammaren och av annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning ävensom revisor skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom staden i stadens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av stadens medel i form av dagtraktamente med högst fem kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Stadsfullmäktige må ock besluta, där kommunikationsförhållandena anses sådant kräva och väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än

(Kungl. Maj:ts förslag.)

ersättning skall utgå till ledamoten eller revisorn. Denna ersättning må icke överstiga hälften av belopp, beräknat efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas, ej heller överstiga avgiften för tredje klass plats på järnväg, där sådan finnes, *och* för salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

(Utskottets förslag.)

fem kilometer, att reseersättning skall utgå till ledamoten eller revisorn. Denna ersättning må icke överstiga hälften av belopp, beräknat efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg *eller omnibus* är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas, ej heller överstiga avgiften för tredje klass plats på järnväg *eller plats i omnibus*, där *något av dessa fortskaffningsmedel finnes, eller* för salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i stadens angelägenhet företages utom staden av person, som sägs i första stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, utgå efter annan grund än nu är sagt.

Mom 3. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt *mom. 2*, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter stadsfullmäktiges bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till sådan ledamot av drätselkammaren eller annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom kammaren, styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättningen för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må med iakttagande av

3 mom. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt *2 mom.*, samt ersättning för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, må efter stadsfullmäktiges bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till sådan ledamot av drätselkammaren eller annan kommunal styrelse, nämnd eller beredning, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning inom kammaren, styrelsen, nämnden eller beredningen, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig. Ersättningen för kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter må, med iakttagande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

vad i *mom. 1* är stadgat för där avsett fall, bestämmas att utgå med visst belopp.

Mom. 4. Sammanlagda beloppet av beslutade ersättningar, som omförmälas i denna paragraf och som ej avse kostnader för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, må icke överstiga vad stadens ekonomiska bärkraft utan större olägenhet medgiver.

Mom. 5. Där eljest i lag eller författning föreskrift meddelas om arvode eller annan ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag, skall vad sålunda finnes särskilt stadgat lända till efterrättelse.

(Utskottets förslag.)

av vad i *1 mom.* är stadgat för där avsett fall, bestämmas att utgå med visst belopp.

4 mom. Sammanlagda beloppet av beslutade ersättningar, som omförmälas i denna paragraf och som ej avse kostnader för *skrivhjälp*, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, må icke överstiga vad stadens ekonomiska bärkraft utan större olägenhet medgiver.

5 mom. Där eljest i lag eller författning föreskrift meddelas om arvode eller annan ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag, skall vad sålunda finnes särskilt stadgat lända till efterrättelse.

§ 21.

Ordföranden skall vid stadsfullmäktigsammanträde föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll.

30 §.

Ordföranden skall vid stadsfullmäktigsammanträde föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll. *Erfordras för protokollföringen särskilt biträde, och är ej i laga ordning bestämt om arbetets utförande, må, där stadsfullmäktige anslagit medel till avlönande av sekreterare, befattningen tillsättas av fullmäktige.*

Protokollet, av vilket skall framgå, vilka fullmäktige varit närvarande, skall upptaga för varje ärende överläggningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Justering av protokollet verkställes senast fjorton dagar efter sammanträdet å tid, som ordföranden bestämmer och vid sammanträdet tillkännagiver, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av fullmäktige utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde. Protokollet underskrives, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av fullmäktige, minst två vid sammanträdet närvarande ledamöter.

Det justerade protokollet skall därefter å förut kungjord dag offentligen uppläsas.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola förvaras på sätt och å ställe, som fullmäktige bestämt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 22.

Den som vid stadsfullmäktigsammanträde deltagit i avgörandet av ärende kan genast eller sist vid justeringen av protokollet avgiva reservation mot det fattade beslutet.

(Utskottets förslag.)

31 §.

Den som vid stadsfullmäktigsammanträde deltagit i avgörandet av ärende *äger anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.*

§ 23. / *32 §.*

Stadsfullmäktiges beslut skola, så snart de blivit justerade, skriftligen delgivas magistraten eller stadsstyrelsen. För övrigt äger envar att taga avskrift av protokollet och att få avskriftens riktighet bestyrkt.

§ 24. / *33 §.*

Stadsfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock må fullmäktige för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar.

Ordföranden vakar över ordningen vid stadsfullmäktigsammanträde samt kan varna och, efter förutgången varning, låta utvisa envar, som förhåller sig oskickligt. Uppstår oordning, som ordföranden icke kan avstyra, äger han upplösa sammanträdet.

***Kap. 3.* Om allmän rådstuga.**

§ 1.

Rättighet att deltaga i allmän rådstugas överläggningar och beslut tillkommer, utom i fall, varom sägs i *§ 2*, envar, som äger rösträtt vid stadsfullmäktigval. Varje röstberättigad äger en röst.

Att den som är redovisningsskyldig till staden ej må deltaga i vissa ärenden, stadgas i *kap. 5 § 3* andra stycket.

***3 kap.* Om allmän rådstuga.**

34 §.

Rättighet att deltaga i allmän rådstugas överläggningar och beslut tillkommer, utom i fall, varom sägs i *35 §*, envar, som äger rösträtt vid stadsfullmäktigval. Varje röstberättigad äger en röst.

Att den som är redovisningsskyldig till staden ej må deltaga i vissa ärenden, stadgas i *58 §* andra stycket.

§ 2. / *35 §.*

Beträffande rättighet att deltaga i överläggningar och beslut i sådana angelägenheter, som enligt särskilda författningar äro förbehållna vissa klasser av stadens medlemmar, gäller vad sålunda är stadgat.

Vid behandling av ärende, som sägs i första stycket, skall genom magistra-

Vid behandling av ärende, som sägs i första stycket, skall genom magistra-

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
tens *eller stadsstyrelsens* föranstaltande finnas tillgänglig längd över de i sådant ärende röstberättigade, vilka icke finnas upptagna såsom röstberättigade i den allmänna röstlängden.	tens föranstaltande finnas tillgänglig längd över de i sådant ärende röstberättigade, vilka icke finnas upptagna såsom röstberättigade i den allmänna röstlängden.

§ 3. / *36 §.*

Röstberättigad må genom fullmakt till annan röstberättigad överlåta sin talan och rösträtt å allmän rådstuga.

Fullmakt skall vara ställd till viss person samt av utställaren underskriven med angivande av den dag underskrivandet skett. Å fullmakten skall tillika vara av två vittnen tecknat bevis, att densamma egenhändigt underskrivits av utställaren å den dag fullmakten utvisar, samt att namnet på den person, till vilken fullmakten är ställd, då fanns utsatt å fullmakten. Är fullmakt ej så underskriven och bevittnad, som nu är sagt, är den ogill. Fullmakt äger icke giltighet under längre tid än trettio dagar efter dagen för utfärdandet.

Ej må någon på grund av fullmakt föra talan eller utöva rösträtt för mera än en röstberättigad.

§ 4.	*37 §.*
Allmän rådstuga hålles inför magistraten *eller stadsstyrelsen.*	Allmän rådstuga hålles inför magistraten.

§ 5.	*38 §.*
Allmän rådstuga skall hållas å rådhuset eller å ställe, som för sådant ändamål blivit av rådstugan eller, i brist på dess föreskrift, av magistraten *eller stadsstyrelsen* bestämt.	Allmän rådstuga skall hållas å rådhuset eller å ställe, som för sådant ändamål blivit av rådstugan eller, i brist på dess föreskrift, av magistraten bestämt.

§ 6. / *39 §.*

I stad, där stadsfullmäktige icke finnas, skola årligen två ordinarie allmänna rådstugor hållas: en före utgången av juni månad för besluts fattande i anledning av berättelsen om föregående årets räkenskaper och förvaltning samt en före utgången av december månad för fastställande av kommunens utgifts- och inkomststat och för anställande av val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter.

Den andra ordinarie allmänna rådstugan under året må beträffande ordinarie rådstuga eller rådstugor under nästföljande år besluta, å vilken dag sådan allmän rådstuga skall hållas eller huruvida allmän rådstuga skall hållas å sön- eller helgdag.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 7.

Extra allmän rådstuga hålles, när länsstyrelsen därom förordnar eller magistraten *eller stadsstyrelsen* finner det nödigt. Envar, som är röstberättigad å allmän rådstuga, äger för uppgivet ärende begära rådstugas hållande.

Lämnas dylik framställning av magistraten *eller stadsstyrelsen* utan avseende, skall magistraten *eller stadsstyrelsen,* om det begäres, meddela sitt beslut skriftligen, med skälen därtill; och äger sökanden att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen. Mot länsstyrelsens beslut må talan ej föras.

§ 8.

Kungörelse om allmän rådstuga utfärdas av magistraten *eller stadsstyrelsen* och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

(Utskottets förslag.)

40 §.

Extra allmän rådstuga hålles, när länsstyrelsen därom förordnar eller magistraten finner det nödigt. Envar, som är röstberättigad å allmän rådstuga, äger för uppgivet ärende begära rådstugas hållande.

Lämnas dylik framställning av magistraten utan avseende, skall magistraten, om det begäres, meddela sitt beslut skriftligen, med skälen därtill; och äger sökanden att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen. Mot länsstyrelsens beslut må talan ej föras.

41 §.

Kungörelse om allmän rådstuga utfärdas av magistraten och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för sammanträdet.

Kungörelsen uppläses från predikstolen i stadens kyrka eller kyrkor minst fjorton dagar före sammanträdet. Är allmän rådstuga utsatt till dag, då gudstjänst tidigare hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas. För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörande i nu föreskriven ordning icke medhinnes, må allmän rådstuga hållas efter kortare kungörelsetid och även samma dag den blivit pålyst; dock må ej å sådan rådstuga beslut fattas om utgift eller anskaffande av medel därtill eller avhändande av någon stadens egendom eller efterskänkande av någon stadens rättighet.

Jämväl skall kungörelsen anslås å plats eller platser inom staden och tillkännagivande om tid och ställe för allmänna rådstugan, om möjligt minst en vecka förut, införas i en eller flera ortstidningar, om sådant bestämts av allmänna rådstugan eller, där stadsfullmäktige finnas, av dessa i den ordning, som för tillkännagivande om stadsfullmäktigsammanträde är föreskriven i *kap. 2 § 11.*

Jämväl skall kungörelsen anslås å plats eller platser inom staden och tillkännagivande om tid och ställe för allmänna rådstugan, om möjligt minst en vecka förut, införas i en eller flera ortstidningar, om sådant bestämts av allmänna rådstugan eller, där stadsfullmäktige finnas, av dessa i den ordning, som för tillkännagivande om stadsfullmäktigsammanträde är föreskriven i *20 §.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Den omständigheten, att kungörelse om allmän rådstuga ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för allmänna rådstugans hållande.

§ 9.

Magistraten *eller stadsstyrelsen* skall vid allmän rådstuga låta föra protokoll.

Protokollet skall för varje ärende upptaga överläggningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Protokollet justeras genast, där så ske kan, men i annat fall offentligen inför magistraten *eller stadsstyrelsen* å tid, som tillkännagives innan allmänna rådstugan upplöses.

Envar äger att taga avskrift av protokollet och att få avskriftens riktighet bestyrkt.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola förvaras av magistraten *eller stadsstyrelsen* på sätt och å ställe, som allmänna rådstugan eller, där stadsfullmäktige finnas, dessa bestämt.

§ 10.

Vad i *kap. 2 §§ 14—20, 22* och *24* är stadgat om stadsfullmäktige skall äga motsvarande tillämpning i fråga om allmän rådstuga; dock att rådstugans förhandlingar alltid skola vara offentliga samt att även i annat ärende än val omröstning skall ske med slutna sedlar, därest det begäres.

Kap. 4. Om magistrat och stadsstyrelse samt om drätselkammare.

§ 1.

Mom. 1. Om tillsättande av magistrat är särskilt stadgat. Beträffande magistraten, för såvitt den sammanfaller med rådstuvurätten, ävensom i

(Utskottets förslag.)

42 §.

Magistraten skall vid allmän rådstuga låta föra protokoll.

Protokollet justeras genast, där så ske kan, men i annat fall offentligen inför magistraten å tid, som tillkännagives innan allmänna rådstugan upplöses.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola förvaras av magistraten på sätt och å ställe, som allmänna rådstugan eller, där stadsfullmäktige finnas, dessa bestämt.

43 §.

Vad i *23—29, 31* och *33 §§* är stadgat om stadsfullmäktige skall äga motsvarande tillämpning i fråga om allmän rådstuga; dock att rådstugans förhandlingar alltid skola vara offentliga samt att även i annat ärende än val *och tillsättande av tjänstebefattning* omröstning skall ske med slutna sedlar, därest det begäres.

4 kap. Om magistrat och stadsstyrelse samt om drätselkammare.

44 §.

1 mom. Om tillsättande av magistrat är särskilt stadgat. Beträffande magistraten, för såvitt den sammanfaller med rådstuvurätten, ävensom i

(Kungl. Maj:ts förslag.)

fråga om magistratens handhavande av vad till exekutionsverket, säkerhets-, ordnings-, sundhets- och sedlighetspolisen inom staden hör, gäller vad därom i lag och författningar är stadgat.

Mom. 2. I stad utan magistrat skall för fullgörande av de eljest å magistraten ankommande bestyr och åligganden, om vilkas besörjande därstädes ej i lag eller författning meddelats särskild föreskrift, finnas en stadsstyrelse, bestående av en kommunalborgmästare såsom ordförande och minst två kommunalrådmän; dock att utan hinder härav i stad, som kommit i åtnjutande av stadsrättigheter före den 1 januari 1921, om stadsstyrelses sammansättning skall gälla vad i reglementet för stadsstyrelsen är eller blir stadgat.

(Utskottets förslag.)

fråga om magistratens handhavande av vad till exekutionsverket, säkerhets-, ordnings-, sundhets- och sedlighetspolisen inom staden hör, gäller vad därom i lag och författningar är stadgat.

2 mom. I stad utan magistrat skall för fullgörande av de eljest å magistraten ankommande bestyr och åligganden, om vilkas besörjande därstädes ej i lag eller författning meddelats särskild föreskrift, finnas en stadsstyrelse, bestående av en kommunalborgmästare såsom ordförande och minst två kommunalrådmän; dock att utan hinder härav i stad, som kommit i åtnjutande av stadsrättigheter före den 1 januari 1921, om stadsstyrelses sammansättning skall gälla vad i reglementet för stadsstyrelsen är eller blir stadgat.

Kommunalborgmästare tillsättes av Konungen bland de tre behöriga personer, som jämlikt av Konungen meddelade bestämmelser därtill föreslagits av stadens vid stadsfullmäktigval röstberättigade invånare. Kommunalrådmän utses av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan.

Reglemente för stadsstyrelsen utfärdas av Konungen efter därom av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan upprättat förslag.

§ 2.

Magistraten *eller stadsstyrelsen* äger att vaka över att av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan lagenligt fattade beslut bringas till verkställighet av drätselkammaren eller för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr tillsatta styrelser, nämnder eller personer, som böra taga befattning därmed, ävensom att åt staden donerad fast egendom och staden förunnade inkomstgivande rättigheter bliva behörigen använda till sina bestämda ändamål.

45 §.

Magistraten äger att vaka över att av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan lagenligt fattade beslut bringas till verkställighet av drätselkammaren eller för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr tillsatta styrelser, nämnder eller personer, som böra taga befattning därmed, ävensom att åt staden donerad fast egendom och staden förunnade inkomstgivande rättigheter bliva behörigen använda till sina bestämda ändamål.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Finner magistraten *eller stadsstyrelsen*, att av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan fattat beslut icke tillkommit i laga ordning, står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller att underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits, är magistraten *eller stadsstyrelsen* pliktig att vägra handräckning till verkställighet av samma beslut. Vägras sådan handräckning, må stadsfullmäktige eller, om beslutet fattats av allmän rådstuga, denna fullfölja saken genom besvär i den ordning, som i allmänhet är föreskriven för sökande av ändring i magistrats *eller stadsstyrelses* beslut.

§ 3.

Magistraten *eller stadsstyrelsen* tillsätter vid stadens förvaltning anställda tjänstemän och betjänte, såvitt ej särskilda författningar eller reglementen annorlunda stadga.

§ 4.

Alla av staden utsedda styrelser stå i sin förvaltning under magistratens *eller stadsstyrelsens* överinseende.

§ 5.

Framställningar och utlåtanden, som från stadsfullmäktige, allmänna rådstugan eller av staden utsedda styrelser avgivas till högre myndighet, skola insändas genom magistraten *eller stadsstyrelsen*.

§ 6.

Magistraten *eller stadsstyrelsen* äger att hos stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan framställa förslag i alla ämnen, som röra stadens gemensamma angelägenheter.

(Utskottets förslag.)

Finner magistraten, att av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan fattat beslut icke tillkommit i laga ordning, står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller att underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits, är magistraten pliktig att vägra handräckning till verkställighet av samma beslut. Vägras sådan handräckning, må stadsfullmäktige eller, om beslutet fattats av allmän rådstuga, denna fullfölja saken genom besvär i den ordning, som i allmänhet är föreskriven för sökande av ändring i magistrats beslut.

46 §.

Magistraten tillsätter vid stadens förvaltning anställda tjänstemän och betjänte, såvitt ej särskilda författningar eller reglementen annorlunda stadga.

47 §.

Alla av staden utsedda styrelser stå i sin förvaltning under magistratens överinseende.

48 §.

Framställningar och utlåtanden, som från stadsfullmäktige, allmänna rådstugan eller av staden utsedda styrelser avgivas till högre myndighet, skola insändas genom magistraten.

49 §.

Magistraten äger att hos stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan framställa förslag i alla ämnen, som röra stadens gemensamma angelägenheter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 7.

Stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan äga rätt att från magistraten *eller stadsstyrelsen* erhålla sådana handlingar och upplysningar, som i förekommande fall finnas erforderliga.

(Utskottets förslag.)

50 §.

Stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan äga rätt att från magistraten erhålla sådana handlingar och upplysningar, som i förekommande fall finnas erforderliga.

51 §.

Vad i denna lag stadgas i avseende å magistrat, skall i stad, där magistrat ej finnes, gälla om stadsstyrelsen.

§ 8.

I varje stad skall finnas en drätselkammare.

52 §.

Ledamöterna i drätselkammaren utses bland kommunens röstberättigade medlemmar av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan.

§ 9.

53 §.

Drätselkammare har att förvalta stadens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel samt därjämte ombesörja de allmänna uppdrag för stadens räkning, vilka enligt för drätselkammaren gällande reglemente tillhöra dess befattning.

Reglemente för drätselkammare fastställes av länsstyrelsen.

Förslag därtill, *upprättat av magistraten eller stadsstyrelsen, skall överlämnas till stadsfullmäktiges eller allmänna rådstugans granskning samt därefter* insändas till länsstyrelsen.

Förslag därtill *skall, sedan det granskats och godkänts av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan, av magistraten med eget yttrande* insändas till länsstyrelsen.

§ 10.

Ledamöterna i drätselkammaren utses bland kommunens röstberättigade medlemmar av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan.

I stad utan magistrat må stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan bestämma, att drätselkammaren skall utgöras, utom av de valda ledamöterna, jämväl av stadsstyrelsens ordförande.

54 §.

Penningar eller värdehandlingar, som för stadens räkning innehavas av drätselkammaren, skola så förvaras, att de icke sammanblandas med andra penningar eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för stadens räkning insättas hos bank eller å postgirokonto.

§ 11.

Om drätselkammarens befattning med kommunens drätsel samt om

55 §.

Om drätselkammarens befattning med kommunens drätsel samt om

(Kungl. Maj:ts förslag.)

revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *kap. 5;* om debitering och uppbörd av kommunalskatt stadgas i *kap 6.*

(Utskottets förslag.)

revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i *5 kap.*; om debitering och uppbörd av kommunalskatt stadgas i *6 kap.*

***Kap. 5.* Om stadens drätsel.**

§ 1.

Stadskommun skall årligen upprätta en utgifts- och inkomststat för det nästföljande kalenderåret.

Å statens utgiftssida skola upptagas:

a) det löpande årets beräknade brist;

b) de belopp i kapital eller ränta, varmed stadens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;

c) de anslag, som tidigare beslutats för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutas i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

a) det löpande årets beräknade behållning;

b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Stadskommun må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

§ 2.

Förslag till utgifts- och inkomststat skall före november månads utgång uppgöras av magistraten *eller stadsstyrelsen* efter hörande av drätselkammaren eller särskild av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga därför tillsatt beredning. För detta ändamål skola de styrelser, nämnder eller personer, vilka staden för särskilda förvaltningsbestyr tillsatt, å tid, som utsättes av magistraten *eller stadsstyrelsen*, till drätselkammaren ingiva sina specialförslag över utgifter och inkomster för det nästföljande året.

Magistratens *eller stadsstyrelsens* statförslag skall från och med dagen

***5 kap.* Om stadens drätsel.**

56 §.

Stadskommun skall årligen upprätta en utgifts- och inkomststat för det nästföljande kalenderåret.

Å statens utgiftssida skola upptagas:

a) det löpande årets beräknade brist;

b) de belopp i kapital eller ränta, varmed stadens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;

c) de anslag, som tidigare beslutats för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutas i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

a) det löpande årets beräknade behållning;

b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Stadskommun må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

57 §.

Förslag till utgifts- och inkomststat skall före november månads utgång uppgöras av magistraten efter hörande av drätselkammaren eller särskild av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga därför tillsatt beredning. För detta ändamål skola de styrelser, nämnder eller personer, vilka staden för särskilda förvaltningsbestyr tillsatt, å tid, som utsättes av magistraten, till drätselkammaren ingiva sina specialförslag över utgifter och inkomster för det nästföljande året.

Magistratens statförslag skall från och med dagen för tillkännagivandet om det ordinarie stadsfullmäktigsam-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

för tillkännagivandet om det ordinarie stadsfullmäktigsammanträde eller kungörandet av den allmänna rådstuga, som skall hållas före utgången av december månad, vara offentligen tillgängligt på lämpligt ställe, som utsättes i tillkännagivandet eller kungörelsen.

(Utskottets förslag.)

manträde eller kungörandet av den allmänna rådstuga, som skall hållas före utgången av december månad, vara offentligen tillgängligt på lämpligt ställe, som utsättes i tillkännagivandet eller kungörelsen.

På nämnda sammanträde eller rådstuga upptages statförslaget till granskning och fastställelse. Därvid skola de anslag, som först då föreslås till beviljande, samt därmed sammanhängande frågor särskilt bliva föremål för överläggning och avgörande.

Den fastställda utgifts- och inkomststaten återställes därefter till magistraten *eller stadsstyrelsen.*

Den fastställda utgifts- och inkomststaten återställes därefter till magistraten.

§ 3.

58 §.

Av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan skola årligen utses två eller flera revisorer samt lika många suppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

Den, vilken såsom ledamot av drätselkammaren eller eljest är redovisningsskyldig till staden, må icke väljas till revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen.

Revisorerna äga att när som helst inventera stadens kassor och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.

§ 4.

59 §.

Det åligger drätselkammaren att i enlighet med givna föreskrifter föra stadens räkenskaper och avsluta dem för kalenderår.

Räkenskaperna skola årligen före den 1 april tillhandahållas magistraten *eller stadsstyrelsen*, vilken oförtövat, med föreläggande av viss tid för revisionsberättelsens avgivande, inför protokollet tillhandahåller dem åt revisorerna.

Räkenskaperna skola årligen före den 1 april tillhandahållas magistraten, vilken oförtövat, med föreläggande av viss tid för revisionsberättelsens avgivande, inför protokollet tillhandahåller dem åt revisorerna.

Av staden för särskilda förvaltningsbestyr tillsatta styrelser, nämnder eller personer skola före den 1 mars varje år till drätselkammaren avlämna redo-

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

visning för de medel de under nästföregående kalenderår omhänderhaft för att upptagas i stadens allmänna räkenskaper och granskas tillika med dem.

§ 5.

Revisionsberättelsen avlämnas till magistraten *eller stadsstyrelsen*, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning hos stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga vid *det* ordinarie sammanträde, som hålles i *maj* månad.

60 §.

Revisionsberättelsen avlämnas till magistraten, som över framställda anmärkningar infordrar vederbörandes förklaringar så tidigt, att de jämte revisionsberättelsen kunna framläggas till granskning *och avgörande* hos stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga vid det ordinarie sammanträde, som hålles *före utgången av juni* månad.

§ 6. *61 §.*

På beslut av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan ankommer, huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller laga åtgärd för bevarande av stadens rätt skall vidtagas. Anställes ej talan å den förvaltning revisionsberättelsen avser inom ett år från det berättelsen framlades å stadsfullmäktigsammanträde eller allmän rådstuga, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats må talan föras på grund av brottslig handling, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

***Kap. 6.* Om uttaxering och uppbörd.** ***6 kap.* Om uttaxering och uppbörd.**

§ 1. *62 §.*

För täckande av stads medelsbehov, i den mån det ej fylles genom andra inkomster, skola i första hand anlitas progressivskattemedel och skogsaccismedel enligt bestämmelserna i förordningen om kommunal progressivskatt och lagen om skogsaccis. Vad därutöver erfordras skall fyllas genom uttaxering av allmän kommunalskatt i förhållande till de skattekronor och skatteören, som enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen i senast fastställda taxeringslängd påförts de till kommunen skattskyldiga.

§ 2. *63 §.*

Mom. 1. Personliga tjänstbarheter, vilka inom stad utgjorts efter förut antagna grunder, må fortfarande, till dess annorlunda förordnas, utgöras efter samma grunder.

Mom. 2. Är i lag eller författning stadgat, att skatt till stad skall utgå

1 mom. Personliga tjänstbarheter, vilka inom stad utgjorts efter förut antagna grunder, må fortfarande, till dess annorlunda förordnas, utgöras efter samma grunder.

2 mom. Är i lag eller författning stadgat, att skatt till stad skall utgå

(Kungl. Maj:ts förslag.)

efter andra grunder än i § *1* angivas eller att vissa från skattskyldighet till staden eljest befriade medlemmar skola bidraga till fyllande av särskilda behov, gäller till efterrättelse vad sålunda är förordnat.

Stadskommun äger ej besluta avvikelse från de i lag eller författning föreskrivna grunderna för kommunalskatts utgörande.

(Utskottets förslag.)

efter andra grunder än i *62* § angivas eller att vissa från skattskyldighet till staden eljest befriade medlemmar skola bidraga till fyllande av särskilda behov, gäller till efterrättelse vad sålunda är förordnat.

Stadskommun äger ej i annan mån än i 3 mom. medgives besluta avvikelse från de i lag eller författning föreskrivna grunderna för kommunalskatts utgörande.

3 mom. Skulle i andra fall än dem, som ovan i denna paragraf bestämmas, hos stadsfullmäktige eller allmän rådstuga väckas förslag, att vissa till staden skattskyldiga böra, i fråga om uttaxering för visst ändamål, antingen helt och hållet befrias från bidrag, eller vinna nedsättning däri, skall först avgöras, huruvida ett sådant förslag, vilket dock icke må avse påläggande av personlig eller efter matlag utgående avgift, bör komma under närmare prövning. Skall sådant förslag tagas under vidare prövning, skall det, innan det av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga företages till slutligt avgörande, överlämnas till magistraten, som vidtager den förberedande utredning frågan kräver.

§ *3.*

64 §.

De utskylder, som enligt stadens beslut i anledning av förslaget till utgifts- och inkomststat skola under det nästföljande kalenderåret utgöras av dem, vilka under det löpande året äro skattskyldiga till staden, anses för det löpande årets utskylder.

§ *4.*

Magistraten *eller stadsstyrelsen* åligger att på grund av den fastställda utgifts- och inkomststaten ävensom de beslut om uttaxering till församling eller skoldistrikt, som genom kyrkorådet, skolrådet eller särskild styrelse

65 §.

Magistraten åligger att på grund av den fastställda utgifts- och inkomststaten ävensom de beslut om uttaxering till församling eller skoldistrikt, som genom kyrkorådet, skolrådet eller särskild styrelse delgivas drätselkam-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

delgivas drätselkammaren, oförtövat låta upprätta debiterings- och uppbördslängd.

Debiterings- och uppbördslängden upprättas i enlighet med de föreskrifter, som meddelas av magistraten *eller stadsstyrelsen.*

(Utskottets förslag.)

maren, oförtövat låta upprätta debiterings- och uppbördslängd.

Debiterings- och uppbördslängden upprättas i enlighet med de föreskrifter, som meddelas av magistraten.

§ 5. *66 §.*

Sedan debiterings- och uppbördslängden upprättats, skall denna under fjorton dagar på rådhuset eller annat lämpligt ställe vara offentligen utlagd för granskning. Kungörelse om den tid, då längden kommer att sålunda vara utlagd, samt om plats för utläggandet skall offentligen anslås och införas i den eller de tidningar, där tillkännagivande om stadsfullmäktigsammanträde eller allmän rådstuga skall ske.

Vill någon göra anmärkning mot debiterings- och uppbördslängden, äger han, därest han är medlem av stadskommunen eller hans rätt eljest är beroende av debiteringen, att före utgången av nyss sagda tid ingiva skriftlig anmälan därom till magistraten *eller stadsstyrelsen.*

Magistraten *eller stadsstyrelsen* skall skyndsamt meddela beslut över de framställda anmärkningarna, och skola ändringar, som härav föranledas, införas i längden. Denna anses härefter fastställd.

Vill någon göra anmärkning mot debiterings- och uppbördslängden, äger han, därest han är medlem av stadskommunen eller hans rätt eljest är beroende av debiteringen, att före utgången av nyss sagda tid ingiva skriftlig anmälan därom till magistraten.

Magistraten skall skyndsamt meddela beslut över de framställda anmärkningarna, och skola ändringar, som härav föranledas, införas i längden. Denna anses härefter fastställd.

§ 6. *67 §.*

Sedan debiterings- och uppbördslängden fastställts, överlämnas den till drätselkammaren.

Det åligger härefter drätselkammaren att utfärda debetsedlar och låta tillställa de skattskyldiga desamma.

§ 7. *68 §.*

Uppbörd verkställes, med iakttagande av därom i drätselkammarens reglemente givna föreskrifter, av drätselkammaren å tid och i ordning, som bestämmas av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan.

§ 8. *69 §.*

Har någon inom den i *§ 5* bestämda tiden framställt anmärkning

Har någon inom den i *66 §* bestämda tiden framställt anmärkning

(Kungl. Maj:ts förslag.)

mot debiterings- och uppbördslängden men anmärkningen ej godkänts, må besvär däröver anföras i den ordning, som stadgas i *kap. 7 § 3*, och skall tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet. Ej må utom i nedan angivna fall klagan över debiteringen föras annorledes än nu sagts.

Förmenar någon, att utskyld, som i debiterings- och uppbördslängden finnes upptagen, blivit genom fel vid debiteringen obehörigen eller med oriktigt belopp honom påförd, äger han att däri söka rättelse genom besvär hos länsstyrelsen i det län, inom vilket debiteringen skett. Besvären skola ingivas till nämnda myndighet inom natt och år efter det utskylden blivit klaganden avfordrad; dock må klaganden på eget äventyr med posten till länsstyrelsen insända besvären så tidigt, att de inom sagda tid dit inkomma.

Drätselkammaren samt magistraten *eller stadsstyrelsen* äga att hos länsstyrelsen göra framställning om rättelse av *debiterings- och uppbördslängden* på den grund, att *debitering* underlåtits eller skett till för lågt belopp. Dylik framställning skall ingivas till länsstyrelsen under kalenderåret näst efter det, vars utskylder debiteringen avser.

Den som hos länsstyrelsen klagat över sin debitering är icke dess mindre pliktig att vid uppbördsstämman gälda det honom påförda utskyldsbeloppet, med honom förbehållen rätt att, därest hans besvär godkännas, få det för mycket erlagda åter med ränta enligt vad särskilt är stadgat.

§ 9.

Har efter debiterings- och uppbördslängdens slutliga granskning sådan taxering, som enligt lag bör ligga till grund för skattskyldighet till staden, blivit verkställd, ändrad eller undanröjd, skall magistraten *eller stadsstyrelsen* göra därav föranledd ändring i debiteringen, utan hinder av att denna enligt vad ovan sägs vunnit laga kraft, och njuter skattskyldig ränta, enligt vad särskilt är stadgat, å vad han äger återbekomma såsom för mycket erlagt.

(Utskottets förslag.)

mot debiterings- och uppbördslängden men anmärkningen ej godkänts, må besvär däröver anföras i den ordning, som stadgas i *76 §*, och skall tiden för talans fullföljande räknas från den dag, då klaganden erhöll del av beslutet. Ej må utom i nedan angivna fall klagan över debiteringen föras annorledes än nu sagts.

Drätselkammaren samt magistraten äga att hos länsstyrelsen göra framställning om rättelse av *debiteringen* på den grund, att *sådan* underlåtits eller skett till för lågt belopp. Dylik framställning skall ingivas till länsstyrelsen under kalenderåret näst efter det, vars utskylder debiteringen avser.

70 §.

Har efter debiterings- och uppbördslängdens slutliga granskning sådan taxering, som enligt lag bör ligga till grund för skattskyldighet till staden, blivit verkställd, ändrad eller undanröjd, skall magistraten göra därav föranledd ändring i debiteringen, utan hinder av att denna enligt vad ovan sägs vunnit laga kraft, och njuter skattskyldig ränta, enligt vad särskilt är stadgat, å vad han äger återbekomma såsom för mycket erlagt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Förmenar någon, att vid åtgärd av magistraten *eller stadsstyrelsen*, som nu sagts, *felaktighet förelupit, och varder ej rättelse efter anmälan därom vidtagen* av magistraten *eller stadsstyrelsen*, äger han att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen i den ordning, som sägs *i § 8* andra stycket, skolande tiden för besvärs anförande räknas från det han erhållit vetskap om magistratens *eller stadsstyrelsens* beslut i anledning av anmälan.

(Utskottets förslag.)

Förmenar någon, att *felaktighet förekommit* vid åtgärd av magistraten, som nu sagts, *och vidtages ej efter anmälan rättelse av magistraten*, äger han att däröver anföra besvär hos länsstyrelsen i den ordning, som sägs i *69 §* andra stycket, skolande tiden för besvärs anförande räknas från det han erhållit vetskap om magistratens beslut i anledning av anmälan.

§ 10.

Efter uppbördsstämman upprättar drätselkammaren *dels avkortnings- och avskrivningslängd, upptagande ej mindre dem, för vilka staden eller församlingen beslutat efterskänka påförda utskylder eller för vilka eljest avkortning ägt rum, än även dem, för vilka drätselkammaren verkställt avskrivning, med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken, dels ock* restlängd å *övriga* skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman behörigen guldit sin skatt. Restlängden skall summerad jämte berättelse, huru uppbörden utfallit, efter uppbördsstämmans slut överlämnas till magistraten *eller stadsstyrelsen.*

71 §.

Efter uppbördsstämman upprättar drätselkammaren restlängd å *de* skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman behörigen guldit sin skatt *och för vilka ej avkortning eller avskrivning i laga ordning ägt rum.* Restlängden skall summerad jämte berättelse, huru uppbörden utfallit, efter uppbördsstämmans slut överlämnas till magistraten.

I stad, där magistraten eller ledamot av magistraten är överexekutor, låter magistraten i vederbörlig ordning indriva och till drätselkammaren redovisa de resterande utskylderna.

I annan stad skall restlängden, *åtföljd av en uppgift rörande det belopp, som influtit vid stämman, samt om verkställd avkortning och avskrivning*, inom två månader efter uppbördsstämmans slut av *stadsstyrelsen eller* magistraten insändas till länsstyrelsen, som om mottagandet utan avgift meddelar drätselkammaren bevis och efter

I annan stad skall restlängden inom två månader efter uppbördsstämmans slut av magistraten insändas till länsstyrelsen, som om mottagandet utan avgift meddelar drätselkammaren bevis och efter verkställande av *erforderliga* anteckningar översänder restlängden till utmätningsmannen i orten; och åligger det denne att i vederbörlig

(Kungl. Maj:ts förslag.)

verkställande av *vederbörliga* anteckningar översänder restlängden till utmätningsmannen i orten; och åligger det denne att i vederbörlig ordning indriva och till drätselkammaren redovisa de resterande utskylderna.

Restlängd upprättas enligt formulär, som fastställes av Konungen, och i övrigt i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av magistraten *eller stadsstyrelsen.*

Vid indrivandet av resterande utskylder uttages därutöver en avgift, *beräknad efter* tre öre å varje full krona av *slutsumman å de utskylder, som skolat erläggas vid uppbördsstämman, då nämnda slutsumma ej överstiger tjugufem kronor*, dock ej mindre än tjugufem öre, *och efter sex öre å berörda slutsumma, när denna överstiger tjugufem kronor.* Om användningen av dessa medel stadgas särskilt.

(Utskottets förslag.)

ordning indriva och till drätselkammaren redovisa de resterande utskylderna.

Restlängd upprättas enligt formulär, som fastställes av Konungen, och i övrigt i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av magistraten.

Vid indrivandet av resterande utskylder uttages därutöver en avgift av tre öre å varje full krona av *det oguldna utskyldsbeloppet*, dock ej mindre än tjugufem öre. Om användningen av dessa medel stadgas särskilt.

72 §.

Skola efter det debiterings- och uppbördslängden blivit fastställd utskylder påföras skattskyldig, åligger det drätselkammaren att uppföra dessa utskylder i ett tillägg till debiterings- och uppbördslängden samt att upprätta debetsedlar och låta tillställa de skattskyldiga desamma. Uppbörd av utskylderna förrättas å tid, som bestämmes av drätselkammaren, ej tidigare än trettio dagar efter det debetsedel kommit den skattskyldige till handa. Beträffande utskylder, som nu sagts, skall 71 § äga motsvarande tillämpning.

73 §.

1 mom. Avkortning av kommunalutskylder skall verkställas av drätselkammaren:

a) då stadsfullmäktige, allmänna

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

rådstugan, kyrkostämman eller kyrkofullmäktige i laga ordning beslutat efterskänka påförda utskylder eller då, utan att sådant beslut fattats, rätt att utfå utskylder i följd av ackord i konkurs eller i ackordsförhandling utan konkurs icke längre föreligger, eller

b) då någon efter besvär över taxering eller debitering vunnit nedsättning i eller befrielse från honom påförda utskylder.

Sedan avkortning av kommunalutskylder ägt rum, skola åtgärder för utskyldernas indrivande icke vidare företagas.

2 mom. Avskrivning av kommunalutskylder må beslutas av drätselkammaren:

a) då den skattskyldige saknar utmätningsbara tillgångar till utskyldernas gäldande och införsel i honom tillkommande avlöning, pension eller livränta icke kan äga rum,

b) då upplysning om den skattskyldiges vistelseort icke kunnat vinnas eller den skattskyldige icke kunnat anträffas å ort, där han enligt inhämtade upplysningar antagits uppehålla sig, eller

c) då den skattskyldige vistas å utrikes ort och utsikt att utfå utskylderna på den grund ej förefinnes.

Utan hinder av att avskrivning av kommunalutskylder ägt rum kvarstår den skattskyldiges betalningsskyldighet. I händelse framdeles anledning föreligger till antagande, att de obetalade utskylderna kunna uttagas, skola åtgärder anyo vidtagas för utskyldernas indrivande och redovisning.

3 mom. Över utskylder, som avkortats eller avskrivits före upprättande av restlängd, skall drätselkammaren upprätta särskild avkortnings- och avskrivningslängd med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

***Kap. 7.* Om underställning och besvär.**

§ 1.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges och allmän rådstugas beslut underställas Konungens prövning och fastställelse, då de angå:

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit staden genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon stadens rättighet till sådan fastighet; *eller*

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen; dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av stadens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter kommunalutskylder skolat utgöras för sistförflutna året och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i staden anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet.

Konungens prövning och fastställelse skola ock underställas av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan antagna förslag till nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen.

Beslut *eller förslag*, som skall underställas Konungens prövning, skall av magistraten *eller stadsstyrelsen*, åtföljt av dess utlåtande, insändas till länsstyrelsen, vilken det åligger att överlämna handlingarna, jämte eget yttrande, till Konungen.

(Utskottets förslag.)

***7 kap.* Om underställning och besvär.**

74 §.

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit staden genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon stadens rättighet till sådan fastighet;

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen; dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av stadens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter kommunalutskylder skolat utgöras för sistförflutna året och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i staden anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet; *eller*

c) nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen *för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande.*

Beslut, som skall underställas Konungens prövning, skall av magistraten, åtföljt av dess utlåtande, insändas till länsstyrelsen, vilken det åligger att överlämna handlingarna, jämte eget yttrande, till Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
§ 2.	*75 §.*

Länsstyrelsens godkännande erfordras för att giva gällande kraft åt beslut, vilka:

a) innefatta av staden upprättade allmänna planer för hushållningen med stadens donationsjord;

b) avse arvode enligt *kap. 2 § 20 mom. 3;* eller	b) avse arvode enligt *29 § 3 mom., där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat lagligen gällande beslut;* eller

c) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år.

Beslut, som skall underställas länsstyrelsens prövning, bör genom magistraten *eller stadsstyrelsen* och åtföljt av dess utlåtande insändas.	Beslut, som skall underställas länsstyrelsens prövning, bör genom magistraten och åtföljt av dess utlåtande insändas.
Samtliga av staden för ett och samma kalenderår fattade, under b) omförmälda beslut skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över stadens ekonomiska ställning det år besluten avse.	Samtliga av staden för ett och samma kalenderår fattade, under b) omförmälda beslut, *därå fastställelse erfordras,* skola samtidigt och senast under det år besluten avse underställas länsstyrelsens prövning, vid äventyr att beslut, såvida ej särskilda omständigheter anses böra föranleda undantag, icke vinner godkännande. Till ledning vid prövningen av dessa beslut skall tillgång beredas länsstyrelsen till tablå över stadens ekonomiska ställning det år besluten avse.

Underställt beslut skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse må stadskommunen föra klagan hos Konungen.

§ 3.	*76 §.*

Medlem av stadskommun, som ej nöjes åt stadsfullmäktiges eller allmänna rådstugans beslut, äger, där ej annat är särskilt föreskrivet, att söka rättelse däri genom besvär, om beslutet

icke tillkommit i laga ordning,

står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller

kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, ingivas till länsstyrelsen inom tjugu dagar efter den dag, då stadsfullmäktiges protokoll offentligen	Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, ingivas till länsstyrelsen inom tjugu dagar efter den dag, då stadsfullmäktiges protokoll offentligen

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
upplästes eller allmän rådstugas protokoll justerades, dagen då det skedde likväl oräknad. Det åligger klaganden därjämte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då sådan uppläsning eller justering ägde rum, som ock att inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till magistraten *eller stadsstyrelsen* ingiva diariiutdrag över att han besvärat sig.	upplästes eller allmän rådstugas protokoll justerades, dagen då det skedde likväl oräknad. Det åligger klaganden därjämte såväl att vid besvären foga bevis om dagen, då sådan uppläsning eller justering ägde rum, som ock att inom fjorton dagar efter det tiden för besvärens inlämnande utgått till magistraten ingiva diariiutdrag över att han besvärat sig.

Försummar klaganden något av vad sålunda föreskrivits, må beslutet gå i verkställighet.

§ 4.	*77 §.*
Gå besvären ut därpå, att beslutet icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, äger länsstyrelsen, där besvären finnas böra godkännas, att förbjuda beslutets verkställighet. Grundas besvären därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och bliva besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den som klagat, men står beslutet i övrigt fast, utan så är, att det finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vila på orättvis grund, då länsstyrelsen må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet.	

§ 5.	*78 §.*
I länsstyrelsens utslag må, där icke för vissa frågor annorlunda är särskilt stadgat, ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolv å trettionde dagen efter det klaganden erhöll del av beslutet, dagen då det skedde likväl oräknad; dock äger menighet, som klagar, tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än nu sagts.	

§ 6.	*79 §.*
För besvärs anförande mot drätselkammares beslut i sådana mål och ärenden, vilka drätselkammaren på grund av föreskrifter i särskilda författningar har att handlägga, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat. I övrigt gäller vad i drätselkammarens reglemente är bestämt.	
Om magistratens *eller stadsstyrelsens* överinseende över drätselkammaren sägs i *kap. 4 § 4.*	Om magistratens överinseende över drätselkammaren sägs i *47 §.*

§ 7.	*80 §.*
Finner länsstyrelsen vid prövning av besvär eller framställning av drätselkammaren eller magistraten *eller*	Finner länsstyrelsen vid prövning av besvär eller framställning av drätselkammaren eller magistraten rörande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

stadsstyrelsen rörande debitering av kommunalskatt, att debitering obehörigen verkställts eller underlåtits eller ej skett till riktigt belopp, äger länsstyrelsen, efter vederbörandes hörande, föreskriva erforderlig rättelse i debiteringen. Jämväl må, om någon av länsstyrelsen befrias från honom i debiterings- och uppbördslängden påförd kommunalskatt på den grund, att annan person bort uppföras till utgörande av densamma, länsstyrelsen, efter vederbörandes hörande, överflytta debiteringen på denne.

(Utskottets förslag.)

debitering av kommunalskatt, att debitering obehörigen verkställts eller underlåtits eller ej skett till riktigt belopp, äger länsstyrelsen, efter vederbörandes hörande, föreskriva erforderlig rättelse i debiteringen. Jämväl må, om någon av länsstyrelsen befrias från honom i debiterings- och uppbördslängden påförd kommunalskatt på den grund, att annan person bort uppföras till utgörande av densamma, länsstyrelsen, efter vederbörandes hörande, överflytta debiteringen på denne.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén, Granström,* greve *Lagerbjelke, K. A. S. Nylander, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Laurén, Lindmark, Fast, Källman, Wallerius* och *Weijne.*

---

c) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunala och kyrkliga val icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Förslag
till
Lag om kommunala och kyrkliga val.

(Utskottets förslag.)

Förslag
till
Kommunal vallag.

Härigenom förordnas som följer:

***Kap. 1.* Allmänna bestämmelser.**

§ 1.

Kommunala val, som avses i denna lag, äro val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige och stadsfullmäktige.

Med kyrkliga val avses i denna lag val av kyrkofullmäktige.

***1 kap.* Allmänna bestämmelser.**

1 §.

Val, som avses i denna lag, *kallas kommunalval och* äro val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige, stadsfullmäktige *och* kyrkofullmäktige.

§ 2.

2 §.

Om valkretsar vid val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige och kyrkofullmäktige är särskilt stadgat.

***Kap. 2.* Om valdistrikt och valförrättare.**

§ 3.

Mom. 1. Vid val av *landstingsmän* eller av *kommunalfullmäktige* eller *stadsfullmäktige* skall varje kommun eller del av kommun, som enligt lagen om val till riksdagen utgör valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, bilda ett valdistrikt.

Mom. 2. Vid val av *municipalfullmäktige* skall varje municipalsamhälle bilda ett valdistrikt. Dock skall, där municipalsamhälle helt sammanfaller med två eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, varje sådant distrikt utgöra ett valdistrikt

***2 kap.* Om valdistrikt och valförrättare.**

3 §.

1 mom. Vid val av *landstingsmän* eller av *kommunalfullmäktige* eller *stadsfullmäktige* skall varje kommun eller del av kommun, som enligt lagen om val till riksdagen utgör valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, bilda ett valdistrikt.

2 mom. Vid val av *municipalfullmäktige* skall varje municipalsamhälle bilda ett valdistrikt. Dock skall, där municipalsamhälle helt sammanfaller med två eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, varje sådant distrikt utgöra ett valdistrikt

(Kungl. Maj:ts förslag.)

jämväl vid val av municipalfullmäktige.

Mom. 3. Vid val av *kyrkofullmäktige* skall varje församling eller, där församling är för dylikt val delad i valkretsar, varje sådan valkrets bilda ett valdistrikt. Där på grund av bestämmelserna i lagen om val till riksdagen delar av församlingen eller av valkretsen ingå i olika valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, skall dock varje sådan del bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige. När skäl därtill äro, må länsstyrelsen förordna, att delar av församling eller valkrets, vilka enligt dessa bestämmelser skulle var för sig bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige, dock skola vid sådant val tillsammans utgöra ett valdistrikt.

Mom. 4. Beslut om distriktsindelning enligt lagen om val till riksdagen skall, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning på landet beträffande *kommunala och kyrkliga val,* som förrättas enligt den under nästföljande år upprättade röstlängden, och i stad å tid, som angives i beslutet.

(Utskottets förslag.)

jämväl vid val av municipalfullmäktige.

3 mom. Vid val av *kyrkofullmäktige* skall varje församling eller, där församling är för dylikt val delad i valkretsar, varje sådan valkrets bilda ett valdistrikt. Där på grund av bestämmelserna i lagen om val till riksdagen delar av församlingen eller av valkretsen ingå i olika valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, skall dock varje sådan del bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige. När skäl därtill äro, må länsstyrelsen förordna, att delar av församling eller valkrets, vilka enligt dessa bestämmelser skulle var för sig bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige, dock skola vid sådant val tillsammans utgöra ett valdistrikt.

4 mom. Beslut om distriktsindelning enligt lagen om val till riksdagen skall, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning på landet beträffande *kommunalval,* som förrättas enligt den under nästföljande år upprättade röstlängden, och i stad å tid, som angives i beslutet.

§ 4.

4 §.

Röstberättigad äger utöva rösträtt allenast vid valförrättning för det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

§ 5.

Mom. 1. Kommunala val förrättas för varje valdistrikt på landet inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen har att förrätta val till riksdagens andra kammare för distriktet, samt i stad inför magistraten eller sådana dess deputerade, som avses i nämnda lag.

5 §.

Kommunalval förrättas för varje valdistrikt på landet inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen har att förrätta val till riksdagens andra kammare för distriktet, samt i stad inför magistraten eller sådana dess deputerade, som avses i nämnda lag.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

I municipalsamhälle, som ej helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, skola dock vid val av municipalfullmäktige municipalstämmans ordförande och två av stämman utsedda personer vara valförrättare. Ordet föres av municipalstämmans ordförande.

Mom. 2. Kyrkliga val förrättas för varje valdistrikt på landet inför den valnämnd, som i mom. 1 första stycket sägs. Där valdistrikt ej helt sammanfaller med valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, skall *kyrkligt* val förrättas inför valnämnden i det distrikt vid val till andra kammaren, varav det kyrkliga valdistriktet utgör del. Meddelar länsstyrelse beträffande valdistrikt på landet förordnande, som avses i *§ 3 mom. 3,* skall länsstyrelsen tillika förordna, inför vilken valnämnd val av kyrkofullmäktige i det sålunda bildade distriktet skall förrättas. *I stad förrättas kyrkligt val inför magistraten eller sådana dess deputerade, som avses i lagen om val till riksdagen.*

Där församling finner lämpligt, äger den för varje valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige utse en inom förförsamlingen röstberättigad person att såsom ledamot i valnämnden eller i magistraten eller såsom särskild deputerad jämte magistratens deputerade tjänstgöra vid kyrkliga val. Sådan ledamot eller deputerad jämte en suppleant utses varje år å ordinarie kyrkostämma eller i församling, där kyrkofullmäktige finnas, å ordinarie fullmäktigsammanträde före utgången av maj månad. Det åligger i förra fallet kyrkostämmans och i senare fallet kyrkofullmäktiges ordförande

(Utskottets förslag.)

I municipalsamhälle, som ej helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, skola dock vid val av municipalfullmäktige municipalstämmans ordförande och två av stämman utsedda personer vara valförrättare. Ordet föres av municipalstämmans ordförande.

Där valdistrikt *vid val av kyrkofullmäktige* ej helt sammanfaller med valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, skall val *av kyrkofullmäktige* förrättas inför valnämnden i det distrikt vid val till andra kammaren, varav det kyrkliga valdistriktet utgör del. Meddelar länsstyrelse beträffande valdistrikt på landet förordnande, som avses i *3 § 3 mom.,* skall länsstyrelsen tillika förordna, inför vilken valnämnd val av kyrkofullmäktige i det sålunda bildade distriktet skall förrättas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

att ofördröjligen utan avgift låta tillställa envar av de valda utdrag av protokollet, i vad det rör honom.

Ej må annan avsäga sig uppdrag, som här avses, än

a) kvinna;

b) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

c) den som uppnått sextio års ålder; eller

d) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av stämman eller fullmäktige.

Menar någon, att val av sådan ledamot eller deputerad, som ovan sägs, eller av suppleant icke skett i laga ordning, eller vill någon klaga däröver, att av honom gjord avsägelse av sådant uppdrag icke godkänts, äger han att hos domkapitlet anföra besvär före klockan tolv å femtonde dagen, i förra fallet från den dag valet hölls och i senare fallet från den dag, då det beslut meddelades, däri rättelse sökes. Över domkapitlets utslag i sådant mål må klagan ej föras.

(Utskottets förslag.)

***Kap. 3.* Om röstlängd.**

§ 6.

Varje år skall röstlängd för kommunala *och kyrkliga* beslut *och val* upprättas, på landet och i stad, där magistrat ej finnes, av den tjänsteman, som verkställer debitering av utskylder till kronan, samt i annan stad av magistraten eller, där särskilda tjänstemän äro förordnade för nämnda debitering, av dessa under magistratens inseende.

§ 7.

Röstlängd upprättas för varje kommun. Äro i kommun flera valdistrikt

***3 kap.* Om röstlängd.**

6 §.

Varje år skall röstlängd för *kommunalval och* kommunala beslut upprättas, på landet och i stad, där magistrat ej finnes, av den tjänsteman, som verkställer debitering av utskylder till kronan, samt i annan stad av magistraten eller, där särskilda tjänstemän äro förordnade för nämnda debitering, av dessa under magistratens inseende.

7 §.

Röstlängd upprättas för varje kommun. Äro i kommun flera valdistrikt

(Kungl. Maj:ts förslag.)

för kommunala val, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt; dock skall, där sådant valdistrikt omfattar två eller flera distrikt *för kyrkliga* val eller delar av sådana distrikt, särskild del uppläggas för varje kyrkligt valdistrikt eller del därav. Finnes inom kommun eller valdistrikt municipalsamhälle, skall för detta särskild *underavdelning* uppläggas.

(Utskottets förslag.)

vid val av landstingsmän samt kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, skall längden uppläggas i särskilda delar, en för varje valdistrikt; dock skall, där sådant valdistrikt omfattar två eller flera *församlingar eller* distrikt vid val *av kyrkofullmäktige* eller delar av *församlingar eller distrikt vid val av kyrkofullmäktige,* särskild del uppläggas för varje *församling eller* kyrkligt valdistrikt eller del därav. Finnes inom kommun eller valdistrikt municipalsamhälle, skall för detta särskild *del* uppläggas.

Om röstlängd vid ändring i kommunal indelning gäller vad särskilt är stadgat.

§ 8.

I röstlängden skola enligt mantalslängden för året upptagas alla inom valdistriktet mantalsskrivna personer, vilka uppnått eller under kalenderåret uppnå en ålder av tjugutre år, med angivande för var och en, huruvida han äger eller saknar rösträtt i avseende å beslut å kommunalstämma eller allmän rådstuga ävensom val av kommunal- eller stadsfullmäktige och landstingsmän.

Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt i ena eller andra avseendet, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock skall i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår den för rösträtt i visst avseende särskilt föreskrivna åldern, anmärkas, att han icke är i sådant avseende röstberättigad förr än efter utgången av löpande kalenderår.

Där en vid kommunala beslut och val, som i första stycket sägs, röstberättigad person antingen saknar rösträtt å kyrkostämma och vid val av kyrkofullmäktige på den grund, att han är främmande religionsbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan eller tillhör icke territoriell församling, eller ock saknar rösträtt å municipalstämma och vid val av municipalfullmäktige av det skäl, att han häftar för honom påförda utskylder till municipalsamhället, skall om förhållandet göras anteckning i längden.

Närmare föreskrifter i avseende å röstlängdens upprättande, så ock om skyldighet för myndigheter att lämna erforderliga uppgifter till införande i längden meddelas av Konungen.

§ 9.

Senast den 30 juni skall röstlängden vara upprättad och avsänd eller av-

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

lämnad på landet till valnämndens ordförande och i stad till magistraten, där ej denna själv verkställt upprättandet.

Envar äger att under behörig tillsyn taga del av röstlängden ävensom göra avskrift därav.

Vad i lagen om val till riksdagen stadgas om röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om underrättelse till person, som i längden upptagits såsom icke röstberättigad, om framställande av anmärkning mot längden och om underrättelse till den, mot vilkens rösträtt anmärkning framställts, om prövning av sådan anmärkning samt om längdens justering ävensom om klagan över valnämndens eller magistratens beslut skall äga motsvarande tillämpning beträffande röstlängd, som avses i detta kapitel.

§ 10.

Mom. 1. Har mot röstlängd, som blivit i föreskriven ordning framlagd, anmärkning ej förekommit, eller har med anledning av framställd anmärkning beslut givits och rättelse, där sådan ifrågakommer, gjorts i röstlängden, länder längden, i den mån ej enligt *mom. 2* rättelse skall verkställas, till ovillkorlig efterrättelse, intill dess ny röstlängd på föreskrivet sätt kommit till stånd.

Mom. 2. Har på klagan, som förts i samband med besvär över valförrättning eller annan omröstning, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall, sedan beslutet vunnit laga kraft, länsstyrelsen, ändå att felaktigheten ej föranlett omröstningens upphävande, låta i längden införa av förklaringen föranledd rättelse.

10 §.

Har mot röstlängd, som blivit i föreskriven ordning framlagd, anmärkning ej förekommit, eller har med anledning av framställd anmärkning beslut givits och rättelse, där sådan ifrågakommer, gjorts i röstlängden, länder längden, i den mån ej enligt *andra stycket* rättelse skall verkställas, till ovillkorlig efterrättelse, intill dess ny röstlängd på föreskrivet sätt kommit till stånd.

Har på klagan, som förts i samband med besvär över valförrättning eller annan omröstning, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall, sedan beslutet vunnit laga kraft, länsstyrelsen, ändå att felaktigheten ej föranlett omröstningens upphävande, låta i längden införa av förklaringen föranledd rättelse.

***Kap. 4.* Om valdag.**

§ 11.

Mom. 1. Val av *landstingsmän* skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så besluter, närmast därförut infallande lördag.

Valet må dock utsättas till annan dag under tiden från och med den 13

***4 kap.* Om valdag.**

11 §.

Val av *landstingsmän* skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så besluter, närmast därförut infallande lördag.

Valet må dock utsättas till annan dag under tiden från och med den 13

(Kungl. Maj:ts förslag.)

till och med den 30 september, därest samma år, då valet skall äga rum, på landet av kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dem å ordinarie sammankomst i mars månad och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad så beslutes med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. Bestämmes annan valdag än tredje söndagen i september, skall underrättelse därom meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

(Utskottets förslag.)

till och med den 30 september, därest samma år, då valet skall äga rum, på landet av kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dem å ordinarie sammankomst i mars *eller april* månad och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad så beslutes med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. Bestämmes annan valdag än tredje söndagen i september, skall underrättelse därom meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

12 §.

Mom. 2. Val av *kommunalfullmäktige* skall förrättas under tiden från och med den 13 september till och med den 20 oktober. Valdag bestämmes, *med iakttagande av vad i § 12 sägs,* det år, då valet skall äga rum, av kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kommunalstämman. Beslut, varigenom valet bestämmes till dagen för landstingsmannaval i valdistriktet, skall fattas före den 15 juli.

Val av *kommunalfullmäktige* skall förrättas *å söndag* under tiden från och med den 13 september till och med den 20 oktober. Valdag bestämmes det år, då valet skall äga rum, av kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kommunalstämman. Beslut, varigenom valet bestämmes till dagen för landstingsmannaval i valdistriktet, skall fattas före den 15 juli.

I fråga om val av *municipalfullmäktige* skall vad nu är sagt äga motsvarande tillämpning, dock må val av municipalfullmäktige icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval för samhället. Där kommunalfullmäktigval i kommun, varav samhället utgör del, icke förrättas å samma dag som landstingsmannaval, må municipalstämman eller, där municipalfullmäktige finnas, dessa besluta, att municipalfullmäktigvalet skall äga rum å samma dag som kommunalfullmäktigvalet.

13 §.

Mom. 3. Val av *stadsfullmäktige* skall förrättas under tiden från och med den 13 september till november månads utgång. *Magistraten utsätter för staden eller, där staden är indelad i valkretsar, för varje valkrets dag, då*

Val av *stadsfullmäktige* skall förrättas under tiden från och med den 13 september till november månads utgång. *Valdag bestämmes av magistraten.* Val må dock ej förrättas å samma dag som landstingsmannaval för

(Kungl. Maj:ts förslag.)

valet skall förrättas. Val må dock ej förrättas å samma dag som landstingsmannaval för staden, därest icke stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmänna rådstugan före den 15 juli det år, då valet skall äga rum, sådant besluter, i vilket fall magistraten har att utsätta valet till den sålunda bestämda dagen.

Mom. 4. Val av *kyrkofullmäktige* för församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, skall förrättas under tiden från och med den 13 september till och med den 20 oktober och för annan församling under tiden från och med den 13 september till november månads utgång.

Dag för val av kyrkofullmäktige för församling bestämmes, *med iakttagande av vad i § 12 sägs,* det år, då valet skall äga rum, av kyrkofullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kyrkostämman. Skola kyrkofullmäktige väljas både för kyrklig samfällighet, som avses i *kap. 1 § 1* i lagen om församlingsstyrelse, och för församling, vilken helt eller delvis ingår i samfälligheten, skall i församlingen eller församlingsdelen val av fullmäktige för samfälligheten äga rum å samma dag som val av fullmäktige för församlingen. I annat fall bestämmes dag för val av fullmäktige för samfälligheten av samfällighetens fullmäktige eller, där sådana ej finnas, av samfällighetens kyrkostämma. Skola kyrkofullmäktige väljas både för församling och för skoldistrikt, som utgör del av församlingen, skall för skoldistriktet val av fullmäktige äga rum å samma dag som val av fullmäktige för församlingen. Där val av kyrkofullmäktige för församlingen skall förrättas å sam-

(Utskottets förslag.)

staden, därest icke stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmänna rådstugan före den 15 juli det år, då valet skall äga rum, sådant besluter, i vilket fall magistraten har att utsätta valet till den sålunda bestämda dagen.

Beträffande Stockholms stad gäller vad särskilt är stadgat.

14 §.

Val av *kyrkofullmäktige* för församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, skall förrättas *å söndag* under tiden från och med den 13 september till och med den 20 oktober och för annan församling under tiden från och med den 13 september till november månads utgång.

Dag för val av kyrkofullmäktige för församling bestämmes det år, då valet skall äga rum, av kyrkofullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kyrkostämman. Skola kyrkofullmäktige väljas både för kyrklig samfällighet, som avses i *1 §* i lagen om församlingsstyrelse, och för församling, vilken helt eller delvis ingår i samfälligheten, skall i församlingen eller församlingsdelen val av fullmäktige för samfälligheten äga rum å samma dag som val av fullmäktige för församlingen. I annat fall bestämmes dag för val av fullmäktige för samfälligheten av samfällighetens fullmäktige eller, där sådana ej finnas, av samfällighetens kyrkostämma. Skola kyrkofullmäktige väljas både för församling och för skoldistrikt, som utgör del av församlingen, skall för skoldistriktet val av fullmäktige äga rum å samma dag som val av fullmäktige för församlingen. Där val av kyrkofullmäktige för församlingen skall förrättas å samma dag som val

(Kungl. Maj:ts förslag.)

ma dag som val av fullmäktige för kyrklig samfällighet, i vilken församlingen helt eller delvis ingår, skall dock val av kyrkofullmäktige för skoldistriktet äga rum å annan dag. Skall val av kyrkofullmäktige för skoldistriktet ej äga rum å samma dag som val av fullmäktige för församlingen, bestämmes dag för val av fullmäktige för skoldistriktet av skoldistriktets fullmäktige eller, där sådana ej finnas, av skoldistriktets kyrkostämma.

Kyrkligt val må icke förrättas å dag, då *kommunalt* val inom valdistriktet äger rum.

Mom. 5. Beträffande *Stockholms stad* gäller vad särskilt är stadgat *om tid för förrättande av val av stadsfullmäktige och kyrkofullmäktige.*

(Utskottets förslag.)

av fullmäktige för kyrklig samfällighet, i vilken församlingen helt eller delvis ingår, skall dock val av kyrkofullmäktige för skoldistriktet äga rum å annan dag. Skall val av kyrkofullmäktige för skoldistriktet ej äga rum å samma dag som val av fullmäktige för församlingen, bestämmes dag för val av fullmäktige för skoldistriktet av skoldistriktets fullmäktige eller, där sådana ej finnas, av skoldistriktets kyrkostämma.

Val av kyrkofullmäktige må icke förrättas å dag, då val *av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige eller stadsfullmäktige* inom valdistriktet äger rum.

Beträffande *församling i Stockholm* gäller vad särskilt är stadgat.

§ 12.

Mom. 1. I landskommun, vars invånarantal överstiger 3,000, skall val av kommunalfullmäktige bestämmas att äga rum å två på varandra följande dagar, av vilka den ena skall vara en söndag.

I sådan kommun skall ock val av landstingsmän äga rum, förutom å den i § 11 mom. 1 åsyftade dagen, jämväl å dagen närmast efter eller enligt valnämndens beprövande närmast före sagda dag.

Är kommun delad i valdistrikt, skola stadgandena i detta moment i stället äga tillämpning å varje valdistrikt, vars invånarantal överstiger 3,000.

Mom. 2. I församling på landet, vars invånarantal överstiger 3,000, skall val av kyrkofullmäktige bestämmas att äga rum å två på var-

15 §.

Val av landstingsmän må äga rum, förutom å den i 11 § åsyftade dagen, jämväl å dagen närmast efter eller närmast före sagda dag. Beslut härom fattas på landet av kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dem och i stad av magistraten.

16 §.

Val av kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige, stadsfullmäktige eller kyrkofullmäktige må bestämmas att äga rum å två på varandra följande dagar. I valdistrikt på landet skall endera dagen vara en söndag. Beslut om valets bestämmande till särskilda dagar fattas beträffande val av kommunalfullmäktige av kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kommu-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

andra följande dagar, av vilka den ena skall vara en söndag.

Är församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, delad i valdistrikt, skola stadgandena i detta moment äga tillämpning å varje valdistrikt på landet, vars invånarantal överstiger 3,000.

Mom. 3. I denna paragraf omförmäld utsträckning av tiden för val skall icke, i annat fall än i § 17 sägs, äga rum vid val i köping, som bildar särskild kommun eller särskild församling.

(Utskottets förslag.)

nalstämman, beträffande val av municipalfullmäktige av municipalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av municipalstämman, beträffande val av stadsfullmäktige av magistraten, samt beträffande val av kyrkofullmäktige av kyrkofullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kyrkostämman.

§ 13.

I fall, som avses i § 12, må valet endera förrättningsdagen äga rum å annan lokal än den sedvanliga, därest valnämnden med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra förhållanden inom *kommun, församling eller valdistrikt* prövar det erforderligt.

17 §.

Har val i valdistrikt på landet bestämts att äga rum å särskilda dagar, må valet endera förrättningsdagen äga rum å annan lokal än den sedvanliga, därest valnämnden med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra förhållanden inom *valdistriktet* prövar det erforderligt.

Utsättes val att endera förrättningsdagen äga rum å annan lokal än den sedvanliga, äger valnämnden jämväl, där förhållandena det påkalla, bestämma, att valförrättningen den senare dagen icke skall företagas förrän å andra dagen efter föregående förrättningsdag, dock att endera förrättningsdagen alltid skall vara en söndag.

Vad i denna paragraf stadgas skall icke äga tillämpning beträffande val i köping, som bildar särskild kommun, eller i municipalsamhälle, som helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare.

§ 14.

Där synnerliga skäl därtill äro, må beträffande kommun, församling eller valdistrikt, som avses i § 12, val enligt valnämndens bestämmande utsättas att äga rum jämväl en påföljande tredje förrättningsdag å annan tillgänglig

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
lokal än den, där förrättning under första eller andra dagen skall hållas. Utsättes valet sålunda jämväl till en tredje förrättningsdag, äga föreskrifterna i § 13 andra stycket motsvarande tillämpning.	
§ 15.	*18 §.*

Har val bestämts till samma dag som annat val inom valdistriktet, och utsättes endera valet till särskilda dagar, skall, där valen skola förrättas inför samma valförrättare, den sålunda utsträckta tiden tillämpas jämväl i fråga om det andra valet.

§ 16.	
Väljare är oförhindrad att avgiva sin röst vilken av de för valet utsatta förrättningsdagarna han önskar å den för denna dag bestämda lokalen.	Väljare är oförhindrad att avgiva sin röst vilken av de för valet utsatta förrättningsdagarna han önskar å den för denna dag bestämda lokalen.
§ 17.	
Mom. 1. På valnämnden ankommer, huruvida sådan utsträckning av tiden för val, som omförmäles i § 12 mom. 1, skall äga rum vid val av kommunalfullmäktige eller landstingsmän i köping, som bildar särskild kommun, samt i annan kommun på landet eller valdistrikt därinom, som icke uppnått ett invånarantal överstigande 3,000.	
Finnes sådan utsträckning böra äga rum, skall gälla vad i §§ 15 och 16 föreskrives samt för annan kommun på landet än köping och för valdistrikt inom sådan kommun jämväl vad i §§ 13 och 14 stadgas.	
Vid val av municipalfullmäktige äger, där municipalsamhället helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, valnämnden i varje valdistrikt och i annat fall municipal-	

(Kungl. Maj:ts förslag.)

stämmans ordförande bestämma, att den i § 12 mom. 1 omförmälda utsträckningen av tiden för val skall äga rum, och gäller i sådant fall vad i §§ 15 och 16 föreskrives.

Mom. 2. På valnämnden ankommer, huruvida sådan utsträckning av tiden för val, som omförmäles i § 12, mom. 1, skall äga rum vid val av kyrkofullmäktige i köping, som bildar särskild församling, samt i annan församling eller valdistrikt på landet, som icke uppnått ett invånarantal överstigande 3,000.

Finnes sådan utsträckning böra äga rum, skall gälla vad i §§ 13—16 är stadgat, dock skola i fråga om köping, som bildar särskild församling, och valdistrikt därinom §§ 13 och 14 icke äga tillämpning.

§ 18.

Val av stadsfullmäktige eller av landstingsmän för stad eller av kyrkofullmäktige för församling eller valdistrikt i stad må efter magistratens bestämmande utsträckas att hållas två på varandra följande dagar. Förordnas om sådan utsträckning, skall gälla vad i §§ 15 och 16 stadgas.

(Utskottets förslag.)

§ 19. *19 §.*

Utsättes val av *landstingsmän* till särskilda dagar, skall underrättelse angående vilka dagar valet skall hållas samt å vilken lokal förrättningen skall för varje särskild förrättningsdag äga rum av valnämnden eller magistraten meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall ske.

***Kap. 5.* Om vals kungörande och förrättande.**

§ 20.

Mom. 1. När val av *landstingsmän* skall äga rum låter länsstyrelsen

***5 kap.* Om vals kungörande och förrättande.**

20 §.

1 mom. När val av *landstingsmän* skall äga rum, låter länsstyrelsen

(Kungl. Maj:ts förslag.)

därom i god tid förut utgå kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen skall antalet av dem som skola väljas inom varje valkrets angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, dagen och tiderna för valet ävensom valstället noggrant utsättas.

Mom. 2. Om val av *kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige* eller *stadsfullmäktige* skall i den beträffande kommunalstämma eller allmän rådstuga föreskrivna ordningen kungörelse utfärdas: i stad av magistraten, beträffande val av municipalfullmäktige i municipalsamhälle, som ej helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, av municipalstämmans ordförande samt i övriga fall av valnämndens ordförande. I kungörelsen skall antalet av dem som skola väljas angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, dagen och tiderna för valet ävensom valstället noggrant utsättas.

Mom. 3. Om val av *kyrkofullmäktige* skall i den för kyrkostämma föreskrivna ordningen kungörelse utfärdas: i stad av magistraten samt på landet av valnämndens ordförande. I kungörelsen skall antalet av dem som skola väljas angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, dagen och tiderna för valet ävensom valstället noggrant utsättas.

Mom. 4. Har val utsatts till särskilda dagar, skall i kungörelsen angående valet tydligt angivas, vilka dagar valet skall hållas samt å vilken lokal förrättningen skall för varje särskild förrättningsdag äga rum. I kungörelsen skall ock meddelas vad i *§ 16* är sagt.

(Utskottets förslag.)

därom i god tid förut utgå kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen skall antalet av dem som skola väljas inom varje valkrets angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, dagen och tiderna för valet ävensom valstället noggrant utsättas.

2 mom. Om val av *kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige* eller *stadsfullmäktige* skall i den beträffande kommunalstämma eller allmän rådstuga föreskrivna ordningen kungörelse utfärdas: i stad av magistraten, beträffande val av municipalfullmäktige i municipalsamhälle, som ej helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, av municipalstämmans ordförande samt i övriga fall av valnämndens ordförande. I kungörelsen skall antalet av dem som skola väljas angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, dagen och tiderna för valet ävensom valstället noggrant utsättas.

3 mom. Om val av *kyrkofullmäktige* skall i den för kyrkostämma föreskrivna ordningen kungörelse utfärdas: i stad av magistraten samt på landet av valnämndens ordförande. I kungörelsen skall antalet av dem som skola väljas angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, dagen och tiderna för valet ävensom valstället noggrant utsättas.

4 mom. Har val utsatts till särskilda dagar, skall i kungörelsen angående valet tydligt angivas, vilka dagar valet skall hållas samt å vilken lokal förrättningen skall för varje särskild förrättningsdag äga rum. I kungörelsen skall ock meddelas vad i *18 § andra stycket* är sagt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Mom. 5. I fråga om Stockholms stad gäller vad särskilt är stadgat om kallelse till val av stadsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

(Utskottets förslag.)

5 mom. I fråga om Stockholms stad gäller vad särskilt är stadgat om kallelse till val av stadsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

§ 21.

21 §.

Val äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförrättningens behöriga fortgång finner skäl meddela. Uppstår oordning, som valförrättaren ej kan avstyra, äger han att avbryta förrättningen.

I vallokal skall exemplar av denna lag finnas anslaget.

§ 22.

Mom. 1. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt å landet minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen och i stad minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där högmässogudstjänst å valdagen hålles i den församling, till vilken valdistriktet hör, skall uppehåll göras för den tid gudstjänsten pågår. Vad nu är stadgat gäller, där val hålles å särskilda dagar, med avseende å varje förrättningsdag.

Vallokal och valtider för varje valdistrikt bestämmas i stad av magistraten och på landet av valnämnden eller i fall, som avses i *§ 5 mom. 1* andra stycket, av municipalstämmans ordförande. Om beslut beträffande vallokal och valtider vid landstingsmannaval skall underrättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

Mom. 2. Där *kommunalt val* förrättas å samma dag och inför samma valförrättare som annat sådant val eller val av elektorer för utseende av ledamöter av riksdagens första kam-

22 §.

1 mom. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt å landet minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen och i stad minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där högmässogudstjänst å valdagen hålles i den församling, till vilken valdistriktet hör, skall uppehåll göras för den tid gudstjänsten pågår. Vad nu är stadgat gäller, där val hålles å särskilda dagar, med avseende å varje förrättningsdag.

Vallokal och valtider för varje valdistrikt bestämmas i stad av magistraten och på landet av valnämnden eller i fall, som avses i *5 §* andra stycket, av municipalstämmans ordförande. Om beslut beträffande vallokal och valtider vid landstingsmannaval skall underrättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

2 mom. Där *kommunalval* förrättas å samma dag och inför samma valförrättare som annat sådant val eller val av elektorer för utseende av ledamöter av riksdagens första kam-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

mare *så ock då två kyrkliga val samma dag förrättas,* skola valen förrättas i samband, så att tillfälle beredes väljare, som äger utöva rösträtt vid båda valen, att samtidigt avgiva sina röster. Om sammanräkning av de vid de särskilda valen avgivna rösterna skall verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas vid vartdera valet.

(Utskottets förslag.)

mare, skola valen förrättas i samband, så att tillfälle beredes väljare, som äger utöva rösträtt vid båda valen, att samtidigt avgiva sina röster. Om sammanräkning av de vid de särskilda valen avgivna rösterna skall verkställas av olika myndigheter, skall särskilt exemplar av röstlängden användas vid vartdera valet.

§ 23.

23 §.

Val är omedelbart och sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken. Nederst å valsedels framsida må vara såsom valbeteckning anbragt en av beteckningarna »landstingsmannaval», »kommunalfullmäktigval», »municipalfullmäktigval», »stadsfullmäktigval», »kyrkofullmäktigval för församlingen», »kyrkofullmäktigval för samfälligheten» eller »kyrkofullmäktigval för skoldistriktet» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val. Ovanför namnen skall å valsedel utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av väljare eller för viss meningsriktning). Ovanför partibeteckningen må förekomma en kartellbeteckning (beteckning i ord för två eller flera vid valet samverkande partier) och mellan partibeteckningen och namnen en fraktionsbeteckning (beteckning i ord för viss grupp av väljare eller viss meningsriktning inom partiet).

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift å den eller de utseddas namn, titel eller yrke och hemvist, så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn å någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel eller särskild del därav upptagna flera namn, än enligt *§ 24* är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn å någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel eller särskild del därav upptagna flera namn, än enligt *24 §* är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

§ 24.

24 §.

Valsedel skall upptaga namnen antingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär 1 vid denna lag utvisar.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst dubbelt så många som det antal landstingsmän eller fullmäktige valet avser, dock må, där endast en landstingsman skall utses, valsedel innehålla tre namn. Namnen gälla själva landstingsmanna- eller fullmäktigvalet, samt, i den mån de icke därvid tagas i anspråk, val av suppleanter för landstingsmän eller av efterträdare för fullmäktige.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst två namn utöver det antal landstingsmän eller fullmäktige valet avser. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva landstingsmanna- eller fullmäktigvalet samt, i den mån namnen icke därvid tagas i anspråk, val av suppleanter eller efterträdare. För suppleantvalet eller efterträdarvalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva landstingsmanna- eller fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra. För val av suppleant eller efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva landstingsmanna- eller fullmäktigvalet, anses såsom obefintligt.

§ 25.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

som *uppenbarligen blivit* med avsikt å vilken finnes något kännetecken, där anbragt;

vilken upptager valbeteckning å annat ställe än nederst å framsidan;

vilken saknar partibeteckning;

vilken upptager parti-, kartell- eller fraktionsbeteckning å annat ställe än ovanför namnen;

vilken upptager flera än tre beteckningar ovanför namnen; eller

vilken icke upptager något giltigt namn.

Har vid val, vilket förrättats i samband med annat val, avgivits sedel, försedd med valbeteckning för det senare valet, skall detta icke föranleda att sedeln ogillas.

Finnas i ett valkuvert, som avlämnats vid val förrättat i samband med annat val, två valsedlar, av vilka den ena är försedd med valbeteckning för det förra valet och den andra för det senare valet, skall endast sedeln med valbeteckning för det val, varvid valkuvertet avgivits, räknas.

Finnas i ett valkuvert två likalydande valsedlar, skall allenast en sedel räknas.

Finnas i annat fall än nu sagts i ett valkuvert två valsedlar, eller finnas i ett valkuvert flera än två valsedlar, äro de alla ogilla. Där i valkuvert finnes jämte valsedel annat än sådan sedel, är valsedeln ogill.

25 §.

som *uppenbarligen blivit* med avsikt å vilken finnes något kännetecken, där anbragt;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 26.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas väljarna för det ändamål, varom förmäles i *§ 27*. Till varje väljare utlämnas ett valkuvert. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för valet. Innan valkuvert utlämnas, skall, där förfarande, som avses *i § 34 mom. 2*, ej kommer att äga rum, å kuvertet intryckas en stämpel utvisande valdistriktet. Blanketter till valsedlar skola jämväl tillhandahållas i vallokalen.

Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

(Utskottets förslag.)

26 §.

Vid valförrättning skola kuvert av ogenomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas väljarna för det ändamål, varom förmäles i *27 §*. Till varje väljare utlämnas ett valkuvert. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt valbeteckning för valet. Innan valkuvert utlämnas, skall, där förfarande, som avses *i 34 § 2 mom.*, ej kommer att äga rum, å kuvertet intryckas en stämpel utvisande valdistriktet. Blanketter till valsedlar skola jämväl tillhandahållas i vallokalen.

Omedelbart före röstningens början skall ordföranden visa de närvarande, att valurnan är tom.

§ 27.

27 §.

Väljarna äga avgiva sina röster i den tur de anmäla sig hos valförrättaren.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för envar att med valhemlighetens bevarande inlägga sin valsedel i kuvertet. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller dylikt, dock så anordnat, att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen; och åligger det valförrättaren att vaka över att väljares förehavande därstädes ej kan av någon iakttagas. Efter det väljaren vid någon av omförmälda särskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit detsamma, har han att utan dröjsmål personligen överlämna det till ordföranden. Sedan denne förvissat sig, att den, som avlämnar valkuvertet, är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad, ävensom tillsett, att kuvertet är försett med vederbörlig valbeteckning samt, där så är föreskrivet, behörigen stämplat men eljest på utsidan omärkt, nedlägger ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats. Valkuvert, som saknar vederbörlig valbeteckning eller stämpel, eller som är å utsidan märkt med annat kännetecken, skall ej mottagas.

Väljare, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

§ 28.

Äro äkta makar båda röstberättigade, må den ena av dem ingiva val-

28 §.

Äro äkta makar båda röstberättigade, må den ena av dem ingiva val-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

sedel genom andra maken. Vill väljare begagna dylik rätt, skall valsedelsförsändelse anordnas tidigast fjorton dadagar före dagen för valets början. Valsedelsförsändelse skall anses vara anordnad den dag, då det i *§ 29* omförmälda vittnesintyget underskrives.

(Utskottets förslag.)

sedel genom andra maken. Vill väljare begagna dylik rätt, skall valsedelsförsändelse anordnas tidigast fjorton dadagar före dagen för valets början. Valsedelsförsändelse skall anses vara anordnad den dag, då det i *29 §* omförmälda vittnesintyget underskrives.

§ 29.

För valsedelsförsändelse, som avses i *§ 28*, skall användas ett innerkuvert och ett ytterkuvert, vilka tillhandahållas genom kommunens eller församlingens försorg. Ej må för ändamålet annat kuvert brukas. Om beskaffenheten av kuvert och om väljarens rätt att kostnadsfritt erhålla kuvert sägs i *§ 60*.

29 §.

För valsedelsförsändelse, som avses i *28 §*, skall användas ett innerkuvert och ett ytterkuvert, vilka tillhandahållas genom kommunens eller församlingens försorg. Ej må för ändamålet annat kuvert brukas. Om beskaffenheten av kuvert och om väljarens rätt att kostnadsfritt erhålla kuvert sägs i *60 §*.

Väljaren skall själv frivilligt inlägga sin valsedel i innerkuvertet och tillsluta detta samt i närvaro av ett ojävigt vittne inlägga innerkuvertet i ytterkuvertet, vilket omedelbart därpå tillslutes av väljaren. En å ytterkuvertet anbragt förklaring att sålunda tillgått skall därefter av väljaren egenhändigt undertecknas. Vid namnet tecknas uppgift å det valdistrikt väljaren vid tiden för valet tillhör och hans hemvist inom valdistriktet.

Vittnet intygar å ytterkuvertet, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att väljaren egenhändigt undertecknat nämnda förklaring.

§ 30.

Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken, avlämnar vid valförrättningen till ordföranden valsedelsförsändelse, varom sägs i *§§ 28 och 29*. Finnes, att båda makarna äro röstberättigade, att ytterkuvertet är sådant, som avses i *§ 29*, samt att därå äro tecknade förklaring av väljaren och vittnesintyg i behörigt skick, och förekommer ej skälig anledning, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ordföranden ytterkuvertet; i annat fall skall det ej mottagas.

Sedan ordföranden därefter tillsett,

30 §.

Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken, avlämnar vid valförrättningen till ordföranden valsedelsförsändelse, varom sägs i *28 och 29 §§*. Finnes, att båda makarna äro röstberättigade, att ytterkuvertet är sådant, som avses i *29 §*, samt att därå äro tecknade förklaring av väljaren och vittnesintyg i behörigt skick, och förekommer ej skälig anledning, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ordföranden ytterkuvertet; i annat fall skall det ej mottagas.

Sedan ordföranden därefter tillsett,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

att innerkuvertet är sådant, som avses i § *29*, samt att det är tillslutet och utan annat märke än i § *60* omförmäld ändamålsbeteckning, stämplas detsamma, där så i § *26* är föreskrivet, och nedlägges i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats.

Är innerkuvertet ej sådant, som avses i § *29*, eller ej tillslutet eller finnes å dess utsida annat märke än ändamålsbeteckningen, skall det ej mottagas.

§ *31.*

Ej må någon i annan ordning än nu är sagd utöva sin rösträtt; dock skall om rätt att i visst fall ingiva valsedel till den myndighet, som har att verkställa sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna, gälla vad i *kap. 6* stadgas.

§ *32.*

Mom. 1. Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig, att sigillen äro obrutna.

(Utskottets förslag.)

att innerkuvertet är sådant, som avses i *29* §, samt att det är tillslutet och utan annat märke än i *60* § omförmäld ändamålsbeteckning, stämplas detsamma, där så i *26* § är föreskrivet, och nedlägges i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats.

Är innerkuvertet ej sådant, som avses i *29* §, eller ej tillslutet eller finnes å dess utsida annat märke än ändamålsbeteckningen, skall det ej mottagas.

31 §.

Ej må någon i annan ordning än nu är sagd utöva sin rösträtt; dock skall om rätt att i visst fall ingiva valsedel till den myndighet, som har att verkställa sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna, gälla vad i *6 kap.* stadgas.

32 §.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig, att sigillen äro obrutna.

De väljare, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valförrättningen eller då valförrättningen skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att i den tur de anmäla sig avlämna sina valsedlar.

§ *33.*

Mom. 1. När alla, som vid det för valförrättnings slut fastställda klockslaget äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklarar ordföranden röstningen avslutad.

33 §.

1 mom. När alla, som vid det för valförrättnings slut fastställda klockslaget äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklarar ordföranden röstningen avslutad.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

M o m. 2. Omedelbart därefter upptagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med särskilda av Konungen fastställda formulär och i formulären givna anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet. Därefter tillkännagivas såväl antalet valkuvert som antalet av nyssnämnda personer. Där särskilda val förrättas å samma dag inför samma valförrättare, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet för vartdera valet.

M o m. 3. Sedan dessa åtgärder vidtagits, inläggas valkuverten, där förfarande enligt *§ 34* icke kommer att äga rum, i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift angivande valet. De sålunda åsatta sigillen skola därefter avtryckas å protokollet. Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Omslagen jämte protokollet skola därefter läggas i säkert förvar. Efter det valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen.

M o m. 4. Då val förrättas å särskilda dagar, skall vad i *mom. 1—3* är föreskrivet äga motsvarande tillämpning beträffande varje förrättningsdag. Å annan förrättningsdag än den sista skola, även om förfarande enligt *§ 34* kommer att äga rum, vidtagas de i *mom. 3* omförmälda åtgärder, därvid omslagen jämväl skola förses med påskrift angivande förrättningsdagen.

(Utskottets förslag.)

2 m o m. Omedelbart därefter upptagas valkuverten ur valurnan och räknas oöppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med särskilda av Konungen fastställda formulär och i formulären givna anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet. Därefter tillkännagivas såväl antalet valkuvert som antalet av nyssnämnda personer. Där särskilda val förrättas å samma dag inför samma valförrättare, skall dessutom anteckning om detta förhållande göras i protokollet för vartdera valet.

3 m o m. Sedan dessa åtgärder vidtagits, inläggas valkuverten, där förfarande enligt *34 §* icke kommer att äga rum, i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill och förses med påskrift angivande valet. De sålunda åsatta sigillen skola därefter avtryckas å protokollet. Därjämte skall i protokollet antecknas antalet omslag, vari valkuverten inlagts. Omslagen jämte protokollet skola därefter läggas i säkert förvar. Efter det valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen.

4 m o m. Då val förrättas å särskilda dagar, skall vad i *1—3 mom.* är föreskrivet äga motsvarande tillämpning beträffande varje förrättningsdag. Å annan förrättningsdag än den sista skola, även om förfarande enligt *34 §* kommer att äga rum, vidtagas de i *3 mom.* omförmälda åtgärder, därvid omslagen jämväl skola förses med påskrift angivande förrättningsdagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 34.

M o m. 1. Där magistrat jämlikt *§ 42* har att verkställa sammanräkning av de avgivna rösterna samt fråga ej är om val av landstingsmän för valkrets omfattande två eller flera städer, må sammanräkningen verkställas omedelbart efter vidtagande av de i *§ 33 mom. 2* omförmälda åtgärderna. Härvid skall i tillämpliga delar gälla vad i *kap. 7* stadgas.

M o m. 2. Vid val av landstingsmän, för vilket sammanräkning ej omedelbart verkställes jämlikt *mom. 1,* så ock vid val av kommunalfullmäktige och municipalfullmäktige ävensom av kyrkofullmäktige för församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, skola följande åtgärder vidtagas.

a) Sedan i *§ 33 mom. 2* föreskrivna åtgärder vidtagits, öppnas valkuverten och uttages innehållet. Innan så sker, skall, där valet förrättats å särskilda dagar, ordföranden hava inför öppna dörrar förvissat sig, att de sigill, som åsatts de i *§ 33 mom. 3* omförmälda omslagen, överensstämma med de å protokollet avtryckta och äro obrutna, ävensom uttagit valkuverten ur omslagen, i samband varmed kuverten skola hava räknats.

(Utskottets förslag.)

34 §.

1 m o m. Där magistrat jämlikt *42 §* har att verkställa sammanräkning av de avgivna rösterna samt fråga ej är om val av landstingsmän för valkrets omfattande två eller flera städer, må sammanräkningen verkställas omedelbart efter vidtagande av de i *33 § 2 mom.* omförmälda åtgärderna. Härvid skall i tillämpliga delar gälla vad i *7 kap.* stadgas.

2 m o m. Vid val av landstingsmän, för vilket sammanräkning ej omedelbart verkställes jämlikt *1 mom.,* så ock vid val av kommunalfullmäktige och municipalfullmäktige ävensom av kyrkofullmäktige för församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, skola följande åtgärder vidtagas.

a) Sedan i *33 § 2 mom.* föreskrivna åtgärder vidtagits, öppnas valkuverten och uttages innehållet. Innan så sker, skall, där valet förrättats å särskilda dagar, ordföranden hava inför öppna dörrar förvissat sig, att de sigill, som åsatts de i *33 § 3 mom.* omförmälda omslagen, överensstämma med de å protokollet avtryckta och äro obrutna, ävensom uttagit valkuverten ur omslagen, i samband varmed kuverten skola hava räknats.

b) Befinnes därvid ett valkuvert vara tomt eller dess innehåll utgöras av annat än en valsedel skall, efter det att i senare fallet innehållet återinlagts, valkuvertet inläggas i ett annat kuvert, som tillslutes. Antalet sålunda tillslutna kuvert räknas, varefter kuverten inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika kuvert ävensom dessas antal.

c) Förekommer anledning antaga, att valsedel, som utgjort ett valkuverts enda innehåll, är ogill, lägges sedeln åsido. Antalet sålunda åsidolagda valsedlar räknas, varefter sedlarna inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika valsedlar, ävensom dessas antal.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

d) De valsedlar, vilka icke enligt bestämmelserna under b) och c) återinlagts i sina valkuvert eller lagts åsido, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å väljarbeteckning (kartell-, parti- och fraktionsbeteckning), sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de inneliggande valsedlarnas väljarbeteckning samt antal.

e) De omslag, varom i detta *mom.* förmäles, skola, utöver ovan föreskrivna anteckningar, förses med anteckning, utvisande valdistriktet, där förrättningen äger rum. Omslagen skola vara av hållfast beskaffenhet samt omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, vilka sigill avtryckas å protokollet.

f) I protokollet skall, utöver vad i *mom. 2* sagts, ytterligare antecknas:

(Utskottets förslag.)

e) De omslag, varom i detta *moment* förmäles, skola, utöver ovan föreskrivna anteckningar, förses med anteckning, utvisande valdistriktet, där förrättningen äger rum. Omslagen skola vara av hållfast beskaffenhet samt omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, vilka sigill avtryckas å protokollet.

f) I protokollet skall, utöver vad i *33 § 2 mom.* sagts, ytterligare antecknas:

1) antalet valkuvert, vilka enligt bestämmelserna i b) inneslutits i andra kuvert, jämte antalet omslag, vari dessa kuvert inlagts;

2) antalet valsedlar, vilka enligt bestämmelserna i c) lagts åsido, jämte antalet omslag, vari dessa sedlar inlagts;

3) antalet valsedlar i varje sådan grupp, som omförmäles i d), samt gruppens väljarbeteckning jämte antalet omslag, vari gruppens sedlar inlagts;

g) Förrättningen bör utan avbrott bringas till slut. Därest särskilda skäl föranleda avbrott, må förrättningen icke avbrytas i annan ordning än att, sedan de i *§ 33 mom. 2* föreskrivna åtgärderna vidtagits, verkställandet av de i a)—f) här ovan föreskrivna åtgärderna i sin helhet uppskjutes, dock icke längre än till påföljande dag. Innan förrättningen sålunda avbrytes, skall tid för densammas fortsättande tillkännagivas; och skola valkuverten inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och förrättningen må ej ånyo företagas, innan valförrättaren

g) Förrättningen bör utan avbrott bringas till slut. Därest särskilda skäl föranleda avbrott, må förrättningen icke avbrytas i annan ordning än att, sedan de i *33 § 2 mom.* föreskrivna åtgärderna vidtagits, verkställandet av de i a)—f) här ovan föreskrivna åtgärderna i sin helhet uppskjutes, dock icke längre än till påföljande dag. Innan förrättningen sålunda avbrytes, skall tid för densammas fortsättande tillkännagivas; och skola valkuverten inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar; och förrättningen må ej ånyo företagas, innan valförrättaren

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
inför öppna dörrar förvissat sig, att de åsatta sigillen äro obrutna.	inför öppna dörrar förvissat sig, att de åsatta sigillen äro obrutna.

h) Sedan de i a)—f) här ovan föreskrivna åtgärderna vidtagits samt valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas valförrättningen. Skall röstsammanräkningen verkställas av annan än valförrättaren, åligger det denne att ofördröjligen till den myndighet, som har att verkställa sammanräkningen, insända dels de förseglade omslag, som avses i detta moment, dels valprotokollet eller, där val förrättats å särskilda dagar, samtliga protokoll för valet, dels ock röstlängden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen assureras. Då sådant insändande ej skall äga rum, skola omslagen jämte protokollet läggas i säkert förvar.

Mom. 3. Vid val av stadsfullmäktige samt av kyrkofullmäktige för stadsförsamling äger magistraten besluta, att de i *mom. 2* omförmälda åtgärderna skola vidtagas.	*3 mom.* Vid val av stadsfullmäktige samt av kyrkofullmäktige för stadsförsamling äger magistraten besluta, att de i *2 mom.* omförmälda åtgärderna skola vidtagas.

***Kap. 6.* Om rätt för väljare att i vissa fall ingiva valsedel till den myndighet, som har att verkställa röstsammanräkning.**	***6 kap.* Om rätt för väljare att i vissa fall ingiva valsedel till den myndighet, som har att verkställa röstsammanräkning.**
§ 35.	*35 §.*

Väljare, som tillhör någon av nedanstående yrkes- eller tjänstegrupper, må i den ordning i detta kapitel föreskrives avgiva valsedel genom försändelse omedelbart till den myndighet, som har att verkställa sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna. Denna rätt må dock ej utövas i annat fall än då, enligt vad vid tiden för försändelsens anordnande kan tagas för visst, hinder för väljarens personliga inställelse vid valförrättningen möter på grund därav, att yrkets eller tjänstens utövning betingar hans vistande utom valdistriktet vid den tidpunkt, då röstningen äger rum.

Hindret skall styrkas på sätt i *§ 39* stadgas.	Hindret skall styrkas på sätt i *39 §* stadgas.

Den rätt nu är sagd tillkommer:

a) den som utövar militärtjänst;

b) den som utövar sjömansyrket eller såsom deltagare för egen eller annans räkning i fiske i öppen sjö eller i annan egenskap tillhör besättning eller annan personal å fartyg;

c) den som tillhör personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat;

d) den som tillhör personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid postverket, tullverket eller lots- eller fyrväsendet.

Rätt att avgiva valsedel genom försändelse, som nu nämnts, tillkommer

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

jämväl äkta make till den som tillhör personalen vid svensk beskickning eller svenskt konsulat, där vid tiden för försändelsens anordnande kan tagas för visst, att hinder för väljarens personliga inställelse vid valförrättningen möter på grund därav, att väljaren är bosatt å makens tjänsteort.

§ 36.

Valsedelsförsändelse må ej anordnas tidigare än trettio dagar före den dag, då valet skall börja, och ej heller senare än dagen för röstningens avslutande. Valsedelsförsändelse skall anses vara anordnad den dag, då det i *§ 39* omförmälda vittnesintyget underskrives.

36 §.

Valsedelsförsändelse må ej anordnas tidigare än trettio dagar före den dag, då valet skall börja, och ej heller senare än dagen för röstningens avslutande. Valsedelsförsändelse skall anses vara anordnad den dag, då det i *39 §* omförmälda vittnesintyget underskrives.

Valsedelsförsändelse skall hava inkommit till myndighet, som har att verkställa röstsammanräkningen, före sammanräkningens början och ej senare än dagen efter den, då röstningen avslutades.

§ 37.

Mom. 1. Vid anordnande av valsedelsförsändelse skall väljaren anlita ojävigt vittne.

37 §.

1 mom. Vid anordnande av valsedelsförsändelse skall väljaren anlita ojävigt vittne.

Vistas väljaren inom riket, skall såsom vittne anlitas på landet ordförande eller ledamot i valnämnd eller i kommunalnämnd samt i stad tjänsteman, som förordnas av magistraten.

Vistas väljaren utom riket, skall såsom vittne anlitas svensk konsul eller ock, där väljaren tillhör besättning eller annan personal å svenskt fartyg, dettas befälhavare eller, i händelse av förfall för denne, hans närmaste man.

De personer, som nämnts i detta moment, äro pliktiga att, när de därom anmodas, tillhandagå väljaren såsom nu är sagt.

I fråga om viss grupp av väljare äger Konungen förordna, vilka personer ytterligare må anlitas såsom vittne.

Mom. 2. Är väljaren ej personligen känd för vittnet, åligger det honom att styrka sin identitet antingen genom intygande av trovärdig person eller ock medelst prästbevis, debetsedel, arbets- eller sjöfartsbok eller annan tillfyllestgörande handling.

2 mom. Är väljaren ej personligen känd för vittnet, åligger det honom att styrka sin identitet antingen genom intygande av trovärdig person eller ock medelst prästbevis, debetsedel, arbets- eller sjöfartsbok eller annan tillfyllestgörande handling.

§ 38.

För valsedelsförsändelse skall användas ett innerkuvert med vidhäng-

38 §.

För valsedelsförsändelse skall användas ett innerkuvert med vidhäng-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

ande blankett och ett ytterkuvert, vilka tillhandahållas utom riket genom statsverkets och inom riket genom kommunens eller församlingens försorg. Ej må för ändamålet annat kuvert brukas. Om beskaffenheten av kuvert och om väljarens rätt att kostnadsfritt erhålla kuvert sägs i *§ 60.*

(Utskottets förslag.)

ande blankett och ett ytterkuvert, vilka tillhandahållas utom riket genom statsverkets och inom riket genom kommunens eller församlingens försorg. Ej må för ändamålet annat kuvert brukas. Om beskaffenheten av kuvert och om väljarens rätt att kostnadsfritt erhålla kuvert sägs i *60 §.*

§ 39.

39 §.

Väljaren skall i enrum inlägga sin valsedel i innerkuvertet och tillsluta detta. Därefter skall i vittnets närvaro å den innerkuvertet vidhängande blanketten tecknas noggrann upplysning angående de av väljarens yrke eller tjänst förorsakade omständigheter, som hindra hans personliga närvaro vid valförrättningen, ävensom förklaring, att han frivilligt och i enrum inlagt sin valsedel i kuvertet och själv tillslutit detta. Vad sålunda tecknats å blanketten skall egenhändigt underskrivas av väljaren. Tillika skola å blanketten angivas yrke eller tjänsteställning, valdistrikt, som väljaren vid tiden för valet tillhör, och hans hemvist inom valdistriktet, så ock de omständigheter i övrigt, angående vilka Konungen föreskriver, att uppgift härvid skall meddelas.

Vittnet skall å blanketten vitsorda de omständigheter, vilka av väljaren angivits såsom förfallogrund, och intyga, att väljaren egenhändigt skrivit sitt namn å blanketten, såsom ovan sagts, samt att han omedelbart dessförinnan befunnit sig i enrum, ävensom angiva dag och ort för intygets meddelande.

Innerkuvertet med vidhängande blankett skall av väljaren i vittnets närvaro inläggas i ytterkuvertet. Detta tillslutes och adresseras till den myndighet, som har att verkställa sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna. En å ytterkuvertet anbragt uppgift, att det innehåller väljarens valsedel, skall dessförinnan egenhändigt underskrivas av väljaren. Tillika angives det valdistrikt väljaren tillhör och hans hemvist inom distriktet. Därefter skall försändelsen av väljaren personligen överlämnas till nyssnämnda myndighet eller genom posten eller annorledes tillställas samma myndighet. Överlämnas försändelsen åt posten, skall den rekommenderas. Vittne, som enligt *§ 37* har skyldighet att på sätt

Innerkuvertet med vidhängande blankett skall av väljaren i vittnets närvaro inläggas i ytterkuvertet. Detta tillslutes och adresseras till den myndighet, som har att verkställa sammanräkning av de vid valet avgivna rösterna. En å ytterkuvertet anbragt uppgift, att det innehåller väljarens valsedel, skall dessförinnan egenhändigt underskrivas av väljaren. Tillika angives det valdistrikt väljaren tillhör och hans hemvist inom distriktet. Därefter skall försändelsen av väljaren personligen överlämnas till nyssnämnda myndighet eller genom posten eller annorledes tillställas samma myndighet. Överlämnas försändelsen åt posten, skall den rekommenderas. Vittne, som enligt *37 §* har skyldighet att på sätt

(Kungl. Maj:ts förslag.)

där sägs tillhandagå väljare, åligger ock att, då särskild anhållan därom framställes, ombesörja försändelsens postbefordran mot gottgörelse för postavgifter.

(Utskottets förslag.)

där sägs tillhandagå väljare, åligger ock att, då särskild anhållan därom framställes, ombesörja försändelsens postbefordran mot gottgörelse för postavgifter.

§ 40.

40 §.

Då valsedelsförsändelse ankommit till myndighet, som har att verkställa röstsammanräkningen, skall anteckning därom, med uppgift å dagen för ankomsten, ske i bok, som upplagts för ändamålet. Försändelserna förvaras under lås.

§ 41.

Närmare föreskrifter för tillämpning av stadgandena i *§§ 37 och 39* meddelas av Konungen.

41 §.

Närmare föreskrifter för tillämpning av stadgandena i *37 och 39 §§* meddelas av Konungen.

***Kap. 7.* Om rösternas sammanräknande och valets avslutande.**

§ 42.

Sammanräkning av de vid *kommunala och kyrkliga* val avgivna rösterna verkställes

vid val av *landstingsmän*

för valkrets, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, av länsstyrelsen,

för stad, som bildar egen valkrets, av magistraten; och

för annan stadsvalkrets av magistraten i den folkrikaste staden;

vid val av *kommunalfullmäktige* och *municipalfullmäktige* av länsstyrelsen;

vid val av *stadsfullmäktige* av magistraten; samt

vid val av *kyrkofullmäktige*

för församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, av länsstyrelsen; och

för stadsförsamling av magistraten.

***7 kap.* Om rösternas sammanräknande och valets avslutande.**

42 §.

Sammanräkning av de vid *kommunalval* avgivna rösterna verkställes

vid val av *landstingsmän*

för valkrets, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, av länsstyrelsen;

för stad, som bildar egen valkrets, av magistraten; och

för annan stadsvalkrets av magistraten i den folkrikaste staden;

vid val av *kommunalfullmäktige* och *municipalfullmäktige* av länsstyrelsen;

vid val av *stadsfullmäktige* av magistraten; samt

vid val av *kyrkofullmäktige*

för församling, som består av enbart landsbygd eller av landsbygd och stad, av länsstyrelsen; och

för stadsförsamling av magistraten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 43.

Sammanräkning verkställes vid offentlig förrättning, som skall påbörjas vid val av stadsfullmäktige ävensom av kyrkofullmäktige för stadsförsamling inom sju dagar, vid val av landstingsmän i stadsvalkrets inom fyra dagar från valförrättningarnas avslutande och i annat fall så snart omständigheterna medgiva det.

Där sammanräkningen verkställes av länsstyrelsen, skall om förrättningen utfärdas särskild kungörelse med uppgift i förekommande fall å den ordningsföljd, vari sammanräkningen, därest hinder icke möter, kommer att företagas för olika val; sådan särskild kungörelse skall senast sex dagar före förrättningens början införas i en eller flera av ortens mest spridda tidningar.

Där sammanräkningen verkställes av magistrat och ej äger rum omedelbart efter röstningens avslutande, skall tid och ställe för sammanräkningen sist dagen därförut kungöras i en eller flera av ortens mest spridda tidningar.

Det åligger den myndighet, som har att verkställa sammanräkningen, att i god tid före förrättningen tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, som avses i *§ 33 mom. 3* eller *§ 34 mom. 2,* inkommit från samtliga de valdistrikt, vilkas röster skola sammanräknas, samt att, där så ej skett, från försumlig valförrättare infordra vad som felas. Myndigheten verkställer även förberedande granskning av nämnda handlingar och inskaffar, där dessa härvid befinnas icke vara i behörigt skick, på lämpligt sätt de upplysningar rörande anledningen härtill, vilka prövas erforderliga.

(Utskottets förslag.)

43 §.

Det åligger den myndighet, som har att verkställa sammanräkningen, att i god tid före förrättningen tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, som avses i *33 § 3 mom.* eller *34 § 2 mom.,* inkommit från samtliga de valdistrikt, vilkas röster skola sammanräknas, samt att, där så ej skett, från försumlig valförrättare infordra vad som felas. Myndigheten verkställer även förberedande granskning av nämnda handlingar och inskaffar, där dessa härvid befinnas icke vara i behörigt skick, på lämpligt sätt de upplysningar rörande anledningen härtill, vilka prövas erforderliga.

§ 44.

Mom. 1. Å utsatt tid och ställe verkställes sammanräkningen inför öppna dörrar. Valprotokollen uppläsas och granskas, och sigillen å omslagen jämföras med de sigill, som äro avtryckta å protokollen. Förekommer därvid ej skälig anledning, att omslag blivit efter tillslutningen öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas

44 §.

1 mom. Å utsatt tid och ställe verkställes sammanräkningen inför öppna dörrar. Valprotokollen uppläsas och granskas, och sigillen å omslagen jämföras med de sigill, som äro avtryckta å protokollen. Förekommer därvid ej skälig anledning, att omslag blivit efter tillslutningen öppnat, brytes förseglingen. I annat fall lämnas

(Kungl. Maj:ts förslag.)

omslaget orubbat, och de däri inneslutna valsedlarna inverka ej på valet.

Mom. 2. Hava valsedelsförsändelser ankommit, räknas desamma och antalet jämföres med den över sådana försändelser förda boken. Därefter brytas försändelsernas ytterkuvert. Har försändelse ankommit senare än i *§ 36* är sagt eller är ytterkuvertet ej sådant eller ej försett med sådan påskrift, som föreskrives i *§§ 38 och 39,* eller förekommer skälig anledning, att ytterkuvert efter tillslutandet blivit öppnat, lämnas kuvertet obrutet och är däri innesluten valsedel utan verkan på valet. Sedan övriga ytterkuvert brutits, granskas innerkuverten med vidfästade blanketter. Finnas därvid flera kuvert härröra från samma väljare, äro de alla ogilla och läggas orubbade åsido.

I övrigt skall tillses:

att den som avgivit valsedelsförsändelsen är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad och icke har inför valförrättare utövat sin rösträtt,

att han jämlikt *§ 35* är behörig att avgiva valsedelsförsändelse,

att valsedelsförsändelsen anordnats inom tid, som stadgas i *§ 36,* och i enlighet med föreskrifterna i *§§ 37—39,* samt

att innerkuvertet är utan annat märke än ändamålsbeteckningen.

Brister något i nu nämnda hänseenden, lägges innerkuvertet orubbat åsido såsom ogillt. I annat fall avskiljes blanketten, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn antecknas, att rösträtten utövats. Därefter blandas de godkända innerkuverten med varandra.

Mom. 3. Sedan de i *mom. 1 och 2* föreskrivna åtgärderna vidtagits, uttagas valsedlarna ur de godkända inner-

(Utskottets förslag.)

omslaget orubbat, och de däri inneslutna valsedlarna inverka ej på valet.

2 mom. Hava valsedelsförsändelser ankommit, räknas desamma och antalet jämföres med den över sådana försändelser förda boken. Därefter brytas försändelsernas ytterkuvert. Har försändelse ankommit senare än i *36 §* är sagt eller är ytterkuvertet ej sådant eller ej försett med sådan påskrift, som föreskrives i *38 och 39 §§,* eller förekommer skälig anledning, att ytterkuvert efter tillslutandet blivit öppnat, lämnas kuvertet obrutet och är däri innesluten valsedel utan verkan på valet. Sedan övriga ytterkuvert brutits, granskas innerkuverten med vidfästade blanketter. Finnas därvid flera kuvert härröra från samma väljare, äro de alla ogilla och läggas orubbade åsido.

I övrigt skall tillses:

att han jämlikt *35 §* är behörig att avgiva valsedelsförsändelse,

att valsedelsförsändelsen anordnats inom tid, som stadgas i *36 §,* och i enlighet med föreskrifterna i *37—39 §§,* samt

att innerkuvertet är utan annat märke än ändamålsbeteckningen.

Brister något i nu nämnda hänseenden, lägges innerkuvertet orubbat åsido såsom ogillt. I annat fall avskiljes blanketten, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn antecknas, att rösträtten utövats. Därefter blandas de godkända innerkuverten med varandra.

3 mom. Sedan de i *1 och 2 mom.* föreskrivna åtgärderna vidtagits, uttagas valsedlarna ur de godkända inner-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

kuverten och ur de inför valförrättarna avgivna valkuverten. De sålunda uttagna valsedlarna jämte, där förfarande som avses i *§ 34 mom. 2* ägt rum, de från valförrättarna insända valsedlarna granskas, varefter myndigheten prövar valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut, som föranledas av valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt vad ovan är sagt inhämtade upplysningar.

(Utskottets förslag.)

kuverten och ur de inför valförrättarna avgivna valkuverten. De sålunda uttagna valsedlarna jämte, där förfarande som avses i *34 § 2 mom.* ägt rum, de från valförrättarna insända valsedlarna granskas, varefter myndigheten prövar valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut, som föranledas av valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt vad ovan är sagt inhämtade upplysningar.

§ 45.

45 §.

För rösternas sammanräknande ordnas valsedlarna efter väljarbeteckning (kartell-, parti- och fraktionsbeteckning) sålunda, att valsedlar med samma första beteckning sammanföras i särskilda grupper, här nedan benämnda A-grupper.

Förekomma inom A-grupp valsedlar med en andra beteckning, ordnas A-gruppens sedlar efter sådan beteckning i särskilda grupper, här nedan benämnda B-grupper. Till A-gruppen hörande sedlar med endast en beteckning bilda en särskild B-grupp.

Förekomma inom B-grupp valsedlar med en tredje beteckning, ordnas B-gruppens sedlar efter sådan beteckning i särskilda grupper, här nedan benämnda C-grupper. Till B-gruppen hörande sedlar med endast två beteckningar bilda en särskild C-grupp.

§ 46.

Mom. 1. a) För varje C-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å C-gruppens valsedlar, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare. Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

46 §.

1 mom. a) För varje C-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å C-gruppens valsedlar, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare. Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

b) Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln. C-gruppens valsedlar ordnas i namngrupper så, att sedlar med samma första namn bilda en namngrupp.

Valsedlarna inom varje namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på namngruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

c) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln. Den eller de namngrupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya namngrupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en namngrupp; däremot bibehållas övriga befintliga namngrupper oförändrade. Valsedlarna inom varje nybildad namngrupp räknas, och deras antal utgör namngruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet eller sammanlagda rösttalet för den eller de namngrupper, vilkas valsedlar gälla för namnet. Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke namngrupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med namngruppens platstal, ökat med 1, eller om flera namngrupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa namngruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en namngrupp motsvarar den del, namngruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som förut utdelats, och beräknas sålunda, att namngruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före namngruppens bildande. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet; höjning av den sista decimalsiffran må ej äga rum.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

Mom. 2. För varje B-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å B-gruppens valsedlar, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare. Därvid anses namnen å varje C-grupps valsedlar förekomma i den jämlikt *mom. 1* bestämda ordningen och tillämpas i övrigt de i nämnda moment angivna grunderna.

Mom. 3. För varje A-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å A-gruppens valsedlar, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare. Därvid anses namnen å varje B-grupps val-

2 mom. För varje B-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å B-gruppens valsedlar, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare. Därvid anses namnen å varje Cgrupps valsedlar förekomma i den jämlikt *1 mom.* bestämda ordningen och tillämpas i övrigt de i nämnda moment angivna grunderna.

3 mom. För varje A-grupp bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar ordning mellan de namn å A-gruppens valsedlar, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare. Därvid anses namnen å varje B-grupps val-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

sedlar förekomma i den jämlikt *mom. 2* bestämda ordningen och tillämpas i övrigt de i *mom. 1* angivna grunderna.

Mom. 4. Skola genom valet två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika A-grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den A-grupp, som för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en A-grupp tilldelad, besättes genast så, att A-gruppens första plats tillerkännes den, vilkens namn är det första i ordningen inom A-gruppen, A-gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, A-gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra A-grupper.

(Utskottets förslag.)

sedlar förekomma i den jämlikt *2 mom.* bestämda ordningen och tillämpas i övrigt de i *1 mom.* angivna grunderna.

4 mom. Skola genom valet två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika A-grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den A-grupp, som för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en A-grupp tilldelad, besättes genast så, att A-gruppens första plats tillerkännes den, vilkens namn är det första i ordningen inom A-gruppen, A-gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, A-gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra A-grupper.

Jämförelsetalet är lika med A-gruppens rösttal, så länge A-gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att A-gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av A-gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två A-grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre A-grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en A-grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar de å A-gruppens valsedlar upptagna namn, vilka ej avse allenast val av suppleant eller efterträdare, skall den uteslutas från vidare jämförelse.

Mom. 5. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vilkens namn står främst i ordningen inom den A-grupp, som, enligt vad i *mom. 4* sägs, har största jämförelsetalet.

Mom. 6. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

5 mom. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vilkens namn står främst i ordningen inom den A-grupp, som, enligt vad i *4 mom.* sägs, har största jämförelsetalet.

6 mom. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

§ 47. 47 §.

Sedan val av *landstingsmän* avslutats, skola suppleanter utses sålunda, att för varje landstingsman inom den A-grupp, för vilken han blivit vald, företagas så många, dock minst två, nya sammanräkningar, som A-gruppen erhållit platser. Har landstingsman fått sig tillerkänd plats från flera A-grupper, anses han vald för den A-grupp, från vilken plats först tilldelades honom.

Vid varje sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga landstingsmannens namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till landstingsman eller till suppleant för den landstingsman sammanräkningen avser, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den ifrågavarande landstingsmannen särskilt upptagna suppleantnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva landstingsmannavalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn som står främst bland samtliga suppleantnamnen å valsedeln. Den som erhållit högsta rösttalet är vald till suppleant för den landstingsman sammanräkningen avser. Mellan lika rösttal skall skiljas genom lottning.

De för varje särskild landstingsman valda suppleanterna intaga plats i den ordning, i vilken de blivit utsedda.

§ 48. 48 §.

Hava vid valet landstingsmän eller fullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, anställes ofördröjligen nytt val för utseende av det felande antalet och, vid val av landstingsmän, jämväl av suppleanter. Äro landstingsmän men ej suppleanter valda till erforderligt antal, skall vid valet bero.

§ 49. 49 §.

Mom. 1. Vid rösternas sammanräknande användas blanketter och föres protokoll i överensstämmelse med formulär, som fastställts av Konungen, och i formulären givna anvisningar.

Mom. 2. Kan förrättningen icke på en dag bringas till slut eller finnes eljest nödigt att uppskjuta eller avbryta densamma, skola alla valsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i

1 mom. Vid rösternas sammanräknande användas blanketter och föres protokoll i överensstämmelse med formulär, som fastställts av Konungen, och i formulären givna anvisningar.

2 mom. Kan förrättningen icke på en dag bringas till slut eller finnes eljest nödigt att uppskjuta eller avbryta densamma, skola alla valsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i

(Kungl. Maj:ts förslag.)

säkert förvar; och förrättningen må ej ånyo företagas, innan den myndighet, som har att verkställa sammanräkningen, inför öppna dörrar förvissat sig, att de åsatta sigillen äro obrutna.

Mom. 3. Samtliga valsedlar vid varje val inläggas, de godkända och de underkända särskilt, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras, vid val av landstingsmän till dess valet vunnit laga kraft eller, i händelse av besvär, dessa blivit avgjorda, samt vid annat val intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

(Utskottets förslag.)

säkert förvar; och förrättningen må ej ånyo företagas, innan den myndighet, som har att verkställa sammanräkningen, inför öppna dörrar förvissat sig, att de åsatta sigillen äro obrutna.

3 mom. Samtliga valsedlar vid varje val inläggas, de godkända och de underkända särskilt, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras, vid val av landstingsmän till dess valet vunnit laga kraft eller, i händelse av besvär, dessa blivit avgjorda, samt vid annat val intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

§ 50.

50 §.

Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av det vid förrättningen förda protokollet. Med protokollets uppläsning är valet avslutat, varefter inkomna röstlängder återställas till vederbörande.

§ 51.

51 §.

Efter röstsammanräkning för val av *landstingsmän* åligger det länsstyrelsen eller magistrat, som verkställt sammanräkning, att översända avskrift av protokollet över förrättningen till landstingets expedition samt att utan avgift skyndsamt låta tillställa var och en landstingsman och suppleant ett utdrag av detsamma i vad det rör honom, gällande detta protokollsutdrag såsom fullmakt för den valde. Magistraten skall ock inom tre dagar efter röstsammanräkningen till länsstyrelsen insända utdrag av protokollet över förrättningen, upptagande de personers namn och boningsort, som blivit utsedda till landstingsmän och suppleanter, med angivande tillika av den ordning, i vilken de för varje särskild landstingsman valda suppleanterna blivit utsedda.

Länsstyrelsen låter i länskungörelserna meddela underrättelse om samtliga valens utgång.

§ 52.

Mom. 1. Avgår *landstingsman* under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas enligt vad särskilt är stadgat till ordinarie landstingsman den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör i stället inträda.

52 §.

1 mom. Avgår *landstingsman* under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas enligt vad särskilt är stadgat till ordinarie landstingsman den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen bör i stället inträda.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

M o m. 2. Avgår *fullmäktig* före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall ny sammanräkning företagas. Sammanräkningen verkställes vid offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart omständigheterna medgiva det.

(Utskottets förslag.)

2 m o m. Avgår *fullmäktig* före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall *på fullmäktiges anmälan* ny sammanräkning företagas. Sammanräkningen verkställes vid offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart omständigheterna medgiva det.

Den nya sammanräkningen äger rum inom den A-grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera A-grupper, skall sammanräkningen ske inom den A-grupp, från vilken plats först tilldelades honom. Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen. Varje valsedel gäller såsom hel röst.

Röstvärdet skall, med iakttagande att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till fullmäktig, anses såsom obefintligt, tillgodoräknas det namn, som står främst bland de för den avgångne fullmäktigen särskilt upptagna efterträdarnamnen eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva fullmäktigvalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln. Den som erhållit högsta rösttalet inträder såsom fullmäktig i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

§ 53.

Avgår jämväl enligt *§ 52* utsedd landstingsman eller fullmäktig före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, förfares på enahanda sätt, som i nämnda paragraf är sagt; och skall vid ny sammanräkning för utseende av fullmäktig hänsyn såsom förut tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats ordningen inom A-gruppen.

53 §.

Avgår jämväl enligt *52 §* utsedd landstingsman eller fullmäktig före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, förfares på enahanda sätt, som i nämnda paragraf är sagt; och skall vid ny sammanräkning för utseende av fullmäktig hänsyn såsom förut tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn och på grund därav gällde för detta namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen inom A-gruppen.

§ 54.

Vid sammanräkning, som avses i *§ 52 mom. 2* eller *§ 53*, föres protokoll i överensstämmelse med formulär, som

54 §.

Vid sammanräkning, som avses i *52 § 2 mom.* eller *53 §*, föres protokoll i överensstämmelse med formulär, som

(Kungl. Maj:ts förslag.)

fastställts av Konungen, och i formulären givna anvisningar. Protokollet skall upptaga de föreliggande omständigheterna samt vem på grund därav skall inträda i den avgångnes ställe. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är förrättningen avslutad.

§ 55.

Finnes icke någon, som enligt de i *§ 52* eller *53* givna bestämmelserna kan inträda i stället för avgången landstingsman eller fullmäktig, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne varit vald.

(Utskottets förslag.)

fastställts av Konungen, och i formulären givna anvisningar. Protokollet skall upptaga de föreliggande omständigheterna samt vem på grund därav skall inträda i den avgångnes ställe. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är förrättningen avslutad.

55 §.

Finnes icke någon, som enligt de i *52* eller *53 §* givna bestämmelserna kan inträda i stället för avgången landstingsman eller fullmäktig, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne varit vald.

§ 56. / *56 §.*

Är någon missnöjd med val, må han däröver anföra besvär hos Konungen; och skall han, vid förlust av talan, sist inom trettio dagar efter den dag, då valet avslutats, ingiva sina till Konungen ställda besvär till länsstyrelsen, som genom kungörelse, vilken införes i en eller flera av ortens mest spridda tidningar, utsätter viss kort tid, inom vilken förklaring över besvären må avlämnas till länsstyrelsen, varjämte länsstyrelsen, om sammanräkningen verkställts av magistrat, från denna infordrar de avgivna valsedlarna samt övriga handlingar rörande valet. Sedan den för förklarings avgivande bestämda tiden tilländagått, har länsstyrelsen att ofördröjligen insända besvären jämte de förklaringar, som inkommit, ävensom protokoll över valet, valsedlarna och övriga handlingar rörande valet till vederbörande statsdepartement för att i regeringsrätten skyndsamt föredragas och avgöras.

Skiljes den valde från uppdraget, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas därom. Länsstyrelsen, som där fråga är om val av landstingsmän låter sådan underrättelse införas i länskungörelserna, vidtager, om icke i följd av besvären över valet annan person förklarats vara vald, för inkallande till ordinarie landstingsman av närmast i ordningen varande suppleant eller för förnyad sammanräkning den åtgärd, som av beslutet över besvären må föranledas. Har hela valet upphävts, förordnar länsstyrelsen om ofördröjligt företagande av nytt val för den tid, som avsetts med det upphävda valet, eller för den återstående delen därav, samt om tid och ställe för valet.

Vid nytt val gäller i övrigt vad om allmänt val är föreskrivet.

Vad i denna paragraf är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om förrättning för ny röstsammanräkning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Kap. 8. Särskilda bestämmelser.

§ 57.

I ärenden rörande val är det envar tillåtet att, under iakttagande av behörig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända handlingar i betalt brev med posten.

Om valsedelsförsändelse gäller vad i *§ 39* är stadgat.

§ 58.

Infaller å söndag eller annan allmän helgdag tid, då åtgärd för talans fullföljande eller bevarande sist bör företagas, må åtgärden vidtagas å nästa söckendag.

§ 59.

Valnämnden eller magistraten åligger ombesörja, att de anordningar, som avses i *§ 27*, ordentligen verkställas.

Kostnaden för kungörande, som åligger valnämndens ordförande eller magistrat, samt utgifter för stämplar, valkuvert och de i *§§ 33 och 34* omförmälda omslagen skola gäldas vid val av kyrkofullmäktige av församlingen och i övriga fall av kommunen, vilken jämväl har att tillhandahålla lämpliga vallokaler och bestrida kostnaden för de anordningar, som avses i *§ 27*.

§ 60.

Mom. 1. Innerkuvert och ytterkuvert till valsedelsförsändelse skola vara av ogenomskinligt papper och försedda med ändamålsbeteckning samt, vad vart och ett val angår, lika till storlek och beskaffenhet.

Formulär till innerkuvert och ytterkuvert samt till blankett, som skall vidhänga innerkuvert, ävensom till ändamålsbeteckning, förklaring, uppgift och vittnesintyg fastställas av Konungen.

Mom. 2. Väljare äger att av person,

(Utskottets förslag.)

8 kap. Särskilda bestämmelser.

57 §.

Om valsedelsförsändelse gäller vad i *39 §* är stadgat.

58 §.

59 §.

Valnämnden eller magistraten åligger ombesörja, att de anordningar, som avses i *27 §*, ordentligen verkställas.

Kostnaden för kungörande, som åligger valnämndens ordförande eller magistrat, samt utgifter för stämplar, valkuvert och de i *33 och 34 §§* omförmälda omslagen skola gäldas vid val av kyrkofullmäktige av församlingen och i övriga fall av kommunen, vilken jämväl har att tillhandahålla lämpliga vallokaler och bestrida kostnaden för de anordningar, som avses i *27 §*.

60 §.

1 mom. Innerkuvert och ytterkuvert till valsedelsförsändelse skola vara av ogenomskinligt papper och försedda med ändamålsbeteckning samt, vad vart och ett val angår, lika till storlek och beskaffenhet.

Formulär till innerkuvert och ytterkuvert samt till blankett, som skall vidhänga innerkuvert, ävensom till ändamålsbeteckning, förklaring, uppgift och vittnesintyg fastställas av Konungen.

2 mom. Väljare äger att av person,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

vilken jämlikt § *37* må anlitas såsom vittne vid anordnande av valsedelsförsändelse, på begäran utan avgift erhålla kuvert till sådant försändelse.

Mom. 3. För valdistrikt på landet har ordföranden i valnämnden och för stad magistraten ej mindre att i god tid före varje val på lämpligt sätt lämna väljarna underrättelse om de personers namn och adresser, vilka inom valdistriktet eller staden må enligt § *37* anlitas såsom vittnen vid anordnande av *valförsändelser* och av vilka väljarna äga erhålla kuvert till sådan försändelse, än även att tillse, att erforderliga kuvert i god tid före valet finnas tillgängliga hos nämnda personer. Kommun eller församling äger att från länsstyrelsen på rekvisition mot ersättning bekomma dylika kuvert.

Kuvert till valsedelsförsändelse, som avses i *kap. 6,* skola i god tid före valet vara tillgängliga jämväl hos de personer, vilka vid sådan försändelses anordnande må anlitas såsom vittne av väljare utom riket. Dessa kuvert tillhandahållas på statsverkets bekostnad.

(Utskottets förslag.)

vilken jämlikt *37* § må anlitas såsom vittne vid anordnande av valsedelsförsändelse, på begäran utan avgift erhålla kuvert till sådan försändelse.

3 mom. För valdistrikt på landet har ordföranden i valnämnden och för stad magistraten ej mindre att i god tid före varje val på lämpligt sätt lämna väljarna underrättelse om de personers namn och adresser, vilka inom valdistriktet eller staden må enligt *37* § anlitas såsom vittnen vid anordnande av *valsedelsförsändelser* och av vilka väljarna äga erhålla kuvert till sådan försändelse, än även att tillse, att erforderliga kuvert i god tid före valet finnas tillgängliga hos nämnda personer. Kommun eller församling äger att från länsstyrelsen på rekvisition mot ersättning bekomma dylika kuvert.

Kuvert till valsedelsförsändelse, som avses i *6 kap.,* skola i god tid före valet vara tillgängliga jämväl hos de personer, vilka vid sådan försändelses anordnande må anlitas såsom vittne av väljare utom riket. Dessa kuvert tillhandahållas på statsverkets bekostnad.

§ 61.

I fråga om val av municipalfullmäktige skall vad i *§§ 59 och 60* är stadgat om kommun äga motsvarande tillämpning å municipalsamhället, och skola de i dessa paragrafer givna bestämmelserna om ordförande i valnämnd, såvitt angår municipalsamhälle, som ej helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, äga motsvarande tillämpning å municipalstämmans ordförande.

61 §.

I fråga om val av municipalfullmäktige skall vad i *59 och 60 §§* är stadgat om kommun äga motsvarande tillämpning å municipalsamhället, och skola de i dessa paragrafer givna bestämmelserna om ordförande i valnämnd, såvitt angår municipalsamhälle, som ej helt sammanfaller med ett eller flera valdistrikt vid val till riksdagens andra kammare, äga motsvarande tillämpning å municipalstämmans ordförande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 62.

De i denna lag givna bestämmelserna om församling skola, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande kyrklig samfällighet eller skoldistrikt, som avses i *kap. 1 § 1* i lagen om församlingsstyrelse.

(Utskottets förslag.)

62 §.

De i denna lag givna bestämmelserna om församling skola, i den mån ej annat är föreskrivet, i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande kyrklig samfällighet eller skoldistrikt, som avses i *1 §* i lagen om församlingsstyrelse.

Erfordras särskilda föreskrifter om tillämpning av denna lag med avseende å kyrklig samfällighet eller skoldistrikt, som i första stycket sägs, meddelas sådana föreskrifter av Konungen.

§ 63.

63 §.

Vad i denna lag stadgas i avseende å magistrat skall i stad, där magistrat ej finnes, gälla om den för staden tillsatta styrelsen.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Gustafson* i Kasenberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Andersson* i Igelboda, *Lindmark, Fast, Alströmer, Källman* och *Skoglund.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Formulär 1.

Formulär till valsedel, som avses i § 24 sista stycket i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*

(Utskottets förslag.)

Formulär 1.

Formulär till valsedel, som avses i 24 § sista stycket i *kommunala vallagen.*

Plats för kartellbeteckning.	
Plats för partibeteckning.	
Plats för fraktionsbeteckning.	
Plats för valbeteckning.	

Valsedelns storlek och antal rum å sedeln må lämpas efter behovet.

Vänstra sidan är avsedd för landstingsmanna- eller fullmäktignamn och suppleant- eller efterträdarnamn; högra sidan är avsedd för *särskilda* suppleant- eller efterträdarnamn.

Såsom valbeteckning må nederst å valsedelns framsida vara anbragt en av beteckningarna »Landstingsmannaval», »Kommunalfullmäktigval», »Municipalfullmäktigval», »Stadsfullmäktigval», »Kyrkofullmäktigval för församlingen», »Kyrkofullmäktigval för samfälligheten» eller »Kyrkofullmäktigval för skoldistriktet» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande val.

d) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag samt motionen II: 414 för sin del antaga följande.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Förslag
till
Lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1. *1 §.*

Skall enligt gällande föreskrifter annat val inom landsting än riksdagsmannaval eller ock val å kommunalstämma, municipalstämma, allmän rådstuga eller kyrkostämma eller inom kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige, stadsfullmäktige eller kyrkofullmäktige vara proportionellt, skola därvid de i denna lag givna bestämmelserna lända till efterrättelse.

§ 2. *2 §.*

Vid valet utses av och bland de i valet deltagande erforderligt antal personer att vid valförrättningen biträda ordföranden.

Där ordföranden med avseende å befarad tidsutdräkt eller av annan anledning finner det nödigt, äger han att, sedan valsedlarna avlämnats och innan sammankomsten upplöses, utsätta annan dag för valförrättningens fortsättande och avslutande. Då så sker, skola av och bland de i valet deltagande utses minst två personer att såsom vittnen närvara vid den fortsatta valförrättningen, och skall valurnan, i vilken de avlämnade valsedlarna förvaras, omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar. Innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, skall ordföranden i vittnenas närvaro förvissa sig, att sigillen äro obrutna. Särskild kungörelse om dag för valförrättningens fortsättande erfordras ej.

§ 3. *3 §.*

Val skall förrättas med valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av de väljande eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna *och fria från överstrykningar*. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där något namn

Valsedlarne skola för att bliva gällande vara enkla och slutna. Sedel må ej upptaga flere men väl färre namn än det antal personer valet avser.

Är något namn å valsedel överstru-

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
å sedeln är tvetydigt, gäller den dock för övriga namn.	*ket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn å någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flere namn än vad ovan är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen som obefintliga.*
§ 4.	*4 §.*

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som erfordras för utseende av det antal personer valet avser, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

a) Upptaga valsedlar till antal av mera än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, blir detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mera än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, blir detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mera än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, blir detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

b) I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal samt, där de under a) angivna grunderna tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest, för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som uträknats för varje namn.

§ 5.	*5 §.*
Mom. 1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelsgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det	*1 mom.* Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelsgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det

(Kungl. Maj:ts förslag.)

största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

(Utskottets förslag.)

största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, är den utesluten från vidare jämförelse.

Mom. 2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom den grupp, som har största rösttalet.

2 mom. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom den grupp, som har största rösttalet.

§ 6.

6 §.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

§ 7.

7 §.

Vid val av suppleanter skall vad här ovan är stadgat i fråga om val av ledamöter äga motsvarande tillämpning.

§ 8.

8 §.

Den ordning, vari suppleanter böra inkallas till tjänstgöring i stället för ledamot, skall bestämmas enligt följande regler:

a) Suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, från vilken ledamoten blivit vald, har företräde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företräde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

b) Av suppleanter från samma grupp har den företräde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt *§ 4* bestämda ordningen inom gruppen.

b) Av suppleanter från samma grupp har den företräde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt *4 §* bestämda ordningen inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

e) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag samt motionerna I: 288 och II: 446 för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*

Förslag

till

Lag om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att § 5 mom. 3—5, § 6 mom. 2 andra och fjärde styckena, § 8 mom. 3 samt §§ 10—14 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skola upphöra att gälla ävensom att § 5 mom. 2, § 8 mom. 2 och § 45 i samma förordning skola, § 45 i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 5.

Mom. 2. Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*	*Mom. 2.* Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *kommunala vallagen.*

§ 8.

Mom. 2. Om valdistrikt samt om vals förrättande och avslutande så ock om förfarandet, när stadsfullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *lagen om kommunal och kyrkliga val.*	*Mom. 2.* Om valdistrikt samt om vals förrättande och avslutande så ock om förfarandet, när stadsfullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i *kommunala vallagen.*

§ 45.

Sedan i — — — kronan verkställa.

Vid indrivandet av utskylder, vilka icke blivit inom föreskriven tid erlagda *uttages därutöver en avgift, beräknad efter tre öre å varje full krona av slutsumman å de utskylder, som skolat erläggas vid uppbördsstämman, då nämnda slutsumma ej överstiger tjugufem kronor,*	*De utskylder till staden*, vilka icke blivit inom föreskriven tid erlagda, *låter vederbörande uppbördsman i laga ordning uttaga. Vid indrivandet av sådana medel må därutöver hos den restskyldige såsom ersättning för utsökningskostnaden uttagas tre öre å varje krona av*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

dock ej mindre än tjugufem öre, och efter sex öre å berörda slutsumma, när denna överstiger tjugufem kronor. Verkställes indrivningen gemensamt beträffande utskylder, som här avses, och utskylder till församling, skall vad nu stadgats äga tillämpning å de sammanlagda utskylderna. Denna ersättning skall, då indrivningen sker i Stockholm, ingå till stadskassan men eljest tillfalla den, som verkställer indrivningen.

(Utskottets förslag.)

de resterande utskyldernas belopp, dock ej mindre än tjugufem öre, vilken ersättning, då indrivningen sker i Stockholm, skall ingå till stadskassan, men eljest tillfalla den, som verkställer indrivningen.

---

f) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av 5, 7—15, 32 samt 58 §§ i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*

Förslag
till
Lag om ändrad lydelse av 5, 7—15, 32 samt 58 §§ i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

Härigenom förordnas, att 5, 7—15, 32 samt 58 §§ i lagen den 20 juni 1924 om landsting skola, 5 och 58 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Rätt att — — — års ålder.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *lagen om kommunala och kyrkliga val.*	Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i *kommunala vallagen.*

7 §.

Landstingsmän jämte suppleanter väljas med de undantag, som i 13 § andra stycket och 14 § tredje stycket omförmälas, för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter det, då valet skett.

Landstingsman och suppleant, som utsetts vid val jämlikt nyss åberopade bestämmelser i 13 och 14 §§, skola tjänstgöra från och med den 1 januari året efter det, då valet skett, och till utgången av tjänstgöringstiden för övriga landstingsmän och suppleanter.

Rörande upphörande i vissa fall tidigare än ovan sägs av uppdrag att vara landstingsman eller suppleant stadgas i 13 § tredje stycket och 14 § fjärde stycket.

8 §.

1 mom. För val av landstingsmän indelas landstingsområdet i valkretsar. För varje valkrets utses, oavsett dess folkmängd, en landstingsman och därutöver efter folkmängden en landstingsman för varje fullt tal av 5,000.

2 mom. Vid landstingsområdes indelning i valkretsar skall med undantag, varom nedan i denna paragraf och i 9 § förmäles, iakttagas, att för varje valkrets komma att utses minst 5, högst 9 landstingsmän.

Stad, vars folkmängd utgör minst 15,000, bildar en valkrets.

Stad med mindre folkmängd än 15,000 förenas med annan stad eller andra städer eller med angränsande landsbygd till en valkrets. I valkrets, som utgöres endast av städer, skall folkmängden uppgå till minst 15,000. Delar av samma stad må icke ingå i olika valkretsar.

Valkrets bestående av stad och landsbygd bör icke utan synnerliga skäl bildas.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Vid valkretsindelningen iakttages i övrigt, att området för annan valkrets än den, i vilken två eller flera städer ingå, skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje, samt att delningen i vad angår landsbygden verkställes, där så lämpligen kan ske, efter domsaga, tingslag eller härad, men eljest efter kommuner. Med tingslag förstås sådan del av domsaga, som utgör egen domkrets.

9 §.

Där med iakttagande av de i 8 § 2 mom. givna bestämmelser bildande av valkrets på sätt i nämnda moment stadgas medför synnerlig olägenhet, må område med mindre invånarantal, än i samma moment sägs, utgöra valkrets. Sådan valkrets skall dock, om landsbygd däri ingår, hava en folkmängd av minst 10,000 samt i vad angår landsbygden utgöras av domsaga eller av ett eller flera tingslag eller härad.

10 §.

Därest det antal landstingsmän, som med tillämpning av de i 8 och 9 §§ meddelade föreskrifter bör utses inom ett landstingsområde, icke uppgår till tjugu, skall såsom grund för rättigheten att efter folkmängden välja landstingsmän bestämmas lägre tal än det uti 8 § 1 mom. angivna, på det att landstingsmännens antal för hela landstingsområdet må uppgå till minst tjugu; och skall, med tillämpning av häremot svarande reduktion av folkmängdssiffrorna, i övrigt gälla vad i 8 § 2 mom. och 9 § är stadgat.

11 §.

Indelningen i valkretsar jämte det antal landstingsmän, som skall för varje valkrets utses, fastställes efter de i 8—10 §§ angivna grunder av landstinget. Förslag till omförmälda indelning skall till landstinget avgivas av länsstyrelsen, sedan landstingsområdets kommuner beretts tillfälle att yttra sig.

För landsting, som enligt 2 § första stycket nybildats, skall efter förslag av länsstyrelsen indelning, varom i denna paragraf förmäles, fastställas av det äldre landstinget vid dess sista lagtima möte.

12 §.

Varda de förhållanden, vilka legat till grund för den fastställda indelningen, så ändrade, att jämkning däri till följd av stadgandena i 8—10 §§ påkallas, eller finnes eljest sådan jämkning nödig, äger landstinget, på länsstyrelsens förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa jämkningen; och skall, där ej sådant fall är för handen, som i 13 § första stycket och 14 § andra stycket avses, jämkningen ske året innan val av landstingsmän nästa gång äger rum.

13 §.

Om genom stads inträde i landsting eller genom ändring i den territoriella indelningen landstingsområde utvidgas, äger nästa lagtima landsting,

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

på länsstyrelsens förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa den jämkning i valkretsindelningen, som därav må föranledas.

Om folkmängden i det område, varmed landstingsområdet utvidgats, uppgår minst till tal, som enligt 8 eller 10 § berättigar till att utse en landstingsman, eller om det antal landstingsmän, som efter sådan jämkning, som i nästföregående stycke sägs, skall utses för den eller de av jämkningen berörda valkretsar, är högre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, skall å den för landstingsmannaval stadgade tid året efter det jämkningen verkställts val företagas inom den eller de valkretsar, som må hava vid jämkningen nybildats av det överförda området eller del därav eller ock eljest berörts av jämkningen, ändå att val av landstingsmän därstädes eljest icke det året skulle äga rum.

Därest val på grund av bestämmelserna i nästföregående stycke företages, äga de landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid berörda val utsedda landstingsmän och suppleanter.

I fall, som i första stycket avses, skall det förslag till jämkning i valkretsindelning, som av länsstyrelsen avgives, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning av jämkningen skola enligt andra stycket företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt tredje stycket tjänstgöringstiden inskränkes.

14 §.

Utträder stad ur landsting eller upphör på grund av ändring i den territoriella indelningen område, som bildar egen valkrets, att deltaga i visst landsting, äga de för staden eller valkretsen utsedda landstingsmän och suppleanter icke fortfara med sina befattningar.

Om genom ändring i den territoriella indelningen område, som utgör del av en eller flera valkretsar, upphör att deltaga i visst landsting, äger nästa lagtima landsting, på länsstyrelsens förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa den jämkning i valkretsindelningen, som därav må föranledas.

Om folkmängden i område, som upphört att deltaga i visst landsting, uppgår minst till tal, som enligt 8 eller 10 § berättigar till att utse en landstingsman, eller om det antal landstingsmän, som efter sådan jämkning, som i nästföregående stycke sägs, skall utses för den eller de av jämkningen berörda valkretsar, är lägre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, skall å den för landstingsmannaval stadgade tid året efter det jämkningen verkställts val företagas inom den eller de valkretsar, som berörts av jämkningen, ändå att val av landstingsmän därstädes eljest icke det året skulle äga rum.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

Därest val på grund av bestämmelserna i nästföregående stycke företages, äga de landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid berörda val utsedda landstingsmän och suppleanter.

I fall, som i andra stycket avses, skall det förslag till jämkning i valkretsindelning, som av länsstyrelsen avgives, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning av jämkningen skola enligt tredje stycket företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt fjärde stycket tjänstgöringstiden inskränkes.

15 §.

Om valdistrikt och valdag samt vals kungörande, förrättande och avslutande stadgas i lagen om kommunala och kyrkliga val.

32 §.

Val av ledamöter och suppleanter i landstingets förvaltningsutskott samt av personer för beredning, varom förmäles i 31 och 42 §§, så ock av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i 53 §, skall, där två eller flera personer skola utses, vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

58 §.

Medlem av — — — hållas tillgängliga.

Över landstingets beslut, som i 11—14 §§ avses, må ej klagas.

g) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*

Förslag
till
Lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning.

Härigenom förordnas, att 18, 19, 22, 38, 40, 42, 43 och 45 §§ i lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning skola, 18 § i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

Är nybildad — — — ävensom kommunalnämnd.

Är nybildad kommun stad, som i *kap. 4 § 1 mom. 2* lagen om kommunalstyrelse i stad avses, skall Konungens befallningshavande inom samma tid förordna kommunalborgmästare, vilken har att ofördröjligen hålla allmän rådstuga för val av kommunalrådmän.	Är nybildad kommun stad, som i *44 § 2 mom.* lagen om kommunalstyrelse i stad avses, skall Konungens befallningshavande inom samma tid förordna kommunalborgmästare, vilken har att ofördröjligen hålla allmän rådstuga för val av kommunalrådmän.

Skall i — — — av indelningsändringen.

19 §.

I landskommun eller köping, som ändras eller nybildas, må med uppgörande av utgifts- och inkomstförslag för första året efter indelningsändringens ikraftträdande anstå utöver den i *kap. 5 § 2* lagen om kommunalstyrelse på landet stadgade tid, dock att utgifts- och inkomststatens bestämmande skall ske inom november månads utgång.	I landskommun eller köping, som ändras eller nybildas, må med uppgörande av utgifts- och inkomstförslag för första året efter indelningsändringens ikraftträdande anstå utöver den i *62 §* lagen om kommunalstyrelse på landet stadgade tid, dock att utgifts- och inkomststatens bestämmande skall ske inom november månads utgång.

22 §.

Konungen må efter därom gjord framställning bestämma beloppet av den upplåning, som av nybildad kom-	Konungen må efter därom gjord framställning bestämma beloppet av den upplåning, som av nybildad kom-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

mun må beslutas utan underställning, intill dess de i *kap. 7 § 1* lagen om kommunalstyrelse på landet och kap. *7 § 1* lagen om kommunalstyrelse i stad i sådant hänseende meddelade bestämmelser kunna tillämpas.

(Utskottets förslag.)

mun må beslutas utan underställning, intill dess de i *79 §* lagen om kommunalstyrelse på landet och *74 §* lagen om kommunalstyrelse i stad i sådant hänseende meddelade bestämmelser kunna tillämpas.

38 §.

Vid ändring i församlingsindelning äge stadgandena i 13 och 14 §§ motsvarande tillämpning i fråga om utövandet av församlings beslutanderätt.

40 §.

Skall ny församling bildas, åligge det domkapitlet att så fort ske kan under året innan indelningsändringen träder i kraft och sist före den 1 oktober förordna präst att föra ordet i församlingens *kyrkostämma och hos dess kyrkofullmäktige samt i dess kyrko- och skolråd.*

Skall ny församling bildas, åligge det domkapitlet att så fort ske kan under året innan indelningsändringen träder i kraft och sist före den 1 oktober förordna präst att föra ordet i församlingens *kyrkoråd ävensom att hålla kyrkostämma eller sammanträde med kyrkofullmäktige för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd och skolråd.*

I nybildad församling må under året innan indelningsändringen träder i kraft fullmäktige och befattningshavare i församlingen utses oberoende av eljest gällande bestämmelser om tid för dylikt val; och skall i fråga om beräknandet av deras tjänstgöringstid så anses, som om denna börjat först med ingången av nästföljande året.

Fullmäktige skola omedelbart efter valet övertaga handhavandet av dem tillkommande uppgifter; och skola jämväl befattningshavare, som utses före den nya församlingsindelningens ikraftträdande, genast träda i utövning av sina befattningar med befogenhet att vidtaga sådana åtgärder, som erfordras i anledning av indelningsändringen.

42 §.

Stadgandet i 22 § skall hava motsvarande tillämpning i fråga om församling, intill dess den i *kap. 6 § 1* lagen om församlingsstyrelse meddelade bestämmelsen om lån, som må beslutas utan underställning, kan tillämpas.

Stadgandet i 22 § skall hava motsvarande tillämpning i fråga om församling, intill dess den i *66 §* lagen om församlingsstyrelse meddelade bestämmelsen om lån, som må beslutas utan underställning, kan tillämpas.

(Kungl. Maj:ts förslag.) *(Utskottets förslag.)*

43 §.

Stadgandet i 23 § äge motsvarande tillämpning angående beslut i församling.

45 §.

Vad i denna lag är stadgat angående församling gälle i tillämpliga delar skoldistrikt, vars angelägenheter handläggas å kyrkostämma eller av kyrkofullmäktige, ändå att dess område icke sammanfaller med församlingens område.

---

h) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag till lag om införande av lagen om kommunalstyrelse på landet m. m. icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte med anledning av detta förslag för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)	*(Utskottets förslag.)*
Förslag till Lag om införande av *lagen* om kommunalstyrelse på landet m. m.	**Förslag till Lag om införande av *lagarna* om kommunalstyrelse på landet *och i stad* m. m.**

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Från och med den 1 januari 1931 skola, med iakttagande av vad i denna lag stadgas, följande nu antagna lagar ländа till efterrättelse:

lagen om kommunalstyrelse på landet;

lagen om kommunalstyrelse i stad;

lagen om kommunala och kyrkliga val i vad den avser andra val än val av kyrkofullmäktige;

lagen om proportionellt valsätt vid val inom landsting, å kommunalstämma m. m. i vad den avser andra val än val å kyrkostämma och inom kyrkofullmäktige;

lagen om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm;

lagen om ändrad lydelse av 5, 7—15, 32 samt 58 §§ i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting;

lagen om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 13 juni 1919 (nr 293) om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning, i vad den avser ändring i 18, 19 och 22 §§ i sistnämnda lag.

1 §.

kommunala vallagen i vad den avser andra val än val av kyrkofullmäktige;

§ 2.

Genom de nya lagarna upphävas följande förordningar, stadga och lagar:

förordningen den 21 mars 1862 (nr 13) om kommunalstyrelse på landet;

förordningen den 21 mars 1862 (nr 14) om kommunalstyrelse i stad;

stadgan den 13 juni 1913 (nr 79) om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. i vad den avser andra val än val å kyrkostämma;

lagen den 30 juni 1920 (nr 392) om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valsedelsförsändelse;

2 §.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

lagen den 20 maj 1921 (nr 252) med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän;

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring av vad sålunda upphävda författningar innehålla eller tillägg därtill;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot de nya lagarnas bestämmelser.

§ 3.

Beträffande de allmänna val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige och stadsfullmäktige, som skola förrättas under år 1930, skola de nya bestämmelserna äga tillämpning.

(Utskottets förslag.)

3 §.

Beträffande de allmänna val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige och stadsfullmäktige, som skola förrättas under år 1930, skola de nya bestämmelserna äga tillämpning, *dock skall i avseende å dessa val i stället för föreskrifterna i 15—17 §§ i kommunala vallagen gälla vad i lagen den 20 maj 1921 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän stadgas om vals utsättande till olika dagar och om vals förrättande å olika lokaler.*

Revisorer för granskning av kommuns förvaltning under år 1931 samt suppleanter för dem skola med tillämpning av de nya bestämmelserna utses under år 1930.

§ 4.

I fråga om offentliggörande, underställning och godkännande av beslut, som fattats före den 1 januari 1931, samt angående sökande av ändring i sådant beslut så ock i fråga om debitering, uppbörd och indrivning av kommunalskatt för tidigare år än 1931 samt besvär i anledning därav skola, där ej annat följer av vad i *§ 3* stadgas, förut gällande föreskrifter tillämpas.

4 §.

I fråga om offentliggörande, underställning och godkännande av beslut, som fattats före den 1 januari 1931, samt angående sökande av ändring i sådant beslut så ock i fråga om debitering, uppbörd och indrivning av kommunalskatt för tidigare år än 1931 samt besvär i anledning därav skola, där ej annat följer av vad i *3 §* stadgas, förut gällande föreskrifter tillämpas.

De nya bestämmelserna äga tillämpning i avseende å val å kommunalstämma, municipalstämma eller allmän rådstuga eller inom kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige eller stadsfullmäktige för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1930, men föranleda ej rubbning i beståndet av sådana val, som företagits före samma dag.

§ 5.

5 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i de nya lagarna, skall denna i stället tillämpas.

i) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte föranstalta om en allmän revision av gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm i överensstämmelse med de riktlinjer, som ovan angivits, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill revisionsarbetet giver anledning;

j) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsam utredning angående ändringar i bestämmelserna om tiden för landstingsmannaval i överensstämmelse med de riktlinjer, som ovan angivits, samt för riksdagen framlägga de förslag, som utredningen kan föranleda;

k) att riksdagen med anledning av motionen I: 268 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande av bestämmelser i kommunallagarna, att den som häftar för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skall vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag;

l) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående lämpligheten av att sammanföra bestämmelserna rörande politiska och kommunala val i en gemensam vallag samt för riksdagen framlägga de förslag, som utredningen kan föranleda;

m) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående ändring av bestämmelserna om skadeståndsansvar för kommunala förtroendemän i överensstämmelse med de riktlinjer, som ovan angivits, samt för riksdagen framlägga de förslag, som utredningen kan föranleda;

n) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 maj 1930.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande vid behandlingen av betänkandet i de delar, där ej särskild närvaroförteckning är införd: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, David Bergström, Thulin, Stendahl, G. W. Hansson, Hellberg, Sundberg, Larsén,* greve *Lagerbjelke, Kropp, Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Trången, *Laurén, Karlsson* i Vadstena, *Fast, Alströmer, Källman, Wallerius* och *Skoglund.*

Reservationer:

A) Vid utskottets särskilda principbeslut:

1) I avseende å punkten om *särskild vallag:*

av herrar *Sävström, Sundberg, Jansson* i Edsbäcken, *Hallén, Fast, Alströmer* och *Laurén,* som yrkat avslag å utskottets skrivelseförslag.

2) I avseende å punkten om *paragrafföljden:*

av herrar *Thulin, Hellberg, Jansson* i Edsbäcken, *Sandegård* och *Lindmark,* som inom utskottet yrkat bifall till Kungl. Maj:ts förslag om lagarnas uppställning i särskilda kapitel med självständig paragrafföljd.

3) I avseende å punkten om *kommuns uppgifter:*

a) av herrar *Thulin, G. W. Hansson, Fredrik Ström, Wagnsson, Hallén, Andersson* i Igelboda, *Karlsson* i Vadstena och *Fast,* vilka ansett att utskottets utlåtande under rubriken »*Kommuns uppgifter*» bort hava följande lydelse:

»Enligt 1 § av gällande förordning — — — enligt gällande författningar tillkommer annan». Såsom skäl för sin hemställan anföra motionärerna: »Uttrycket 'vårda sina gemensamma ordnings- och hushållsangelägenheter' har genom den rättspraxis som tillämpats, varit synnerligen hinderlig för den kommunala verksamheten. Uttrycket 'gemensamma angelägenheter' har så tolkats, att ändamålsenliga och välmotiverade åtgärder ej kunnat vidtagas, emedan dessa åtgärder endast tillgodosett ändamål med mera begränsat tillämplighetsområde och ej ansetts vara till gagn för flertalet av kommunens medlemmar. Sålunda har kommun ej ansetts ha rätt att lämna bidrag till elektrifiering, anläggande av avloppsledningar m. m., då dessa åtgärder ej varit till gagn för kommunen i dess helhet. Detta har medfört, antingen att kommunen på en gång måst utföra dessa anläggningar för hela kommunen, varigenom det blivit en kommunens gemensamma angelägenhet i stället för att successivt utföra dessa anläggningar, vilket för kommunen varit mera ekonomiskt fördelaktigt, eller ha i kommuner med sammanträngd befolkning dessa måst uppdelas i municipalsamhällen, vilket ur såväl förvaltnings- som skatteutjämningssynpunkter varit mindre tillfredsställande. Vi anse därför, att uttrycket 'medlemmars gemensamma' bör utgå och ersättas av sådana bestämmelser, vilka giva större utrymme åt kommunernas verksamhet.

Även i annat hänseende anse vi, att ändring av denna paragraf bör företagas. Genom en rad lagar och förordningar ha kommunerna tilldelats uppgifter, vilka enligt gängse språkbruk knappast kunna inrymmas i begreppet 'ordnings- och hushållsangelägenheter', utan fastmera äro att hänföra under begreppet välfärdsanordningar, varför vi anse att detta bör komma till uttryck i lagtexten.»

Enligt utskottets mening ha motionärerna anfört bärande skäl för sitt yrkande. Lagen bör så avfattas, att den ej hindrar vidtagande av sådana åtgärder, som äro ändamålsenliga och ägnade att gagna kommunens sunda utveckling. Den av motionärerna föreslagna lydelsen av lagtexten, anger endast de uppgifter, som nu åvila kommunerna att fullgöra, samtidigt som den innebär sådan begränsning av kommunernas verksamhet, som hindrar dennas utsträckande till obehöriga områden.

Även om behovet av utvidgning av kommunernas kompetensområde är mera trängande i landskommuner än i städer, anse vi skäl föreligga att giva lagen samma avfattning för såväl land som stad.

På grund av vad ovan anförts, hemställes, att riksdagen måtte antaga följande lydelse av

1:o) 3 § i lag om kommunalstyrelse på landet:

3 §.

Kommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda *sina välfärds-*, ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Annan vården — — — särskilt stadgat.

2:o) 3 § i lag om kommunalstyrelse i stad:

3 §.

Stadskommun äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda *sina välfärds-*, ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Angående vården — — — särskilt stadgat.

b) av herr *Forssell*, som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

4) I avseende å punkten om *kommunala nämnder:*

av herr *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Utskottet finner den i dessa motioner berörda frågan vara förtjänt av det största beaktande, även om något avgörande därav ännu icke kan äga rum, då härför fordras en utredning, vilken icke för det närvarande föreligger. Frågan sammanhänger för övrigt nära med frågan om centralisering av en kommuns medelsförvaltning, nämligen i den mån en dylik centralisering även skall omfatta nämnder och styrelser, vilkas organisation och uppgifter regleras genom specialförfattningar. Under sådana förhållanden synes det utskottet önskvärt, att detta spörsmål i hela sin vidd göres till föremål för en utredning genom Kungl. Maj:t. Denna utredning bör först och främst taga sikte på behovet att i en särskild kommunal lag sammanföra alla organisatoriska bestämmelser om självförvaltande nämnder och styrelser, eller med andra ord att ur de författningar, som reglera fattigvård, hälsovård, sjukvård, barnavård, folkpensionering, polisväsen m. m., utbryta föreskrifterna om de kommunala organ, som vid denna

förvaltning skola medverka. Då kommunallag stiftas i annan ordning än de författningar, som materiellt reglera sagda förhållanden, och då det måste anses i hög önskvärt, att all kommunal organisation ordnas genom kommunallag vare sig allmän eller speciell, kan man i längden icke stanna vid det ofta felaktiga antagandet att dylika styrelser och nämnder, som icke av de allmänna kommunallagarna ordnats, ändock skulle uppbyggas på samma grund och samma principer, som de i samma kommunallagar direkt eller indirekt reglerade styrelser och nämnder. Än mindre kan, utan en sådan ändring, kommunernas medelsförvaltning ordnas fullt enhetligt med hänsyn ej blott till de anslags användning, som kommunen beviljar för de nu fristående styrelsernas och nämndernas i lag eller författning föreskrivna verksamhet, utan därjämte till förvaltningen av de övriga medel, som kunna stå till deras disposition.

Utskottet förordar därför *att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om verkställande av utredning rörande möjligheten och lämpligheten av sammanförande i en särskild lag av kommunallags natur av alla bestämmelser om sådana kommunala styrelsers och nämnders organisation, vilka för närvarande återfinnas allenast i de specialförfattningar, som materiellt reglera den förvaltning, vilken åt samma organ anförtrotts, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.*»

5) I avseende å punkten om *rösträtts- och valbarhetsvillkor:*

a) av herrar *Reuterskiöld* och *Persson* i Trången, vilka yrkat bifall till motionen I: 269 av herr J. A. Larsson m. fl. och II: 431 av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl.

b) av herrar *Sävström, Strömberg, Thulin, G. W. Hansson, Wagnsson, Karlsson* i Vadstena, *Fast* och *Källman*, vilka ansett att utskottets utlåtande bort hava följande avfattning:

Beträffande villkoren för rättighet — — — ändringar beträffande rösträttsåldern.

Motionärernas hemställan om sänkning av den kommunala rösträttsåldern till fyllda 21 år, finner sig utskottet böra tillstyrka. Några bärande skäl, för att rösträttsåldern ej skall sammanfalla med myndighetsåldern ha ej anförts. Det må för övrigt erinras om, att före den senaste rösträttsreformens genomförande åldersgränsen var bestämd till 21 år; i flera stater med allmän rösträtt är likaledes åldersgränsen fastställd till 21 år. Då valperioderna för kommunernas kyrko- och kommunalfullmäktige äro sammanfallande och utgöra fyra år, kommer, även om rösträttsåldern sänkes till 21 år, genomsnittsåldern för nytillträdande väljare vid utövande av rösträtt vid kommunala val att bliva över 23 år.

Angående det kommunala utskyldsstrecket — — — utskyldsstrecket såsom rösträttsvilkor.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes, att riksdagen ville antaga följande lydelse av

1:o) 11 § i lag om kommunalstyrelse på landet:

11 §.

Rättighet att deltaga i kommunalstämmas överläggningar och beslut tillkommer, utom i fall, varom sägs i 13 §, envar inom kommunen mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående år uppnått *tjuguett års* ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rättighet — — — andra stycket.

2:o) 11 § i lag om kommunalstyrelse i stad:

11 §.

Rösträtt vid val av stadsfullmäktige tillkommer envar inom staden mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående kalenderår uppnått *tjuguett* års ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rösträtt — — — andra makan.

3:o) § 5 i förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm:

§ 5.

Mom. 1. För val av — — — uppgjort förslag.

Mom. 2. Före den 30 juni — — — uppnå en ålder av *tjugoett år*. Envar sådan person — — — såsom röstberättigad; dock att ifråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av *tjuguett år*, anmärkes, att rösträtt ej tillkommer honom förrän efter utgången av löpande kalenderår.

Närmare föreskrifter — — — av konungen.

c) av herrar *Sandberg*, greve *Lagerbjelke*, *Nylander*, *Gustafson* i Kasenberg, *Lindmark*, *Alströmer* och *Skoglund*, som ansett att utskottet bort i anledning av herr Magnussons i Tumhult m. fl. motion II: 174 tillstyrka utskottets förslag med de ändringar att

11 § d) i lagen om kommunalstyrelse på landet erhåller följande lydelse:

»i avseende å påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de fyra sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än ett av dessa år»;

11 § d) i lagen om kommunalstyrelse i stad erhåller följande lydelse:

»i avseende å påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under de fyra sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än ett av dessa år»; samt

§ 7 d) i kommunalstyrelseförordningen för Stockholm erhåller följande lydelse:

»i avseende å påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under de fyra sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än ett av dessa år».

d) i avseende å *motionen I: 268:*

av herrar *Strömberg*, *G. W. Hansson*, *Larsén*, *Wagnsson*, *Hallén*, *Andersson* i Igelboda, *Fast* och *Källman*, vilka ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Beträffande den i motion I: 268 väckta frågan om införandet av skattestrecket såsom valbarhetsvillkor, kan utskottet icke tillstyrka detta förslag. Den fordran, som här uppställes på de kommunala förtroendemännen, upprätthålles såsom regel inom kommunerna. Att på detta område lagstifta för undantagsfallen, har utskottet icke funnit påkallat. Utskottet är övertygat därom, att utvecklingen skall gå i den riktningen, att så väl de valda förtroendemännen som de politiska partierna skola bemöda sig om, att ytterligare nedbringa antalet av här påtalade undantagsfall utom lagstiftningens ingripande, varför utskottet avstyrker ifrågavarande motion.

På grund av vad sålunda anförts hemställes, att förevarande motion I: 268 av herr Frändén m. fl. icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

6) i avseende å punkten om *utsträckt användning av den proportionella valmetoden vid val inom kommunens beslutande organ*

a) av herrar *Sävström*, *G. W. Hansson*, *Larsén*, *Borg*, *Andersson* i Igelboda och *Karlsson* i Vadstena, vilka ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»1928 års riksdag anhöll, — — — — — skyndsammast framlägga förslag i ärendet.»

De skäl, som av departementschefen anförts mot en utvidgning av den proportionella valmetoden inom kommunens beslutande organ, finner utskottet ej bärande. Några risker kunna ej uppkomma därav att hela antalet ledamöter i nämnder eller styrelser utses samtidigt. Då i regel en del av de avgående ledamöterna återväljas, bevaras kontinuiteten, även om hela antalet ledamöter väljes på en gång. Då emellertid en utsträckning av valmetoden måste medföra justeringar i fråga om vissa valbarhetsgrunder, anser sig utskottet icke kunna nu förorda ändring i lagtexten utan hemställer om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande av förslag till riksdagen.

På grund av vad sålunda anförts hemställes, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning på vad sätt den proportionella valmetoden må komma till användning, utöver vad som redan är stadgat eller nu föreslås av Kungl. Maj:t, vid på landsting eller annan kommunal beslutande församling ankommande val, samt för riksdagen skyndsammast framlägga förslag i ärendet;

b) av herr *Stendahl*, som ansett att utskottet bort tillstyrka motionen I: 281 av herr Stendahl.

7) i avseende å punkten om *kvalificerad majoritet vid vissa kommunala beslut*

av herrar *Thulin*, *G. W. Hansson*, *Larsén*, *Kropp*, *Borg*, *Andersson* i Igelboda, *Karlsson* i Vadstena och *Källman*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

I gällande bestämmelser — — — upptagande och förnyande av lån.

Till stöd för sitt yrkande ha motionärerna anfört:

23 § 2 mom. I detta moment finnas upptagna föreskrifterna om kvalificerad majoritet vid fattande av beslut å kommunalstämma i vissa ärenden. Bestämmelserna härom tillkommo huvudsakligen i samband med 1907 års rösträttsform och torde ha förestavats av farhågor, att den utvidgning av den kommunala rösträtten, som ingick som ett led i rösträttsreformen, kunde leda till äventyrligheter i den kommunala självstyrelsen, särskilt i fråga om ekonomiska angelägenheter.

Före rösträttsreformen krävdes kvalificerad majoritet endast i fråga om inrättande och upphävande av kommunalfullmäktiginstitutionen samt i fråga om upptagande av lån på längre återbetalningstid än två år. Detta område utvidgades nu i samband med rösträttsreformen, så att två tredjedels majoritet skulle krävas i frågor om avhändande och inköp av fast egendom, beviljande av anslag till nya ändamål och behov, beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, upptagande eller förnyande av lån eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande eller ingående av borgen. Slutligen bibehölls kravet på kvalificerad majoritet i fråga om införande och upphävande av kommunalfullmäktiginstitutionen.

Sedermera hava — i samband med den år 1918 beslutade utsträckningen av den kommunala rösträtten — fallen, där kvalificerad majoritet erfordras, ytterligare utvidgats, nämligen att avse dels beviljande av anslag i mera skattetyngda kommuner för ändamål eller behov, som ej är nytt, men vartill anslag under det löpande året ej utgått, dels höjandet av visst under det löpande året utgående anslag i mera skattetyngda kommuner, dels ock slutligen efterskänkande av oguldna kommunalutskylder.

I den nu föreliggande propositionen hava icke upptagits förslag om några sakliga ändringar i gällande bestämmelser om kvalificerad majoritet.

Punkt a: avhändande eller inköp av fastighet. Kvalificerad majoritet i fråga om avhändande av fastighet krävdes redan före 1907 års rösträttsreform enligt landstingsförordningen och överflyttades därifrån till kommunalförordningarna. Föreskriften om två tredjedels majoritet vid inköp av fast egendom har stundom berett en minoritet i kommunalstämma eller fullmäktige möjlighet att omintetgöra sådana förvärv av fastighet, som varit ur kommunens synpunkt synnerligen behövliga — särskilt då det gällt förvärv av mark för bostadsändamål eller för hindrande av markspekulationer. Denna bestämmelse är även hinderlig vid förvärv av fast egendom för tillgodoseende av kommunen författningsenligt åliggande skyldigheter. Då bärande skäl för bibehållande av bestämmelsen om kvalificerad majoritet vid inköp av fastighet ej torde föreligga, få vi yrka på densammas undanröjande. Den gör det möjligt för en tredjedel av de beslutande att kanske rent provokatoriskt hindra detta genom att motsätta sig förvärv av byggnadstomt eller förhindra majoriteten att välja en tomt med för en kommunal anstalt lämpligt läge.

Punkt b: beviljande av anslag till nya ändamål eller behov. Tillämpningen av förevarande bestämmelse om två tredjedels majoritet har,

som bekant, vållat avsevärda praktiska olägenheter. Det har ofta berett stora svårigheter att avgöra, huruvida i ett givet fall ett »nytt ändamål eller behov» förelegat. Departementschefen har ju också vitsordat svårigheten att på ett fullt klarläggande sätt precisera uttrycket i fråga. Bestämmelsen torde lika litet som motsvarande föreskrift i fråga om köp och försäljning av fast egendom vara behövlig. Den misstänksamhet mot den kommunala demokratien, som röjes i stadgandet, har för visso inte funnit något stöd i den erfarenhet, som vunnits om vår kommunala självstyrelse under de bortåt 20 år, som nu förflutit efter den första rösträttsreformen. Det synes oss därför, att denna bestämmelse bör utmönstras ur vår kommunallagstiftning.

Punkt c: beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt, men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona.

Denna bestämmelse, som i allmänhet saknar praktisk betydelse, kan likväl i vissa fall vara hinderlig för lämnande av anslag till ett, enligt majoritetens mening, behövligt ändamål, och bör därför, utan våda för att den kommunala försiktigheten äventyras, kunna uteslutas.

Punkterna e och f: beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, samt upptagande av lån m. m. Det torde erinras om, att yrkande om ändring i förevarande punkter tidigare varit under riksdagens prövning, nämligen i anledning av motioner vid 1919, 1920 och 1926 årens riksdagar. I motionerna yrkades upphävande av två tredjedels majoritet, bland annat i fråga om upptagande av lån för bostadsändamål. Dessa yrkanden, som tidigare avvisats av riksdagen, synas oss i förevarande sammanhang böra vinna beaktande. Därjämte bör fordran på kvalificerad majoritet ävenledes falla i fråga om beslut om upptagande av lån, m. m., där beslutet avser fullgörande av en kommunen enligt gällande författning åliggande förpliktelse. Det är ju nämligen uppenbart oegentligt, att staten å ena sidan skall ålägga kommunerna vissa ekonomiska förpliktelser, t. ex. i avseende å fattigvårdsväsen, skolväsende m. m., men å andra sidan för att, som det sagts, skapa »garantier mot en äventyrlig kommunal finanspolitik» (Konstitutionsutskottets utlåtande 1926, nr 9) lämna en minoritet på något mer än en tredjedel av de i beslutet deltagande möjlighet att förhindra ett beslut om fullgörande av dessa förpliktelser. Styrelsen för landskommunernas förbund har också i annat sammanhang, nämligen i fråga om fastighetsinköp, påpekat det oegentliga i en dylik ordning (propositionen sid. 138).

Vi få således yrka, att i förevarande hänseende det undantag stadgas från föreskriften om kvalificerad majoritet, att såväl för beslut om beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning, som för beslut om upptagande och förnyande av lån allenast enkel majoritet erfordras, där fråga är om fullgörande av kommunen jämlikt lag eller författning åliggande förpliktelse eller om användande av medel för bostadsändamål.»

De skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, finner utskottet bärande och tillstyrker därför motionerna I: 287—288 av herr Möller m. fl. och II: 445—446 av herr Hansson i Stockholm m. fl. om borttagande av bestämmelsen om kvalificerad majoritet i de av motionärerna avgivna fallen.

I detta sammanhang bör jämväl behandlas motionen I: 278 vari av herr Stendahl föreslagits, »att riksdagen i samband med prövningen av ovan nämnda proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en ingående undersökning och bearbetning av den praxis, som avser tillämpningen av kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet för beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill en dylik utredning må föranleda.»

Då utskottet föreslagit borttagandet av kvalificerad majoritet, vid beviljandet av medel för nya anslag och behov, finner sig utskottet sakna anledning tillstyrka ifrågavarande motion.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes, att riksdagen ville antaga följande lydelse av

1:o) 23 § i lag om kommunalstyrelse på landet:

23 §.

2 mom. För beslut — — — beslutet avser.

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet, där ej avhändandet avser genomförande av fastställd stadsplan eller tomtindelning;

b) höjande av visst under året näst före det som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger nio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tolv kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger femton kronor för skattekrona;

c) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

d) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen mot förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

e) efterskänkande av oguldna kommunalskylder, där ej fråga är om antagande av ackord;

f) särskilt anordnande av förvaltningen, varom i 60 § 2 mom. sägs.

Avser beslut, som i punkterna c) och d) sägs, beviljande av anslag eller upptagande eller förnyande av lån för fullgörande av någon kommunen jämlikt lag eller särskild författning åvilande uppgift eller för förvärv av mark eller byggande av bostäder eller lämnande av lån för sådant ändamål, skall i fråga om det beslut vad i detta moment stadgas ej gälla.

Med allmän kommunalskatt förstås i b) sådan skatt, evad den beslutits av kommunalstämma, kommunalfullmäktige, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige.

2:o) 27 § i lag om kommunalstyrelse i stad:

27 §.

Mom. 2. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet, där ej avhändandet avser genomförande av fastställd stadsplan eller tomtindelning;

b) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

c) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

d) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

e) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, där ej fråga är om antagande av ackord;

f) särskilt anordnande av förvaltningen, varom i 60 § 2 mom. sägs.

Avser beslut, som i punkterna c) och d) sägs, beviljande av anslag eller upptagande eller förnyande av lån för fullgörande av någon kommunen jämlikt lag eller särskild författning åvilande uppgift eller för förvärv av mark eller byggande av bostäder eller lämnande av lån för sådant ändamål, skall i fråga om det beslut vad i detta moment stadgas ej gälla.

Med allmän kommunalskatt förstås i b) sådan skatt, evad den beslutits av stadsfullmäktige, allmän rådstuga, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige.

8) I avseende å punkten om *valkretsindelning vid fullmäktigval:*

av herr *Stendahl,* som ansett, att utskottet bort tillstyrka motionen I: 279 av herr Stendahl.

9) I avseende å punkten om *inkomst- och utgiftsstat:*

a) av herr *Thulin,* som anfört:

En av de viktigaste delarna i de föreliggande kommunallagarna är femte kapitlet om kommunens drätsel. Där avhandlas frågorna om kommunens inkomst- och utgiftsstat och om det sätt, varpå denna skall bringas till stånd. Där behandlas också, huruledes räkenskaper skola föras och huru

de för granskning skola tillhandahållas, samt sättet för åvägabringandet av revision och beviljande av ansvarsfrihet. I anslutning till väckta motioner har utskottet skärpt revisionsförfarandet och föreslagit särskilda bestämmelser om förvaltandet av kommunens medel. Utskottets ståndpunkt härutinnan torde vara föranledd av den alltmera utbredda uppfattningen om nödvändigheten av att strängare ingripa i fråga om kommunernas medelsförvaltning. Det har ansetts såsom självklart, att allt bör göras för att såvitt möjligt försvåra försnillningar av kommunala medel.

Det har synts mig lika viktigt att bestämmelserna om kommunens drätsel erhålla en sådan utformning att all möjlig sparsamhet med kommunens medel inskärpes. Det är enligt min mening icke blott erforderligt, att en inkomst- och utgiftsstat för kommunen upprättas, utan, om denna stat skall få den normerande betydelse, som därmed avses, är det minst lika viktigt, att den noggrant iakttages och efterföljes. Den kommunala inkomst- och utgiftsstaten beslutes av kommunalstämma och kommunalfullmäktige; dess tillämpning åligger kommunalnämnden samt de andra nämnder, styrelser och personer, som blivit tillsatta för särskilda förvaltningsbestyr. I den mån dessa nämnder, styrelser eller personer icke iakttaga den uppgjorda staten utan än på den ena än på den andra punkten överskrida beviljade anslag trädes stämmans, resp. fullmäktiges befogenhet för nära och staten råkar i oordning. Detta torde hava varit och är allt fortfarande en icke ovanlig företeelse i den kommunala förvaltningen. Frånvaron av normerande bestämmelser mot dylika överskridanden uppmuntrar till överskridanden och man tar risken av en revisionsanmärkning, som man vet i 99 fall av 100 icke leder till något resultat. Det kan vid första påseende synas naturligt, att, om de anslagna medlen i en viss stat icke räcka till för sitt ändamål, man använder ytterligare icke anvisade medel för ändamålet; man kan ju stödja sig på den argumenteringen, att anslaget var dåligt beräknat eller att oförutsedda omständigheter inträffat, varom man intet visste då anslaget beslöts. Om man emellertid tränger in i ofta föreliggande förhållanden vid anslagsöverskridanden skall man finna, att erforderlig sparsamhet icke iakttagits och nödigt övervägande ej ägt rum vid planerandet av den nämnden, styrelsen eller beredningen anförtrodda uppgiften. Man tänker, att ett överskridande av några hundra kronor här och några tusen kronor där inte betyder så mycket, då nu en utgift av viss bestämd omfattning i alla fall skall äga rum. Man glömmer emellertid, att överskridandena, om än små i sig själva, tillsammans bliva stora belopp, som bringa oordning i den kommunala staten och påverka kommande års stater. Om det kunde göras en undersökning om den inverkan, som anslagsöverskridandena haft på kommunernas ekonomi, skulle det visa sig, att dessa tillfogat kommunerna mångdubbelt större förluster än alla förskingringar av kommunala medel under motsvarande tidsperiod.

Jag har därför inom utskottet företrätt den uppfattningen, att tiden vore mogen för att i kommunallagen införa vissa grundläggande bestämmelser beträffande inkomst- och utgiftsstaten. Jag har sålunda föreslagit en be-

stämmelse av innehåll, att de i staten anvisade medel icke må, utan kommunalstämmans och kommunalfullmäktiges samtycke, annorlunda användas än fastställt blivit. Denna föreskrift har jag ansett böra kompletteras av en annan av det innehåll, att om anslag till *bestämt* belopp, som för särskilt förvaltningsbestyr blivit anvisat, skulle visa sig icke vara tillräckligt, det skulle åligga den styrelse, nämnd eller person, som för sagda bestyr blivit tillsatt, att därom ofördröjligen göra anmälan hos kommunalstämman eller kommunalfullmäktige.

Mot dessa föreslagna bestämmelser hava under behandlingen i utskottet framförts invändningar av olika slag. Det har sålunda anmärkts, att det icke kan vara lämpligt att på sådant sätt regelbinda det kommunala livet, utan det vore riktigare, att kommunerna hade frihet att själva utbilda en praxis. Häremot må framhållas, att, då man redan regelbundit det kommunala livet i så många hänseenden som skett i kommunallagarna, det icke kan anses oriktigt och olämpligt, att grundläggande regler införas i en för de skattdragande så vital fråga som utgifternas hållande inom den bestämda staten.

Det har också anmärkts mot de föreslagna bestämmelserna, att de äro onödiga därför, att det redan är en fastrotad kommunal praxis, att anslagen icke böra överskridas och att om överskridande sker detta allenast äger rum av nödtvång; det har jämväl sagts, att det skulle innebära en onödig omgång att hos kommunalfullmäktige eller stämma göra framställning om ett anslag måste överskridas med något ringa belopp. Det har ansetts, att en tillräcklig trygghet mot anslagsöverskridanden förefinnes i revisorernas anmärkningsrätt.

Häremot må framhållas, att om det är en befästad kommunal praxis, att anslagsöverskridanden icke må förekomma, det är sunt och riktigt, att denna praxis vid revisionen av lagarna inskrives. Man kan näppeligen försvara frånvaron av bestämmelser på förevarande område med hänvisning till den nu gällande riktiga praxis, på samma gång som man ställer sig avvisande till dylika bestämmelser på den grund, att dessa bestämmelser skulle komma att verka hinderliga vid anslagsöverskridanden, där sådana överskridanden anses erforderliga. Man kan icke heller lita till att de kommunala revisorerna regelmässigt skola ingripa vid anslagsöverskridanden. Den kommunala revisionen är nämligen i det stora flertalet kommuner, trots alla ansträngningar som gjorts för att göra denna revision mera verksam, ännu alltför ofullkomlig; några kvalifikationsbestämmelser för revisorerna hava ju icke ansetts kunna uppställas, och frånvaron av en instruktion för revisionen och av bestämmelser om vad som kräves i fråga om den kommunala utgiftsstatens hållande inom den fastställda ramen försvårar för revisorerna att framställa anmärkningar och lägger hinder i vägen för att åt dessa anmärkningar gives den tyngd, de förtjäna. Det torde också ytterst sällan inträffa, att anslagsöverskridanden bliva föremål för någon allvarlig åtgärd från kommunalfullmäktiges, resp. kommunalstämmas sida i det fall, att revisorerna anmärkt på anslagsöverskridandet. Det konstateras allenast, att ett anslagsöver-

skridande skett, och därmed anses allan rättfärdighet fylld. Medlen hava förbrukats, och någon rättelse vinnes icke. Denna praxis uppmuntrar till nya anslagsöverskridanden.

Enligt min mening får man icke enbart av det skälet, att det kan vara bekvämt för en kommunalnämnd eller förvaltning att hava möjlighet till anslagsöverskridanden med någon mindre summa, förbise det utomordentligt viktiga däri, att det principiellt fastslås, att anslagsöverskridanden icke må ske utan den anslagsbeviljande korporationens medgivande. En sådan bestämmelse skulle efter mitt förmenande föranleda, att de förvaltande kommunala myndigheterna i det stora flertalet fall grundligare än vad nu plägar inträffa behandlade utgivandet av medel inom sin förvaltningsgren. Bestämmelsens förekomst skulle därigenom verka till besparingar, där sådana kunde ske.

Såsom framgår av vad förut anförts, har jag ansett, att anmälningsskyldighet för en kommunal förvaltning skulle föreligga, allenast där det är fråga om överskridande av anslag till bestämt belopp. Jag förutsätter därvid, att man i den kommunala inkomst- och utgiftsstaten använder sig av två former av anslag, nämligen anslag till bestämt belopp och förslagsanlag. Dessa senare anslag torde bliva nödvändiga i åtskilliga fall, där det gäller förvaltningar, för vilka utgifterna för året icke kunna fixeras, såsom t. ex. anslag till fattigvårdsbidrag, till barnavårdsbidrag och dylikt. Denna uppdelning av anslagen förutsätter införande i förordningen av en skillnad mellan förslagsanslag och anslag till bestämt belopp. Häremot har utskottet anfört, att det ej synts utskottet möjligt, att i lag reglera detta förhållande. Uppenbarligen har utskottet härutinnan saknat varje verkligt argument. Utskottet brister i bevisningen, att det ifrågasatta förfarandet icke skulle vara möjligt att i lag reglera. Ett sakligt övervägande ger vid handen, att stadga skulle vinnas genom en dylik uppdelning av anslagen, och någon svårighet för kommunalmännen att skilja mellan bestämda anslag och förslagsanslag behöver man ej befara.

I bestämmelserna om budgetens uppgörande hava åtskilliga förenklingar företagits i jämförelse med de nu gällande om den kommunala utgifts- och inkomststatens innehåll. På en punkt synas mig dessa förenklingar hava medfört en direkt otydlighet. I gällande kommunalstyrelseförordning är i 62 § bestämt, att i utgiftsförslaget skall upptagas ett förslagsbelopp i penningar att kunna för oförutsedda behov *av kommunalnämnden* användas. Bestämmelsen att detta anslag för oförutsedda behov skall kunna av kommunalnämnden användas har ändrats av den sakkunnige därhän, att orden »av kommunalnämnden» uteslutits. På denna linje går nu det kungl. förslaget. Därmed lämnas emellertid helt och hållet obestämt, vilken myndighet det är, som skall kunna disponera över ifrågavarande anslag. Enligt min mening bör rätten att disponera över anslaget för oförutsedda behov allenast tillkomma kommunalfullmäktige eller kommunalstämma; för kommunalnämnden och de särskilda styrelser, nämnder eller personer, som blivit för särskilda förvaltningsbestyr tillsatta, finnas i regel mindre särskilda anslag under den för

varje sådan nämnd eller förvaltning anvisade utgiftstiteln. Jag anser därför, att det bör tydligt utsägas, att anslaget för oförutsedda behov skall disponeras av kommunen. Sker ej detta, kan frånvaron av en normerande bestämmelse giva upphov till strider om vem som äger dispositionsrätten till anslaget. Egendomligt nog har utskottet icke velat vara med om ett förtydligande i lagtexten. Allenast i motiveringen har utskottet givit uttryck åt den uppfattningen, att anslaget till oförutsedda behov skall disponeras av stämman resp. fullmäktige. Denna utskottets åtgärd bidrager icke att skapa den tydlighet på förevarande område, som var huvudsyftet med revisionen.

I samband med ovan angivna tillägg till bestämmelserna om behandlingen av den kommunala inkomst- och utgiftsstaten bör enligt min mening tydligare bestämmelser meddelas i fråga om beviljande av anslag under löpande budgetår. I förslagets kap. 2 § 13 mom. 3 finnes en bestämmelse, att beslut om beviljande av anslaget tillika skall innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderliga belopp skall uttaxeras eller upplånas. Ifrågavarande bestämmelse synes mig rätteligen höra under bestämmelserna om kommunens drätsel i det femte kapitlet. Bestämmelsen är emellertid otydlig och torde många gånger föranleda att felaktiga beslut komma att fattas. Styrelsen för svenska statsförbundet har sålunda funnit uttrycket »tillgängliga medel» ej klart, och länsstyrelsen i Västernorrlands län och vissa kommunalfullmäktige hava hemställt om ett förtydligande av detta uttryck. Departementschefen har anfört. att det icke skulle vara möjligt att precisera innebörden av berörda uttryck. Han framhåller emellertid, att det bör fasthållas, att beslut om anslag alltid måste noggrant angiva, huru anslaget skall bestridas. Enligt utslag av regeringsrätten kan anslag för en obestämd följd av år icke anvisas att utgå av tillgängliga medel. Om det förhåller sig så som departementschefen framhållit, nämligen att det måste noggrant angivas, huru anslaget skall bestridas, synes det vara uppenbart, att i samband med den nu skeende revisionen detta tydligt utsäges. Jag har för min del föreslagit, att till den ifrågavarande bestämmelsen, som rätteligen hör hemma under bestämmelserna om kommunens drätsel, skall fogas en föreskrift av innehåll, att där kommunalstämma, eller kommunalfullmäktige i annan ordning än i 62 § är sagt besluta öka redan anvisat anslag, eller anvisa anslag till nytt ändamål eller behov, skall beslutet, där det ej avser att anslaget skall bestridas med nästkommande års inkomster eller uttaxeras eller upplånas, tillika innehålla, huruvida det skall utgå av anslaget för oförutsedda behov eller av andra tillgängliga, icke särskilt disponerade medel.

Enär förslag av ovan angivet innehåll icke motionsvis blivit framförda, saknar jag möjlighet att inom riksdagen yrka bifall till bestämmelser enligt vad förut blivit nämnt. Jag är därför hänvisad till att allenast genom ett särskilt yttrande anmäla min avvikande mening.

b) av herr *Stendahl*, som anfört:

Det torde, såväl beträffande upprättande av inkomst- och utgiftsstat för kommun som ock beträffande verkan av den fastställda staten i avseende å anslagens användande inom olika kommuner, råda skiftande praxis. Särskilt beträffande dispositionen över anslagen för oförutsedda behov råder åtskillig osäkerhet. Enligt nu gällande stadgande i § 62 i kommunalstyrelseförordningen på landet skall detta anslag ställas till kommunalnämndens förfogande för att kunna användas för oförutsedda behov.

I Kungl. Maj:ts förslag till lag om kommunalstyrelse på landet har dock upptagits den ändringen, att det förslagsbelopp i penningar, som nu skall upptagas i staten för att kunna »för oförutsedda behov» av kommunalnämnden användas, i stället skall upptagas utan angivande av vem som skall disponera detsamma. Detta förslag ansluter sig till det av landshövding Hammarskjöld utarbetade förslaget. Landshövding Hammarskjöld har därvid anfört, att det lika litet som i stad bör vara omöjligt att meddela särskilda föreskrifter om disponerande av anslaget eller delar därav.

Utskottet kan icke finna annat än att ändringen betyder, att ifrågavarande anslag, som skall vara skäligt och bör stå i rimligt procentuellt förhållande till statbeloppet, icke såsom hittills skall disponeras av kommunalnämnden utan av stämman resp. fullmäktige. Med lagändringen torde hava avsetts, att stämma eller fullmäktige, sedan i staten »för oförutsedda behov» upptaget anslag förbrukats, icke böra votera anslag »att upptagas i nästa års stat».

I styrelsers och nämnders specialstater upptagna belopp skola angivas dels såsom »*bestämda anslag*», vilka icke få överskridas, dels såsom »*förslagsanslag*», vilka i trängande fall kunna överskridas.

Ovan berörda anslag till oförutsedda utgifter hindra emellertid icke stämma eller fullmäktige att ställa vissa belopp till styrelsers eller nämnders förfogande »för oförutsedda utgifter». Dessa anslag få dock icke användas för ändamål, som behandlats eller bort behandlas av stämma eller fullmäktige, utan endast disponeras för att täcka synnerligen nödvändiga, oförutsedda utgifter, vilka på grund av bristande tidsfrist icke kunnat eller på grund av beloppens obetydlighet icke növändigt böra behandlas av stämma eller fullmäktige. Skulle nämnd eller styrelse under löpande budgetår hava behov av nytt anslag eller tilläggsanslag för redan tidigare beviljat ändamål, måste sådant begäras hos stämma eller fullmäktige.

10) I avseende å punkten om *kommunal fondbildning* av herrar *Thulin*, *G. W. Hansson*, *Wennerström*, *Larsén*, *Borg*, *Andersson* i Igelboda och *Karlsson* i Vadstena, vilka ansett, att utskottets utlåtande under rubriken »*Kommunal fondbildning*» bort hava följande lydelse:

»I Kungl. Maj:ts förslag — — — tillkallats särskilda sakkunniga.»

Som av departementschefens yttrande framgår, har utredning om kommunernas rätt till fondbildning av den särskilt tillkallade sakkunnige avslutats under år 1919. Då denna fråga icke torde kunna lösas utan ytterligare

utredning, och då det är av största betydelse för kommunerna, att en ändamålsenlig lagstiftning på området snarast kommer till stånd, föreslår utskottet skyndsam utredning genom Kungl. Maj:ts försorg.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning av frågan om kommunal fondbildning samt framläggande för riksdagen av förslag till lagstiftning i ämnet;

11) i avseende å punkten om *tiden för kommunalstämmosammanträden* av herrar *Sävström, Thulin, G. W. Hansson, Hellberg, Thorén, Wagnsson, Kropp, Karlsson* i Vadstena och *Fast*, som hemställt,

att utskottet måtte tillstyrka motion nr 453 i andra kammaren, vari yrkats, att: Där inget annat beslut fattats, skall kommunalstämma hållas å sön- eller helgdag, som kommunalstämmans ordförande bestämmer.

12) I avseende å punkten *om ändrad beteckning å köpings kommunala organ:*

av herr *Sandegård*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka i motion I: 252 av herr Norling m. fl. gjord hemställan om intagande i lag om kommunalstyrelse på landet av bestämmelser, enligt vilka de olika kommunalinstitutionerna i samtliga köpingar må benämnas köpingsstämma, köpingsfullmäktige och köpingsnämnd.

13) I avseende å punkten *om magistratens befattning med stadskommunens förvaltning*

av herrar *Sävström, Thulin, G. W. Hansson, Sandegård, Larsén, Andersson* i Igelboda, *Fast* och *Källman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

I motion I: 288 av herr Möller m. fl. — — — om utredning av angiven art.

Vid skilda tillfällen ha krav på en omorganisation av städernas förvaltning framställts. 1928 års kommunalförvaltningssakkunniga hava även framlagt ett förslag till frågans lösning, men torde detta förslag icke utan ytterligare utredning eller överarbetning kunna läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Magistratens befattning med den kommunala förvaltningen är numera av väsentligt mindre betydelse än tidigare och torde i allmänhet inskränka sig till att vara av mera formell karaktär. Frågan om att giva åt städernas förvaltning en central förvaltningsmyndighet av rent kommunal karaktär borde med det snaraste vinna lösning. Utskottet anser detta spörsmål vara av den betydelse, att en utredning bör genom Kungl. Maj:ts försorg åvägabringas och hemställer därför, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt framläggande av förslag till sådan revision av lagen om kommunalstyrelse i stad, att magistratens befattning med kommunens förvaltning upphör.

B) Vid lagtexterna.

1) Vid 2 § i lagen om kommunalstyrelse på landet och 2 § i lagen om kommunalstyrelse i stad:

av herr *Reuterskiöld*, som yrkat, att paragrafen skulle utgå såsom *dels* överflödig, sedan uttrycket »medlemmar» i § 3 borttagits och då uttrycket »medlem av kommun» i § 81 skäligen kan ersättas med »en var» eller »den», *dels* felaktig, då medlemskapet av kommun är grund för men ej följd av taxering till allmän kommunalskatt.

2) Vid 23 § i lagen om kommunalstyrelse på landet och 27 § i lagen om kommunalstyrelse i stad:

av herr *Stendahl*, som hemställt, »att, därest fakultativa proportionella val föreskrivas till någon nämnd, styrelse eller dylikt, skall hela antalet ledamöter utses samtidigt, samt att användningen av den proportionella valmetoden vid val inom landsting, stads- och kommunalfullmäktige måtte utsträckas, så att dylikt val förrättas proportionellt, därest sådant äskas av minst så många väljande som motsvara det tal, vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1».

3) Vid 58 § i lagen om kommunalstyrelse på landet och 54 § i lagen om kommunalstyrelse i stad:

a) av herr *Stendahl*, som yrkat, att enahanda bestämmelser som i 58 § i förslag till lag om kommunalstyrelse på landet och 54 § i förslag till lag om kommunalstyrelse i stad föreslagits med avseende å kommunalnämnds och drätselkammarens handhavande av allmänna medel skola gälla jämväl för nämnder och tjänstemän i övrigt, vilka hava hand om kommunala medel;

b) av herr *David Bergström*, som i sak anslutit sig till det av herr Stendahl här ovan under 3 a) framställda yrkandet.

4) Vid 15 § lagen om kommunalstyrelse i stad:

av herr *Stendahl*, som hemställt, att riksdagen ville ur kommunallagarna utesluta den paragraf, som föreskriver valkretsindelning, d. v. s. 6 § 2 kap. i lag om kommunalstyrelse i stad (15 § i utskottets förslag) och § 5 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

REGISTER.

Sid.

Särskilda lagar för land och stad .. 6

Särskild vallag 7
Reservationer 176
Skrivelse 175

Paragrafföljden 8
Reservationer 176

Kommunens uppgifter 9
LL 3 § LS 3 § 53, 88
Reservationer 176, 177

Kommunala nämnder 10
LL 7 § LS 7 § 54, 89
Reservationer 177

Rösträtt och valbarhetsvillkor 10
LL 11, 15 och 32 §§ LS 11 och 13 §§ 55, 57, 67, 90, 91
Skrivelse 175
Reservationer ..... 178—180

Kvinnas rätt till avsägelse av kommunala förtroendeuppdrag 14
LL 15 § LS 13 § 57, 91

Tillsättande av tjänstemän 15
LL 23, 41 och 54 §§ LS 27 och 43 §§ 61, 70, 74, 97, 105

Frågan om utsträckt användning av den proportionella valmetoden 15
LL 23 § LS 27 § 61, 97
Reservationer 180

Kvalificerad majoritet vid vissa kommunala beslut 17
LL 23 § 2 mom. LS 27 § 2 mom. 62, 98
Reservationer 180

Ersättning för kommunala förtroendeuppdrag 18
LL 25 § LS 29 § 63, 99

Sid.

Valkretsindelning vid fullmäktigval 19
LL 34 § LS 15 § 67, 92
Reservationer 184

Böter för utevaro från sammanträde 19
LL 39 § LS 22 § 69, 95

Yttranderätt inom kommunal- och stadsfullmäktige för andra än medlemmar 21
LL 40 § LS 22 § 69, 95

Suppleanter för kommunal- och stadsfullmäktige 21

Inkomst- och utgiftsstat 22
LL 61 § LS 56 § 75, 109
Reservationer 184

Kommunala medels insättande i bank 23
LL 58 § LS 54 § 75, 108

Revision 24
LL 63 § LS 58 § 76, 110

Uppbördsprovision 26
LL 76 § LS 71 § 80, 115

Avkortning 27
LL 78 § LS 73 § 81, 116

Kommunal fondbildning 28
Reservationer 189

Underställning av kommunala beslut 29
LL 79 och 80 §§ LS 74 och 75 §§ 83, 84, 118, 119

Besvär över kommunala beslut 29
LL 81—85 §§ LS 76—80 §§ .. 84—86, 119, 120

Kommuns skyldighet att införa fullmäktige 30
LL 8 § LS 8 § 54, 89

Sid.

Tiden för kommunalstämmosammanträden ... 31
LL 17 § ... 58
Reservationer ... 190

Kungörelse om kommunalstämma ... 32
LL 19 § ... 59

Omröstning å kommunalstämma ... 32
LL 23 § ... 61

Offentlighet vid kommunalstämma 33
LL 29 § ... 66

Kungörelse av kommunalfullmäktigsammanträde ... 33
LL 38 § ... 68

Kommunernas förvaltning ... 34
LL 44 § ... 71

Rätt för suppleanter i kommunalnämnd att närvara vid nämndens sammanträden ... 36
LL 52 § ... 73

Tillkännagivande av justering av kommunalnämnds beslut ... 37
LL 55 § ... 74

Antagande av biträden hos kommunalnämnd ... 37
LL 56 § ... 74

Sid.

Ansvar för ledamöter i kommunalnämnd ... 38
LL 59 § ... 75

Ändrad beteckning å köpings kommunala organ ... 43
L 8 kap. ... 86
Reservationer ... 190

Magistratens befattning med stadskommunens förvaltning ... 43
Reservationer ... 190

Uteslutande av vissa personer från behörighet att vara stadsfullmäktige ... 44
LS 13 § ... 91

Skattedifferentiering ... 45
LS 63 § 3 mom. ... 112

Lagen om proportionellt valsätt ... 47

Revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm ... 49
Skrivelse ... 175

Valdag vid val av landstingsman ... 49
Kommunala vallagen 11 § ... 127
Skrivelse ... 175

Reservationer vid lagtexterna ... 191